

R
2002-2003

Az

ORSZAGOK ROMLA-SARVL IROT KÖNYV-NEK

ELSŐ RESZE,

Mellyet Szerelmes Hazájának
békeségben való marad-
hatásáért irt

A. C. H. K. G. L. T. C. I.

M. ACADEMIA KÖNYVTÁRA

M. ACADEMIA KÖNYVTÁRA

CASSAN.

Nyomtattatot, SEVERINUS M[illegible]
ANNO M. DC. LIX.

R
2002-2003

Az

ORSZAGOK ROMLASARVL IROT KÖNYVNEK

ELSŐ RESZE,

Mellyet Szerelmes Hazájának békeségben való maradhatásáért irt

A. C. H. K. G. L. T. C. I.

M. ACADEMIA KÖNYVTÁRA

A Cassai Helv. Konfessiós Pisülezezet Lelki Tanitója Czegléd Istvan.

M. ACADEMIA KÖNYVTÁRA

Komz. 1757 Kimb. Tinor Domin. pientis mi

CASSAN.

Nyomtattatot, SEVERINUS M[illegible] altal.
ANNO M. DC. LIX.

AIANLO LEVEL.

AZ ISTEN VEREVEL KERESET

igaz Anyaſzentegyház kiváltképpen való hűséges lelki-Dajkájának; Nagy emlekezetű Méltóságos LORANTFFI SUSANNA Fejedelem Aſſzonynak. Erdély Orſzága Néhai fényes Fejedelmének, nálűk őrők emlekezetbē maradot Tekéntetes s-Méltóságos ELSŐ RAKOCI GYŐRGYNEK meg-maradot Szerelmes Házas-társának; nékem kegyelmes Aſzſzonyomnak. E' világi Pállya futáſban erőt; à kiſirtetekben győző-hitett; à lelki áldozatok bé-mutatására, mennyei kegyelmes válaſzt; s-végre penig ſzeme hunyáſa után, Iſten Bóldog ſzine látását kivánom!

AIANLO LEVEL.

CSuda mely igen kőzőnségeſsé tétetet ez Kegyelmes Aſzonyō, még à kereſztyénségbenn-is. Ha valamely Orſzágot Iſten ſanyargató páltza alá fog; s-az ellen (a) *ſűvőltéſsel int à meſsſze lakó pogányoknak, hogy ſietve jűjjenek à rontáſra. Ha békeséggel el-viteti vélek à prédát, ugy hogy ſenki el-nem veſzi tűlők*; bár az (b) *hadnak erejével meg-gyujcsa-is Iſten űtet kőrős-kőrnyűl, de még ſem veſzi eſzében*; s-nem mondgya ezt: (c) *Ki adta ragadományra Jákobot? à vagy nem az Uré, ki ellen vétkeztünk?* nem ejti ily gon-

(a) Eſa. 5.26.27. 28.29.

(b) Eſa. 42. 25.

(c) Ꝛ.24.

gondolkodóban ſzivét: (d) *Az Urnak haragját hordozom, mert vétkeztem.* Mindenkor máſt mond (e) *Izrael meg-háboritojának*; s-nem nyúl à (f) *mage kebelében Moſeſsel.* Maga, (g) *vagyoné à városban ollyan veſzedelem, mellyet az Ur nem ſzerzene?* A' vagy (h) *nem az egéſz földnek Birájaé Iſten*, ki ſenkit nem bűntet méltatlan? Haű (i) *meg-haragſzik Izraelre*, menten *fel-indithattya Davidot ellenek.* Mert (k) *kezében vagyon à Királynak-is ſzive, s-valahova akarja, oda hajtya azt.* Nyilván nem egyébért hárittyuk à *romlás okát* máſokra, hanem hogy magunknak igen kedvezűnk; s-lágyan akarván meg-tapogatni elterjedet lelki kelevényűnket igen

(d) Mich. 7.9.
(e) 1 Kir: 18.17.
(f) Kijőv. 4.7.
(g) Amoſ. 3.6.
(h) Ter. 18.25.
(i) 2 Sam. 24.1.
(k) Peld: 21.1.

igen kegyes Birák vagyunk ſaját dolgainkban. (l) *Kinek kinek ſzivében* kellene elsőben à *csapáſt meg-érezni*, s-erre ki-fakadni: (m) *Igazán oſtoroztál Uram engemet!* de csak oly kecsegetve ſzóllunk bűnős lelkűnknek, mint régen (n) *Eli Pap, fiainak.* (o) *Magán vagyon az hitetlennek az ű hitetlensége.* (p) A' *kinél* Iſten, mint régen *Joſeph meg-talállya pohárát, azt vadollya ű.* (q) *Mi eſzſzűk meg az egreſt, s-tulajdon fogunk váſik meg belé.* Téged illet ez (r) *ſzélvéſztűl hányattatot s-vigaſztaláſtul meg-foſztatot* megallyoſodot ſzegény Magyarihaza. Hányſzor kinála meg Iſten à békeséggel? (mint régen à (s) *Sidok*nak ugy cselekedni

(l) 1 Kir: 8.38.
(m) Solt. 119.75.
(n) 1 Sã. 2.23.
(o) Ezec: 18.20.
(p) Ier. 44.17.
(q) Ier: 31.30.
(r) Eſa. 54.11.
(s) Törv. 20.10.11.12.

kedni parancsola) (t) *Nem*
(t) Amos. 3. 7. *cselekedék* hiſſem *ſemmit addig*;
mig ſok magok (u) *lelkét gyötrő Lótſokat* nem támaſzta!
(u) 2 Pet. 2. 8.
(x) Enek. 5. 6. Nem (x) *voná* hiſzem el addig *tüled magát* lelked *ſzerelmeſe*, mig (y) *dértül meg-sütöt fejének* hajlékot, s-az *étzakának ſarmatyával* meg-vizeſsedet *ſajának* ſzáraz hellyet nem kére! de te, (z) *le-vetet ruhádban nem akarál fel-öltözni*; hanem, mind halálig ezt
(y) V. 2.
(z) V. 3.
(a) V. 3. kialtod vala: (a) *Meg-keverem meg-moſot lábaimat*, ha néki engedek. A' boſzſzu álló Iſten
(b) Solt. 75. 9. (b) *kezében tartot pohárod* megtelék el-végre; s-illyen ſzót zengedeztete füledben, amaz
(c) Ezec. 9. 2. (c) *övéit* nála lévő *iró ſzerſzámával meg-jegyzet Angyal*: (d)
(d) Solt. 119. 126. *Ideje vagyon hogy az Ur itiletet cselekedgyék, mert* à *te törvényedet meg-rontották*. (e) *El-kezde azért Házán*, s-alig ha igy-is
(e) 1 Pet. 4. 17. nem *ſólla ſivében*: (f) *Hadgy békét nekem* (*Moſes*) *had gerjedgyen fel az én haragó, s-töröllyé el őket*! de az egy-néhány (g)
(f) Kijöv. 32. 10.
(g) Solt. 106. 23. *Moſes töréſre valo állását*, megtekinté à (h) *mind* örökké *nem haragvo* Vr, s-igy ſzólla à verekedő Angyalnak: (i) *Elég immár, had el*! Vajha már (k)
(h) Solt. 103. 9.
(i) 2 Sam. 24. 16. *meg-nyugodnék, s-csak halgatna az* ű *éles fegyvere hüvelyében*! de ki tudgya, ha (l) *az* ű
(k) Ier. 47. 6.
(l) Eſa. 5. 25. *kezét még-is fel-huzva tartya*? Senki nem mentegetheti itt magát; mert, (m) à *Proſſétától fogva à Papig gonoſság vagyon*. Nincsen itt, az el-
(m) Ier. 6. 13. mult ſérelmes csapásban meg menekedteknek-is az Iſten

népe romlásán valo katzagá-
soknak hellye; mert ki tudgya,
(n) Esa. 14. 29. ha (n) à Kigyónak magvábul
Basiliscus származik, s-annak
magva lészen tüzes szárnyas Sár-
(o) Amos. 5. 19. kány? Volt olykor, (o) el-szala-
dot ember az Oroszlán előt; s-
Medve találkozot reája; bément
házába à meg maradásra, s-ki-
gyó marta meg. Szokásban vet-
(p) Ier. 25. 15. 16. te Isten ezt: (p) Jeremiással
kőszönteti el à pohárt; de az I-
sten népe ellensége részegül
meg tüle, s' à bolondos kodik.
Nekem ez igen el-fajult idő-
ben à tetzék; hogy Barucsal
(q) Ier. 36. 2. eggyüt (q) kezemben vegyem
az Isten könyvét; s-el olvassam
à Magyar fiak hallására; nem
(r) ℣. 3. egyébért: hanem hogy (r) meg-
hallya Juda háza az el-gondolt
gonoszt, s-kiki az ű gonosz útárul
meg-

meg-térjen, hogy Isten az ű ál-
nokságoknak kegyelmes legyen.
Az országok romlási okairul irt
könyvemnek első részét im
köz-kézre bocsátom, mellyet
Nagyságodnak-is mint Ke-
gyelmes Aszszonyomnak egy
néhány okokért alázatossan
ajánlok. 1. Meg-tölt ezzel à
Chrístus jegyesének fűle,
mely nagy lelki buzgósággal,
s-mint egy (s) Csontyaiban re-
kedett tüzes hasonlo lelki me-
legségtül indittatván, kivánta
legyen Nagyságod è veszet
időben, à szabados szilaj er-
kölcsök (t) kemény nyakának,
menyországgal kinálo Vra (u)
édes séges igájában valo tévesét.
Ô vajha-is, à (x) délnek Király-
né Aszszonya, nem kárhoztatna è
nemzetséget amaz ítélő Fejede-

(s) Ier. 20. 9.
(t) Törv. 9. 13.
(u) Matt. 11. 30.
(x) Matt. 12. 42.

)(5 lem

lem elõt ezért! Am legyen ugy! megvolt (y) *elõszõr* à *jó akarat*, s-azért à Nagyságod lelke *kedves*, *nem azért â mi nem lebetet*. Ki fogja még semünkbûl tekerni ezt, ama fejünket csoválo sirdogalás: (z) *Jeremás-is zokogá Josiást*, (amaz Isteni tisztelet fel-állatni igyekezõt) *s-siralmas énekekkel siratták vala ûtet az énekló férfiak s-Aszonyi állatok*. Méltó effele (a) *igaz*, hogy emberek-nél-is *õrõk emlekezetbẽ* legyen. 2. Hirünkel eset ez-is; mely nagy (b) *erõszakot* tegyen Nagyságod az *Isten országán*; s-miképpen (c) *sirjon rejtek hellyekben lelke*, è nemzetnek mind *bûnéért s-mind bûntetéséért*. Ejjet napot Nagyságoddal eggyût tõltõ (d) *Isten jármábos*

(y) 2 Cor. 8. 12.

(z) 2 Krõ 35. 25.

(a) Solt. 112. 6.

(b) Matt. 11. 12.

(c) Ier. 13. 17.

(d) Sir. 3. 26.

mábos szokot cselédit, mint tanicsa. Mikor (o) *Assuerus Hamannal edgyût foglalatos az italban*; akkor (f) *bójtól* N. (*mint Esther Aszszony leányival egygyût*) hogy nem è földi, hanem amà Mennyei nagy *Királyhoz mennyen bé*. (g) *Kicsoda* a *bölcsek* kõzzûl, *ki ezeket eszében venné*? Iaj mi nékünk, ha (h) *Israelnek szekerei s-lovagai* Istenhez szedegettetnek! mert mikor à (i) *támasz* el-dûl, hová leßen az épület? A'vagy nem illyen szókkal biztathattyaé ollyankor magát az ellenünk vérhedet ellenség: (k) *Eltávozot tûlõk az û oltalmok, azért meg-ebettyûk ûket mint* à *kenyeret*? Méltó ittis effele *igaz*, hogy az embereknél-is *õrõk emlekezetben legyen*. 3. Kétség kivûl

(e) Esth. 3. 16.

(f) Esth. 4. 16.

(g) Solt. 107. 43.

(h) 2 Kir. 2. 12.

(i) Esa. 3. 2.

(k) Szál. 14. 9.

ség

vagyon, Nagyságodnak è mi *Cassai* kereßtyén *Helvetica Ecclesiánkhozis* buzgo nagy ßereteti; melyben à le-tőtt (f) *frigy ládárul*, nēcsak *tudakozik-is Eli Pappal*; hanem ugyan à (m) *Synagoga-is* à Nagyságod Fejedelmi adakozásábul épittetet itt nagy részént. Még *álmot-is* nehezen akarván addig engedni (n) *Szemeinek, mig à Jakob erős Istenének Satort* nem szerzet. Nem marad azért ki Nagyságod az Isten jó tétemény ébűl, mert (o) *Szereti à mi nemzetségűnket*, (igaz vallásunkat) *s-Synagogát-is épitet mi nékűnk*. Ne legyen azért terhére Nagyságodnak, ha amaz (p) *siralmas Aszonyokkal* edgyűt, mi-is *mutogattyuk* à nékűnk nyujtot kegyelmet, mel-

(l) 1Sam. 4.13.
(m) Luk. 7. 5.
(n) Solt. 132, 4. 5.
(o) Luk. 7. 4. 5.
(p) Csel. 9. 39.

mellyet N. mint igaz *Tabitha* cselekedet mi velünk. Szeresse à jó Isten mind végigh Nagyságodat, hogy az ű Felsége sok kegyes szolgálói seregiben találhasson à N. lelke-is maradando hellyet! Meg ne szűnnyék az Isten (q) *dicsiretitűl Mariával*! Vehessen (r) *drága keneteket*, Vra *teste* (szegényiben) *meg-kenésére*, ama buzgó Aßßonyokkal! Hirdethesse Idvezitője (s) *feltámadását* azonokkal! lehessen (t) *álhatatos* à kőnyőrgésben à *Cananæával*! szerethesse Istene házát (u) *Annával*! Hogy illyen Isteni magasztalást vehessen: (x) *Valaholot hirdettetik az Evangelium, ez-is nem fog el-felejtetni, à mit ez cselekedet velem*. Amen!

(q) Kijöv. 15. 20.
(r) Marc. 16. 1.
(s) Matt. 28. 7.
(t) Matt. 15. 25. 27.
(u) Luc. 2. 35. 58.
(x) Matt. 26. 15.

A' KE-

A' KEGYES LELKŰ OLVASOHOZ.

MIglen à *Csatázo Lélek diadalma* el-készűl, talám nem szerzek nehéséget édes Nemzetemnek, ha az *Országok romlásirul* egyűgyűképpen irt könyvecskéknek *elsŏ* részét közönségessé teszem. Ha Istennek tetzik ugy akarom el-végezni; hogy mind az igaz vallásban való meg-erősŏdésre, mind lelkűnk ismeretinek ama mennyei Haza felé valo készitésére, használlyon. (a) *Uram nyisd meg à szemeket, Sad lássanak!* Talám à nyomtatásbéli fogyatkozások nem szereznek derekas akadályt; ezeket kűkséges el-igazitani.

(a) 2 Kir. 6. 17.

1. Az 61-dik levélnek elsŏ *lineáján*, è szók után: *Hogy azok*; ted hozzá ezt: (*Kik Szenteknek tartatnak.*)

2. Az 107-dik levélnek, 12-dik rendin, è szók után: *Emlitet jámbor akkor*; ezeket tegyed: (*à te értelmed szerént-is*) Mert te-is, &c.

3. Az 135-dik levélnek 6-dik lineáján, è szó hellyében: *tagadod*; ezt tegyed: *állatod.*

4. Az 435-dik levélnek 2-dik rendi után, ted ezeket: Nem csak *Ung vár megye Argumentumán* épittetet azért, à Szentek segitségre valo hivásának nem javallása.

5. Az 538-dik levélnek, 12-dik *lineájához*, ezeket adgyad: Ha penig az 1406. esztendŏben élt *Lajos* volt; (mint néked tetzik) itt-is csak è marad meg: (a) *Akar mely jelenéseket,*

(a) Salmer. tom. 1. prol. 7. fol. 70.

ha az

ha az Isten igéjével meg nem egyeznek, ördögi sugarlásoknak kel-tartani; mert meg-mondotta az Ur szerelmese, meg probállyátok à lelkeket. Mit vitatod azért Turoczi János álmát Boldog Aszszony bátoritása felől? Honnan túdta ú azt meg, hogy ú volt bizonyossan s-nem fekete Angyal? meg-mondottuk már; hogy igen változo lélek à Sátán, s-még-is ennek hinnélé?

6. A' levelek felső részeire valo, szám nyomtatás, el maradot egy darabon; nem régen vöttük észre. Szemessebbek igyekezünk lenni à tőb könyvekben ez után. Isten félő Keresztyén lélek, magad ezeket igazics-el; az Első Regulánál kezdvén-el az első numerus irást.

Ely Istennek ezekkel, mig tőb érkezik. E' Könyv-

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

(a) 6.

E'

Könyvben lévő kiváltképpen való dolgoknak

MVTATO TABLAIA.

A.

Az Angyalok imádását, miért tiltotta meg az Ilás? 194. 196. Levél.

Az Angyal miért mondott ellene à maga imádásanak? 196. 202. lev.

Az Angyalok imádkoznaké érettünk? 356. 358. lev.

Az Angyalok ismeriké minden mi dolgainkat, s-szabadé azért ůket imádni? 397. 406. lev.

Az Angyalokat segitségre hivtáké némellyek? 469. 472. lev.

Az Angyalokat nem kel imádni. 552. 553. lev.

Sz. Agostonnak minden tudományàt kellé követni? 510. 512. lev.

Abrahám, hogy hogy nem ismér minket? 440. 441. lev.

B.

Bálványozás pusztulást von utánna. 45. 46. lev.

Bonaventura szörnyűségi Szűz Maria felől. 161. 163. lev.

Bizonyos lehetè ember ez életben idvessége felől? 240. 241. lev.

)(Ce

C.

CAlvinus szerént, hová megyen à Szentek lelke? 92. 96. lev.

Micsoda közösülésünket ismerte ű mi nékünk à Szentekkel? 96. 97. lev.

Nem gyalázza à Szenteket. 97. 108. 114. lev.

Tagadtaé à Szentekkel valo közösülésünket? 1.0 121. lev.

Micsoda ü nála à Szenteknek földig érő fülök? 121 124. lev.

Iol mondottaé, hogy à magános dolgokra nem viselnek à Szentek gondot? 124. lev.

Hogy à Szenteknek való esedezés, kisebségére vagyon Christusnak? 127. lev.

Hogy à Romaiak Liturgiajokban, nem emlittetik Christus? 135. lev.

Hogy à Szentek napján tiszteséges munkát tenni, ű nálok tilalmas? 137. lev.

Nem ád minden embernek bizonyos Angyalt. 142. lev.

Iol mondeya, hogy Christus irgalmatlannak tartatik, ha à Szentek segitségre hivatnak. 146. lev.

Tanitottaé azt, hogy szabad embernek jo akarattyából fogadásokat tenni; Szüzeségre s. Egyházi állapotra magát kötelezni? 574. 578. lev.

Halasztyaé az ördögök kinnyát itilet napjára? 321. 323. lev.

Mit tészen pitvara? 324. 326. lev.

Ki-rekesztie à jo lelkeket az Egből? 326. 327. lev.

Christusnak sérelmére vagyon à Szentek közben járása. 170. 174. lev.

CAsuda tételekből, vetkezike à Szenteknek segitségre való hivások? 514. 525. lev.

Ezt állató példáknak el-rontása. 425. 539. lev.

D.

DUlia s. Latria mind egy. 71. lev.

A Dulia Istent is nézi. 184. lev.

E.

ERelme ez helynek: Miképpen bijàk azt segitségre, ki-ben nem hisznek? 591. 597. lev.

Az Egyenetlenség romlást hoz. 27. 45. lev.

Az Ertz Kigyo nem használ à képek tiszteletiben. 55. lev.

Ellen-vetések oldatnak-meg, à képek tisztelteiben. 55. 56. lev.

Az Előknek Néhai tiszteség-tétel, nem erősiti à Szentek imádását. 183. 192. lev.

Az Ecclesia el-tévelyedhetik. 492. lev.

F.

AFeszületet nem jó Istent tisztelettel illetni. 47. lev.

G.

AGazdag, hogy hogy könyörgőt Attyafiaiért? 348. lev.

H.

HAlálos bün minden vétek, természet szerént. 243. 250. lev.

Az Hét lelkeken, Angyalok értetneké? 460. 468. lev.

I.

AZ Istlen képét kiirni, vétek. 46. 47. lev.

Illyes, küldötté levelet az Egből el-ragattatása után? 351. 354. lev.

K.

HOgy nem à képet, hanem az által Istent imádo[illegible] nem hellyes ki kapás. 48. le[illegible]
Nem kel azokat széllel hordozni. 49. le[illegible]
Azok felöl való Csavargások 49. le[illegible]
Nem jo azok tiszteletiben követni à Pogányokat vag[illegible] Sidokat. 50. le[illegible]
Azok tiszteleti felöl, nincs à Szent irásban emlekezet. 51. le[illegible]
Nem használ az ô Testamentum azoknak tiszteletiben 52. le[illegible]
Minden Isteni tiszteletre való képet, tilt Isten á másodi[illegible] parancsolatban. 53 lev.
Mind egy à kép ez aránt. s. à Bálvány. 53. 54. lev.

L.

A Látriát kinek adgya Szent Agoston? 174. 178 lev.
Lázár s. à Gazdag dolga Historia-é? 379. 390. lev.
Limbusban voltaké à Szent Atyák? 439. 440. lev.
Luther Márton elöt, hivta-é valaki segitségre à Szen[illegible]teket? 498. 502. lev.

M.

MAgistratusok magok viseléseknek reguláí. 1. 11[illegible] lev.
A Magistratusokért imádkozni kel. 12 14 lev.
Manichæust követtyüké mi? 128. lev.
Maria felöl való képtelen mondások. 164 170. lev.
Moses s. Illyés régi példájokkal, jelenneké most-meg à Szentek? 368. 3[illegible]8 lev.

O.

AZ öltözet néha veszedelmes 23. 27. lev.
Az Ol-

Az Oltárokra nincsen most szükségünk. 178. 181. lev.

P.

A Paterek irásinak menyiben kelhelyt adni? 114. 119. lev.
Purgatorium ez élet után nincsen. 251. 265. lev.
Errül valo egyenetlen értelmek némely Pápistáknak. 266. 282. lev.
Az ezt álmadozo támaszok le dűjtetnek 282. 321. lev.
Szent Péter, gondot viselté holta után Halgatoira? 349. 351. lev.
A Paterek s. Conciliomok, ja vallottáké à Szenteknek segitségre való hivását? 472. 490. lev.
Sok Paterek s. Conciliomok, tudos Pápisták értelmek szerénti is vétkesek voltanak. 482. 489. lev.

R.

A Részegséget el-kel távoztatni. 15. 23. lev.

S.

SZentek imádása tilalmas. 57. 65. lev.
A Pápisták közöt valo villongás affelöl. 63. 70. lev.
Az Ellen vetések affelöl el harittatnak. 72. 88. lev.
Nem igazgattyák è világi dolgokat. 89. lev.
Az azt állato erösségek, romolnak. 89. 92. lev.
A Szentek felöl kik szolnak mosdatlanul? 108. 109. lev.
Vétkeztek ez életben. 110. 112. lev.
A Szenteket hivta-é valaki segitségül Szent Gergely elöt? 129. 135. lev.
Isteni tiszteletet tulajdonitanak à Szenteknek sokan. 138. 140. lev.
Isten mellé-is adgyák à Szenteket. 140. lev.
Patronusoknak tartyák. 143. 146. lev.
Szent György, Katalin, Cristoph, voltaké è világon? 148. 149. lev.

Nem csak ugy tiszteltetnek à Szentek, mint itt élő korokban. 150. 161. lev.
Hogy à Szenteket nem imádgyuk ugy mint Istent, hellyesé ez? 193. 194. lev.
A Szentekre eskűnni szabad é? 202. 208. lev.
A Szentek tetemihez valo Szarándokság járás hellyesé? 208. 213. lev.
Az azt állato erősségek, meg-szégyenűlnek. 213. 237. lev.
Nem segittetűnk érdemekkel. 238. 239. lev.
Erettűnk valo kőnyőrgéseket ki-gondolt erők, meg-oszlatnak. 330. 334. lev.
Vgy imádkoznaké most-is érettűnk, mint è földőn? 335. 343. lev.
Az azt állatni látzó Paterek, meg-cirkáltatnak. 335. 337. lev.
Az ű bennek hozzánk lévő tőkélletes szeretet, nem imádtattya űket érettűnk. 344. 345. lev.
A mi velűnk valo eggyességből, nem kővetkezik érettünk valo esedezések. 345. 348. lev.
Adé Isten nékiek világi Országokat? 354. 356. lev.
Hogy hogy mondatnak meg-holtaknak? 360. 362. lev.
Jelentié meg nékik Isten szűkséginket, mint némellyeknek itt éltekben meg-mondotta? 363. 368. lev.
Felőlők, à mi dolgainkat támagato oszlopok, el-rontatnak. 390. 396. lev.
Hogy hogy egyenlők az Angyalokkal? 406. 411. lev.
Jelenté Isten nékik meg menyben mindent? 419. 422. lev.
Miképpen Isten Baráti? 423. 424. lev.
Hogy hogy láttyák Istent szinről szinre? 425. 429. lev.
Nem jo űket segitségre hivni. 430. 435. lev.
Tudnaké halálok után mi selőlűnk valamit? 442. 446. l.
kővet-
Kővetkeziké: Szeretnek minket, azért tudgyák dolgainkat? 446. 459. lev.
Micsoda itéletet töttek régen, à Szentek segitségre valo hivások felől? 503. lev.
Mind el-kárhoztaké, à Szenteket segitségre hivok? 507. 510. lev.
Ezek tiszteleti felől, à Szent irással egyenesen ellenkező mondások hozatnak-bé à Romaiaknak. 542. 550. l.
Vagyoné Isten becsűletire, ezeknek segitségre valo hivások? 556. 558. lev.
Ezektűl kérteké itt létekben segitséget az Elők? 559. 566. lev.
Lehetneké ezek esedező Kőzben járok? 567. 569. lev.
Hibattyuké parancsolat nélkül segitségre ezeket? 569. l.
Samuelt igazán támaztottaé-fel az ördőngös Asszony? 411. 418. lev.

A T.

Templomokat, ki-számára kell épiteni? 181. 183. l.

V.

Vjságé à mi tudományunk? 578. 580. lev.

VEGE.

MAGYAROK ROMLASANAK OKAI.

KEresztyén Magyarság! Előtted nem Ujság,
Hogy sűrű gonosság, Ronta à sok gazság,
Mintszemest à vaksag Veszte nyomoruság,
Mert benned à joság, Nem vala buzgoság.

A Szo-

A Szoros kegyeſség s- Szives Kereſztyénség,
Vala becstelenség Előtted ſemmiség.
Oh mely nagy félizegség, Szőrnyű lelki reſtség!
Ezért az Iſtenség, Buſula meg Felség.
Az Evangeliom, Prædikator, Templom,
Tartaték mint álom, Terhes aggodalom.
Nincs itt nyugodalom: Azt mondod te, hallom.
Ezt igen fájlalom s- Nagy véteknek vallom.
A kegyetlenkedés, Sok réſzegeskedés,
A Buja öltözés, Bűnben bé-merülés,
Az egymáſra törés, Izetlen veſződés,
Babonára lépés, Lűn néked éles kés:
Ha az Urral frigyet, őrők békeséget,
Tenni akarſz, ſzivet Adgy és nem egyebet.
A Kőnyv iró vezet, Szép utakra vihet,
Mellyen lelked nyerhet Regen várt kegyelmet.
Lelked ugy leſz Boldog, s- Csapás rajta nem fog,
Ha ſzived haborog, Sirás közöt forog,
Hazad nem nyomorog, Békeség rád csorog.
Másképpen tébolyog Orſzágod, s leſz ágh-bogh.
Előtted à Bálvány, Sátányi maradvány
Legyen, illyet el hány, Eltedben meg ſe bány.
Iſteni tudomány, Mennyei takarmány,
Erős ez alkotmány! Illyen dolgot kivány.
Régen tűled el-ment Nagy ſok mennyei Szent,
Azért ha bűn bé kent, s- Vétkes kűhöz meg-ſent.
Chriſtus illyet izent Te kövesſed ezent:
Hadgy hátra bár mindent s- Csak néki mondgy Ament
Nem leſz ugy à Tőrők Ez Hazában őrők,
Mint keſerű bűrők Oly leſz vig őrömők,
El romolnak tőrők, Ellenek menydőrög.
Magyar ha kőnyőrög, s-Kőnyve ſirva gőrög.
Oh mely jó ez, s-mely ſzép, Igaz kereſztyén nép!
Ha keſerűseg tép, Orſzágod leſzen épp.
Meg ſzűnik à vas csép, s- Tőrben akaſztó lép.
Chriſtuſod hozzad lép, Ama mennyei kép.

S. K. D. V. S. P. R. P.

Szerelmes édes hazám, kárt vallot

MAGYAR ORSZAGH!

Ha è következendő REGULAKAT nem csak olvaſod; hanem azokhoz rendeled ekkédigh ſzabados életedet; im mégh egyſzer à te megh buſult Iſtenednek ſzive BEKESEGRE hajol; s-megh igiri à KŰLSŐ csendeſséget-is néked.

A. C. K. H. G. L. T. C. I. A.

CASSAN.

Nyomtattatot SEVERINUS MARCUS által.
ANNO M. DC. LIX.

2 Cron. 30. 9.

Ha megh térendetek az Vrhoz; à ti Atyátok-fiai kedvet találnak azoknál, kik fogva ůket el-vitték; s- mégh è földre megh térnek. Mert igen irgalmas á ti Vratok Istentek, s- nem fordittya el orczáját ti tůletek.

Esa. 54. 8.

Egy kis busulásomban rejtettem el orczámat tůled; de örökké való irgalmasságomban könyörůlök rajtad.

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

I. REGVLA.

INtelek *Magistratusok* à nag' Istenert-is; orvosollyátok megh è *jajt*: (a) *JAJ te néked ORSZAGH; mikor à te Királyod* (Magistratusod) *gyermek*; (eszszel) *és mikor à te Fejedelmid jó reggel* (idején igyekezvén hasokat megh tölteni) *esznek*! Mely magad eszében vétele it, ily oszlopokon ál:

(a) Pred. 10. 14.

I. Ha Isten képében itilő Magistratus vagy; szeressed az igaz Isteni tiszteletet. (b) *A' Fiat csokolgasd, s- néki fèlelemben szolgálly.* Ne nehezteld (c) *kezedet Istenhez az éghben felemelni.* Mikor fenyegetnek à lelki tanitok az Isten boszszu állásával; legh első légy ki (d) *székedbůl fel kely, gyász ruhát öl-*

(b) Solt. 2. 11. 12.

(c) 1 Kir. 8. 22.

(d) Ion. 3. 6. 7. 10.

tőzvén magadra; (megh hunnyászkodván az Isten előt ighen) ne szégyenled à bűnős *Ninivében* (el-vetemedet Magyarságban) á szent irás szerént való *bűjtőt hirdetni*. Vgy *változtattya Isten el â gonoszt*, mellyet az egész nép ellen gondolt. (d) Győnyőrkődgyél ighen az Vr házának gyakorlásában; sőt (halehet) (d) *első* légy ott.

(d) Solt. 4. 3. 4.
(d) Pelá. 8. 34.

2. Ha à te réghi eleidnek cselekedeteket Isten szerént joknak ismérеd; azoktul el ne távozzál. Vgy légy (e) *Josaphát*, hogy *Dávidnak* (Attyáidnak) nyomdokokon járj; *nem kérvén segétséget à bálványoktul*.

(e) 2 Kron 7. 3. 4.

3. Reá vigyáz ighen: A' *Biblia* szerént szolgaltassék ki az Isteni tisztelet. (f) *Az Vr Tőrvényének kőnyvébűl* tanicsanak

(f) 2 Kron 7. 7. 8. 9.

nak à te Papjaid. A' (g) *Husvéti báránynak* megh ételének *modgyát* régen, az *Isten kőnyve szerént* készitteté ám el *Josias*; kővessed teis (h) *földi Isten*! è szent jámbort.

(g) 2 Kir. 23. 21.
(h) Solt. 82. 6.

4. Azon légy, hogy az Isten Anyaszentegyházának igaz *dajkájának* tarcson az Isten. Kinek tiszteletire (i) *magad adakozzál elsőben*; mindenkor (k) *tégy valamit le keresmènyedbűl*; had épűllyőn az Isten igaz igye. A' (l) *lelki tanitoknak táplálásokra* te visely gondot; hogy igy *serényebben forgolódgyanak tisztekben*.

(i) Neh. 7. 1. 2.
(k) 1 Krő. 29. 3.
(l) 2 Kron. 31. 4.

5. Az Isteni tiszteletre rendeltetet házat ne had pusztulni. (m) *Mégh álmot se engedgy addigh szemednek, migh az erős Istennek sátort nem csinálsz*. (n) *Fel éppittesd az háznak romlását*; ha egyébűnnen nem lehet, à

(m) Solt. 132. 3. 4. 5.
(n) 2 Kir. 22. 4. 5.

perſelyben ſánt pénzből. Tégedet (o) Luk 7. 5. néz, (o) à Synagogának is megh ujjitása.

6. A' te Gyülekezetedben vigyázni igyekezö lelki tanitókat helyhezteſs; ſzabad utat adván az heréknek. Mégh (p) 1 Kir. 2. 27. Abiathar Papotis el üzé Salamon; mert rendeletlenül viſeli vala magát. Mind az által elsöben ez, à lelki tanitoknak erkölcsöket cirkálót nézi, à ſzent Synattal eggyüt; mely is (ugy tudom) megh eggyez effelében veled.

7. Ha mi ſzent dolgot akarsz ſullyos tiſztedben véghez vinni; elsöbennis az (q) Istennek (q) Szál. 27. 20. 21. 22. ſzaját (az ü igéjét) tanácsold. (r) Eſa. 37. 2. 3. Ne ſzégyenlye azért (r) Ezechiás el küldeni Eſaiáshoz; mert ü könyörögh à népért Istennek, hogy annak megh kegyelmezzen. Vaj vaj Magiſtratuſok!

ha ez aránt megh becsüllenétek à (s) barom páſtorságbul (eggyügyü állapatbul) Prophétaságra ment Amóſokat; nyilván nem járnátok ſzerencsétlenül (t) Ramoth Gilead ellen fel tött ſzándékotokban! (s) Amoſ. 7. 14. (t) 1 Kir. 22. 23. 24. 25.

8. Az (u) Isten könyvének olvasásában légy éjjel nappal foglalatos; mert ugy tudod félni à te Uradat Istenedet. (u) Törv. 17. 19.

9. Ne hirtelenkedgyél à bünösnek megh tömlöztöztetésében s-ſententiázásában; valameddigh maga mentését megh nem hallod. Isten-is megh várta (x) Adámot, hogy mentené magát. (ha lehetne.) (x) Ter. 3. 11. 12. Joſue ugyan azt mondá á lopónak: (y) Mond megh mit cselekedtél? (y) Ioſ. 7. 19.

10. Ne leheſſen oly ſzegény özvegy s-árva, kinek panaſzſzat csendeſſen megh ne hal-

gassad; mért másképpen V.
(a) Luk. 18. runktul, (a) *Istent nem felő Gamis Bironak* neveztetel. Ne légy ollyan mint *Assuerus*; kitűl ugy rettegnek vala; hogy
(b) Eszter. 4. 10. 11. mégh (b) *feleségeis reszketve* menne eleiben.

11. Vehetz ugyan ajándékot à te Biroságodat kivánotul; mind az által soha azért el ne vedd; hogy az *Gamis embert* az itiletben *megh igazics*; mert el
(c) Matt. 6. 19. kél az ajándék, (c) *megh emésszti*
(d) Peld. 17. 15. *azt à rosda*; de à te (d) *lelked utálatos* leszen Isten előt. Se ajándékért az
(e) Törv. 27. 25. (e) *ártatlannak vérét ki ne oncs*; mert igy-is *átkozot lész*. Azt tanácsolnám én inkáb néked: Ne vennél soha ajándékot; mert az, (f) *igben megh*
(f) Kijöv. 22. 8. *szokta vakitani* embert az itilet tételben; azis penigh à ki neked vitte azt, ha ugy nem szólgálhatz néki à mint ű kivánná,

mégh

mégh maradékodatis *átkozza*; azonban, miért venned el te Biró à (g) *szegénynek életét*?
(g) Törv. 24. 6. 12. (h) *Senkinek személlyére*
(h) Törv. 1. 17. *ne nézz à törvényben.* Ne mondgyad aztis: (i) *Noha lator, de*
(i) Kijöv. 22. 3. *ugyan szegény ez, azért oltalmat kiván.*

13. Soha ne hirtelenkedgyél à törvény ki mondásban. Vajki sok ártatlan (k) *Josephek* tétetnek à tömlőtzben, mert nem
(k) Ter. 39. 19 20. halgattya megh *Putiphár*! Sokszor bé vádollya à (l) *nyomorult Mephiboshetet Siba*; *Dávidis* néha, noha az Istennek nagy
(l) 2 Sam. 16. 3. 4 szente, hamar *pronunciál.*

14. Ne halgasd *executioját*, à nyilván valo latornak. Mert ekképpen (m) *az igasságh à földön láttatnék leverni*; s-Istennélis affféléért, *oltsatatlan tűzet*
(m) Amos. 5. 6. 7. gondoly bár!

15. Veld el tűled (mert Isten

8

képét viseled) à *Gyermeki* eszet. (n) *Ollyan uralkodotul* Isten oltalmazzon! Ne veld megh à jó (o) *vének* tanácsokat; választván az *iffiu furfánt elmét, Roboámmal.*

(n) Esa. 3. 5.

(o) 1 Kir. 12. 8.

16. Szakadozva halgasd meg à tanukat; mert, vajki csuda bolondságra jutot è világh! mégh à fertelmes parázna vének kőzzűlis, eggyik (p) *Lentiscus*, másik *Tölgy-fa* alat monda paráználkodni *Susánnát* à *Joakim* feleségét; el kel azért űket *választani egy mástul.*

(p) Dan. toldal. cap. 13. v. 51. 54. 58.

17. Fel nyisd szemedet az egy mást vádolók kőzőt. Még ortzájokrais ighen reá vigyáz, mellyik pirul megh s-mellyik nem. El hiszem Anyai szint visel vala amaz édes Anya, kinek noha gyermekét más Aszony baráttya *megh nyomta vala*; de méghis igy szolla: (q) *Had járjon Uram Király! ne ölesd megh, bár övé legyen à gyermek.* Vallyon s-à masiknak nem leheteé *halvány* szine?

(q) 1 Kir. 3. 26.

18. Tisztedre való megh eskűvésednek idején, minden *félelmet* ki rekesz! Azért, ha ezt mondgyák: (r) *Nem lész baráttya à Császárnak, ha ezt el bocsátod*, (noha, bár mencs megh à *Christust* s ölesd megh *Barrabást*) semmit attul ne tarcs! Ha vennéd eszedben, hogy mind mást mond (s) *à sokasághis; azt à gonoszban* soha (lelked ismereti ellen) *ne kővesd!* Ne-is fély embertűl azért, mert (t) NAGy ember!

(r) Ian. 19. 12.

(s) Kijöv. 23. 2.

(t) Esa. 51. 12.

19. Juté eszedben; hogy az igaz *Magistratusnak* (u) CIRKALAS dolga? oly ravást vess azért az Istennek népére, hogy az (x) *árvákat s-ősvegyeket megh ne nyomoricsad*; édes

(u) Solt. 101. 8.

(x) Iob. 31. 16. 17.

Attyok

légy inkáb azoknak. Vgy v
(y) Ier. 48. 10. gyaz, hogy (y) *fegyvered* a bű
nősök ellen, hivelyében meg
ne roſdáſodgyék; mert *átok* leſze
ittis nyomorult ſorſod! *Bűntet-*
lets ugyan; de à *bűn* s-à kőzö
egyben haſonlitás legyen
Iſtenis nem akará reghe
hogy ighen megh veretteſé
az *Attyafi*; megh engedé à ner
(z) Törv. 25. 3. igen nagy vétekben à (z) *negy*
ven plágát; de nem többet.

20. A' Borozâſnak béké
(a) Példa. 31. 4. 5. hadgy; mert ki tudgya, (a) *el fe*
letkezel az Iſten parancsolattyá
rul, s-à nyomorultaknak igaſsá
gokat el forditod! Ki felettéb
(b) Példa. 17. 26. à bort ſzereti; mégh az (b) *iga*
zatis megh ſzokta birságolni; mely
nagy vétekis.

21. Kőveſsed à *mélek kirá-*
lyát. Vagyon neki fulákja, de
nem él véle; igy te megh mér-
ték eld haragodat. Az őreghe-

ket maga mellet hadgya ű, à
kőpűben, de az iffiakát ki kűl-
di munkálkodni; teis az őregh
(ha *idővel* iffiuis, csak *elmével*
egyé agh) tanácsal tarcs. Meg
élégeſznek ük azzal, mit viſz-
nek bé az időnek alkalmatoſsá-
ga ſzerént à munkára ki bocsát-
tatot méhek; tégedetis azért tőt
Iſten páſztorrá, hogy juhaidat
csak megh *nyird*, de megh ne
nyuzd. Veſd ſzemedet à *Dar-*
vakrais. Vagyon nékiek étza-
kai vigyázójok; à többi alſzik s-
ű kővet tart kőrmében; mely
(ha el találna ſzunnyadniis) ki
eſvén, ottan fel ébred; kőveſd
teis ezt à ſzorgalmatos vigyá-
zásban.

22. Ne igyekezzél mindent
csak magad cselekedni; mert
(c) *erőd felet vagyon s-el fogyat-* (c) Kijöv. 18. 18. 21.
kozol; job inkáb magad mellé
rős ſérfiakat s-Iſten félőket vá-
laſztanod.

(d) 1 Tim. 2. 1. 2. A (d) *Királyokért s-minden méltóságbá helyheztetet emberekért való könyörgés*, ighen elől segiti à *békeségét*; s-NYVGODALMAS élettel ajándékoz megh. Melynek illyen tzikkelyei vadnak:

1. El ne mulasd érettek való imádkozásodat; hanem, mindenkor úket illyenképpen elegyics könyörgésed közibenn: (e) *Halgasson megh tégedet az Ur háborusságodnak napján s-tegyen győzedelmessé à Jákob Istene! Külgyön neked segitséget à Sionbul, s-tegye kövérré à te égészlen égő áldozatodat!* (e) Sol: 20. 1. 2. 3.

2. Megh gondold azt; (f) *Istentűl rendeltetet hatalmasság* ű; azért, *engedelmes légy neki*. Nem jó it à Birói páltzát az kezébűl ki tekerned, s-magá dévá tenned. Tilalmas azé néked à megh sententiázot, sőt fegyver alól szaladot bűnőst; megh tartanod; megh emlekezvén arrul: hogy (g) *mégh az oltár mellőlis, el kel affélét vonni*; mint à gyilkos (h) *Joábbal is* cselekedék *Salamon*. Jaj mely (i) *utálatos Istennek előtte, ki à bűnőst megh igazittya!* (f) Rom: 13. 1. (g) Kijöv 21. 14. (h) 1 Kir: 2. 30. 31. (i) Példz: 17. 15.

3. Megh kivántatik néki az adózás; mellyet (k) *édes Urunkis végben vitt*; teis megh emlekezzél erről. (k) Matt: 17. 24.

4. Előtted járód felől gonoszul ne szóly; mert (l) *mégh à szárnyas állatis vádol*. Meghis tiltatot, hogy útet (m) *ne átkozzad*. Mégh szent Pálnakis megh sebheté szivét è szó: (n) *megh vér Isten tégedet, megh fejéritetet fal!* (l) Pred. 10. 18. (m) Kijöv. 22. 28. (n) Csel. 23. 5.

5. Megh lehet néha az; hogy à Magistratus (o) *keményy*; de akkor-is *el türője légy az* ű *gyar-*

(o) 1 Petri 2. 18.

tosá-

loságának, à menyire lehet.

6. Vagyon oly dologh; melyben nem tartozol engedni Magistratusodnak; ha ú olyra kénszerit, mely *Isten s-lelked isméreti ellen* vagyon. Ha azért azt parancsollya (p) *Pharaho: megh öld à ferfi gyermekeket; féld az Istent s ne engedgy néki* (q) A' *Papokra ne rohany à Saul jámbor szolgaival.* A' fel emeltetet (r) *képet ne imádd.* Mert (s) *jób ollyankor Istennek engedni, hogy sem az embereknek.*

(p) Kijöv: 1. 16. 17.
(q) 1 Sã. 22. 17.
(r) Dan. 3. 18.
(s) Csel: 5. 29.

7. A' Magistratusod ellen való párt ütésnek békét hadgy. Ne igyekezzél à jámbor (t) *Mosest megh kövezni à Core* követöivel eggyüt. (u) *Ne elegyics magadat, à Király ellen valo párt ütésben*; ha Isten (x) *ostorát* el akarod kerülni.

(t) Szám: 14. 10. és 16. 2.
(u) Peld: 24. 21.
(x) Szám 16. 35.

II. RE-

III. REGVLA.

MI hozot egy inkab nagyob romlást országunkra mint à RESZEGESKEDES? ama mondás szerént: (y) *Jaj azoknak, kik jó reggel fel kelnek hogy részegeskedgyenek, s-mulatnak à bor mellet mind estvéigh, hogy à bor fel gerjeszsze üket! kiknek lakodalmokban vagyon hegedü, lant, dob, sip, és bor. Ennekokáért vitetik az én népem fogságra.* mellyet hogy el távoztass, szedegesd elmédben ezeket:

(y) Esa: 5. 11. 12. 13.

1. A' vendégségben felettéb ne gyönyörködgyél. Kevéssel megh éri à természet ha jól szoktatod. Tanuly (z) *Abrahamtul*; ki *három mérték semlye lisztbül sült pogácsákkal, téjjel, vajjal s-az el készittetet borjuval,* elegh gazdagon tartá az *Angyalokat.*

(z) Ter. 18. 6. 7. 8.

2. Ha Iſtentůl félſz; ne itaſd felettéb felebarátodat. Megh à (a) *pogány Aſſuerus* udvarábannis, kinek kinek ſzabad akarattyára hadták régē az italt; te penigh, hiſzem *kereſztyén* vagy, nem *pogány*. Talám (b) *elégh már mi nékůnk; ha ez előt valo időkben, à pogányok ſzerént éltůnk, ſok réſzegségben töltvén el időnket.* Ha ezt nem fogadod, hallyad az Iſten ſententiáját: (c) *Jajnéked, ki megh itatod felebarátodat; s-ki reá erőſsődől hogy megh réſzegicsed ůtet akarván látni ſzemérmét.* (hogy véle, mint bolondal csak jádzál) *Tégedis gyalázat kővet; mert rádfordul az Ur job kezének pohára; s-utálatos okádás eſik dicsőſségedre.*

(a) Eſth. 1. 8.

(b) 1 Pet. 4. 3.

(c) Hab. 2. 15. 16.

3. A' vétkek kőzzůl ne tarcs utolſonak à *réſzegséget*. Vajki ſok ártalmas dolgok vadnak ebben! Az Iſten adta ſzép elme ugy megh bolondul à felettéb való bor ital miat; hogy (d) *nem tud ů józanon gondolkodni* à Chriſtus utolsó el jövetele napja felől; mely, ha lelkednek megh kérésére hirtelen akkor meg leñe, hová lennél? Eſzétůl el távozot embernek itilnéd azt; ki, à veſztegh állani nem ighen tudó (e) *árbotz fának tetején el alunnék*; bár el ſzánná afféle ember halálát; oly gorombaám az, ki tudva megh réſzegedik. Ezértis ſzokta à józan ember affelét (f) *megh nevetni.* Nagyob mindennél; hogy (g) *nem birják à réſzegeſek az Iſtennek orſzágát.* A' nagy Iſten à (h) *ſzivét* kivánnya mindenek felet az embernek; à réſzegségh penigh azt (i) *el veſzi.* Nézd megh

(d) Luk. 21. 34.

(e) Peld. 23. 31. 32.

(f) Ter. 9. 21.

(g) 1 Cor. 6. 10.

(h) Peld. 23. 26.

(i) Hoſ. 4. 11.

megh menyi ſeregh nyavalyák
(k) Peld. 23. 29. 38. követik ezt! Ki (k) *oßajt*, ki *ßáborogß*, ki *ſebeſedik*, ki *veres ſzemeket viſel*; egy ſzóval merő *kigyómarás*. Mivel azért ſzántszándékkal vontad reád è veſzélyt; megh tiltotta Iſten à kereſztyének gyülekezetit, hogy
(l) 1 Cor. 5. 11. (l) *veled ne tarſalkodgyanak*. jó nagy Iſten, menyi temerdek *gyilkoſságß* eſik è miat! ugy
(m) Peld. 20. 1. hogy, csupa (m) *ßáborgokká* teſzen ez ſokakat. Nem csudálom, hogy (n) *Sámſont* Iſten
(n) Bir. 13. 14. *meghtiltá* à *bor* italtul; mert találám mindent ôl vágh vala, hajól iſzik vala. Láttálé oly erős embert, kit erejétûl à bor ita
(o) Dan. 5. 4. 30. 31. megh foſztot? Illyen vala (o) *Boldiſár*, kit *Darius* akkor ron ta megh, mikor à ſellegeket e
(p) 1 Kir. 20. 16. melgetné. (p) *Benhadádis*; k réſzegsége miat megh ſzégyen

nûle. A' paráznaságnak penig, ez ám eggyik (mégh talám leg nagyob) ſzülő Annya. Nézhetze (q) *Lothot*, kinek nem árthata à *Sodoma* tûze, mint *megyen leányira*! (q) Ter. 19. 32.

4. Ne csak azt tarcs véteknek à bor italban, mikor eſzed el megyen; hanem, aztis *jajoſnak* tudgyad; mikor (r) *erős vagy à bor italra*. Aſztalnál udvarlók! nem csak az à vétek, mikor uratok megh réſzegedik; hanem, ti felőletekis, kik à bort nekiek tőltitek igy ſzól az Iſtẽ! (r) Eſa. 5. 22.
(s) *Jaj azoknak, kik ſerények à réſzegitéſre valo bornak tőltéſére*! Talám te nem tartod véteknek, aſztalod felet ſok ideigh mulatni? Ne légy ollyan vélekedésben! Más egyéb kereſztyéni tiſzted ki reked attul, sbűnben eſel Iſten előt; meghis (s) Eſa. 5. 22.

(t) Esa. 5. 11. mondatot: (t) *Jaj azoknak kik à bor mellet mulatnak, mind est véigh!*

5. Nem mondom azt; hogy jót ne kivány felebarátodnak, mikor pohárodat reá kőßőnőd; de sajnallom azt; hogy az (u) *Isten nevét* annyiszor *vessed fel hijában.* Bánom azt; hogy más embernek kivánsz egésséghes hoszszu napokat; azonban *nagy mértékkel* szabod à bort felebarátodra; ugy hogy az Isten rulad igy panaszolkodgyék: (x) A' *Királyt* à *fű népek, tőmlő borokkal megh betegitett*[illegible]*k.* Vajki sok részegh kivánsagh volt már illyen: *Szabadicsa megh Isten szegény hazánkat* à *Tőrőktűl!* Mind job volt volna ez: (y) *Ha tellyes szibül megh tértek az Urhoz, s-az idegen Isteneket kőzzűletek ki gyomlállyátok; megh szabadit titeket*

(u) Kijův. 20. 7.

(x) Hos. 7. 5.

(y) 1 Sam. 7. 3. 4.

teket Isten à *Philisteusok* (Tőrőkők Tatárok) *kezekbül.* Vagyon néha napján oly (z) *áldozat;* (mivel te à jót kivánást annak tartod) mely, *nem kedves Isten előt.*

(z) Esa. 66. 3.

6. Job szomoruságot viselni, s-azonban menyországban menni; hogy sem, nagy katzagva pokolban jutni. *Mikor* azért (a) *az Isten téged hiv sirásra s-gyász ruhában valo öltőzésre;* ne legyen akkor fris konyha *s-bű bor ital;* annál inkáb TANTZ. (b) *Jaj az hegedűszonál tobzodoknak!* Ha Istennek tartod lelkedet, ne ved è béllyeget fel homlokodra: (c) *A' gonoszoknak magzattyok tántzolnak!* A' lelked ismeretinek irom én ezt: (akar mit szóly) (d) *Az idegen Aszonyi állatot nézik szemeid, s-elméd gonosságot gondol.* Eőrők Testamen-

(a) Esa. 22. 12. 13.

(b) Esa. 5. 11.

(c) Iob. 21. 7.

(d) Peld. 23. 33.

mentumban legyen azért nálad ez: (e) A' *mi gonoſznak láttzik, megh oltalmazzátok attul magatokat.* Vajha ma élne *Job!* (kinél az emberek kőzőt ki volt *job?*) nyilván ſok lakodalmokat kellene neki è romlot Magyarságban *megh ſzentelni;* s-igy ſzóllani: (f) *Talám vétettenek* (tegnap) *s-az Iſten ellen ſzivekben gonoſzt gondoltanak!* mégh némely (g) *pogányokis pőkték à tántzot.* A' (h) *Carthagobéli negyedik* Synat penigh, ugyan megh tiltá. Mint pirongaſſa legyen (i) *Szent Agoſton* à tantzot néző Papokat, kőnyű megh olvaſni. Más penigh à (k) *Sátánt* mondgya ennek ſzerzőokának. Sőt igyis ſzól, bé hozván az *Herodias* leánya tántzát: (l) *Ma az emberek, nem orſzágok-*

(e) 1 Theſſ. 5. 22.

(f) Iob. 1. 5.

(g) Plato in Protagora libr. 17. de choreis

(h) De Conſecr. diſt. 1. can. qui die

(i) Aug. Contra Petilianũ cap. 6.

(k) Chryſoſt. Homil. 56. ſuper Geneſ.

(l) Idem in Matt. 14.

ſzágoknak felét adgyák à tántzért; hanem, ſaját lelkeket taſzittyák á veſzedelemre. Halhatza mit végeze egyizer à (m) *Laodicenumi* gyűlés! *Nem illik kereſztyen emberhez hogy lakodalmokban tántzollyon; hanem egyék igyék mértékleteſſen, s-adgyon Iſtennek hálákat erette. A' lelki tanitok penig, ha lakodalomban vadnakis; mihelt az hegedűsők tántz notát vonnak, kellyenek fel, s-mennyenek el onnan; hogy valamiképpen jelen lételekkel ne láttaſsanak javallani à bujálkodáſt.* (Szinte illyen Iſteneſſen beſzélget à Predikátorok (n) eggyik *Articuluſſa-is.*)

(m) De Conſecr. diſt 5. Canon: non oportet.

(n) Artic. 15. in minori

IV. REGVLA.

HAt te cifra ŐLTŐZET mint vagy? mert te vonod eggyik le az éghbűl az haragos

(o) Titk. 2. Iſtent! Ercse à kinek (o) *hallá-*
ra valo fűle vagyon: (p) *Sionnak*
(p) Eſa. 3. á v. 18. ad 28. *leányi, el veſzi Iſten à ti retzés*
fű kőtőtőket, arany lántzotokat,
fátyolotokat, ſzép csizmátokat,
mellyetekre valo ékeſségteket,
fülőnfüggőtőket, arany gyűrű-
tőket, s vékony gyolcsotokat.
Ezek hellyében öltőztet titeket
ſzakadozot ruhákban, s ſzoros ſá-
kokban. A' te férfiaidis fegyver
miat hullanak el, s-el eſnek az har-
tzon; és ekképpen el puſztittatik à
föld. Hogy azért lelki okos
légy, fordicsad elmédet ezek-
re.

1. Ne öltőzteſd addig ékeſ-
(q) Matt. 22. 12. ſen fel *teſtedet*, miglen (q) *lelked*
menyekezői ruhát (Chriſtuſban
való igaz hitet) nem ſzerez.
(r) Rom. 13. 14. (r) *öltözd fel* elsőben *az Ur Je-*
ſus Chriſtuſt; s-annak utánna
csinoſgaſd teſtedet.

2. Ne

2. Ne ved el à Királyi s Fé-
jedelmi ſzemélyeknek öltőze-
teket. A' ſzep öltőzet (s) *Sa-* (s) Matt. 6. 19.
lamont illeti; feleségét penigh,
(t) *himes*; Megh kűlőmbőzteſ- (t) Solt. 45. 15.
ſél abbanis tűlők. De minde-
nek felet ezt emelgeſd megh:
Hogy ha az az öltőzet mely-
ben te járſz, (u) *illendőé à ſzent-* (u) Tit. 2. 3.
ſéghez, vagy nem?

3. (x) *Férfi* megh láſd! reád (x) Törv. 22. 5.
ne ved az *Aſzonyi állat ruháját*;
mert *utálatos* Iſten előt valaki
azt miveli.

4. Embert (y) *ruhájáért ne* (y) Iak. 2. 2. 3.
becsűly; hanem jó lelke iſmére-
tiért. Mert (z) *mint* à *diſzno or-* (z) Peld. 11. 22.
rában az arany peretz, ollyan az
okoſság nél kűl *valo cifra öltőze-*
tű. Hiában valo az (a) *ábrázat*; (a) Peld. 31. 30.
az *Iſtem felelem* dicsirendő.

5. A' kendőzéſt, tiſzta lelkű
jó Aſſonyok, gyűlőllyétek. Mert

(b) az

(b) Ambrosius. (b) *az Isten képét el törlöd, ha emberi csinálmányal azt ékesgeted.* Mind az által mem árt, magatokat ehez szabnotok: (c) Szemeid, *szemérmetességgel*; fűleid, *Isten beszédével*; nyakad, à *Christus igájával*; fejed, *férjed hatalma alá valo hajtással*; kezeid, *gyapjuval*; lábaid, *házadban valo* űléssel, coronázd megh; nem vétesz igy Isten ellen.

(c) Tertul libr. de cultu fœminar.

6. Gondold megh csak eredetit à te öltözetednek honnan jöt, s-megh szűnöl ruhádban valo bujálkodástul. Merö bűnödnck bűntetése az; mert az eset elöt (d) *mezételen valál s-nem szégyenled vala*; az után (e) *veté Isten azt nyakadban.* Ha ugyan megh fogod elméddel, csak ollyan az, mint az akasztó fátul megh menekedet embernek nyakában hagyatot kötél;

(d) Ter. 2. 25.
(e) Ter. 3. 21.

tél; melly-el, ô! ki kevélykednék? *Bűr* vala az elsö köntösünk; mert mi el-estünkkor merö (f) *barmokká* löttünk vala, mely szoktais afféle ruhát adni.

(f) Solt. 73. 22.

7. Megh gondold kérlek, ki kelletinél cifrábban öltözöl; à Jesus Christusnak menyi mezitelen tagját segélhetted volna te azzal; megh kellet volna szivednek à (g) *Joseph nyomorusságán* elni; s-ugy (h) *fogadtak* volna osztán tégedet bé *az* örökké *valo hajlékban.*

(g) Amos. 6. 6.
(h) Luk. 16. 9.

8. Ne törd felettéb magadat azon; hogy rongyos vagy. Bár (i) *juhoknak s-kecskéknek bűrökben bujdossális*; de elégh az, ha Istennél kedvet találtál; ugyan *nem mélto te reád* è *világh.*

(i) Sid. 11. 37. 38.

V. REGVLA.

HOlot az EGYESSEGH számkivetésben bocsártatot;

tot; romláſt várhat az az or-
ſzágh. Vrunk mondgya s igaz:
(k) Matt. 12. 25. (k) *Minden orſzágh, valamely magában megh ſaſonlik, el-puſztul.* Hogy azért ez nálad ízalláſt találljon; függezd ſzemeidet ezekre.

1. Ne javaly minden *eggyeſ-*
(l) Luk. 11. 18. *ſéget*, mert némely *Sátáni*; kik (l) *nem veſzekednek* egy máſſal, noha gonoſzok. Némely, *oktalan baromi*; mely ſemmit nem ért az idveſségh dolga felől, csak ollyan mint az okoſságh nélkül való állat; illyenek az *Induſok* s-ízámtalan ſivatagh
(m) Mat. 26. 49. 50. pogányok. Némely (m) *Iskáriotesi*; ennek ne hidgy, mert *megh csokol*, s-ellenséged kezében *ád*. Vagyon *Tyrannuſi egy-gyeſség-is*; mikor csak az em-
(n) Ian. 12. 42. berektül valo (n) *félelemért* igyekezzük azt megh tartani.

Az

Az *Herodeſi* ſem jó; mert (o) *két* (o) Luk. 23. 12.
ellenkezők eggyeznek megh à *Chriſtus halálában.*

2. Ighen megh viſgáld, kikkel kel neked megh *eggyezned.* Vgy mint: A' veled *egy valláſu* emberekkel. Nem árt it *egy ſziveknek s-egy léleknek* lenni. (kiváltképpen ha jó fundamentumon éppittetet à vallás.) A' *valamit* valláſodtúl kúlömbözőkkel. Mert ki (p) *Apolloséna*k, (p) 1 Cor. 1. 12. 13.
*Cepháséna*k, *Pálé*nak; ki *Chriſtuséna*k mondhatty a magát az egy *Reſpublicában*; mind az által (q) *egyenlő engedelem lebet* (q) 2 Cor. 9. 13.
(à (r) *fundamentumra* nézve) *à* (r) Cor. 3. 11.
Chriſtus Evangeliomából. A' vallásodtul *igben távul* eſtekkel; mert (s) MINDENEK- (s) Rom. 12. 18.
KEL *békeségben kel élnünk*; *à menyire túlünk lehet.* Mégh à
(t) *pogány* városſis, megh kináltatá (t) Törv. 20. 10.

tátá Iſten, *elsőben békeséggel.* Megh lehet à *kűlső* békeségh à (u) *Religioban valo megh eggyezés nélkűl.* Lam (u) *Salamon s-Hiram,* ſzereték egy máſt!

(u) Ter. 19. 7.
(u) 1 Kir. 5. 12.

3. OKOS *eggyeſségh* legyen kőzőtted. Ne magyarázd (x) *balul* felebarátodnak néked mondot ſzavát. Oly (y) *értelmed* legyen, mely tégedet *hoſzſzutűrővé* tegyen. Ha csak magad *ſzeméllyét* illeti à rajtad tőt boſzſzuságh; (z) *el tűrj* benne, hogy nem mint veled egygyűt lakozó Atyádfiával *tőrvénkezzél.* Azért; bár nagy méltoságu ember légyis; de méghis à békeségnek megh tártasáért ſokat félre tégy (a) *authoritáſodban.* Nem tartozik vala Vrunk (b) *vámmal;* de mégis à jó *eggyeſségért, megh adá.* Mind ezeket penigh, ugy igyekezzed el-kővetni; hogy ne légy csak az eggyeſségnek *tettetője;* s-azonban (c) *Saullal* gyűlőllyed *Dávidot.* (d) *Tiltya* Iſten affélét.

(x) Matt. 26. 60. 61.
(y) Peld. 19. 11.
(z) 1 Cor. 6. 7.
(a) Ter. 23. 4. 5. 6.
(b) Matt. 17. 26.

(c) 1. Sa. 18. 9.
(d) Lev. 19. 17.

4. Nagy *fundamentomot* veſs a' békeségnek, s-ugykővesſed oſzton. Sok ſzép dolgok indithatnak téged arra. (e) *Békeségre hivott minket Iſten.* (f) A' *vérrel* (haraggal) *tellyes kezeknek fel-emeléſe;* nem tetſzik Iſtennek. Ha *te* (g) *ſtedet a' tűzre téſzedis;* (ám bár *religiod* mellet) de, *ha ſzeretet benned nincsen;* csak ſemmi. (h) *Ha egy máſt elnyellyűk; egy máſtúlis megh emèſztetűnk;* ugy jára (i) *Ephraim s-Manaſſe.* Meg *ujjitá* Vrunk è parancsolatot; hogy (k) *egy máſt ſzereſsűk;* melyrűl, ű *tanitványinak lenni, meghis iſmertetűnk.* ô mely nagy ahitatoſſan kő-

(e) 1. Cor. 7. 15.
(f) Eſa. 1. 15.
(g) 1. Cor. 13. 3.
(h) Gal. 5. 15.
(i) Eſa. 9. 21.
(k) Ian. 13. 34. 35.

kőnyőrge, ű ezért, minek előtte (l) *megh halna*! (m) *Győnőrűséghes az Attyafiaknak, eggyességben való lakáſok*; kiknek békeségek győkere ez; (n) *mert Attyafiak*. Vajha kőzinkben nem jű vala amà (o) *veres lovon* űlő! *kinek, à békeséget è főldrűl elvévő hatalom adaték s-nagy tőr, hogy az emberek egy máſt őllyék*. (p) *Gyilkos, à ki gyűlől*. Tudnod kel; hogy (q) *az hármas kőtél nehezen ſzakad el*; mellyet, ô vajha megh iſmernél!

(l) Ján. 17. 11
(m) Solt. 133. 1.
(n) Ter. 18. 8.
(o) Titk. 6. 4.
(p) Ján. 3. 15.
(q) Préd. 4. 12.

(5.) Ha Iſten *Magiſtratuſsá* tőt; ſoha alattad valóidat, fenyegetéſſel, tőmlőtzőzéſſel, s-kemény bűntetéſekkel; vallása megh változtatására, ne kénſzericsed. Megh lehet az *igbe* predikállása által űket (r) *kerni*; de nem *kűlső erőſzak* tétellel. A lélekben ál az *hit*; mely lélek; *kűl-*

(r) Euk. 14. 23.

kűlsőképpen nem-is csigáztathatik. (s) *Iſtenre* bizatot à *lelki iſmereteken* való Vralkodas. (t) *Szabad akarat ſzerént* kel à *religiót* kinek kinek válaztani, nem *erőſzakkal*. Senki nyakába nem kell azt vetni (u) *fenyitékkel*, hanem *kéréſſel*. nem (x) *emberek korbácsoloivá* tőtte Iſten a' Papokat, hanem *tanitókká*. Megparancsoltaték régen: hogy (y) *ſenki a' Sidokon erőſzakot ne tegyen a' vallásért*; *mert Iſten az à ki kőoyőrűl az emberen, s-meg ő à ki meg-keményiti azt*. De talám ſzabad az eretnekekhez (kiket igy hivnak) nyulni, ha à Sidokhoz nem-is? Nem. Tekinthetſze-meg ama kegyelmes *Imperátornak* igy irt levelét: (z) *A' Chriſtus s-az Apoſtolok máſ-képpen*

(s) 2 Cor. 1. 24.
(t) Tertull. ad Scapulam c. 2. pag. 88.
(u) Bernſerm 66. in cantic. col. 692.
(x) C. diſt. 45. ex Greg. lib. 2. Epiſt 52.
(y) C. de Judæis diſt. eadē ex Concilio Toletano.
(z) Maximilian. Imper in Epiſt. ad Lazarum Schuendium. A. D. 1574. Extat apud Goldaſtum tom. 2. Conſt. Imper. pag. 304.

ſpen tanittottak minket az emberek meg téritésérul; ő nékiek kardgyok à nyelvek vala; az igével hodoltattak embereket. Ennékem nem tetzik à másképpen cselekedőknek dolgok s-ſoha megh ſem engedem. Máſtis igy dicsirnek: (a) Ferdinándus Csáſzár, ighen igaſságot ſzerető s-engedelmes vala; mind ezek felet kedvelli vala à békeséget; meghis parancsolta, hogy ſenki tűzzel vaſſal ne kegyetlenkednék à religioért. A' kinek ez aránt lelke iſméreti megh győzetet, igy ſzól: (b) Legelteſſétek az Iſtennek nyáját, nem (kűlső) erővel kénſzeritvén űket, hanem javalláſſal; nem veſſzővel, hanem hiváſſal; hogy ſzabad akarat ſzerént kővеſſen titeket à nyáj. Iſmét: (c) A' Chriſtus, azt parancsolta Apoſtolinak; hogy tanicsanak s-kereſztellyenek; nem mon-

(a) Jacobus Auguſtus Thuanus libr. 36. Hiſtor. A. 1564.

(b) Cornelius à lapide in 1 Pet. 5. 2.

(c) Petrus Coretus Jeſuita in defenſ. contra Noæum cap. 8.

mondotta azt; hogy azokat meg őlly k; vagy kűlső hatalommal rongállyák; kik űket nem halgatnák. Vgyanis; (d) à mit kételenségbűl vállalnak az emberek magokra, nem ſzégyenlik azt megrontani. Nem illeti à Magiſtrátuſt az, hogy à lelki-iſméreteken uralkodgyék; halhatſza ezeket! (e) Soha nem véſzem azt magamnak, hogy à lelki-iſméreteken uralkodgyam. Máſ-is: (f) Az Iſten hármat tart magánál: Semmibűl valamit teremteni; à kővetkezendő dolgokat tudni; s-à lelki-iſméreteken uralkodni. Mitsoda legyen à jo Fejedelmeknek ez aránt tiſztek, érts meg azt-is: (g) Azon legyenek à nagy Fejedelmek, hogy à Catholicuſok s-Lutheranuſok kőzőtt valo békeségnek utát ki-gondollyák. Mig pedig à lenne; kinek kinek meg-kell enged-

(d) Andreas Maſſius in Comment. Ioſ. 24.

(e) Beſoldus lib. 1. Polit. 3. num 27. de Maximiliano 2.

(f) Stephanus Batoræus Rex poloniæ in dicto frequenti.

(g) Bell. libr de Laicis c. 19 § 1. de Georgio Caſſandr.

engedni vallását; csak vegyék à ſzent iráſt s-az Apoſtoli Credot. Vajki kevés haſzna vagyon, à vallásra valo erőſzakos kénſzeritéſnek! Halhatſza! (h) *Meg lehet az; hogy az ember ſzáját, vallathattyák; de à ſzivet az el-hitelre lehetetlen dolog* kénſzeriteni. Ezt is ſziveſen meg-olvaſd: (i) *Soha mi* (Catholicuſok) *oly gyűlölségben nem vólnank,* (megh rodd ezt ki irta!) *ha csak tizet vagy huſzat, máſoknakis példájokra megh nyakaztattunk volna; de ezen poſdul megh minden vérem; hogy negyven eſztendők alat, többet veſztettenek el à fű Papok, Olaſz, Spaniol, Gallia, Belgium, Anglia, orſzágokban; Száz ezer embereknél; mely dologgal* SEMMIT *nem haſználtanak; mert, mentül inkáb fogyatták az Eretnekeket,* (más az!) *annál*

(h) Richardus in Refut. Alcorani cap. 10.

(i) Gerardus Buſdragus Epiſc. Argolicenſis in Epiſt. ad Cardinal A.D. 1558.

annál inkáb nevelkedtenek. Nem árt, ha ezis ide járul: (k) *A' Gamaliel tanácsát kel csak cselekedni; Ha emberektűl vagyon,* (à *religio*) *ſemmivé léſzen; de ha Iſten az elől mozditoja; lehetetlen ellene állani.* Mert (l) *fegyverrel keveſet haſználhatunk; sőt inkáb az embereket valláſokban megh kemenyityűk.* Tudom előtted vagyon à *Compelle intrare?* Ercs megh! (m) *A' Chriſtus tudományának hintegetéſe az; kinek az emberek nem mondhatnak ellene.* Másképpen; ha (n) *konkoly* volnais; hadgy békét neki, az *aratáſnak idejeigh.* (o) *Nem ſzabad Uralkodni à lelki tanitónak, az ű reá bizatot nyájjon.* A' (p) *ſzolgákon* az Apoſtolok értetnek; nem à Magiſtratuſok. Arra valo à Chriſtus orſzága; hogy ott az embe-

(k) Sam. á Remching de Pace Rel. diſſ. 1.

(l) Joannes Paul. Windeck in progn. f. 157.

(m) Cornel. Janſ. in cap 91. Conc. Evang.

(n) Matt. 13. 30.

(o) 1 Pet. 5. 3.

(p) Staplet. in Prompt. Cathol. Dom. 2. poſt Pent.

emberek (q) *ſzablyájokbol kaſpá-*
(q) Eſai: 2. 4. *kat, dárdájokbol ſarlokat csinál-*
lyanak, s- egymás ellen (menyi-
ben lelki orſzág) *fegyvert ne*
vonnyanak, ſe többé hadakozáſt
(r) Eſai. 11. 6. *ne tanullyanak*; hanem à (r) *far-*
kas à bárányal, s- à ſpárduez à kecs-
ke fiuval, együtt nyugodgyék;
(s) Eſai: 65. 25. az az, *az* (s) *Iſten ſzentségének*
hegyén ſenki ſenkit ne báncson;
Vgy-is nő à Chriſtus birodalma
(t) Zach: 9. 10. (t) *edgyik tengertül fogva à má-*
ſikig; nem kell ſenkinek à val-
(u) Luk: 9. 54. laſnak külömbségeért à (u) *Sa-*
maritanuſokra tüzet kérni; mert
nem azért jött az embernek fia
hogy à lelkeket el-veſzeſſe; hanem
(x) 2. Cor: 10. 4. *hogy azokat meg-tartsa.* (x) *A' mi*
fegyverink lelkiek, s- nem teſtiek.
(y) Rupertus Tuitienſis libr. 8. in Apoc: c. 13. (y) *Antichriſtushoz illik az, nem i-*
gaz kereſztyén emberekhez; hogy
azokat fegyverrel meg-öllye, kik
à beſtia képét nem imádgyák; te
penig

penig nem tartod annak ma-
gadat. Non (z) *armis*, ſed *argu-*
mentis; nemkell *ſzablya*, hanem
ſzent iraſi erőſség à vallás dol-
gában. (a) *El távoztatni* (nem
meg-ölni) parancsoltatik, még
az eretnek-is. De igy ſzollaſz
talám: Lám az (b) *hamis pro-*
phétákat, meg hadta Iſtē öletni.
Ercs megh: (c) *Az kemény-*
ſégh, csak arra az időre tartozék;
de az (d) *Uj Teſtamentum, ſzeléd-*
ſéget kiván. Megh ölettetet ak-
kor azis, à ki à (e) *fű Paſpnak nem*
engedet; de moſtan az Eccleſiábul
valo ki vetéſſel ſzoktuk azokat il-
letni. Forgatodd az (f) *Illyés*,
(g) *Joſias*, s' (h) *Jehu* példájátis;
de ezek à te igyedet nem tá-
mogattyák; mert ugy à Papok-
nakis ember vérben kellene
magokat egyeliteniek; (mivel
Illyés Egyházi ſzolga vala) te
penigh

(z) Bernhardus ſerm. 64. in Cant.
(a) Tit. 3. 10.
(b) Törv. 13. 5.
(c) Gloſſa ordin. num. 25.
(d) Liran. in cap. 9. Luc.
(e) C. Abſit 14. Cauſ. 11. q. 3.
(f) 1 Kir. 18.
(g) 2 Kir. 10.
(h) 2 Kir. 23.

penigh azt, (i) erőssen tagadod (k) Sok dologh megh engedtetet az ô Testamentumban, mellyet nem szabad ma, cselekedni. (l) Istennek kiválkeppen valo parancsolattyábul cselekedték azok azt; mely példával nem szabad ma élnünk. Emlited eztis: (m) Nem élsz, mert hazugságot szollottal. De az az hely, szól az (n) ighe által való megh ölésrül; mivel élnek az utannis azok az hamis Prophéták, s-panaszolkodnak tudományokban valo megh (o) szégyenüléseкrül. Mondgya ugyan Vrunkis; hogy (p) ki az Ecclesiát nem halgattya, ollyan legyen mint à pogány. De, (q) pogánynak tartatni, annyit teszen; mint az Ecclesiábul ki rekesztetni; nem megh öletni: Magadis azt tanitod ez hely felöl; (r) nem paran-

(i) Bell. libr: de Laicis c. 22. in resp: ad 7.
(k) C. quod autem Caus. 22. q 2.
(l) Grog: de Valent Tom. 3. disput. 1. quæst: 10. punct: 6.
(m) Zach. 13. 3.
(n) Corn: á Lapide in Can. Comm: in Prophet. major: præmis. can. 8. pag. 23.
(o) v. 4.
(p) Math. 18. 17.
(q) Lyranus in h. l.
(r) Bell: libr. de Laicis c. 22. resp. ad 6. arg.

rancsolta Christus, hogy az Eretnekek megh égettessenek. Megént Idvezitőnk szavai ezek: (s) Senki nem jőhet én hozzám, hanem ha az én Atyám vonándgya ütet; honnan te igy beszéllesz: Azért az eretnekeket kőtéllel kel vonni. De ez à vonás, nem (t) kénszëritésbül, hanem szabad akarat szerént valo. Mikor az Isten igijét halgattyuk, akkor vonattatunk az Attyátul. De talám à (u) fene nyavalyát, el kel à testül metzeni? Vgy, de à lelki fenét, (o) nem erővel, sem hatalommal, hanem az Istennek Szent lelke által, kel érdekelni.

6. A' szép eggyességhez tartozik ezis: Vallásodon kivül valo embereknek adot hitedet, megh tarcsad. Nem jó, az (p) Istennek nevét hiában fel venni. Nem távozék el (q) Iakob Patriár-

(s) Jan: 6. 44.
(t) Glossa ordin: in h. l.
(u) 2 Tim: 2. 17
(o) Zach: 4. 6.
(p) Kijöv: 20. 7.
(q) Ter: 31. 48.

triárcha, à bálvánt imádó *Lábánnak tőt frigyétűl*. Az Izrael fiaiis megh tarták â (r) *Gibeonitákkal tőt kőtést*. Kárhoztattya Isten (s) *Sedechiást* azért; hogy à *Nabugodonozorral tőt hitit, megh szegé*. Az hit szegés eleitűl fogva megh bűntettetet; (t) *Három esztendeigh valo éségh lűn Dávid országában, à Gibeoniták megh őlésekért*. (u) *Sedechiásnak fejére fordula*, csorbás hiti jutalma. Megh esék (x) *Moabnakis*, az hittel valo jádzás. (y) *Hoseásnak* à párt űtés. (z) *Joakimnak* az el szakadás; mint (a) *Lászlo* Magyar Királynakis à frigy bontogatás. Nem tudom micsoda gyors elmék találák ennek szabados vóltát; de bezzegh gondolatlanul mivelék. Vőtték ezt némellyek eszekben, s-az igasságtul

(r) Jos: 9. 19.
(s) 2 Cro: 36. 13.
(t) 2 Sam: 21. 1.
(u) Ezech: 17. 19.
(x) 2 Kir: 3. 5. 24.
(y) 2 Kir: 17. 4:
(z) 2 Kir: 24. 1.
(a) Bonfin: lib. 6. de rebus Vng: c. 3.

ságtul megh győzettetvén, ily iraſt hattanak: (b) *Az adot hitet ha mind è világh ellenben kiáltis; megh kel tartani*. Ismét: (c) *Soha nem kel azt megh engedni; hogy Németh országban az Egyházi rend kedveért; az hit megh rontassék*. De talám tagadod? Hálá Istennek! ugyan vólt azért régen efféle: (d) *Ha Husz Janos; à frigy ellen meg égettetettis, nem volt abban vétek; mert az Imperatornak Salvus conductussa, nem præjudicálhat az Ecclesiai szabadságnak*. Ismét: (e) *Sokat ártot eddigh az Ecclesiának; az Eretnekeknek adot hitnek, megh tartása*. Volt illyenis: (f) *Kőzőnséges regulájok ez à Catholicusoknak; hogy az Eretnekeknek adot hitet, nem kel megh tartani*. Ha most ezeket nem vallod; dicsosségh Istennek érette! Megh tudgyad

(b) Zenocarus in vita Caroli V.
(c) Petr: Suavis lib. 1. Hist: Concil. Trid: pag: 16.
(d) Kellerus tom: 2 Papat: Cathol: artic: 12. cap: 3: p: 662:
(e) Cornelius à Lapide, in c: 5: Act: v: 39
(f) Molanus lib: 3. c: 27: obj: 1: & 6:

gyad mind az által: (g) *Husz Janosnak kárhoztatása; nem hellyesen javaltatik tűled.* (h) *Sigmond* Császár gyűjtötte vala à *Synat*-bélieket ölzve; s-űis álhat vala végezéseknek ellene, ű *Felsége városa vala*, s-szabadossan cselekedhetik vala benne; megh gondolván azt kiváltképpen; hogy nem szabad akarattya szerént; hanem (i) *tűle hivattatván*, ment *Husz* à gyűlésben. A' Cseh Kiralyis, à *Synat* kérésére bocsátâűtet oda. Tudta azt à *Concilium*; hogy à Császár *Salvus Conductussá* val hiják *Huszt*; s-miért akkor, hogy nem ellenzette? Régen mégh à Romai Pűspökis alája vólt vettetvén, az *Imperatoroknak*; ezek (k) *hivták* űket à *Gyűlésben*; az Ecclesiai dolgok felől, nékiek (l) *suplicál-*

(g) Pázmán 1022.
(h) Naucl: vol: 2: Gener: 48.
(i) Bonf: decad: 3: libr: 2:
(k) Theodosius ad Cyrillum de conv: synod: Ephesinæ:
(l) Leo ad Theodosium Augustum Epist 24.

cáltak; à mikor akarták, (m) *hozzájok hivathatták* űket; űk (n) *Confirmálták* à Romai választot Pűspokőket; kisseb méltóságu penigh à *Concilium* à Pápánál; ugy tanitod (o) *magad*. Akar mint igazics (p) *Eugeniust*; de magadé torkol megh, mikor igy szóll: (q) *Győzedelmet vűn* à *Török* à *keresztyéneken*, *s-tanuságot ada*; *hogy ez után nem csak az hitnek cselédinek*, *hanem* à *természet szerént valo ellenségnekis*, *adot hitit ki ki megh tarcsa*. Ighen hánnyák à *Præsta quæsumust*; hogy ha valami voltis; (r) Egy személy cselekedtette azt; de azt rebesgetik mások: hogy (s) Sok *Fejedelmektűl indittatot erra Lászlo*.

(m) Constantius Liberium teste Sozō: l: 4 c: 10:
(n) Platina in Pelagio secund:
(o) Bell: de Rom: Pontif: c. 17. §. 1:
(p) Pazman 1026.
(q) Æneas sylvius Epist: 81: de Histor: Uladislai:
(r) Pazm. 1026:
(s) Timpius in Theatro tit: Foedis fragi:

VI. REGVLA.

A' mi Balvanyozasunkis, nagy oka romlásunknak; mert

mert igy ſzól az Iſten: (a) *Ha mindeneſtűl fogva el feletkezendel à te Uradrul Iſtenedrűl; idegen Iſtenek után járándaſz, s-azokat tiſztelvén megh hajtod magad azoknak; vallást teſzek è mái napon ellenetek, hogy kétségh nélkűl el veſztek; mint à pogányok, kiket az Ur el veſzte ti előttetek.* Nézhetze à (b) *bálványozó Aront!* addigh kőveti űtet à nép, csak egy nap-is *három ezer* hul el kőzűlők. Menyiſzer lűn az Iſtennek frigyes népe è vétekèrt, (c) *pogányi martalék!* Akkor lűn (d) *ſzakadás* à nép kőzőt, mikor *Aſtaroth* tiſztelteték. Mellyet hogy el távoztas ô ſzegény nyőghő magyarság! ezeket, ſzemed előt, forgaſd:

1. Az Iſtennek képét, ſoha te ne méréſzellyed ki rajzolni. (e) *Megh oltalmazzad* efféle-

(a) Törv: 8. 19: 20:

(b) Kijöv: 32: 28:

(c) Bir: 2. 13. 14, 15.

(d) 1 Kir. 11: 33:

(e) Törv: 4: 15: 16:

félétűl *lelkedet, hogy magadat megh* ne *fertezteſd.* (f) *Nincsen Iſtennek teſte; azért űtet ki irni, nagy eſztelenségh.* (g) *Mindenűt vagyon* ű; *hogy hogy rekezted azért* űtet *képben?* (h) *megh parancsolla* ű; *hogy mégh* à KEPBEN-is *ne imádgyad,* űtet. (i) *Nem csak az* ű ALLATTYA*nak le irását tiltya* ű; *hanem neki, akar miképpen való ki formálásátis.*

2. Nem merlek *aſſecurálni* arrűlis; hogy à *Feſzűletet* Iſteni tiſztelettel illeſſed. Mert: (k) *Az Iſteni tiſztelet, Iſtent illet. Egy képis penigh, nem Iſten; hát mégis hogy hogy tiſztelnéd azt?* (l) *Ne keres à kereſzt fában magában (mellyen Idvezitőnk fűggőt) ſemmi Iſteneſséget;* hanem (m) *csak azt imádgyad,* à *ki azon fűggőt*

D

(f) Thomas part. 3. q. 25. art. 3.

(g) Polydorus Virgilius lib. 2. de rer. invent: cap. 23.

(h) Abulenſis in cap 4. Deut. q. 5.

(i) Vaſquez in 3. part. Thomæ. diſp. 101.

(k) Robert Holcot lect. 158. in Sapient.

(l) Ioannes Gerſon Cancellarius Poſſevinus.

(m) Pariſien: part: 3. ſuper Magnificat: Biblioth. ſelect. libr. 11. cap. 1. pag. 456.

gőt (n) *Senkinek nem szabad à képeket Isteni tisztelettel illetni; ha szintén azt mondgyais; hogy ú azt, az azon fűggőt Christusért cselekedi.*

3. Ne fedezgessed vétkedet illyen palástval: En, nem à *képet*; hanem, az által *Istent*, imádom. Mert mégh à pogányok-is azt mondgyák vala régen: (o) *Mi, à képek által à jegyzendő dolgot tisztellyűk.* Te penigh, nem vagy pogány. (p) *A' Pogányoknak, szemek előt vólt à bálvány; de elméjek Istent gondolta*; ugy tetzik, nem kel ezeket neked kővetned. Elis hidgye minden ember! (q) *Nem voltak oly bolondok à pogányok, hogy à képeket, Isteneknek tartották volna.* (r) *Athenásbann-is à pogányok, à mégh igazán megh nem ismért Istent tisztelik vala à bál-*

(n) Bell: libr. 2. de Imag. cap. 24. § sexta ratio.

(o) August. Conc. 2. in Psal. 113.

(p) Ioannes Ferus in caput. 17. Act.

(q) Gregor. de Valent. libr. 1. de Idololat. cap. 5. pag. 17.

(r) Martinus Peresius part. 5. de Tradit. ex Act. 17.

bálványokban. Te-is ismérd megh ezt, magad pártyán valónak lenni, (s-igazat szollani) neis tusakodgyál ellene: (s) *A' Sidck Istent; az Arontul őntőt Borjuban tisztelték; mert igy szoltak: Ezek à te Istened Israel, kik tégedet Ægyptumbul ki hoztak.*

4. Isteni tiszteletnek okáért, ne találtassék kőzőtted széllel hordoztatot kép. Mert, (t) *Moáb nemzetségeis, pampának okáért elől vőtte vala ezt régen*; te penigh *lelki Israelita* vagy.

5. Mi hasznod neked abban ha az Istennek nyilván valo parancsolattya ellen, lelkedet meg sértő sok *exceptiokat* gondolsz ki? mert, hol azt tanitod; (u) *semmiképpen nem kel tisztelni à képet, hanem csak azt, à mit az, jegyez*; néhol igy szollasz: (u) *Mind à képnek s-mind az azt jed-*

(s) Ioannes Ferus in Exod. 32.

(t) Franciscus Ribera in annot: Amos: 5. v. 17.

(u) Durand. lib. 3. sent: dist. 9.

(u) Alexander pag. 3. q. 30. art: ult.

ző dol-

sŏ *dolognak*, *egyenlŏ tiſztelet* kel. Ezt tartod oĺzton legh bátorſágoſſab utnak: (x) *Keveſeb becsŭlet kel* à *képnek*, *hogy nem annak*, *kit képéldáz*. Vallyon s-mind ezek, hol vadnak à ſzent iráſban? jo nagy Iſten, bezzeg veſzedelmes el-távozni à te igidtŭl!

(x) *Gabriel in 3. diſ. 9. q. un. & in Can: miſſ: lect: 49.*

6. Ne térj megh (à képek tiſzteletiben) à Chriſtus iſmereti kivŭl való fene tévelygére. Mert; némellyek à Pogányok s-bálvány imádó Sidok kŏzzŭl, (y) *megh állottak* à kép elŏt; (z) oly *nevet* adtak nekiek mellyet azok jedzettenek; (a) *koſzorokkal* ŭket fel cifráztak; (b) *vállokon* ide s-tova hordoztak; (c) *magas* helyre tŏtték; nekie (d) *oltárt* épitettek; Sok kŏltséggel fel kéſzittetet (e) *Templomokat* ſzerzettek; ahoz (f) *Papokat* fogadtak; ſzámára (g) *Innepet* ſzenteltek; ugyan akkor (h) *vigan laktanak*; azt megh (i) *csokolták*; nékie (k) *reménkedtenek*; (l) jó *illatot* tŏttenek; (m) *ſzŏvétneket* gyujtottanak; magokat elŏtte (n) *megh hajtották*; arra (o) *esküdtenek*; (p) *zŏld ágakbul* csinált berkecskével cikornyáztak; magokat elŏtte megh (q) *korbácsolták*; (r) aranyas ſzkofiummal illették. Illetlen, kereſztyénnek ezeket kŏvetni.

(y) *Dan. 3 3.*
(z) *1 Kir: 12. 28.*
(a) *Csel. 14. 13.*
(b) *Eſa. 46. 7.*
(c) *Aug: Epiſt 49.*
(d) *1 Kir: 18. 26.*
(e) *1 Kir: 11: 7.*
(f) *2 Kronik: 11 15.*
(g) *2 Kir: 10. 20.*
(h) *Bir: 16. 22.*
(i) *1 Kir: 19. 18.*
(k) *Eſa. 44. 15.*
(l) *2 Kir: 16. 4.*
(m) *Ezec. 8. 17.*
(n) *2 Kir. 18. 4.*
(o) *Ier: 5: 7.*
(p) *1 Kir: 18. 4.*
(q) *Lev: 21. 5 és 19. 27. 28.*
(r) *Eſa: 30. 22.*

7. Iol meg viſgáld ez aránt à magad vallását s-ne légy abban tudatlan, mely ezis: (s) A' *ſzent iráſban nincsen emlekezet* à *képeknek imádásárul*. Iſmét: (t) *Csak kéznŭl kézre adatot traditiokbul ſzármazot* à *képeknek tiſztéleti*. Mely ha ugy vagyon; mit

(s) *Thom: part: 3. q. 25. art: 3 n. 4.*
(t) *Melchior Canus libr. 3. locor. Theolo: cap. 100.*

mit kárhoztatod azokat, kik à
képnek tiſzteſséget nem teſz-
nek?

8. Az ô Teſtamentumbéli
képekkel ne biztaſd magadat;
mert à te *reguládabban* illyen
(u) MINDEN *képeket megh tiltot*
Iſten az ô Teſtamentumban. (x)
A' *Cherubimokat-is nem azért*
parancsolta Iſten, hogy valaki
azokat imádgya, megh csokollya,
vagy térdet hajcson nekiek; ha-
nem hogy ékeſségre valok legye-
nek, miért támaſzkodnál hát
ebben à Sidoi ſzokáshoz?

9. *Rejtekben* (ha lehet) ne
ſzoly ſemmit mint (y) *Chriſtus* V-
runk-is. Igen gyanos tudo-
mánynak tartom azt, mely à
kőſségtűl el-rejtettetni ighen
bátor. (z) *Mégh az háznak feli-*
lűr-is kel azt Prædikálni; mellyet
az Ur ſetétben mondot. A' képek
felől

(u) *Vaſquez in par: 3. Thomæ tom. 1. diſp: 104. c. 2.*

(x) *Idem ibid. cap: 6.*

(y) *Ioan: 18. 20.*

(z) *Matt: 10. 27.*

hát, ezt hirdetni: (a) *Hogy à*
Chriſtus képét Iſteni tiſztelettel
illetni; nem ſzükségh à kőſségnek
(ſőt ighen veſzedelmes) *mon-*
dani; mitsoda egyéb; hanem,
à képek tiſzteleti felől való te
nem jol tanitáſodat, félteni?

10. Mikor ama Szent hely
elől hozatik: (b) *Ne csinály ma-*
gadnak faragot képet s ne imád-
gyad űtet; ne csapony igy ki: (c)
Csak à Bálványt tiltya Iſten it à
kép nevezeti alat; mely, mint Iſien
ugy imádtatik. Mert, meg gug-
golnak máſok érette s-igy pi-
rongatnak: (d) *Minden képpel*
való éléſt tilt Iſten è parancso-
latban.

11. Ha lehet ne tégy még-
is erőſzakot az igaſságon, igy
beſzélvén. Más à (e) *kép*, s-más
à *bálvany*. Mert ezt: hogy *nem*
minden kép bálvány; miis val-
lyuk

(a) *Bellar: libr: 2. de Imag: cap: 22. §. quarto.*

(b) *Kijőv. 20. 3.*

(c) *Bell: libr. 2. de Imag: cap. 7.*

(d) *Vaſquez libr. 2. de ador. Diſp: 4. Cap. 2.*

(e) *Azorius libr. 9 Inſtit. cap. 7.*

lyuk; de hozzá teſzízük ézt veled eggyût: (f) *Az Iſteni tiſztelettel illettetet kép, bálvány.* Tiſzteli vala *Micha* à képeket; s-az irásis azt mondgya ezért felôle: hogy (g) *bálványoknak háza vólt nála:*

(f) Bell. lib. 2. de Imag: cap. 7.

(g) Bir: 17. 5.

12. Semmire való Iſten elôt è ki fogàſis: (h) *A' kép valóságot; à bálvány penigh oly dolgot jelent; mely nincsen.* Megh csalod itt magadat! Mert (i) *bálvány imádónak tartod azt, ki Chriſtus s-Abraham képét tiſztelte;* noha mind *Chriſtus* s mind *Abraham valósággal vóltanak.* A' pogányoknalis volt néha à napnak s-holdnak *képe;* (ezek penigh valóságoſſak) kiket è cselekedetért (k) *magadis* kárhoztatz.

(h) Bell: lib. 2. de Imag. cap: 5.

(i) Idem. ibid. cap. 11.

(k) Cornelius à Lapide in deut: 5. v. 8.

13. Allatod ugyan; hogy az (l) *Cherubimokat imádták az emberek s-az érts kigyótis tiſztelték.* De; (m) *csak parancsolta Iſten azokat csinálltatni, nem hadta imádtatni.* (n) A' *érts kigyós nem azért emeltetet fel; hogy à mérges kigyók marásának ellene állana.* Te, (o) *nap keletre* fordulſz imádkozáſodkor; mégh ſem imádod à napot; à Sidókis Iſtent imádták, nem à *Cherubimokat.* Kezdék ugyan Iſteni tiſztelettel illetni az (p) *érts kigyót;* de el *töreté Ezechias.*

(l) Bell: libr. 2. de Imag. cap. 12. §. Ig

14. Ezis vagyon elôtted: (q) *Imádgyátok az ú lábainak számolyát.* De, (r) *nem az helyet parancsollya David imádtatni, hanem az Urat az helyben.* Vgyanis à (s) *ládánál* ſzokták vala *imádni az Urat.*

(m) Carolus Magnus libr: 4. de Imag: cap. 15.

(n) Idem: de æneo ſerpente libr. 1. cap. 18.

(o) Bell: libr. 3 de Cult. Sanct: cap: 3. §. Idem.

(p) 2 Kir: 18.

(q) Solt: 95.

(r) Carolus Magnus libr: 4. de Imag: cap. 7.

(s) 1 Kron: 13. 6. Vatablus in h. l.

15. Mikor amaz helyet igy olvaſod: Jakob (t) *imádá az ú pálczájának végét;* igen okos légy;

(t) Sid: 11. 21.

s-igy gondolkodgyál akkor: (u) *Nem jól forditották ez hellyet az emberek.* Igy értcs azért: (x) *Nem ugy kell venni; mint ha bottyának végét imádta vólna; hanem Istennek kőnyőrgőt bottyára támaszkodvàn, mivel hogy őregh ember vala.*

(u) Erasmus ad h. l.
(x) Lyranus in h. l. Ribera in h. l. Emanuel à Sa in h. l.

16. De talám azért illeted Isteni tiszteletel à képeket; mert *sok csudák lőttek eleitül fogva azok által?* Hagy békét annak! (y) A' *szamáris szólla; de ne imádd.* A' Satannak forgolódásais megh lehetet ollyankor amà mondás szerént: (z) *Mivel hogy az emberek nem akarják venni az igasságnak fényessegét; az őrdöghis hazugh csudákat teszen, hogy az emberek et ámicsa.*

(y) Carolus Magnus libr: 3. de Imag. cap. 21.
(z) Salmeron: tom: 4. pag. 260.

17. Iuta eszemben; hogy az embert (ki az Istennek képe) nagy tiszteletre méltónak mon-

mondod; *hát à szenteknek képei;* (igy szóllász) *nẽ lehetneké becsűlendők? Lá hogy à Királynak képétis tisztellyük; menyivel inkáb à szentekét?* Ercs megh! (a) *Ebben ál az embernek becsűleti, hogy űtet szeressed, nem hogy imádgyad. Külsőképpen* megh becsűlhed à Kiralynakis képét, de nem szabad añak *Istem tiszteletet* tulajdonitanod; mint à szentek képeinekis.

(a) Clemens Episc: Rom. libr. 5. Recog.

18. Igen el távoztassad; hogy à megh hólt Szenteket ne imádgyad. (b) *Nem adgya Isten azű dicsősségét másnak.* (c) *Istent illet à tisztelet.* (d) *Magát parancsolta segitségül hivatni.* (e) CSAK *Istent szolgállyad.* (f) *Azt kel imádni, à ki teremtette à mennyet, földet, tengert.* Mert, (g) *à mely Istenek azokat nem teremtették, vesszenek el è földrül!* (h) *A' Chri-*

(b) Esa. 42. 8.
(c) Törv: 6. 13.
(d) Solt: 50. 15.
(e) Matt. 4. 10.
(f) Titk: 14. 7.
(g) Ier. 10. 11.
(h) Ian. 14. 13.

Christus nevében kell kérni, nem à szentekében. Annak kell könyörgeni, à ki *mindent tud*; amà mondás szerént: (i) *Az én nyögésem Uram tőled el nem rejtetett!* nem tudnak à szentek mindeneket. Igy szólla régen *Salamon*: (k) *Te eggyedül látod Uram, az emberek szívének gondolattyát!* megh halnak à szentek; s-ha (l) *megh boldogulnak fiokis*, (è földön) *nem tudgyák*; *s-ha meghszégyenülnekis, nem veszik észekben.* Igy könyörögi azért: (m) *Ur Isten te mi Attyánk vagy! ha Israel nem ismeris.* Azt kell méghis segitségül hivni, à ki *mindenütt jelen vagyon.* Vgyanis; (n) *közel Isten mi hozzánk mindenekben, mellyekért segitségre hijuk útet.* Magais igy biztat: (o) *Segitségül hivot engemet*; azért *vele vagyok háboruságában.* Igaz;

(i) Solt: 38. 10.

(k) 1Kir: 8. 39.

(l) Iob: 14. 20. 21.

(m) Esa: 63. 16.

(n) Törv. 4. 7.

(o) Solt: 91. 15.

gaz; mert (p) *közel vagyon az Ur mindenekhez, kik útet segitségül hijják.* A' *Szentek* penigh távúl s-(q) *menyben* vadnak. A' *mindenható* Istent kell segitségre hini. Azért (r) *dicsérjük az Istent*; mert *erős.* ú egy edúl à (s) *megh tartásra* hatalalmas; nem ismerünk à szentekben mindenhatoságot, hanem csak abban, ki ezt mondotta: (t) *En vagyok az erős mindenható Isten.* Az Istentúl vagyon, (u) *minden jo és tökélletes ajándék*; à más féle segitségh penigh, csak merő (x) *viz nélkül való bé omlot kut.* (y) *Vesséd az Urra minden terhedet s-gondot viselő téruland*; à *Josias* el-hunt szemei penigh nem cselekedhetik azt; mert ha veszedelemben volnál-is, (z) *nem láttyák* ők *azt.* Megh emlekezzél arrul-is; (a) *jobb Istenben*

(p) Solt: 145. 18.

(q) 2Cor: 5. 1.

(r) Kijöv: 15. 2.

(s) Rom: 10. 13.

(t) Ter. 17. 1.

(u) Iak. 1. 17.

(x) Ier: 2. 13.

(y) Solt: 55. 23.

(z) 2Kir: 22. 20.

(a) Solt: 118. 8.

ben bizni, hogy ſem az emberek-
(b) Solt: 146. 4. *ben*; Mert, (b) *ki megyen az ů lel-*
kek, földé leſznek, s-ugyan az naß
(c) Ier: 17. 5. *el-véſz minden gondolattyok.* (c)
Atkozotnakis mondatik az, *ki*
bizik emberben. Vajki ſokſzor
megh iſmerték azt à ſzentek,
még è ſzarándoki életben, hogy
nem ſzűkség nekiek Iſteni tiſz-
telettel illettetniek! Ki kőzzű-
(d) Csel. 10. 25. 26. lők igy ſzóllot: (d) *Kely fel!* (ha
lábaimnál le eſtélis) *mert ènis*
ember vagyok. Máſok azt mon-
(e) Csel: 14. 13. 14. 15. dották: (e) *Férfiak!* (ne áldozza-
tok nékűnk) *miis hozzátok hasõlo*
indulatokat viſelő emberek va-
gyűk; hitván dolog ez! inkáb térje-
tek megh amaz igaz Iſtenhez. Ve-
(f) Mark: 11. 23 gyed csak jól eſzedben! (f) *bi-*
zonyosnak kel abban lenned;
hogy Iſten, imádságodat megh
halgatta; de mikor à ſzenteknek
imádkozol, tellyeſithetedé azt?
hi-

hiſzedé, hogy azok ugyan ſzen-
tek voltak? Te láſſad! de én,
egyedűl az Iſtennel tartom.
Ez elől hozot ſzent hellyek,
győztek ám megh ſokakat az
emberek kőzzűl, lelkek iſ-
méretiben; ugy hogy, az
igaſságnak megh hodolnának.
Némellyik illyen valláſt tőt: (g)
E világhbúl à más életre által
ment ſzenteket nem kell imádni.
Más igy ſzollott: (h) *Nem ſzok-*
tuk à meg-holt ſzenteket imádni,
hanem dicsirjűk őket hogy az igaſ-
ságért oly erőſſen hartzoltak.
Harmadik azt mondotta: (i)
Meg-kell becsűlmi à Mártyrokat,
de nem kell imádni. Negyedik
ily tanácsot ád: (k) *Sokkal jobb*
nékűnk à Chriſtusban biznunk,
hogy nem à ſzentekben. őtődik
igy

(g) Carolus Magnus libr: 4. de Imag: cap: 23. circa A. 800.
(h) Georg: Caſſander in conſul. art: 21. p. 963.
(i) Ludovicus Vives in Comm: libr: 8. de civit: Dei cap: 27.
(k) Eraſmus Roterod: libr. 22. Epiſt:

igy mutat'à Chriſtuſra: (l) *Csak egyedül Chriſtus à kőzben járo, ki mindenkor meg-ſalgattatik Attyától, de à ſzentek kivanságának nem mindenkor enged Iſten.* Az hatodik az Iſtenben nyugſzik-meg: (m) *Csak egyedül (igy ſzol) az Iſtent kell ſegitségre ſivni; mert ő tűle veſzünk minden jot.* Az hetedik ugyan meg-határozza az imádságnak czéllyát s- igy bizonyit: (n) *Szent Máténál hozzá tőtte à Chriſtus e' ſzót* CSAK; *hogy az Iſten kivűl ne ſivnánk mi ſenkit ſegitségre.* Nyolczadik-is vagyon: (o) *Mikor à Chriſtus azt mondotta, à te Uradat Iſtenedet imádgyad; azt akarta jelenteni, hogy Iſten kivűl ſenkinek ember ne könyörögjön.* A' kilenczedik ily utat mutat: (p) *Nem ſzükség à ſzentektűl azt kérni, hogy minékünk kegyelmet*

(l) Salmeron diſp: 8. in 1 Tim: 2. pag: 468.

(m) Alexander Alenſis quæſt: 92. membr: 1. art: 4.

(n) Eraſmus in annot: Matth. 4.

(o) Maldon: in Comm: cap: 4. Matth: v. 10. pag: 91.

(p) Bell: lib: 1. de Beat. Sanct. cap: 17. §. 2.

adgyanak. Még azt-is mondgyák; hogy à ſzentek nem mindent tudnak. Halhatza. (q) A' *Purgatoriumban valo lelkek nem tudgyák ſzemélyrűl ſzemélyre valo cselekedetinket; csak* KŐZŐNSEGESSEN *értik, hogy mi ſok veſzedelmekben forgunk.* Iſmét. (r) *Nem mindeneket látnak à ſzentek Iſtenben; mert azt mondgya az irás, hogy még az Angyalok ſem tudgyák az itilet naſpját.* Ettstovábbis. (s) A' *ſzentek nem ugy nézsnek Iſtenre, mint egy tűkőrre; mert az Angyalokis láttyák Iſtent, noha ſok dolgokat nem tudnak.* Tudd meg ezt-is: (t) A' *ſzentek nem tudgyák; ſziveink gondolatit.* Hát ha tudnád à ſzentek nem mindenűtt jelen létek felől, mit vallanak ſokan; magadis meg-nyugodnál rajta. Ezek azok: (u) *Az idvezűlt ſzen-*

(q) Bell: libr: 2. de Purgat: cap: 15.

(r) Durandus libr: 4. ſent: diſt: 49. q. 3.

(s) Occam l. 4. ſent: q. 12.

(t) Georgi Caſſander in Conſult: art: 21. p. 965.

(u) Thom: p. 1. q. 108. art: 8.

tek nincsenek jelen az élőknek dolgokbem. (x) A' kőnyőrgésnek *meg-halgatására mindenűtt valoság kivántatik; mely se Angyalt se embereknek lelkeket nem illet.* Hogy valaki bizodalmát à szentekben helyheztesse, eztis tagadgya nem egy. Vegyed: (y) *Nem kell à szentekben hinni avagy remélleni.* (z) *Az irás azt tanittya; hogy csak egyedűl Istenben hidgyűnk.* Még ollyak-is találtatnak; â kik tagadgyák à szenteknek segitségűl valo hivásokat à szent irásban fundáltatnak lenni. Tekints-meg ezeket: (a) A' *szenteknek segitségűl valo hivások,* nincsen NYILVAN *à szent irásban.* (b) *Hogy à Mártyroknak segitségekhez kellyen folyamodnunk; az csak traditiobul vagyon.* (c) A' *szenteknek segitségűl valo hivásokat, nem*

(x) Bell: libr: 1. de Beat: Sanct. cap. 20. resp: ad 3. arg:

(y) Costerus in Enchirid: pag. 407.

(z) Bell: libr: 1. de Chr: cap. 5. §. 1.

(a) Eccius in Enchir. cap: 15. sub fin. pag. 106.

(b) Melchior Canus l. 3. loc. Theol. cap 96.

(c) Canisius in Catech. fol. 230.

nem mutathatni-meg az irásbol. (d) *Sohul nem olvastam azt az irásban, hogy valaki azért hivta volna à szenteket segitségűl hogy őtet segéllyék.* (e) *Imádtatnak à szentek az Ecclésiában, nem annyira az Isten tőrvénye szerént, mint szokásbul.* Csak rázogasd-meg lelked ismeretit s-tedd-le à gyűlőlséget; ezeken magad-is meg-nyughatol:

(d) Suarez in p. 3. Thomæ tom. 2. disp. 42. sect. 1. dub. 3.

(e) Bell. l. 1. de Beat. sanct. cap. 8. §. ult.

19. Nem tudom hogy-hogy nyughatik-meg à szentek segitségűl valo hivásán à lelki-ismeret; mert igen változo s-egymástol kűlőmbőző fundamentomon éppitetett; mellyet igy érts.

1. Se parancsolat, se példa nincsen à szent irásban, à szentek segét-	1 Némely szét irásbéli helyekbűl megprobálhatni (*mint ide aláb.*) à szen-

gétségűl valo hivásárul. *Georg. Cassánd. in Consult. art.* 21. *pag.* 964.

à szentek segétségűl valo hivását.

2 A' Sidók az ô testamentomban, folyamodtak à szentekhez. *Salmer. disp.* 7. *in* 1 *Tim.* 2. *ex verb. Matth.* 27. 47.

2. Sohul nem olvassuk azt; hogy valaki az ó testamentomban à szenteket segitségűl hitá volna. *Suarez in part.* 3. *Thom. q.* 52. *disp.* 42. *sect.* 1. *pag.* 524.

3. Tőrvény szerént kőtelezteтűnk à szēteknek segitségűl valo hivá-

3. Nem kénszerit minket arra à szűkség hogy à szenteket segitségűl

vására. *Saltom.* 15. *pag.* 466.

4. Kell Istentűl kérni; hogy à szenteket kőnyőrőgtesse érettűnk. *Bellar. libr.* 2. *de missa cap.* 8. *prop.* 2. *§ secundo probatur.*

5. A' menyben fel s-alá járo Angyalok, meg-jelentik az ott valo szen-

gűl hivjuk; kőnyőrőghetűnk Christusnak, azok nélkűlis. *Laurent. Arturus in Apol. cont. Tossanum c.* 3.

4. Kérhettyűk à szenteket; hogy miérettűnk kőnyőrőgjenek; *Idem ibid. §. ad aliam partem.*

5. Nem ismérhetik-meg az Angyalok, à mi kőnyőrgésűnket; mert

ſzenteknek, à mi ſzükségünket. *Coſter. in Encb. pag.* 388.

6. Azért tudhattyák-meg az idvezült ſzentek à mi itt valo ſzükségünket, mert igen gyors lelkek. *Becanus in apend. Diſp. de purgat. p.* 88.

7. Az Iſtenben mint egy tükörben, láttyák-meg á ſzentek á mi könyörgésünket. *Coſter. in Encbir. pag.* 388.

8. Az Egbéli ſzentek nevekednek â látásban. *Thomas par.* 1. *q.* 13. *art.* 17.

9. Nincsenek mi tőlünk távul â ſzentek. *Georg. Caſander in Conſult. art.* 21. *p.* 864.

10. Nem ſzabad â ſzentektől mennyei dicsőſséget, vagy arra

mert néha az, csak gondolattal vagyō. *Bell. libr. de Beat. ſanct. caſp.* 20.

6. Nem elégséges à ſzenteknek gyors terméſzetek à mi könyörgésünknek meg-iſmérésére. *Bell. lib. de Beat. ſanct. caſp.* 20.

7. Nem nézhet â terétett âllat, az Iſten állattyában ugy mint egy tükörben. *Occam*

Occam libr. 4. *Sent. q.* 13.

8. Nincsen ſemmi ollyā; mellyet az Egbéli ſzentek nem tudnának. *Greg. libr.* 12. *moral. caſp.* 13.

9. Nem mindenkor vadnak velünk â ſzentek. *Bell. libr.* 1. *de beat. ſanct. caſp.* 20. *reſp. ad* 3.

10. Nem csak arra kell kérni â ſzenteket, hogy érettünk eſedez-

arra tartozãdo ezkőzőket kérni. *Bell. libr. 1. de beat. ſanct. cap. 17.*

11. Nem kell à ſzentekben hinnűnk, vagy reménlenűnk. *Coſter. in Enchir. pag. 407.*

12. Soha nem hallatott, hogy à ſzéteket ſegitségűl kellett volna hini. *Cenſur. Col. p. 228.*

dezzenek; hanem hogy ſegitséggel is legyenek. *Cõcil. Trid. Seſ. 9.*

11. A' mely hitűnkà léſusbã vagyõ; ug'an azon vagyõ à ſzentekbenis. *Cornelius à Lapide in Cõment. Epiſt. ad Philem. v. 4.*

12. A' mely imádságot à Boldog ſzűznek kell tenni; igen mélto tiſztelet. *Suarez. tom. 2. Cõ. in Thom. q. 37. d. 22. ſect. 1.*

20. Itt-is ne igyekezzél megrontáni, (*fogva* akarván *tartani azigaſságot*) az erős ſzent iráſi helyeket. Tudõ hogy à (b) *Látriát* s-*Duliát* forgatod; amazt Iſtennek, ezt à ſzenteknek tulajdonitod. De igen helytelen ki-kapás. (c) mind *egy es* à *kettő*; s-*ſzolgálatot* téſzen, à (d) *Látriais*; láld-meg à Gőrőgben. Volt oly idő, te-is igy vallottál: (e) *mind egy es* à *kettő*; s-(f) *csak az agyas emberek gondolták* è kűlönőzéſt *ki*. Hálá Iſtennek, penig nem â ſzent irásbul vőtték magoknak! *Duliával* (ſzolgálattal) nem tartozunk à ſzenteknek, mert nem (g) *ſervuſi* (ſzolgai) hanem *conſervuſi* (ſzolgatárſai) vagyunk nékiek. Világoſsan (h) *meg-tiltya az Angyal*; *hogy* ũtet *János ne imádgya*; melyre te igy ſzollaſz: *A' Chriſtus*

(b) *Greg. de Valent. libr. 1. de Idol. c. 1.* (c) *Laur. Valla. & Ludo Vives in cõ. libr. 10. Aug. de C. D. cap. 1.* (d) *Levit. 23. 7. & 18. 21. Tõrv. 28. 47. 48.* (e) *Bell. l. de Beat. c. 14. § 6.* (f) *Idem. ibid. c. 12. §. 13.* (g) *Mar. Pereſi. de trad. p. 3. Conſid. 7. Titk. 22. 9.* (h) *Titk. 19. 10.*

ſtus méltóſágáért tſelekedte; ki el jőt volt már à teſtben; de annak előtte hadta magát imádtatni. Hald megh! Ne ſzegj arra ki; hiſzem te vallod; hogy (i) *à Móſes tőrvénye alat, ſenki nem imàdta az Angyalokat.*

(i) Origenes lib. 4. cō. Celsū.

21. Ne útkózzél megh némely ſzent irásbéli helyekben; mellyek elődbē gőrdittetnek; mert azokat (az igaſſágtul meg győzettetvén) kik elődben vetik, ugyan azok el-is hárittyák. Vagyon ollyan hely: hogy (k) *Abdiás, Illyés előtt arczal le borúlt;* haſonlóképpen à (l) *Prophéták fiais Eliſeus előtt.* De megh tudgyad; (m) *ném minden arczal le borulás, jelent belső tiſzteletet; hanem néha kűlsőtis; illyen à ſűveg vetés, térd hajtás -s egyebek, mellyeket à tiſzteletes embereknek ſzoktunk cſelekedni.*

(k) 1 Kir. 18. 7.

(l) 2 Kir. 2. 15.

(m) Coſterus in Enchirid. c. 14. pag. 347.

Ezt

Ezt vitték azok végben. Oſztán; lám imént vitatád; hogy az ô *Teſtamentum*ban nem olvaſtatik à ſzenteknek ſegitſégűl való hiváſa; miért akarod hát onnan probálni? De talám *kőnyőrőgnek érettűnk -s- azért kell űket ſegitſégre hivni?* Ezzel magad meg rontod magadat! mert azt állatod; hogy (n) *az ô Teſtamentumban megh hóltſzentek, imádkoztak az élőkért;* azonban igy ſzóllaſz: (o) *Nem volt ſzokás az ô Teſtamentumban, hogy valaki igy ſzóllyon: Szent Abrahám kőnyőrőgj én érettem.* Hogy hogy mered hát it állatni à ſzéteknek eſedezéſébűl, az űket ſegitſégre válo hivàſokat? Hálá Iſtennek penig igy vallaſz: (p) *Nem kővetkezik az: A' ſzentek régen (Limbusban) imádkoztak az élőkért; azért az élőknekis ſegitſé-*

(n) Bell. libr. 2. de purg. cap. 15. §. Et quanquā

(o) Idem l. 1. de B. S. c. 19. §. 2.

(p) Becanus l. de Inv. S. p. 41.

gitſégűl kellet űket hini; mert à kẽ-
tek ſegitſégűl való hiváſához tőb
kivántatik à ſzemélyről ſzemély-
re való iſmeretnél, tudnillik hog'
à mi kőnyőrgéſűnket-is ércsék,
mellyet ű hozzájok nyujtunk.
Szolla ugyan *Jákób-is* igy: (q)
Amaz Angyal, ki megh ſzabadita
engem minden gonoſztúl, áldgya
meg è gyermekeket, -s- hivattaſ-
ſék ű rajtok az én nevem. Jhol itt
(igy ſzóllaſz) *az Angyalt hivta*
Jákob ſegitségűl! Szabad hát azt
cselekedni à ſzentekkel-is. A-
brahámnak -s- Jſáknak neveketis
hivá gyermekire! Vgyé? Tégy e-
leget magadnak, mikor eſzt ig'
magyarazod: (r) *Sokan itt az An-*
gyalon, értik à Chriſtuſt; (s) *mert*
ű-is néha Angyalnak mondatik.
Igẽ helyes; mert az az Angyal (t)
Jſten vala. Ez az (u) *Jſten, hivá*
űtet ki Meſopotamiábul. (x) *En-*
nek

(q) Ter. 48. 16.
(r) Pererius in com. Gen. 32.
(s) Blaſi. de Viega in comm. Apoc. 8. p. 343.
(t) Ter. 32. 28. 30:
(u) Ter 31. 13.
(x) Ter. 28. 20.

nek tűn ű, fogadáſt. A' ki ezẽ az
Angyalon, *teremtetett* Angyalt
értene; (y) *eretneknek* mondat-
nék az. Hogy meg hólt Attya-
inak neveket emliti, értelme
ez: (z) *Ez után ezek, én fiaimnak,*
s- az én nagy Atyáim unokáinak
hivattaſſanak. Vetkeſnek mõd-
gya ez aránt *egy* itt *à* (a) *Vulga-*
tát. Máſ is igy óldozgattya: (b)
Neveztesſenek ezekis Abrahám-
nak, Jſáknak -s- én fiaimnak is.
Világoſſabb ez: (c) *Némellyek*
à Szenteknek ſegitſégűl való hi-
váſokat akarják innen megh pro-
bálni; de nem lehet, mert értelme
ez helynek ez: Ephraim s- Manaſ-
sé ſzintén ugy jákoc fiainak hivaſ-
ſanak; mintha tűle vőttek volna
eredetet.

Tudom emlitésben vagyon
ez-is: (d) *Emlekezzél-meg* (Iſten!)
Abrahámrul, Jſákrul s- Izraelrűl
à te

(y) Ciril. l. 3. Theſa. cap. 1.
(z) Vatablus Hugo. Lyra. in h. l. Ant. Fonſec. in h. l. ſuper annot. Caiet.
(a) Vatablus in h. l:
(b) Jeſuita Sa. in cap. 48: Gen. v. 16
(c) Eſtius ad h. l.
(d) Kijöv. 32. 13.

à te ſzolgaidrul. Itt (ugy tetzik) *mutogattyák à ſzentek kőnyőrgéſeket, hogy minket ſegéllyenek.* De nem ugy vagyon. mert itt, nem az elől hozott embereknek (e) *ſzemélyek; hanem azokkal tőtt, Iſten erős frigye -s- igireti értetik.* Helyes! mert utanna tétetik: *Kiknek meg eſkűdtél te magadra.* Ez Iſten erős hitit forgatták à Szentek, mikor igy ſzóltak: (f) *Tarcs meg ẽgemet Vram, à mint Dávidnak az én Atyámnak meg igirted!* (g) *Nem probáltathatik azért innen megh, â Szẽteknek ſegizſégűl való hivása.*

(e) Lyra. in Dan. 3. v. 12.

(f) 1 Kir. 8. 25.

(g) Bell. l 1. de Beat. S. c. 19.

Ezt-is erőſſégid kőziben adod: (h) *Hivd elő, ha vagyõ valaki, ki néked meg felellyen, -s- folyamodgyál valamellyikhez â ſzentek kőzzűl.* De igen erőtelen ez, à te igyednek meg mutatáſára. Még teis igy forditanád

(h) Job. 5. 1.

nád ezt: (i) *A' Szentek kőzzűl mellyiket fogod nézni?* Más à *nézés*, mas à *ſegitſégűl való hivás.* Gondolkodgyál csak józanon à dologrúl, ezt találod magad-is fel: (k) *Ebbűl az helybűl, nem probálhatni meg à dolgot; mert ezek nem Job, hanẽ Eliphás ſzavai;* kit igy fedde meg helytelen beſzédeért *Job:* (l) *Mit haſznál nekem à ti mód nélkűl való feddéſtek?* Igy ércs azért ezt: (m) *Noſzſza* (te *Job!*) *ſzolits-meg valamellyiket az Angyalok kőzzűl! vallyon-s ſzolhatzé azoknak à leg kiſſebbikével-is?* NEM. Egy ſzoval. (n) *Eſze felejtett embernek tartatik az: à ki innen à ſzenteknek ſegitségűl valo hivását, akarja meg-probálni.*

(i) Ben. Ar. Mont. in h. l.

(k) Bell. l. 1. de beat. S. c. 19.

(l) Job. 6. 25.

(m) Vat. in h. l.

(n) Mercer. in h. l.

E' kőnyvben illyet-is találſz: (o) *Ha léſzen az emberért ſzólló Angyal; egy az ezer kőzzűl kőnyő-*

(o) Job. 33. 23.

nyörül ü rajta. De értelme ez helynek ez: (p) *Nincsen itt az emberért könyörgö Angyalról emlekezet, hanem à lelki tanitorúl; ki Istennek követe; kis ha véle lejeend à nyomoruságban esett emberrel, -s- útet büneiböl megtériti; az Istenis à meg könyörülà nyavalyáson -s- megh gyógyittya útet.*

(p) Pineda in Job. tom 2. fol. 747.

(q) Job. 42. 8.

Vagyon illyenis: (q) *Mennyetek el az en szolgámhoz à Jobhoz; s- imádkozzik ö ti érettetek.* Mely mit-is árt à mi igyünknek? hiszem (r) *Job*, élö; nem *megh-holt* szent vólt?

(r) Caiet. in h. l.

(s) Solt. 139. 17.

Nem árt eztis bé hozni: (s) *Mely drágalátossak* (Istenem) *én elöttöd à te barátid!* (az Angyalok.) De nincs Angyal ez igáz betüben, hanem igy vagyon: (t) *Oh mely drágalátossak én elöttem à te gondolatid!* Ha penig ugy vólna-is;

(t) Arias Mont. in h. l.

nais; ugyan más, az Angyalokat (u) *becsülni*, s-megh más, *szégétségül hini.*

(u) Alphonsus in h. l.

Nagyob jü elöl, mely imez: (x) *Ha Moses s-Samuel állanának is elöttem;* (igy szól az Vr) *mégh is nem hajlana az én szivem è néphez.* Hallod! *könyörgeni szoktak vala ám ezek à Sido népért?* De ha lehet, ne hozd bé ezeket; hiszem már (y) *Samuel* s *Moses* akkor (à te vallásod szerént) *Limbusban* voltak! kik, mivel *Istent nem láttyák vala, nemis ismérik vala à supplicalo embereknek könyörgéseket megh.* Ebbül az *szával* valo szollasbul azt hozod ki; hogy ezek könyörgöttek à népért; no hát énis ki hozhatom ugy, hogy az Isten elöt állottanak; mert igy szól Isten: *Ha én elöttem állanának*; mely dologh, tudom én nem tetzik

(x) Ier. 15. 1.

(y) Bell. libr 1. de Beat. Sanct. cap. 19. §. 2.

néked. El pártolnak te tűled
mások, s- (z) *ez életben valo eſe-*
dezéſeket értik ezeknek. Ve-
gyed azért ily értelmét: (a) *Ugy*
megh haragudtam (én Iſten) à
Sidokra; hogy ha Samuel s-Mo-
ſes) *ez életben volnának s-ugy*
ſuplicálnának-is; mégh ſem hal-
gatnám megh űket. (b) *Ezért em-*
liti penigh *ezeket; mert űk imád-*
koznak vala inkáb ez életben az
emberekért.

Méltó amazis megh gondo-
láſra: (c) *Egéſséggel Maria, ke-*
gyelemmel tellyes, az Ur te veled,
s áldot vagy az Aſzonyi állatok
kőzőt. Erreis felellyen à maga-
dé, s adgy helyt neki, ki igy ſzól:
(d) *Az Angyalnak kőſzőnséſe, nem*
Máriának ſegitségűl valo hivá-
ſa; hanem dicsireti. Ki ki megh iſ-
mérje azért űtet Meſsiás Annyá-
nak lenni.

(z) Greg. libr. 9. Moral. cap. 9. Gloſſa Interl. Thomas

(a) Pererius in Comment Gen. 6.

(b) Eſtius in h. l.

(c) Luk. 1. 28.

(d) Iacobus Schopperus Preſbyter Coloniensis Conc. 1. in Evanſeſti annun. Mariæ. pag. 398.

Ne

Ne hadgyuk ezt-is el: (e)
Még à pokolban győtrődő gaz-
dag-is, kőnyőrgőt è világon élő
attyafiaiért, menyivel inkáb à bol-
dogult ſzentek? Itt-is magad ſa-
nyargatod magadat; halhatza!
(f) *Hogy à gazdag, Abrahámmal*
ſzóllott s- őtet kérte légyen; hogy
Lázárt bocsáſſa hozzája, ki csepp
vizzel hiveſitse nyelvét; az merő
példa beſzéd, mert à kik pokolban
vadnak, nem kérhetik à mennyei
ſzenteket. Az ű őt *attyafiaitis nem*
hiſtoria, hanem példa beſzéd ſzrént
kell érteni; és igy nem kel *arrul*
felettéb kérdezkedni; *miképpen*
viſelhetett gondot attyafiairul,
ez az el-kárhozott? (g) *Nem volt*
hát ez valoságos dolog, mert à
példa belzéd, nem ollyan.

Szent Péternél-is vagyon
egy hely: (h) Igyekezem *azon;*
hogy ti az én holtom után ezekről

(e) Luk. 16. 27.

(f) Maldonatus in h. l.

(g) Salmer. tom. 7. tract. 1.

(h) 2 Pet. 1. 15.

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

meg-

meg emlekezzetek; értelme ez: (i) *Ha én meg-halok* kőnyőrgők Iſtennek, *hogy ti az én iráſomat meg-tartsátok*.

(i) Coſter. in Enchirid. cap. 14.

Meg-bocsás ha ellenben tanitok! megh rázottab elméjű emberekkel tartom itt náladnál; érts meg: (k) *Azon léſzek*, (ez értelme ſzent Péter ſzavának) *hogy még ez életben incselek benneteket, melyről még halalom utánn-is el-ne feletkezzetek*. De talám nagyob fényt ád ez: (l) *Mig élek arra igyekezem; hogy még halálom után-is, az én ti hoszátok irott kőnveim meg maradgyanak, mellyekről ti-is meg emlekezheſſetek*. Jol beſzéllett mindenik; mert az Apoſtol mondáſa-is ez: (m) *Mélto dolognak itilem lenni; hogy mig ez én teſtemnek sátorában vagyok, fel-ébreſſelek titeket intéſnek általa*. Né ſzent

(k) Lyranus. Hugo Cardinal. Dionyſius Carthuſ. in h. l.

(l) Caiet. in h. l.

(m) 2 Pet. 1. 13.

ſzent Péter emlekezik hát meg, halgatoirol jővendőben; hané halgatoi az ű tanitásárul.

Immár kővetkezik à titkos kőnyv, annak-is illyen helye: (n) *Kegyélem néktek és békeſég à hét lelkektől*! De è ſem támogattya itt az Angyaloknak ſegitségűl valo hivását; mert igy ſzolnak ehez à te tudóſid-is: (o) *Az hét lelkeken értetik à ſzent lélek Iſtennek hét kegyelme*. Oka ez: mert (p) *nem engedi azt à ſzent irás, hogy valaki az Evangeliomi kegyelmet az Angyaltol kérje*. Igen jol vagyon! ugyan-is ha Angyalok értetnének *az hét lelkeken*; az Atya Iſten s- Chriſtus Jeſus kőziben tétetnének azok; mert *az hét lelkek* oda helyheztettek; mellyet à ſzent irás ſoho nem tanit.

(n) Titk. 1. 4.

(o) Thom. in Apoc. 4. v: 5.

(p) Alcaſar Jeſuita in Comm. h. l. p. 183.

Illyenrűl-is èmlekezik è

 kőnyv:

kőnyv: (q) *Tellyesek valának az arany pohárok jo illatokkal; mellyek à szenteknek imadságok*; az az; (r) *à nyomorult emberekért valo esedezések* ez à szenteknek. Bezzeg ha è szent hely, az Isten orszagaban lévő szentekről szollana; ki nyerhetnéd ezt: hogy az idvezült szentek kőnyőrőgnek kőzőnségessen az Anya szentegyházért; ha *eggyen eggyen* az emberekért nem-is; De mivel nem akarják ezt nagy elmék kővetni; én-is azok nyomában járok, kik igy szolnak: (s) *Az Istennek è világon vitézkedő Anya szentegyházàrul vagyon ez hely* (t) A' *pohár* â szenteknek szive; *aranya, mert mint az arany szinű tűz, gerjedez szeretettel; illatozik, mert fel-felé siet à szentek kőnyőrgése, leg inkáb penig akkor, mikor à meg probáltatásnak kemenczéjében vettetnek.*

(q) Titk. 5. 8.

(r) Tirinus in h. l.

(s) Alcasar in h. l.

(t) Blasius de Viegas in Cōment. h. l.

Mast-is igy emlit: (u) *Kiáltnak vala á lelkek az oltár alatt, hogy Isten az ő véreket torlaná meg.* Ha à Mártyrok boszszu állást kérték ellenségeken; sokkal inkáb kegyelmet kérnek attyokfiainak. Hald-meg ennek magyarázattyát â tiéidtől: (x) Az *oltáron itt, példáztatik* à *Christus*; à *ki alatt vadnak mind égen földőn valo lelkek.* (y) *Távol legyen! hogy az idvezült szentek kegyetlenek legyenek amaz boldog életben, mikor itt boszszuállást kérnek.* Vérrel *meg-festett testek kér inkáb büntetést az őket meg-ölteknek, mint az Abel vére.* (z) *Itt azért à kiáltás à testre, nem à lélekre vitetik.* Eztis meg kell jegyezni; hogy (a) *azok â lelkek magokért, nem másokért kiáltanak*; à vagyon penig

(u) Titk. 6. 9. 10.

(x) Thom. in cap. 6. Apoc.

(y) Ribera in Cōment. h. l.

(z) Blas. de Viega in h. l. Cornelius à Lapide.

(a) Greg. l. 2. Moral. c. 6.

penig kérdésben, hogy ha à meg holt szentek kőnyörögneké másokért? Vagyon még egy illyen: (b) *Arany temjénes volt az Angyal kezében, s- felvitte* à *Szenteknek esedezéseket.* De hald-meg! Itt (c) *az Angyalon* â *Christus értetik, ki az igazaknak könyörgéseket, Szent Attyának adgya bé; mert* ô à *közben járo.*

22. Ne ijedgy megh è támasztul: *Az Idvezült Szentek meglá azt is tudgyák, miket cselekednek az emberek magánossan.* Mondgya ugyan az iras à szenteket hasonlatosoknak az (d) *Isten Angyalihoz*; (innen-is szedegetik némellyek, hogy à szentek tudgyák è földi dolgokat, mivel az Angyalok (e) *ismérik az ember meglá térését*) de nem mindenekben; hanem, menyiben (f) *üressek lesznek* à *változások*

(b) Titk. 8. 3.

(c) Glossa interl. Thomas. Hugo Cardin. Anselm.

(d) Luk. 20. 36.

(e) Luk. 15. 10.

(f) Thom. in c. 22. Matth.

soktul. (g) Az *Angyalok közöt sem leszb Házasságb s-à Szentek között-is*, (s-ennyiben hasonlatosok lesznek az Angyalokhoz, de nem mindenben.) Hozd elöl az (b) *Illyés Prophéta levelét-is*, mellyet *Joramnak* küldöt vala; (mint te mondod (i) *kilencz* esztendövel fel menetele után) mellyet à végre-is cselekeszel, hogy è földiekrül megh emlekezni mondgyad à szenteket. Te ugy állatod, de más külömb liszemben vagyon, igy irván: (k) *Hiszetö, hogy nem* à *Thesbites Illyés levele vólt az, mint ki az elöt sok esztendökkel el ragattatot vala; hanem, más valaki Illyés nevü fogta irni Joramnak; ha penigh ü irta, el ragadtatása elöt hadta irásban; hogy az után Joramnak küldgyék.* Erted; hogy à levél irásnak ideje, nem volt el-

(g) Alfonsus de Castro l. 3. adv. har. verbo Beo at. hær. 1.

(b) 2 Cro. 21. 12.

(i) Tirinus in h. l.

(k) Cajetanus super 2. Paral. 21. Torniell. in Annalib. Anno Mundi 3146. num. 2.

ragadtatása után! Azt-is eßed-
ben ved! (l) *Illyés è fóldi Para-
dicsomban vagyon, mégh penigh
lelkestül testestül*; mely ha igaz;
nem *megh holt szent* hát?

23. Nem méltó hitelre; hogy
à szentek è fóldón jelen volná-
nak. (m) *Követik* ugyan *à Bá-
rányt valahova menénd*; de nem
è világon, hanem az (n) *éghben*.
Azonban az à követés, nem (o)
hellyel; *hanem, mennyei boldog-
ságban való részesüléssel lesz*; Ha
valamit kellene ez ellen moz-
ditani; azt mondanám: hogy
csak à szüzességre magokat kö-
teleztek lehetnek (à te értel-
med szerént) velünk è fóldón;
oka, mert csak (p) *azok követik à
bárányt*. De ez tudom nem te-
tzik.

24. E' világhi dolgoknak
igazgatására-is, Istent csak, ne
â ßen-

(l) Bell. libr. 3. de Rõ. Põt. cap. 6. Sanctius in 2 Reg. 2. n. 25.

(m) Titk. 14. 4.

(n) Tirinus in h. l.

(o) Gregorius Episcopus Romanus in h. l.

(p) Bell: libr. 2. de Monach. cap. 9.

à szenteket ismerd, elégsége-
seknek lenni. Tudom ki irot
el médet, hogy imitt jár: (q) *Fe-
jedelmekké tötted üket az egész
fóldón*. De megh tudgyad; (r)
*az Apostolokrul vagyon ott à szó;
kik nagy méltóságuak vóltak, az
Ecclesiára való gondviselésben,
è fóldón*. Amazt-is hallottam:
(s) *örvendeznek à szentek di-
csösségessen; két élü fegyver
vagyon kezekben, hogy à pogá-
nyokon bosszut állyanak*. De ez,
nem neked való mostan; mert
ez akkor leszen; mikor (t) *az A-
postolok tizenkét székekben ülnek,
megh itilvén Izraelnek tizenkét
nemzetségét*. Illyent-is forgatz:
(u) *Boldogh szolga, kit az Ur ta-
lál tiszti szerént cselekedni, mikor
haza jövend! bizony minden josz-
ágán gondviselövé teszi*. De it,
keveset kaphatz; mert ez (x) *pél-
da be-*

(q) Solt. 45. 17.

(r) Lombárdus Aygnanus in h. l.

(s) Solt. 149. 5. 6. 7.

(t) Bellar: in h. l. Matt. 19. 29.

(u) Matt. 24. 46. 47.

(x) Bell: libr. 3. de verbo Dei cap. 3.

da beſzéd; melyből keveſſé bizonyitsatod vallásod erősségét. Értelmeis ez: *minden jószágán*, az az; (y) *eggyűt uralkodik* à *Chriſtuſſal.* Tőttél illyet-is le: (z) *A' ki győző léſzen, hatalmat adok néki* à *népeken.* De, az-is (a) *az itilet napján leſzen; à mikor az hitetleneket megh itilik az hivek.* Ezzel-is támogatod magadat: (b) *A' ſzentek oſzlopok az Iſten Templomában; azért tartyák az Eccleſiát.* Ennek-is értelme ez: (c) *Győzedelemnek jeléül emelem űket fel, s-megh mutatom hogy diadalmaſok ellenségeken.* Nem tart hát ez oſzlop, ſenkit. Ismérd megh eztis magadénak lenni: (d) *A' kiknek mi Elemoſynát adunk, ugyan azok fogadnak bé minket menyországban.* Koránt ſem ugy! nem értit veled egygyet, egy igy ſzólló társod: (e) *Mégh*

(y) *Emanuel à Sà in Schol: Matt. 24.*
(z) *Tirk. 2. 16.*
(a) *Lyranus in h. l.*
(b) *Tirk. 3. 12.*
(c) *Tirinus in h. l.*
(d) *Luk. 16. 9. Petrus de Bollo.*
(e) *Toletus in h. l.*

Mégh azokkal-is jól tegyetek, kiktűl ſemmit nem kel várnotok. Iſten fizet megh, nem à ſzentek.

25. Bizodalmadat ſoha, à ſzentekben ne helyhezteſd. Nem támaſzkodhatol ez helyhez: (f) *A' Sidok Moſesben reménlettek.* Azért; mert, mégh akkor *Limbusban* vóltak à ſzent Attyák à te értelmed ſzerént; kikben nem bizhattak az emberek. (g) *Moſes it, az ű tudományáért vétetik; melyben* à *Sidok ugyis reménlettek, hogy az által vennék-el jővendőben lelkek idveſſégét.* E' ſem haſznál: (h) *A' te hited, vagyon minden ſzentekhez.* Hald-megh (i) *Kik ez helyből* à *ſzenteknek ſegitſégűl valo hivását bizonyittyák; nem jól cselekednek, mert it az élő ſzentekről vagyon à ſzó, kik* (k) *megh vidámittatának nem ſok idő mulva*

(f) *Ian. 5. 44.*
(g) *Cajetanus. Toletus. Maldonatus in h. l.*
(h) *Philem. v. 5.*
(i) *Bened: Iuſtin. Ieſuita in h. l. pag. 593.*
(k) *v. 7.*

Phile-

Philemon által. Igy-is jó lesz: (l) *Az hit it Christusra, à szeretet à szentekre tartozik.* Lám à Sidók (igy szollasz) (m) *hittenek Istennek s-Mosesnek.* Az az: (n) *A' Moses beszédenek; de, nem Moses személlyében.*

(l) *Cajetanus. Tirinus. Estius in h. l.*

(m) *Kijöv. 19.*

(n) *Ludovicus vives ad locum August. libr. 18. de Civit. Dei cap. 54.*

I. TOLDALEK,

A' Szenteknek segitségúl valo hivásárul.

NEm árt (talám) à mi it elmaradot, â KALAVZBAN derekassabban meg rázogatni; s-nagy részét *tractájának* punctomok szerént selfedni.

1. *Calvinus* azt tanittya; (igy szollasz) (o) *hogy à szentek lelkei itiletigh nem mennek menyorsságban; hanem csak, annak reménségében várakoznak.* De nem állatta azt *Cálvinus*, hanem illyen

(o) *Pazman. pag. 946.*

illyen vallásban vólt: (p) *Hiszszük azt; hogy az hiveknek kelkek mihelt testekből ki-mégyen, mindgyárt az Isten órszágának őrőmében jelenik meg; mind az által â tőkélletes boldogság,* (mivel még hátra vagyon à test) *Christus második el-jövetelére halad.* Igy-is szollott: (q) *A' törvény alatt lévő szent Atyák, az Isten országában fogadtattak bé holtok utan.* Azt-is mondotta: (r) *Nem csak most kell nékünk várnunk az idvességet; hanem mikor osztán világi életünket le-teszszük s-à Christusban el-nyugoszunk.* Merő patvar azért amaz helynek bé-hozása: (s) *Az Isten, à testből ki-költ lelkenek boldogságokat az utulso napra hadgya;* hiszem *Calvinus* à fel-tàmadásrol szoll, mert igy tanit: (t) *A' léleknek élete, csak merő álom, à fel támadás-*

(p) *Instruct. advers. Libert. cap. 22.*

(q) *Calv. in Luc. 16. 22.*

(r) *Calv. in Matt. 25. 5.*

(s) *Pazman pag. 516. ex Calv. Mat. 22. 23.*

(t) *Idem ibidem.*

dásnak reménsége nélkül. Vgy teszi oszton utanna; hogy *nem elégszik megh Isten à léleknek, testbül ki kelése után, jelen valo dicsőségével;* hât mit cselekeszik? fel-támasztya â testet, s-akkor leszen à *tellyes boldogság.* Láttya azért maga à lélek-is az Isten országát; de á fel-támadás után, *nagyob* mértékben kôstollya. Egy szóval (u) *Az Istennek* TELLYES *látása, az itilet után leszen; noha az előt-is megh láttya ütet à lélek.* Jó lelkű ember meg nyughatik ezen. (x) A' *dicsőségh Coronája adását itiletre halaszlya Christus; noha à lelkek bajvivások utánn-is nyugodalomban menoek.* Vagyon ugyan illyen hellyeis *Calvinusnak.* (y) *Nem képtelen do logh azt állatni; hogy à testbül ki költ lelkek, menő félben vadnak;* de

(u) Calv. 1 Cor. 13. v. 12.

(x) Calv. libr. 3. cap. 25. n. 6. 2 Tim. 4. 8.

(y) Calv. Phil. 1. 6.

de ű annak szent irás szerént való *okát* adgya; (z) *mert nem érkeztenek mégh ük el az hová igyekeznek,* tudni illik *az ű testekkel valo eggyesüléſre, à fel-támadásban.* (a) *Bolondságnak tartya* (igaz) *Calvinus arrúl tudakozni: hol legyenek az igazaknak lelkek.* De ne kárhoztasd idő nap előt, hald megh mint magyarázza magát: (b) *Minémű állapattyok legyen à lelkeknek testekbül valo ki menések után à fel támadásigh, felettéb tudakozni nem illik.* mely mondásában (az elől hozot dologgal eggyűt) nem azt *disputállya;* menneké, à lelkek mindgyárt menyországban, nemé? mert tudta azt; hogy (c) *fel veszi üket à Christus s-nyugodalmat ád nekiek;* hanem azokat ostorozza; kik à szent irásnak világos bizonyságiel-

(z) Idem. ibid.

(a) libr. 3. cap. 25. §. 6.

(b) Idem. ibid.

(c) Idem. ibid. Ian. 12. 32.

gi ellen, kérdésben hozzák ezt: *hová mennek à lelkek, testbül ki-költözések után?* Vr Isten! mit nem mondottál volna (te) *Calvinus* ellen, ha illyen vallása lőt vólna; hogy (d) à *szenteknek testekbül ki költlelkék, nem élhetnek az Isten szine látásával s-à mennyei bóldogsággal, itilet napja előt?*

2. Vádolod ezzel-is *Calvinust*; hogy (e) *semmi* kőzősülésünket, *nem tartotta* ő *minékünk* à *szentekkel*. Nem helyes vád! meg-mondgya ő okát; mert (igy szól) (f) *nem kőtőlődtenek* ők eż idő *szerént* való *szorgalmatoskodásban; nem imádkoznak az emberekért, mint* è *földiek egymásért*; és ekképpen *nem ollyan társalkodásunk* vagyon mi nékünk

(d) *Az XXII-dik János Pápa volt az, lásd: Adrian. 6. Pont. Rõ. in libr. 4. Sent. de Sacr. Cõfir. art. 3. §. ad secundum principale. Alphons. de Castro lib. 3. adv. hær. verbo Beatitudo. hær. 6. Marsilius 4. sent. q. 13. cap. 20.*

art. 3. (e) *Pazman pag. 946. ex Calv. libr. 3. n. 24.* (f) *Idem, ibid.*

künk, ő vélek. Hát mitsodás? *Lelki*; mert ő hozzájok kivánkozunk à dicsőségben, ama' mondás szerént: (g) *à menyben bé iratott első szülőtteknek gyülekezetihez járultatok*; meg-hallád imént ezt mégh à tiéidtül-is: (h) *Semmi nem kénszerit minket hogy à szenteket segitségül hijjuk; mért imádkozhatunk azok nélkül is Christusnak.* Imádkozásbéli társaságot, im è sem kiván!

3. Hogy (i) à *szenteket gyalázzuk*; azt veted szemünkre. E' keserves szenvedéstül megh ment minket, magad sajáttya; hallyad! (k) *Az Evangelicusok, háromképpen tisztelik à szenteket.* 1. *Hálákat adnak Istennek, hogy ü annyi kegyelmekkel ajándékozta volt megh üket.* 2. *Azoknak példájokkal, ük-is erőssitik hiteket.* 3. *Követik azokat*

(g) *Sid. 12. 23.*

(h) *Laurentius Arturus in Apoll. contra Tossanum cap. 3.*

(i) *Pazman pag. 947.*

(k) *Georg. Cassander in Consult. art. 21.*

àjó cselekedetekben, s-azok felől tiſzteſségeſſen ſzóllanak. Nyilván nagy ſzó fogadaſt s-engedelmeſséget tulajdonitunk mi à ſzenteknek; mikor (magunk gondolatlanságunkból) ha *imádni* akarnók-is úket; igy ſzólitnak megh: (l) *Aztne cselekedgyed! Szolga társod vagyok*; *az Iſtent imádgyad!* Nagy ſzeretetlenségnek tartom ezt; hogy az *Angyalok s-ſzentek nem imádáſáért, azokrúl minden becsület le-vonáſt tulajdonitanak az emberek.* Láttya Iſten lelkünket, ſzerettyük à ſzenteket; csak hogy, ezeknek *imádáſok*, ighen távul ſzivünktúl; mert nem ugy tanúltuk. Hol kárhoztattya *Calvinus* Boldogh Aſzſzonyt? talám hogy Vrunk ſzúléſe után (m) *gyógyúláſt* tulajdonit néki? vagy, hogy tagadgya (n) *ſzüzeſségre valo maga kötelezését?* à mi penig legh nagyob előtted; (o) *fogyatkozás alá rekeszti?* Mind ezekben érthetze à régiektúl s-à magadéitúlis: (p) *A' ki által vadnak mindenek*; EMBERI *ſzülésnek* TÖRVENYE *ſzerént jöt è világra.* Iſmét: (q) *Kilencz hólnapigh bordoztaték* (Vrunk) *nem kicsiny ſzenvedéſſel* à *ſzüz méhében s-è világra ſzülettetvén, megh* MOSATTATEK à SZOKASI *kúlső* SZENYTÚL. Továbbis: (r) *Ez à Chriſtus az*, à ki VALOSAGOSSAN *megh nyitotta Annyának méhét.* Igazán mondgya! mert ugy vagyon az (s) *Evangeliſtánál*, à Görögh betú ſzerént. Ne neheztellyed à könyv karéjára

(l) Titk: 22. 9.

(m) Cal. Mat: 2. 13.
(n) Calv: Luk: 1. 34.

(o) Ian: 2. 3.
(p) Leo Epiſt. ad Leonem Auguſt: 97. cap. 3. ex Hilario libr. 2. de Trinit: p. 20.
(q) Hieron: Epiſt: 22. ad Euſtochium. Abulenſis in Levit. cap. 12. ỳ 1.
(r) Epiph. hæreſ. 78.
(s) Luk: 2. 23.

irot (t) *jámboroktúl*, ennek igalsága felől tudakozni; eztis penig bé venni: (u) *à Boldogh Szűz, hogy igaz Anyaságát meg mutatná, erőt adot gyermekének à szűlésben, mint egyéb Anyák.* Fogadásárúlis ércs: (o) *Nem vólt Joseph s-Maria kőzőt, à szűzeségre való kötelezéstúl emlekezet.* Mert, (p) *kik arra kötelezik magokat; nem csak házaságban élni; de még csak*, MEGH-AKARNIIS *házasodni; nagy vétek.* Mellyet te sem meriz tulajdonitani à Boldogh Szűznek. (q) *Nem vólt szokás à mindenkori szűzeségh; az ő Törvényben;* hogy hogy adta

(t) *Chrysost. Gregor. Nyss. Amphil. Homilius de purific. Origenes Homil. 14. in Lucam Methodius, Homil. de Simeone & Anna. Athanas. Epist. ad Epict. Theophyl. in Luc. 2. Ambrosius libr. 2. in Luc. Tertul. l. de carne Christi cap. 24. Hieron. libr. 2. contra Pelag. Fulgent. libr. 1. de Incar. & grat. cap. 13. Isid. Pelusiota libr. 1. Epist. 23.* (u) *Svarez in 3 part. Tom. 2. q. 25. art. 8. Disp. 13. § 1.* (o) *Svarez in 3. part. Thom. Tom. 2.* (p) *Causa 27. quæst. 1. Voventib.* (q) *Bellarm. libr. de Matrim. cap. 17. resp. ad 14. obj.*

ta volna hát magát arra à Szent Szűz? Sőt akkor à (r) *magtalanságot nagy gyalázatnak tartyák vala*; melly ellen, hogy eskűtt volna, à Boldogh *Maria*? Magatok állattyátok; hogy (s) *el jegyeztetésének előtte, csak* SZIVEL *kötelezte magát à Szűzeségre*; azonban aztis tanittyatok; hogy (t) *à maga megh tartoztatási fogadásra, nem csak szív*; *hanem* SZAJJAL *való vallás tételis kivántatik.* Mely ha ugy vagyon; hogy tehetett à Boldogh Szűz *tettetes fogadást*? Hozzá járúl ezis; mivel nem erős szent iráfi fundamentumon vagyon épitve, az ű *maga kötelezése*; némellyek azt állattyák; hogy azt (u) *nem el jegyeztetésének előtte előtte*; mások megh azt mondgyák; hogy (x) *az előt*; nem tudom

(r) *Thomas part. 3. q. 28. art. 4. Baronius in Apparatu n. 47.* (s) *Lombardus 4. sent. dist. 38. §. 2. Ioannes de Turrecremata. in c. Beata Maria Caus. 27. q. 2.* (t) *Canonistæ & Schol.* (u) *Bell. libr. de Matrim. cap. 17. resp. ad 14. object.*

(x) *Scotus 4. sent. dist. 30. q. 2.*

dom már, mellyiknek kel hinnie? Nem látom hát, hogy vétet vólna ebben *Calvinus*. A' mi nézi à Szent Szűz *gyarlóságát*, (mellyekről hozod bé *Calvinust*) Isten oltalmazzon, hogy én azokat fel fedezzem! Mind az által tiéidnek ismerem ezeket lenni: (y) *Minek előtte fogantatnék Urunk, vétkes vala azú Annya vére, de megh tiszttitá azt à Szent Lélek.* Ismét (z) A' *Catholica vallás szerént erőssen kel ezt hinni; hogy* MINDEN *emberek, az egy Christuson* KIVÚL; *Adámtúl eredet szerént való vétket vőttenek; másképpen ha vólna, nem szükölködnének à Christus megh váltása nélkül.* Igy szól másis: (a) *Maria fogantatásának napját nem kell megh szentelni; mert ú is bűnben fogantatot, mint*

(y) Lombard 3 Sent. dist. 3. lit. A.

(z) Thomas. 1. 2. q. 81. art. 3.

(a) Glossa Iuris Canonici in C. Pronunciandum de

Conser. dist. 3. in voce Nativitatis.

mint egyéb Szentek; az egy Christus személyén kivúl. Nem árt eztis ide tenni: (b) *Senki nem tiszta à mocsoktúl. A' Boldogh Szűz felől jöve nem régen vetélkedésben két rendű emberek kőzött ez:* à *Dominicanusok részét Aquinási Thamás;* à *Franciscanusokét, Scotus János oltalmazván; nagy lángot vét vala veszekedések, ha Sixtus Pápa meg-nem tiltya vala; hogy senki à felől ne disputálna.* En tem hozom vala elől, ha nem emlited vala. Még mostan-is à (c) *Dominicanusok Calvinus* mellett vadnak. Magadis azt mondod; hogy (d) SOKAN, à *Catholicusok kőzzűl az ő pártyokra allottak; de nem* MIND. Minek előtte azért *Calvinust* kárhoztatnád; olvasd-meg jól (e) *Vincentius Bandellust*; ki vallásal, mel-

(b) Ludov. Vives in lib. 20. August: de Civit. Dei cap. 26. ad verba: Nemo mundus.

(c) Vasquez in 3. part. Thom. disp. 117. c. 2.

(d) Bell. libr. 4. de amiss. grat: cap. 15.

(e) de Concept. Beatæ Mariæ pag à 133. ad 147.

melletted áll. (f) *Máſt-is.* Halhatza az igy ſzóló lelki iſméretetis: (g) *Hogy à Boldog ſzűz, ment lőtt légyen az eredet ſzerént való bűntől; ſohul nincsen az iráſban.* (h) *Meg ſem tartatott Iſtentől, attol à mocsoktúl. Calvinuſt* ſuprálod; de bár erre tekintenél: (i) *Mikor à Chriſtus meg feſzitteték, ſenki nem vala ki jót cselekednék. Tanitványi mind el-futának; még ſzent Annyánakis ſzivét à* KETELKEDESNEK *fegyvere, járá által.* Akkor-is mikor azt mondá: (k) *Nincsen borok; â teſtnek indulatit viſelé.* En bé rekeſztem ezzel. (l) NEM KELL A' CATHOLICUSOK KŐZŐTT, HIT SZERENT TARTANI AZT; HOGY A' BOLDOG SZŰZ BŰN NELKŰL

(f) *Petrus Svavis libr. 2. Hiſt. Concil. Trident. pag. 205.*
(g) *Melchior. Canus libr. 7. locor. Theol. cap. 3. p. 222.*
(h) *Biel. 3. ſent. diſt. 3. q. 1. art. 2. Ioannes de Turrecremata de Conſecrat. diſt. 4. ad. Can. Firmiſs mè. q. 3. Melchior Canus libr. 7. locor. Theol. cap 1 pag 217.*
(i) *Salmero tom: 3. tract. 43. p. 394.*
(k) *Idem, ibid.*
(l) *Bell. lib. 4. de amiſ. grat cap. 15.*

KŰL FOGANTATOTT.

Szent *János* kővetkezik már. Ki felől azt irod; hogy (m) *Calvinus* őtet, *bálvány imádonak* mondotta. Láttya Iſten, nincsen afféle ott az ő irásában! hanem illyen: *Mivel hogy az Angyalokban az Iſtennek fényeſſége tűndőklik; nagy hamar megeſik az, à csudálkozáſnak miatta;* (mint Szent *jánoſon-is* meg-tőrtént.) *hogy őket imádgyuk.* Hol itt à *bálvány imádás?* Talám ott, hogy nem javallotta Szent *jánosban* az *Angyal imádását?* Ha ugy, te nálad találtatik az, à mit *Calvinuſra* fogſz, mert igy beſzélſz: (n) *Szent János az Iſteni tiſzteletet akarta az Angyalnak adni;* te ſem javallod ezt. Hálá Iſtennek, penig ő azt nem mondotta Szent *János* felől: (o) A' *Szent János iráſinak olvásáſa el-*

(m) *libr. 1. cap. 14. 10. Pazman. pag. 386.*
(n) *Catech. Trident. cap. 2. de cult. Sanct.*
(o) *Abraham Bzovius Annal ann. 1200. n. 20.*

űzhe-

üzzeti az ördögöt! (p) *Nem kell el-hinni némely iráſit*; (mint az Evangeliumban, à 8-dik réſzben elől hozatott parázna felől való hiſtoriát) (q) *meg csalattatható ſatott az irásban.*

Szent *Márkot-is* emlited; kit (r) *Calvinus* Apoſtatának (hiti ſzegetnek) nevezett. Ezis nem egyéb patvarnál; hiſzem eſzt téſzi eleibe: A' *Chriſtus hititől el-nem ſzakada*; *hanem hivatalától.* Láddé mely ſzépen meg-menti *az* Apoſtaſiától! Nagyot véret vala Vrunknak ama' mondála ellen: (s) A' ki *látra tekint az eke ſzarvárúl*; *nem alkalmatos az Iſten országára.* Nem kell vala hivatalát el-hadni. *Calvinuſt* rongálod; de bár te-is ne léſz vala ily vélekedésben: (r) *Vagyon oly iráſa Szent Márknak*, (érted à 16-dik réſzét) *mely nem*

(p) Cajetanus refer. Coccio fol. 701. Theſau.
(q) Eraſ. refer. Bellar. libr. 1. de verbo. Dei cap. 6.
(r) Csel. 15. 40.
(s) Luk. 9. 40.
(r) Cajetanus refer: Coccio. fol. 694. Theſauri.

nem mélto hitelre. (s) *Evangeliomát* ő *csak Deákul irta.* (t) *Nem probálhattya azt meg iráſa; hogy ha az* ő *könyvének kellé helt adni vagy nem?* Mert ha csak maga kezdi meg-probálni magát; (u) *ollyan mint* à Törökök *Alcoránuma*; (x) *vagy az Æſopus fabulája.* Ha è ſzót kellene viſgálni: *Apoſtata*; annyit tenne az néha mint: valamit *el-hagyott s-más pártra ment*; illyen vala ez emlitet jámbor akkor. Teis igy irod néha az *hittől ſzakadot* embert; hogy az: (x) *ki à maga ideigh való haſznáért, el hadgya ſeregét.* Ollyan vala ám ſzent *Márk*; ki el hagyá Apoſtol barátit.

Szent *Pál* s-Szent *Péter* jűnek elől. De miért? Azért hogy *Calvinus*; Szent *Pált* (y) *kevélynek*; Prophéták iraſival (z) *nem jól élőnek*; (a) *erőtelen* bizonyſágo-

(s) Bell. lib. 2. de verb. Dei cap. 7.
(t) Albertus Piggius in Aſſert. Hierarch. Eccleſ. libr. 1. cap. 2.
(u) Bell. lib. 4. de verbo Dei cap. 4.
(x) Haireticus 24. q. 3.
(x) Vitus Miletus in diſcuſſ. ſexcent. error. Heshuſ. pag. 21.
(y) In 2 Cor. 1. 9.
(z) Idem ibid.
(a) In Heb: 9. 16.

ságokat támasztónak; Szent(b) *Márk*al való barátságát, hamar *meg szakasztónak*; (c) *hiszékedő*nek; lelke ismereti (d) *ellen* cselekedőnek, mondotta. Szent *Pétert* penig,(e) *nagy botránkozást* tévőnek nevezte. Vgyé? Ha bojtorján akarnék lenni; sok száz izben beléd ragadhatnék én is à tiéidnek (kikből ezeket szedegetted) csintalã mondásokért; kik à szent emberek tudománya felől illyeket tanitanak; hogy ők, (f) *nem Istẽn parancsolattyából irták*, à *mit irtak*. (g) *Meg-sólt s-el veszendő betűkből állanak könyvök*. (h) *Néma lélketlen, s-semmitsem értő* irásokbol tataroztattak. Csak ollyan minden beszédek, mint à (i) *diobél nékül való baj*. (k) *Veszekedéskedéseknek erdeje*. (l) *Az erétnekeknek barlangja*. (bezzeg (m) *nem à szent lélek után jár az*, ki *à szent irást gyalázza*!) Egy *Angelus Politianus* nevű igy-is beszéllett: (n) *Egyszer olvastam által à Bibliát, de sóha időmet hasztalanabbúl el nem vesztegettem, mint akkor*. (Oh Vram, hol mind à magad s-mind à te szent emberid tudománya becsületi!) Volt olykor, hogy (o) *Szent Péter eszefelejtetnek iratott*. (p) *Szent Pál az Evangeliomot, nem lelki értelem szerént prédikálta*. Ezt-is láttuk: noha volt (q) *Szent Pálnak jo lelke; de mégis à Szent Pétertől valo félelem kénszeritette őtet, à véle valo beszélgetésre*. Vgy tetszik elég tetemesek ezek, ha te-is igy vallasz! még pe-

(b) *In Act.* 15. 38.
(c) *Idem. v.* 40.
(d) *Act.* 21. 23.
(e) *In Gal.* 2. 11. 12. *Pazman. fol.* 386.
(f) *Bell. libr.* 4. *de de V. D. cap.* 4.
(g) *Kindanus lib.* 1. *Stromat. c.* 2. *in princ. cap.* 6. *in fine.*
(h) *Idem. lib* 5. *Panopl. cap.* 4.
(i) *Idem, libr.* 1. *Stromat cap.* 6. *in fine.*
(k) *Turrianus Iesuit. contra Sadeel pag.* 99.
(l) *Charron de* 3. *verit. pag.* 220.
(m) *Alphonsus à Castro adversus hæres. tit. Scriptura Sacra, fol.* 159.
(n) *Heidfeld. in Sphinge Theologo Philos. cap.* 1. *pag.* 12.
(o) *Ioan. Gagnæus in notis ad* 2 *Pet.* 1. *v.* 15 *Salmeron in h. l.*
(p) *Alphonsus de Castro, loco citato*

libr. adv. hæres in verb. Apostoli ab initio de Abbate. (q) *Anglo. Remens. Rom.* 12. §. 1.

penig *tudomány* felől vadnak többire; nem az Apostolok *életérűl*. Tarts-meg è fundamentomot s- nem guggolod *Calvinust*: *Még az Istennek szivséges Notáriusi-is, sokszor vétkesztenek.* (mennyiben emberek vóltak) Mennyi ideig álmadoznak vala à Christusnak (r) *világi országárúl*? Szent Péter, ötet ugyan (s) *tiltya vala à szenvedéstűl*. Még à Szent lélek el-vétele után-is kételkedik vala az (t) *ételnek szabadosságárúl*. A' pogányokat-is (u) *Sidósni* tanittya vala, mellyet ő benne (x) *szineskedésnek* nevez egy szent Atya. De talám à *Szentnek* nevezeti, minden vétket ki rekeszt? Nem ugy vallya à te igy szólló *Catechismusod*: (y) *Szenteknek szivattatnak, kik Isten népévé lettek; noha sokban vétenek s- à mit igértek,*

(r) Csel. 1. 6.
(s) Matt. 16. 22.
(t) Csel. 10. 14.
(u) Gal. 2. 11.
(x) Augustl. libr. de agone Christian. cap. 30.
(y) Catechis. Concil. Trid. In expos. Symb. artic. 9.

tek, nem tellyesitik. *Péter-is szent* vala, de nem kevés félszegséggel jára; mikor hivatala kivűl vakmerőképpen à (z) *tengerre* (z) Matt. 14. 28.
ereszkednék; honnan származékis à (a) *kicsin hiti*. Néha (b) *hirtelen* valo szót bocsátot ki szájábûl. A' (c) *felsőségről* vetélkedett. Felebaráttya esetinek mindenszeri meg-bocsátására, nem (d) *mindenkor* volt hajlando. őrűlt è világi (e) *jutalomnak*. Nem mindenkor (f) *nyugot* meg édes Mestere szaván. Bizakodo volt (g) *erejében*. (b) *Nem engedet* néha ura parancsolattyának. El (i) *hadta* mesterét. Meg *tagadta*. (k) *Nem tudta* az irás szerént, Christus fel-támadását. Szent Pálnakis penig; nem halgatta el à szent lélek, romlandoságát. ő-is tanult (l) *Phariseusságot*. ûldözte urát, (m) *tagjaiban*. (n)

(a) ℣ 31.
(b) Matt. 17. 4.
(c) Matt. 18. 1.
(d) Matt. 18. 21.
(e) Matt. 19. 27.
(f) Joan. 13. 8.
(g) Matt. 26. 33. 35.
(b) ℣. 40. 43.
(i) Matt. 26. 56.
(k) Joan. 20. 9.
(l) Gal. 1. 13. 14.
(m) Phil. 3. 6.
(n) 1 Tim. 1. 13.

Első volt ã bűnősők kőzőtt, meg (o) *háborodott* uti társával. (p) *Kik ezeket ő bennek csak elhalgattyák; azok ezeknek jo magok viselését, meg-homályosittyák.* Noha *erkolcsőkre* néznek ezek: de *tudományok* vala Isteni; mellyet *Calvinus sohul nem rágalmaz.* Ha *modatlan bizakodás* alá rekesztette Szent *Pált Calvinus*; cselekedte azt azért, mert ő-is (q) EMBER volt, noha Istennek nagy *Apostala*; mely tisztire nézve; (r) *többet munkálkodott minden Apostoloknál*; noha, emberi gyarloságát meggondolván; (s) *legh kissebbik* vala à szentek kőzőtt, s- (t) *idétlen.* Maga ki-vallya romlotságát, s-te még-is bê akarod *Cálvinus*sal nyeletni. Azt sem mondgya; hógy Szent *Pál*, nem helyessen hozta bé *Esaiás* irását: LATTATIK-ott emleget; mely, nem *valoságot* jelent. Sőt igy menti az Apostolt: (u) *Noha szent Pálnak nèmely szavai nincsenek à Prophetánàl; mind azon által helyessen hozta bé.* Ekképpen *erőtelen bizonyság* állatása-is, szeretet nélkül mondatik; holott igy szol: (x) *Meg-győzhetnék az Apostolt à szorul*; (mert mondhatott volna valamit à *Testamentumrúl* à testi keresztyén) *de nem à dologrol.* Szent *Márkal* valo dolgát az irás, (y) *egyben háborodásnak* móndgya; (z) *Cálvinus* sem mond tőbbet. Hogy *lelki ismèreti ellen* irja cselekedni az Apostolt; nem magára nézve szol; hanem kiknek kedvekért tévé azt à fogadást, őtet penig igy tisztittya, hogy (a) *semmi szentség tőréssel meg nem fertesztette magát.* Szent *Péter*-

(o) Csel. 15. 39.
(p) Sost. Homil. 27. in Matth.
(q) Calv in 2 Cor 1. 9.
(r) 1 Cor. 15. 10.
(s) Eph. 3. 8.
(t) 1 Cor. 15. 8.
(u) Marlorat. in 1 Cor. 2. 9.
(x) Marlorat. in Hebr. 9. ✝ 16.
(y) Csel. 15. 39.
(z) Marloratus in Act. 15. 40.
(a) Marloratus in Act. 15. 23.

rúl, világos (b) el-csiſzamodás vagyon.

(b) Gal. 2. 11.

Ignátiuſt, Gregoriuſt, Jeronimuſt, à mi illeti; azt állatod ugyan (c) *te* hogy *Calvinus* azokat-is gyalázza. méltán ſzolellenek; ha miben à ſzent irás kivûl tanitottanak. A' magad emberi gyalázzák I*gnátiuſnak* némely leveleit; ha hatza! (d) *A' mi illetî Ignátiuſnak*; *Szent János Apoſtolhoz, s- Szent Márkhoz iro leveleit*; *noha azokat ſokan oltal mazzák*; *de mivel hogy ſem görögûl nem iratták, ſem penig ſenki â régi ſzent atyák kôzzûl, egéſz Szent Bernhardigh, nem teſzen azokrúl emlekezetet*; *Apocryphák nak kell tartani*. Ne tanits tehkûlômbet; ha ezeknek vallâſok túl, más utra nem akarſz csponni; az ezekkel eggyet ért *Calvinuſt-is*, ne rongald. Nag

(c) Pázman fol. 394.

(d) Martial. Mœſtræus Doctor Pariſienſis in not. ad Epiſt. Ignat. impreſ. Pariſ. A. 608. Baronius A. 48. n. 25. Bellar. in Indice Script. Eccleſ. cum Cenſura M. S. Suarez in Thomam p. 3. q. 37. art. 4. diſp 20. §. Ita

Gergely; volté néha à Szént Lélek *Skolá*jában, nemé; eztis érchiteden valótúl: (e) *Szent Gergelynek némely iráſi kétségeſſek, ûrtaé nemé*. De ha ûtûle volna-is; ellenkezik egyik à máſikkal; mert néhol igy ir: (f) *A' miképpen ember es életbûl ki megyen, ugy ál megh az itiletben-is*. Maſut ez ellen, igy tanit: *Hibetô*; (hála Iſtennek, penigh tenáladis csak hihetô!) *hogy à lelkek, itilet napja elôt, Purgatoriumban mennek*. Méltán mondgya *Calvinus*: nem tanulta *Nagy-Gergely, Iſten Scholájában* azt; hogy à képek, kôſséghkönyvei legyenek; mert ott, igy oktatnak: (g) *Mit haſznál néked, à furagot kép, mely hazugságra tanit?* Ellenkezô dolgot tanitot *Jeronimuſis*; teis igy irſz felôle: (h) *Noha Jeronimus, à Malachiás* könyvében,

(e) Bell. libr. 2. de Purgat. c. 8. Baron. A. 604. n. 50.

(f) Libr. 1. Dialog.

(g) Hab. 2. 18.

(h) Bell. libr. 3. de Pont. Rö. cap. 6.

ben, tagadgya; hogy à Proßéta Iseßbites Illyésrűl ßzóllyon; a Szent Mátßénál ELLENBEN tanít. Dicsirte (i) egy gellyen Jeßßétet hogy megh áldozta leányát; ő máßut gyalazza. Vaiki ßok dolgokat ki tekert az igaßágh Jeronymus felől, mégh à te tárlaidtúl-is; illyenek ezek: (l) Noha ű tudós, mind az által vétkeßétő ember vólt. (m) Mindent à ßűzeßßegre tekert ű; nem kicsiny káromkodáßßal. (n) Sok ßor el eßet ű iráßiban, mert: quandoque bonus dormitat Homerus. Iímét: (o) Ű tálta Hieronymus az emberek kőzőt való becsűletes házaßágot; mivel, alkalmatlan volt arra. Máß-is: (p) Nem régulája az Eccleßiának Hieronymus. Ide járúl ez-is: (q) Alsatatlan beßédű Jeronymus. Aholmár, kárhoztaßad Calvinuß! Hát mind tévelygésben keveri (r) Calvinus à Szent Atyákat? De mégh az ű ellenségi-is azt cselekedik, menyiben azok az igaßágh kerek vágásán kivűl járnak. Erthetze ettűl: (s) Senkit à ßzent Atyáknak méltoßága, nem kénßeritbet mondáßoknák el-hitelére; hanem ha à Szent iráßban vagyon fundamentoma. Máßtúl-is: (t) A' mi hitünk az Apoßtolok s-Proßßéták iráßához támaßkodik, nem à Szent Atyákéhoz. Mégh Augußtinus-is azt mondgya maga felől, noha nagy Pater volt; hogy (u) ßenkinek nem kell az ű iráßához csatolni magát. Vagy on ollyanis, ki ezt mondgya: (x) A' ßzent Atyáknak iráßok, nem minket kőtelező méltoßágos régulák. Vgy hogy

(i) Hier. in Epiß. ad Julian.
(k) Libr. 1. contra Jovin.
(l) Eraß. in annot Matt. 26. pag. 80.
(m) Idem ad Tit. 2. pag. 487.
(n) Alphonß. de Caßro l. 6 adv. hær. tit. Epiß. copus.
(o) Ludovicus Vives in cõment. l. 18 de civit. Dei, c. 34.
(p) Melchior Canus libr. 2. Locor. c. 11. (q) Bellar. libr. 3. de Eccl. cap. 16. & libr. 1. de Clericis cap. 15.
(r) Paxman fol. 160.
(s) Biel. lect 41. in Can. miß.
(t) Thom. 1. q. 1. art. 8.
(u) Alphonßus de Caßro l. 1. adv. hæreß. c. 7.
(x) Bell. lib. 2. de Concil. c. 12. §. dico ßecundo.
(y) Duræus in confut. Witakeri rat. 5. p. 140.

hogy: (y) *el veſztik ſzent Atyaságokat, mikor helytelen dolgot irnak. Te tanitod ezt-is:* (z) *Csak egyedül à Chriſtus volt vétek nélkül, Cyprianuſnál s-Hieronymusnál volt Szent Lélek, ugy hiſzem; de mégh-is ezeknek, meltán vettetnek megh ſok iráſok. Auguſtinus-is ſok könyveit viſzſza hivta.* Hát ezt hiſzede: (a) *Néha à Szent Attyák* MIND *el tévelyedtek?* Azt ſem látom; hol gyalázná *Calvinus* az idvezült ſzenteket; mondván úket; (b) *moslékoknak, vázaknak, árnyékoknak, s-ſzentecskéknek.* Efféle mind *patvar!* mert igy ſzólú, azok felől: (c) A' *mi à ſzenteket nézi; azok megh-holtanak teſt ſzerént; de élnek à Chriſtus Jeſusban.* Nem à *ſzenteket* nevezte ú *árnyékoknak*; hanem afféle embereknek (d) *opiniojokat*; kik à ſzentek felől oly hiſzemben vadnak; hogy azok *Iſtenben, mint egy tűkörben, láttyák à mi ſzükségünket.* Vgyan azokat, nem mondotta *vázoknak, moſlékoknak*; hanem az emberektül találtatot *bálványokrul*, s- (e) *Abrahamhoz* korant ſem haſonlithatando *advocatu*ſokrul, ſzollot. (hihető elméjében volt: *Ferentz, Dominicus, Gajgnefortus, Geneſius, Gingolfus*; kik vallyon s-hol vadnak à ſzent iráſban? (f) *Györgyöt s-Hyppolytuſt* mondotta *vázoknak*; nem à ſzenteket; mert (g) *némely ſzentek, ſoha nem voltak è világon; méghis tiſzteltetnek.* Ha (h) *ſzentecskéket* forgat; ſzol afféléknül; kikrül ú *ſoha ſem hallot*; nem à mennyei ſzentekrül.

4. Megh engedem én-is *Calvinuſſal*; (i) *menyiben à ſzentek*

(z) Eraſ. in annot. ad cap. 2, Mat. p. 13.

(a) Greg. de Valent. tom. 3. comment. in Thom. diſp. 1. q. 1. punct. 7. fol. 294. 356. 359.

(b) Paz. fol. 947.

(c) Inſt. l. 3. cap. 20. §. 21.

(d) §. 27.

(e) §. 25.

(f) §. 27.

(g) Georg. Caſſander in conſul. art. 21. p. 971.

(h) Inſt. l. 4. cap. 10. §. 10.

(i) Inſt. l. 3. cap. 20. n. 24.

tek ſzereteti, à Chriſtus teſtének eggyeſségében vagyon; ha imádkoznának-is érettünk; de mind az által, nem kellene ůket azért mindgyárt ſegitségůl hivnunk. (noha ezeknek érettůnk valo kőzőnséges eſedezéſekrůl, én-is véle egygyůt, HAVAL ſzollok) Csak rea fogás; hogy ů à ſzenteknek (k) *minditiletigh valo ſzereteteket* le oltya s-azoknak velünk való (l) *kőzősůléſeket* tagadgya. Erthetze mit ir: *A' ſzeretetnek* ŐRŐKKE TARTOSAGHA, *itilet napja után leſzen; nem az előt.* Hallod! nem mondgya azt; hogy à ſzentekben nem leſzen *ſzeretet* itilet napja előt; hanem PERPETUITAST emleget. Igyis ſzol: (m) *Az érettünk valo kőnyőrgéſre, nem elégh à ſzenteknek hoszánk valo ſzereteti; hanem abos, à mi ſzükségünknek tudáſais kivántatik.* Mellyet én-is, ugy tudok. Micsoda *kőzősůlésünk* legyen nekünk à ſzentekkel; kéſzek megh mondani à tiéid, igy ſzolván: (n) *A' ſzentekhez járulunk mi; mikor ugyan azon egy dicsőſséget,* (melyben ůk vadnak) *reménségh által ſohajtyuk.* JO EZ! de nem mondgya az iras; hogy à mi ů vélek valo *kőzősůléſünk*; à mi érettünk valo *imádságh*. Más à kőzősůlés; megh más à vélek valo *társaságh*; amazt tanittya az irás; mivel ů vélek az egy fő Chriſtusban, eggyesültünk, mint tagok; ezt méltán tagadgya *Calvinus*; Mert à mi (o) Attyánk Anyánk *el-hadnak minket*

(k) *Calv. in 1 Cor. 13. 8.*
(l) *Inſt. l. 3. cap. 20. n. 24.*
(m) *Idem ibid.*
(n) *Beneo dict. Juſt. Eſtius. Cornel. in Hebr. 12. 23.*
(o) *Sole. 27. 10.*

5. *Calvinuſtul* elől hozatot ſzenteknek, (p) *földigh* érő *fülők*, vagyon előtted; kik, ha à mi panaſzunkat halgathatnák, *ollya-*

(p) *Inſt. l. 3. cap. 20. n. 24. Pazmanì fol. 947.*

ollyanokat viſelnének; holot, ů maſut (azt mondod) igy ſzólla; hogy ſzent (q) *Iſtván* ſzemei; (noha halando ember vala) *által hatbatták az egbeket.* Itt-is igy értes, nem ſzollot ů moſdatlanul, ebben-is à dicsőůlt ſzentekrůl; Csak azt akarta jelenteni; hogy *à ſzentek* à *mi kőnyőrgésůnket nem halgathattyák megh. Hoſzſzu fůleket* emlit; mert igy ſzoktunk kőz-beſzédben ſzóllani: A' *Királyoknak hoſzſzu kezek vagyon.* (értvén ezen, azoknak meſzſze ki terjedet hatalmokat) ů-is, nem *tulajdonképpen* veſzi az *hoſzſzu fůlet*; (mert tudta az égben valo lelkeknek fůletlenségeket;) hanem, akarja jelenteni azzal; à tůlůnk meſzſze lévő ſzenteknek, ſzavaink zengéſe megh hallásának lehetetlenségét. Iſten-

(q) Lib. 4. cap. 17. n. 29.

ſtennek tulajdonitunk csak *hoſzſzu fůleket*; mert ů (r) *teremtette* azokat, *s-à vagy nem hallanaé?* (s) ů *iſméri csak* à *zokogo kőnyőrgéſeket.* Nem tartunk mi nagyob félſzegséget ez aránt az emberekben; mint hogy à *ſziveknek* egyedůl által látojához, más ugyan azon titkos dolgokat tudokat, férkeztetnek bé. (t) *Mégh az Angyalokis mikor è főldőn vadnak, nincsenek az égben*; annál is inkáb, hogy tudhatnák á ſziveket? Csak à lelkeket teremtet (u) *Lélek, tudgya à ſziveket.* Magad-is igy vallod; (ha viſzſza hivni nem általlod) hogy (x) à *ſziveknek viſgálása, egyedůl Iſtené.* Szent *Iſtvan* világos ſzeme fényét, ne hántorgaſd; mert nem ide valo. (y) *Megh nyilatkozot egbeket látot* ů; *ſzemei* voltak azokra fůggeſtve;

(r) Solt. 94. 3.

(s) 1 Kir. 8. 38, 39.

(t) Damaſcenus orthod. fid. l. 2. cap. 3.

(u) 1 Cor. 2. 11.

(x) Thō. 1. q. 54. art. per totum.

(y) Csel. 7. 56.

ve; nem hallották az égből valo könyörgéseket *fülei*; *Christusra* voltak tzélozva szemei, nem más *szentekre*; hol vagyon penigh az megh irva; hogy az égbeli szenteknek ide alá valo nézésekre, megh nyilatkozzék az égh? azok *hallyák* könyörgésinket; annál-is inkáb vilgállyák belső részeinket?

6. Hogy à szentek à *magános* dolgokra viselljenek gondot; nem esze felejtet volt, ennek tagadásában (z) *Calvinus*; kinek értelmét à magadéiis világositták, ha ki nem akarsz tűlők szegni. (a) *Nem tudom mi haszon vagyon azokban* à *litaniákban*, (igy szol eggyitek) *mellyekben kérjük à szenteket hogy mi érettünk könyörögjenek; holot se nem halgathatnak megh minket; sem azt nem tudgyák, micsodák vadnak*

(z) *Libr. 3. cap. 20. n. 24.*

(a) *Hildebert. Turonensis Epist. circa An. 1120.*

nak mi nálunk. Mál-is illyen dolgot ir: (b) A' *megh holtaknak lelkek, nincsenek jelen az élőknek dolgokban*. Ez-is igy okoskodik: (c) *Ha à szentek fogyatkozásinkat, (mellyeket à könyörgés közben ki jelentünk) tudnák; sokkal inkáb segéllenének minket, hogy sem mint mikor élő barátink voltak. De azt, nem tapasztalhattyuk meg, azért ők à mi dolgainkat nem tudgyák*. Hát ez mint tetzik: (d) *Nem tudgyuk azt bizonyos okbul, hogy ha à szentek ismerneké minket?* Ezekkel tarcs, ha igaz *Catholicus* vagy! Félcs azonban lelked ismeretit egy nagy *Cauteriumtul*, hogy igy *citálod Calvinust*: (e) *Mi érettünk könyörögnek*. (*à szentek*) Nincsen ám ez ot: *mi érettünk könyörögnek*; hanem igy vagyon: (f) *Ha megh engedném-is hogy à szen.*

(b) *Thom. p. 1. q. 89. art. 8.*

(c) *Durandus lib. 4. sent. dist. 49. q. 3.*

(d) *Cajet. in art. 5. q. 8 in 2. 2. Thom.*

(e) *Pazm. fol. 947.*

(f) *Cal. l. 3. c. 20. n. 24.*

ſzentek mi érettünk kőnyőrőgjenek, *mind az altal azzal, az ú nyugodalmok hellyét el nem hadnák.* Ezért mondgya penigh: *Ha megh engedném-is*; mert à ſzenteknek à vitézkedő *kőzőnséges* Anyaſzentegyházért valo eſedezéſek felől, nincs kőztünk villongás; hanem, à *particularitáſſal* tőrünk kelevézt. *Beza* kopiáját rántod elől az útkőzetben; ki állattya az (g) *Angyaloknak boldogságokat, ha az emberek* kőrnyűl *járnak is.* Megh lehet! mert azok (h) *ſzolgálo lelkek*, de hol vagyon à teſtet hozzájok várando ſzenteknek afféle tiſztek? Az Angyalok-is, noha velünk vadnak, de (i) *ſokat nem tudnak mi* kőrnyűlőttünk, s (k) *gondolatbul ſzármazot* kőnyőrgésünket *ſem vehetik eſzekben*, (l) *csak*

(g) *Pazm. pag.* 947.

(h) *Sid.* 1.14.

(i) *Occã l.* 4. *ſent. q.* 13. *Lorin. in Epiſt. Pet. cap.* 1. 12.

(k) *Bell. l. de Beat. Sanct. c.* 20.

(l) *Thomas pag.* 1. *q.* 57. *art.* 5.

csak azoknak mehetvén végére mellyeket Iſten nékiek megh jelent.

7. Kereſztyénűl állattya *Calvinus*, hogy (m) *à Szentekhez valo eſedesés, kiſsebségére vagyon Chriſtuſnak.* Mert, ſajditot vólt ú effelét: (n) *Sokkal job à ſzentek által valo* kőnyőrgés *annál, mely leſzen Chriſtus által.* Bezzegh igyeneſſen ellenkezik ez, à Chriſtus amà mondáſával: (o) *Senki nem mehet az Attyához, hanem én általam.* Azt mondgya egy tiéd; hogy (p) *nem járulhatni Iſtenhez, hanem Chriſtus által*; hogy ne tenne hát à boſzſzút Chriſtusán, ki másképpen cselekeſzik? Fejemért ſem merném ezt állatni: (q) *Ha à Szentek* (maga Iſten volna) *velünk vadnak; kicsoda mi ellenünk*

(m) *Libr.* 3 *cap* 20. *n.* 21.

(n) *Salmero diſp.* 7. *in* 1 *Tim.* 2. *tom.* 15. *pag.* 467.

(o) *Ian.* 14. 6.

(p) *Clemens Romanus Epiſc. lib.* 2. *Conſt. Apoſt. c.* 28.

(q) *In Marial. l.* 2. *part.* 1. *c.* 24.

nünk? Ismét: (r) *Ki à Fiútúl meg retten; az Annyához mennyen.* Maga: (s) *felette nagy vétek, à szenteknek segitségül valo hivásával* MEGH HOMALYOSITANI *Christus közben jároi tisztit!* Megh lehet az élő szenteknek egy másért valo könyörgések; mert (t) *parancsoltatot*, de à *megholtakhoz, ki hagyot igazgatni imádságot?*

8. (u) *Manichæussal* valo egyben hasonlitásunkat sajnállyuk; mind az által olvastunk illyeneket: (x) *A' mely tisztelettel Isten illettetik, azon tisztelet kel à szenteknek.* Ismét: (y) *A' szenteknek segitségül valo hivása nem egyéb; hanem az egy Istennek imádása.* Ide való ez-is: (z) *A' szenteknek tiszteleti, Isteni tisztelet.* Efféléket midőn szemlélünk,

(r) Robertus Holcot in l. Sap. lect. 36.
(s) Cassander in Consult. art. 21. p. 970.
(t) Iak. 5. 16.
(u) Paz. fol. 948.
(x) Marsilius in 3. sent. q. 8. art. 1.
(y) Vitus Miletus in discus. sext. err. p. 495.
(z) Vasquez. tom. 1. in Thō. p. 3. dist. 97. cap. 1. ad finem.

lünk, nem türhettyük, hogy ellene ne szollyunk. (a) *Vigilantiussal*, méltán neheztellyük à szentek teteminek tiszteletit. Vgyan-is, mellyik keresztyén lélek nem irtoznék ettül: (b) *A' Christus kereszt fáját, szegeit, láncsáját s-ruhájat;* LATRIAVAL (à penigh te nálad-is Istené) *kel tisztelni.* Keresd meg ezeket; s-nem irsz *hazugoknak* bennünket.

9. Hamisságnak mondod; hogy (c) *Szent Gergely elöt senki à szenteket segitségül nem hivta.* Lássad, ha ezeknek szakállokban kapsz! kik kozzül némellyik igy ir: (d) *Sylvester után kezdé az Ecclésia tisztelni à szenteket.* Mely *Sylvester* Christus születése után, az harmadik *seculum-*

(a) Paz. fol. 948.
(b) Thom. pag. 3. q. 25. art. 4. Antoni. p. 3. tit. 12. c. 10. §. 5. Ioan. de Turrecremata in festo invent. sanctæ crucis q. 3. Iodocus Coccius tom. 1. Thesauri lib. 5. art. 16.
(c) Paz. fol. 948.
(d) Duoffic. libr. randus Meldensis Episcop. in Ration. divin. 4. cap. 38.

culumban éle. Ne tarcs penigh ez mondáſnak autſorát csak ſemminek, mert mégh teis azt, (e) nagy ſzent irás magyarázonak állatod. Máſis igy támad ellened: (f) Vajſa az Iſteni tiſztelet-ben à REGHI Eccleſia tételnék fel tzélul! mely, ſenkit nem illet vala Iſteni tiſztelettel az egy Iſtennen kivůl. Harmadik-is keſerveſen igy panaſzolkodik: (g) Móſtan eretnekséggel vádoltatnak azok, kik à ſzenteket s-az Iſten Jeſus Annyát ſegitségre nem hiják; bezzegh REGHEN, Origines, Baſilius, Chryſoſtomus, Cypriánus, Ambroſius, Hieronimus, Auguſtinus idejekben dicsireteſſeb ſzokás vala; kik à Chriſtus lelkét hiják vala ſegétségůl! Ide járul ez-is: (h) Chriſtus ſzůletéſe után, három ſzáz eſztendőkkel élt ſzent Attyák iráſiban, nincsen à ſzentek ſegitségůl valo hivásrul emlekezet. Végre, igy rekeſzti bé egy valaki: (i) A' ſzenteknek ſegitségůl valo hivása, nem régib ezer két ſzáz eſztendőnél. Ahol már, dicsekedgyél à REGHISEGGEL! de juta eſzemben; BIZONNYAL irod: Hogy (k) Szent Agoſton, Arany ſzáju ſzent Janos, Nazianzenus, Euſebius, s-több egyéb Doctorok; ſegitségůl hivták à ſzenteket. Ne jádzál à bizonnyal ha jámbor vagy! Hald megh az igy iro ſzent Agoſtont: (l) Iſteneſſen tanittatik ez az Eccleſiában; hogy ſenkit nem kel ſegitségre hivni; hanem csak egyedůl à mindeneknek teremtőjét. Maſut-is igy tanit: (m) Ne tarcsuk mi religionak à meg-boltaknak tiſzteletit; Ha kegyeſſen éltenek, kel ůket becsůlni, hogy

(e) Bell. l. de ſcrip. Eccleſ. A. 1320.
(f) Iacob. Faber Stapulenſis præfa. in Evang.
(g) Eraſmus Roterodamus in Colloq.
(h) Perron. Cardinalis l. 5. Replique contra Iacobum Angliæ Regem cap. 19. pag. 109
(i) Cenſura Coloni. p. 209.
(k) Paz. fol. 448.
(l) Auguſt. de quantit. animæ, c. 34.
(m) De vera Relig. cap 55.

kövessük, *de nem kell imádni. Ha penigh nem jól éltenek, annál inkáb nem kell őket tisztelni.* Nem hogy Arany Szájú Szent János-is melletted volna; de illyen *regulát* adot inkáb ki: (n) *Hogy valaki imádtassék; nem egyébnek, hanem à teremtet állatok urának tulajdona az.* De talám *Nazianzenus* seregedben állot? Tagadom. Ercs megh szavait: (o) *A' kit imádással kell tisztelni, Istennek; nem kell ezt másnak ű rajta kivül adni. Legyen ez az örök életnek arany lántza.* Egy szoval: *egy régi* keresztyén szent *Doctor-is*, nem mert Istenen kivül, málhoz folyamodni. *Justinus* igy szollot: (p) *Csak egyedül Istent kell tisztelni; mert megh vagyon parancsolva; à te uradat Istenedet tisztellyed egyedül. Origenes* igy irt: (q) *Mikor Isten azt mondotta: Ne*

(n) *Chrisostom. in Ioan. Homil. 33.*

(o) *Nazianzen. orat. 37. de Spir. S.*

(p) *Apol. 2.*

(q) *Cont. Celf. l. 5.*

Ne legyenek te néked én előttem más Istenid; azt akarta azzal jelenteni; hogy nem kell egyebet segitségül hivni; hanem csak azt, ki teremtette mennyet és földet. Hozzá adta ezt-is: (r) *Ki mást hiv segitségre az Attyán, Fiun, Szent Lelken kivül; hitetlenségnek vétkében esik.* Azt mondotta *Lactantius-is:* (s) *Senkit nem kell Isteni tisztelettel illetni, hanem csak az egy Istent.* Elől ál szent *Balás*, s-igy szol: (t) *A' miképpen hogy Istenen kivül senkit nem kell imádni, igy nem illik reménségünket-is ű rajta kivül senkiben helyheztetni.* Igy beszélget *Nyssenus-is:* (u) *Csak azt kell segitségre hivni; kinek se kezdeti se vége nincsen.* Szavait penigh *Theodoretus-nak*, ugyan megh rodd à *Duliáért*; ki igy szol: (x) *Nem kell à* DULIAT

(r) *Orig. libr. 1. in Epist. ad Rom.*

(s) *Libr. 1. cap. 23.*

(t) *Orat. Moral. 15. de Princ.*

(u) *Apud auth. Melissa. c. 5.*

(x) *Therapeutic. con. 2.*

(mellyet te ſzenteknek adtz) *megh oſztani; hanem, eggyes egyedúl csak Iſtennek tartani.* Nyilvan vétkezel (*Szent Ambrus* tanitaſa ſzerént,) ha ellene nem mondaſz el-tökéllet ſzándékodnak! mert: (y) A' *ki az Angyaloknak, vagy egyéb teremtet állatoknak áhitatoſságot teſzen; igen nagyot eſik. Vajha csak el eſnék, s-átok* azért nem követné! de hald megh: (z) *Nem tudodé hogy átok alá rekeſztetet az; ki teremtet állatot tiſztel!* Ezeket igy rekeſzti bé egy ízent Attya: (z) A' *vagy nem leſzúnké Bálvány imádok,* (melytűl Iſten oltalmazzon tégedet!) *ha à teremtet állatot tiſztellyük, s-abban vettyük reménségünket?* Veheted azét eſzedben; ha *Patronuſide* ebben à dologban à *ſzent Attyák*, vagy nem! Akar mit állas

(y) *Ambroſ. de Spir. San. l. 3. c. 18.*

(z) *Hilarius de Trinit. libr. 8.*

(z) *Cyril. Theſauri. l. 10. c. 10.*

állaste MOST; elégh ez énnékem: (z) NEM VOLT ELEITÚL FOGVA VGY.

(z) *Matth. 19. 8.*

10. A' *Litaniák, Hymnuſok, Prosák*; hogy (a) *Chriſtuſt* megh emlicsék, (b) *Calvinus* ellen tagadod. Halá Iſtennek, ha ugy vagyon! De igen félek amattúl: (c) *Nem ſzükségh, hogy mi meſtan à Chriſtus Jeſushoz, mint közben járóhoz folyamodgyunk.* Tartok ettűl-is: (d) *Nagy káromkodás, mikor mi Chriſtuſt à ſzentek közi-ben egyelittyük, s igy ſzóllúnk: Mi közben járonk, könyörögy Iſtennek mi érettünk!* Ezt ſem javalhatom: (e) *Nem kell à Chriſtusnak azt mondani: Könyörögy en érettem Uram! Mert, jobb à Szentek által való imádkozás, az övénél.* El nem hihetem, hogy, efféléket által nem látott *Calvinus-is*; s-azért mondgya *ſzük*, ſőt à

(a) *Pag. pag. 948.*

(b) *Libr. 3. cap. 20. n. 21.*

(c) *Benedict. magiſter Sorbonicſtar. in diſput. cum Franciſco Rebezies. Ex Criſpin. l. 6. Fox. pag. 921.*

(d) *Lindanus, l. cui Titul. Concordia diſtors, pag. 143.*

(e) *Salm. diſp. 8. p. 476.*

sőt à *dolográ* nézve, nem-is jelen való vóltát *Christus* említésének à *Liturgiák*ban. De bar ott legyen-is, édes megh váltonk; mi haſzna annak, ha roncsollyuk ű Szent Felségét? még penigh igy: (f) *Lac Matris miſcere volo cum ſanguine nati.* Vaj nem ugy okosnak; hanem igy: (g) *Egyedűl tekertem* à *ſaitót, ſenem vólt ſenki à népek kőzzűl velem.* Igen igaz Vram Iesus! Mert, (h) *csudálkozál rajta, hogy egy kőzben járó-is nem volna; ſa-magad ſaját* karjával *ſzabadítál megh.* Bár *Prosállyak-is* azért; de koſtolhattyaé ennek-is lelkem valami izit: (i) *Qui Franciſcus erat, jam tibi Chriſtus erit?* Nem tanulta lelkem, hogy Szent (ha ugy volt) *Ferentz*, Chriſtuſommal eggyűt oſztózzék. En csak erre kérlek: Haimár

(f) *Carolus Scribanius Ieſ. Antverp. Regens. Clarus Bonarſci. in Amphitheat. honoris lib. 3. cap. 8. pag. 356.*
(g) *Eſai. 63. 3.*
(h) *Eſai. 59. 16.*
(i) *Turſelinus apud. Poſſevinum Bibl. ſelect. l. 17.*

immár oda helyhezteted Vramat; ne módgyad ezt: (k) *Anyai ſzalmad ſzerént, ſzarándcsoly* à *megh váltónak*! Mert afféle nem illeti à *kereſztyéneket.*

(k) *Catechonus in Apologet. pro matre Dei c. 18.*

II. Sainállod eztis; hogy (l) *Calvinus nagyobnak mondgya, valamely ſzentnek napján tiſztelteſséges munkát tenni; hogy ſem undok vétket cselekedni.* Azért cselekedte, mert tudta ezeket: (m) *Az Iſteni tiſztelettre tartozik,* à *Szentek emlékezetire Innepeket rendelni.* Hol vagyon az, à Szent irásban? Iſmét: (n) *Az Eccleſiától rendeltetett innep napok, ugy megh* kőtelezik à *lelki iſmeretet, hogy akkor ſenkinek ne legyen ſzabad* kűlső *munkát cselekedni.* Hozzá adom ezt-is (o) *Nem kőtelesztetűnk mi az Eccleſiától rendelt Innep napokon à nem vétkezéſre.* Ezeket megh

(l) *L. 4. c. 10. n. 10. Pazman fol. 948.*
(m) *Durandus in Ration. l. 4. cap. 39. n. 2.*
(n) *Bell. de cultu ſanct. l. 3. cap. 10.*
(o) *Idem ibidem.*

gon-

gondolta *Calvinus*; s-ázért ſzollot akképpen.

12. Adatiké à Szenteknek Iſteni tiſztelet vagy nem; kiálcsanak ez iráſok: (p) *Az Egbbéli Szentek, az Iſteni nevezetben réſzesültek.* Iſmét: (q) *Szent Antal, olaſz orſzágban s-Galliában, nagyob burgoſággal tiſzteltetik, hogy ſem az halhatatlan Iſten.* Ide való ez-is: (r) *A' megh holt Szentek, tellyesek Iſtenséggel.* Nagyob ez: (s) *Szent Ferentz, az Iſtenek ſzáma kőziben vétetet fel.* Vagyon illyen-is: (t) *Valamellyek Iſtené, mind Mariáé*; s- (u) *nagyobb-is ű, az Iſten űlő ſzékinél.* (x) *Minden jokat magában foglalo Iſten.* (y) *A' mi megh váltáſunkat eggyűt vitte ű, à Chriſtuſſal véghben*; mely cselekedet, vallyon

(p) Bell. libr. 3. de cul. Sãct. cap. 9. §. ult.
(q) Bodin. in Metho. Hiſtor. c. 5. p. 100.
(r) Coſter. in Enchirid. pag. 390.
(s) Bembus in hiſtor. Veneta libr. 4. pag. 90.
(t) Oſorius tom. 3 conc. 2. in feſto Joſephi pag. 124.
(u) Thom. Epiph. Suarez ejusdem p. 139. 404. (x) Idem. tom. 5. Dom. 5.
(y) Salmero tom. 13. diſp. 54. in epiſt. ad Rom. tom. 2. com̃. in Thom. diſp. 22. q. 37. ſect. 2.

lyon s-nem̃ Iſteni munkaé? (z) *ű minden teremtet állatoknak Aſzonya.* (a) *ű néki adattatot minden hatalom mennyen és főldön, s-nincsen ű nála ſemmi lehetetlen.* (b) *Egyenlő hatalma vagyon néki az Iſtennel.* Hát ha megh ezt olvaſnád! (c) *Valaminémű hatalma vagyon Chriſtuſnak; halálok után mindgyaráſt ahoz haſonló adatik à Szenteknek.* Ezt-is: (d) *Sokſzor gyorſabban jutunk az idveſségre, mikor Maria nevét emlittyűk; hogy nem mint Jeſus ſegitségre valo hiváſa által.* Mert (e) *ſokat kérűnk Iſtentűl, de nem nyerjűk megh; ha penigh Mariának eſedezűnk, haſznát veſzſzűk.* En nem csudálom, ha efféle iráſoknak ellene ſzollot (f) *Calvinus*; mert illyent-

(z) Blaſi. de Viega in com. ſup. Apocal. pag. 543.
(a) Petr. Damjan. ſer. 1. de nativit. mariæ.
(b) Juſt. Lipſi. de diva virgine Hallenſi lib. 1. cap. 36. pag. 29.
(c) Coſter. in Enchirid. c. 22. prop. 4. pag. 359.
(d) Anſhelmus l. de excell. virg. c. 6.
(e) Ioannes Oſorius Libr. 2. tom. 4. p. 33.
(f) Libr. 1. cap. 12. n. 1. & cap. 8. n. 25.

lyent-is tapaſztalt: (g) *Igen tiſz-teſséges dologh; hogy ki à* SZENTEKRE *akar eskúdni; azt józanon cselekedgye.*

(g) c. Honeſtũ Cauſ. 22. q. 5. ex Cornelio Papa.

13. Légyen hálá Iſtennek; ha te ũ Felsége (h) *mellé nemadod à Szenteket!* (mint (i) *Calvinus* ellen panaſzolkodol) Csak hogy, ſoha el nem hibem; hogy ok nélkúl ſzóllot volna ellenben *Calvinus*. Nem vóltak ezek el-rejtetvén tűle: (k) *Tarcs megh engem én Aſszonyom, mert te benned bíztam! Könyörúly raitam én Aſszonyom à te nagy irgalmaſságod ſzerént! Monda az Ur az én Aſszonyomnak: ũly jobb kezem felől.* Ne tarcs penigh ſemminek è könyvet; mert IV-dik *Sixtus*; s-VIII dik *Innocentius*, adának ennek méltó hitelt. Nagy *Societas* effele az Iſteni méltoságban! Hát ez mint

(h) Paz. fol. 949.

(i) Libr. 1. cap. 12. n. 1.

(k) Bonaventura in Pſ. Maria fol. 8.

mint tetzik: (l) *Az Iſten az ũ Annyát magához vőtte, mint hatalmaſságának* TARSAT? Nem ſzükségh ezért ſokat csatázni; láttyuk ezt, á könyveknek végén: (m) *Dicsiret Iſtennek, à Boldogh Szűznek, s-á Jeſus Chriſtusnak!* ne ted à Ieſus Chriſtus eleiben (mert ũ nagy Iſten smenyben már) ha lehet, Boldogh ſzűz Annyát! Lelked iſmereti legyen it bizonyságh; ha valaki igy beſzéllene: (n) *Sokan inkáb bíznak à Szentekben, hogy nem Iſtenben; mert azok irgalmaſsabbak Iſtennél*; mit mondanál akkor? igy gondolkodnál nyilván: *Bezzegh es, nem csak à Szenteket adta Iſten mellé társul; hanem, fellyeb magaſztallya azokat à teremtőnél!* El nem hiſzem, hogy másképpen nem beſzélnél, ha ezt tudnád: (o) Megh

(l) Horat. Turſellin. in epiſt. dedicat. Hiſt. Laur.

(m) Bell. Gregor. de Valentia in fin. lib.

(n) Claudius Eſpenſæus in comm. 2 Tim. 2.

(o) Blaſ. de Viega in Apoc. pag. 543.

Megh osztotta Isten à Boldogh Szűzzel országlását! Hát; ugyan nem vallod à Szenteket (p) *aprò Istenkéknek*, mint *Calvinus* mondgya? jó az, ha Istentűl, az ű (q) *Istenségében részt vőt Isteneknek* nem tartod, de nem itilem, hogy ennek ellene mondgy. (r) Isienek űk; (magad sem mondod, hogy à NAGY) *kissebbek* hát à mindenhato Istennél; és igy ha *neveket* ugy ki nem irod-is; talám à *dolgot* erősited! Rongyos palást ighen az oltalomra; hogy (s) *Calvinus bizonyos Angyalokat ád az országoknak.* Vaj nem azt mondgya; hanem igy szól: (t) *Nem merem bizonyossan állatni; hogy ha minden hiveknek legyeneké, kiváltképpen valo Angyali. Azt sem tudom ha állathatnié, hogy mnndenre az ű saját*

(p) Paz. fol. 949.

(q) Bell. libr. 3 de cult. Sãct. c. 9 § ult.

(r) Polyd. Virg. l. 6. de rer. invent. c. 8. pag. 513.

(s) Libr. 1. cap. 14. n 7

(t) Idem ibidem.

Angya-

Angyala viselyen gondot. Sot azt vallya à (u) *Szent Peter Angyala* felől-is: hogy *bizonyos Angyalra bizta volt Isten az ű gondviselését akkor; de nem volt mindenkor az csak, Szent Péter őrizője. Nagy bosszuságot teszen az, az hivek seregén* (igy-is szol) *ki egy egy Angyalt ád az oltalmazásra.* Láddé hogy nem ad bizonyos *Angyalt* mindennek! Az emberek penigh ma annyira jutottak; hogy ugyan *el-osztották à szenteket az oltalmazásra.* (x) *Péteré Pálé Olasz; Andrásé Görögh országnak gondviselése.* (y) *Az Hispanusok Szent Jakobot; Lusitanusok Sebestyént; Florentiaiak Keresztelő Jánost; à Velentzések Szent Márkot; à Gallusok Dienest; à Németek Borbálát; az Anglusok Szent Cyőrgyőt s-Cantuariensis Tamást; à Párisiák*

(u) Csel. 12. 15.

(x) Andreas Fabritius in Harm. Confess. August. art. 21.

(y) Salmeron. disp. 7. in 1 Tim. 2. tom. 15. p. 462.

Gene-

Genevefa ſzűzet; à Mediolanumiak Ambruſt; à Szekelyek Agatsát s-Luciát; Neapolisbéliek Januariuſt; némellyek Dominkot; Szent Ferentzet; Auguſtinuſt; Hieronymuſt; à Carmeliták Illyéſt, à Bernarditák Bernardot; tiſztelik. Hát à Boldog Szűz Mária, micsoda helyekre viſel gondot? (z) Conſtantinapolyra; (a) Flandriára; (b) Antverpiára; mégh Magyarországrais, mint tetzik az embereknek. Egy ſzóval; à nyavalyában eſet embert, űk curályák. (c) Rochus s- (d) Remigius à Peſtiſt; (e) Petronius az hideglelteſt; (f) Szent Márton à fene betegséget; (g) Szent Miklos à kelevényes fakadékokat; (h) Szent Balás à toroknak fájdalmát; (i) Szent

(z) Baronius A. 330. n. 4. (a) Bzovius An. 1340. n. 11. (b) Beyerlinck cöc. ſelect 20. p. 376. (c) Zuing Theat. art. pag. 369. (d) Baronius ann. 563. n. 27.

(e) Bzovius. ana. 1307. n. 12. (f) Zuing. pag. 1404. (g) ibid. (h) Mantuanus apud Hoſpinia. de feſtis pag. 43. (i) Suovius apud Hoſpin. de feſtis pag. 144. 1347.

Szent Lenárd vigaſztallya à foglyokat; (k) Sabinus biztattya à csatázo vitézeket. Hát à ſok kinos jajokat ſzerző csomos kőſzvényt, ki kőti? Halgas! neſcit medicina (Patronus) podagram. (l) Iſten abbul meggyogyito. Vaj vaj Enoſok! hol vagyon amaz: (m) Hij ſegitségűl ENGEMET à te nyomoruságodban, s-megh ſzabaditlak tégedet? Azt állatod, hogy à ſzentek (n) Patronuſok. En nem merek ugy tanitani; mert azt à nevezetet bennek, mégh à tiéid-is nem ſzeretik. Ercs megh: (o) Igen nagy tévelygés, mikor mi bizonyos ſzenteket Givunk PATRONUSinknak; ha ſzinte némely tudos emberek kűlömben tanitanak-is. Tanuly ettűl-is: (p) Nem kel azt à ſzentektűl kérni; hogy nékűnk Iſteni jó tetteményt, (ez volna az igaz

(k) Zuing. Theat p. 1347.

(l) Kiiöv. 15. 26.

(m) Solt. 50. 15.

(n) Pazm. fol. 949.

(o) Georgius Caſſander in Conſult. art. 21.

(p) Bell. libr. 1. de Beat. Sanct. c. 17.

Patrocinium) *s-az örök életre tartozando kegyelmet adgyanak.*

14. Ezennis panaszolkodol; hogy mi igy szollunk: (q) *Azért esedeztek à szenteknek; mert Christust irgalmatlannak, vagy elégtelennek ismérítek.* Szolhatnánk ugyan ehez, s-mutathatnánk illyen irást: (q) *Mivel hogy à Christus Biró-is; ezért, nehezen mér à bűnös ű hozzá menni: azért Isten mi nékünk Máriát rendelte közben járonknak, kiben semmi keménységh nincsen.* Igy beszélnek (q) *mások-is.* Ez à summája dolgoknak: (r) *A' Bűnösök nagyob bizodalommal járulnak à könyörűletességnek annyához, hogy sem magához az igaz Christushoz.* Mert; (imént-is emlitém) (s) *nem*

(q) *Pazman. fol. 949.*

(q) *Antonius part. 4. summæ tit 15. de Maria.*

(q) *Gabriel Lect. 30. in Cā. Anshelmus libr. de excell. Virg. cap. 6. Bernhard de Busto part 3. Marialis, serm. 3. lit. V. pag 161. In legend mirac. B. Virginis exemp. 42.* (r) *Magister Ioh. Herold. pag 916. Mogunt An. 612. recus. Robertus Holcot in libr. Sapient. lect. 36. Censura Coloniensis p. 208.*

(s) *nem mindenekel ád Isten megh nékiek, de Mária tűlök meg nem tagadgya.* Nincs kétség benne; hogy effélék *Calvinus* szemei előt nem foroghattak; de mégis csak igy szól: (t) *Esedeznek* (sokan) *à Szenteknek*; MINTHA *Christus*, *nem volna elégséges.* Hallod! *mint-hával* szól; melybűl, igen boszszus ezt ki tekerni: *Elégtelennek tartatik Christus.* Imént mondám; más az élő szentek könyörgése; (mely (u) *nem teszen boszszut Christuson*) megh más à mennyeiek imádsága állatása.

15. Hát ugyan tagadgya (x) *Calvinus*; hogy *Abrahám* segitségűl hivatik? Hihető azért; mert szűkön volt az ű idejebéli *Litániákban* ennek neve; (mellyet talám azért-is cselekedtek az emberek; mert ha űtet segit-

(s) *Ioannes Osorius tom. 4. p. 33.*

(t) *Libr. 3. c. 20. n. 21.*

(u) *ibid. n. 19.*

(x) *Libr. 3. C. 20. n. 25.*

ségre hivták volna-is, (y) *nem ismerte volna* őket,) most láthattyuk inkáb nevezetesben (z) *eggyűt*. De akar mint legyen, ugyan megh marad: *Abraham nescit nos.*

(y) *Esa.* 63. 16.

(z) *In Rituali Strigon. pag.* 103.

16. Voltaké (a) *Szent György, Katalin, Christoph*, è világon, nemé; mi haszon abban, ha én azt *disputálom*? Te mint tudós, *bizonyosan* allatod, de náladnál mégh tudosabbak, ezekről igy tanitanak: (b) *Bizonytalan dologh az; vólté valaha ama nagy Christoph è világon.* Haly masokat-is: (c) *Szent Györgynek legendája, nem igaz.* Ismét: (d) *Ugy itilem én, nem valoságos dologh volt Szent Györgyről valo historia, hanem csak más dolgot akartak azzal ki ábrázolni.* Azt sem kellet volna cselekedni; tanulnulhatza egy jámbortul: (e) *ó Görögök!* (emberek!) *à ti költot dolgotok által ne ábrázollyatok valamit ki, mert ha azt cselekeszitek, mégh à micsoda Istenség vagyon közöttetek-is, azt-is gyökereistül ki gyomlállyátok kösziletek.* Tarcs megh ezt *Szent Györgyrül*, hogy: (f) *az ü Historiája Apocryphа.* Igy szolnak *Szent Katalinrul-is*: (g) *Mégh à Catholicusok közzül-is sokan kétségben hozzák Katalin historiáját.* Soha nem hiszem, hogy *Szent István Királynak Magyar országban valo létét* valamely tudos Magyar, ily kétségesse tenné, mint à tiéid ezeket! Miért állatod hát azoknak *bizonyos* léteket? Ha hit ágazatot akarsz tractalni, nem à *becsülletes régiektül*: hanem, az irásban szolló *Szent Lélektül* meny végére;

(a) *Paxman. fol.* 949.

(b) *Beca. libr. de Invoc. Sanct. p.* 113.

(c) *Balæus in Marcello 2. Vergerius in Concil. Trid.*

(d) *Baronius in martyrol.* 23. *April.*

(e) *Tatianus in orat. ad Gentes.*

(f) *Bell. libr.* 1. *de Beat. Sanct. cap.* 20.

(g) *Cassander in Scholiis ad hymnum de Catharinа p.* 278.

mert ů mondotta: (h) A' *tőrvényre, s-annak tanitására halgassatok!*

17. Talám Istenért csak SZINES, à Szent *Agoston* im ez mondásához támazkodo *Romai* vallasod, è dologban: (i) *Csak ugy tisztellyük mi, à megh dicsőült szenteket, mint ez életben szoktunk à szentekkel cselekedni; kiket azért meltoztatunk nagyobban magaztalni ezeknél; mertük immár győzők, nem hartzolók!* Vajha igy volna à dologh; bezzeg kész volnék ez arãt pártodra hajolni! Nosza tagad megh hát ezeket, s-velem eggyüt járó tàrsom lész! (k) A' *szenteket nem csak ugy kell segétségre hivni mint* kőnyőrgőket; *hanem ugy, mint segitőket.* Ezt-is: (l) A' *szentek, mind lelki testi jó tétemé*nyeknek *ki sáfárlói.* Vagyon illyen-

(h) Esa. 8. 20.

(i) Pazman. fol. 949. Aug. lib. 20. Contra Faust. cap. 21.

(k) Lessius libr. 2. de jure & just. cap. 37. dub. 6.

(l) Gabriel Biel. lect 32. in Can.

illyen-is: (m) *Nem csak segitségre kel azokat hivni; hanem oltalmokat-is kel kivánni.* Ide való ez-is: (n) A' *szenteknek tiszteleti nem egyèb; hanem az Istennek segitségül való hivása.* Nem hagyom el ezris: (o) *A' szenteknek, elménkel-is kel supplicálnunk.* Bezzegh nem hivod igy az élőket segitségre! Hát errül mit mondasz? (p) *A' mely imádassal Maria tiszteltetik, cultus religiosus* (Isteni tisztelet volna ám az!) *az.* Tudom ezt sem tűrőd gondolatlan: (q) *Azért imádkozunk à szenteknek; hogy minket az ů* ERDEMEK *által segéllyenek.* A' vagy ezeknek volt azért igaz állatások; à vagy ez nem helyes; hogy ůk *csak ugy kéretnek, mint è* főldőn *való szólga társaink.* Szent *Agóston*-is nem mondgya; hogy à Szen-

(m) Cens. Colon p. 211. Bell. libr. 1. de Beat Sanct. c. 17. §. 2.

(n) Vitus Miletus n refut. 600. err. ab Hesshusio annotat p. 495.

(o) Concil. Trid. Sess. 25. p. 290.

(p) Suarez. tom. 2. comment. in Thom. q. 37. disp. 22. §. 1.

(q) Lombardus 4. sent. dist. 45. lit. G.

teket

teket imádni kel; hanem *szeretetnek tiszteletivel kell illetni*; mellyet mi-is megh cselekeszűnk. Akarmint mencs azért igyedet; hogy (r) *nem ugy kéred à szenteket, mint Sa magok* EREJEvel; *nyernének nekünk jokat*; de ebben el állot tűled, egy igy szolló náladnál agyasszab barátod: (s) A' *szentek* ERDEMEKkel *nyerhetik azt megh, mind magoknak s-mind másoknak, à mellyet könyörögvén kérnek.* Vgyan nem illettetnek *Istenhez illendő* tiszteletteel à Szentek? Igen jol vagyon, csak abban maradgyon minden megh. De nem à volna à te vallásod! im én leirom: (t) *Bizonyos dologh, hogy à szentek tudgyák à szivnek indulatit.* (u) *Istené* volna ám az EGYEDŰL! Ide tartozik ez-is: (x) A' *Fiú Istennek s-Mariának dicsőségét*, EGYNEK *itilem lenni.* Haly illyeket-is: (x) *Minden helyben Uralkodik Maria.* (y) *Mindenható ú.* Hallod mit beszélnek, vallásodon valók! mi tetzik te néked? Másold megh inkáb beszédedet, s'mondgyad: Nem imádkoznak à szentek érettünk; hanem, (z) *amaz Atyánál való igasz szószóló Iesus Christus.* Hogy valakit à teremtet állatok közzül à Szent irás; *Istenhez illendő* cselekedettel illessen; tagadom azt; à minémű tulajdonságokrúl emlekezik; nem CSAK Istennel; hanem à teremtet állatokkal-is közök azok; (nincs-is most arrul itt szó; hanem csak magát Istent nézö cselekedetekrűl; mellyeket az irás: (a) *mással nem közölhetö dicsőségnek* nevez.) de kicsoda à teremtet állatok közzül *mindenha-*

(r) Pazman fol. 950.

(s) Bell. libr. 1. de Beat. Sanct. c. 20.

(t) Bell. libr. 1. de Beat. Sanct. c. 20. resp. ad 3.

(u) 1 Kir. 8. 39.

(x) Blasius de Viega in Commēt. Sup. Apocaly. pag. 543.

(x) Gabriel Baraleta ord. in. Prædic. Sabbato post Invocavit serm. 18 fol. 42

(y) Svarez tom. 2. in Thō. disp. 23. § 2. pag. 209.

(z) 1. Ian. 2. 1.

(a) Esa. 42. 8.

denbato; *mindenűt uralkodo*; *ſzivek-et által látó*; *s-kivel oſztoztis megh Iſten az* ű *dicsőſségét*? Az Isteni tiſztességh, egyedűl (b) *Iſtentillet*; de nem olyan az (c) *emberi*. Az Istennek (d) *jósaga*, *ſenkivel nem kőz*; noha vagyon teremtet állati (e) *joságh-is*. Hiában kőtőd egyben az (f) *Iſtens-emberi ſzolgálatot*; mert ſoha Isten à magaét nem adgya embernek; (g) *nem illetheted embert oly ſzolgálattal mint Iſtent*; *mert ugy megy romolna az Iſteni becsűlet*. Nincsen tőb egy (h) *teremtő Atyánál*; de lehet más, (i) *lelki Attya-is*, ki az idvességnek utára tanicson. Vagyon (k) *Magiſtere* az ujjá ſzűletésnek; (l) *miniſtere-is* vagyon. Vettetet (m) *Iſteni Fundamentum*, (nem-is engedi Christus ſenkinek ezt) vagyon (n) *Apoſtoli-is*. Az emberek-is nem ugy neveztetnek (o) *Iſtenek*nek, mint maga Isten; hanem csak menyiben Isten intetit telzik s-néki kovetségét végben viſzik. Hát *Moſes* olyanképpen (p) kőzben járó, mint (q) *Chriſtus*? Tagadom. Hald megh egy nem utolsó Atyádfiátúl: (r) *Moſes*, à *tőrvény kiadáſra nézve mondatot* kőzben járónak, *Iſten s az Iſrael fiai* kőzőt. A' ſzentek penigh ugy tudom, mégh à magad vallásán lévő egy derekas embernek igy ſzólló értelme ſzerént is, nem kőzben járók: (s) *Az Angyalok s-ſzent emberek*, *nem kőzben járók*; *mert nem engeſztelhetik megh Iſtent*. Hat, (t) *megh váltók*? Vgy mondatik (u) *Szent Ferents*. Bocsáſſon megh Isten az effélét állatónak! *Fegyverrel* nem *vérrel*

(b) 1 Tim. 1. 17.
(c) Rom. 2. 10.
(d) Luk. 18. 19.
(e) Ter. 1. 31.
(f) Pazm. fol. 950.
(g) Carolus Magnus libr. 2. de I-. mag. cap. 20.
(h) Matt. 23. 8. 9.
(i) 1. Cor. 4. 15.
(k) Isa. 1. 18.
(l) 1. Cor. 4. 15.
(m) 1. Cor 3. 11.
(n) ℣ 18.
(o) Sole. 82. 6.
(p) Gal. 3. 19.
(q) 1 Tim. 2. 5.
(r) Eſtius in cap: 3. Gal. ℣ 19.
(s) Doctor Heſſelius Comm. ad locum Pauli ex Epiſt. 1. ad Timot. Vnus.
(t) Csel. 7. 35. libr. 17.
(u) Turſellinus apud Poſſevinum Bibl. ſelect.

(x) Bir. 3.9.

vérrel ſzabaditott (x) *Othoniel-is*; ha à *vulgáta*, *Idvezitőnek*, mondgya-is. Te efféléket *aláb* *való* modon; mondaſz megh talaltathatni à teremtet állatokban; én penigh azt beſzéllem; hogy csak Iſtenhez illenek azok; mellyeket, ſokan à te palotáidat nyomók kőzzűl, irásban hadtak; ha tetzik ved gondolkodóra à dolgot:

(p) Coſterus medit. 38.

(p) *Maria az egéſz világnak* kőzben járó *Aſzonya*; *s-csak nevére is néki az* őrdőgők *megh reſzketnek*. (q) ű *általa uralkodnak à Királyok*. (maga amà teremtetlen bőlcseségrűl vagyon à ſzó) (r) *Hogy Iſten à teremtendő világh felől, megh* ne *változtatná akarattyát*; *Maria volt oka*. (hatalmas Iſten oltalmaz! hiſzem mégh akkor ſenki nem vala Fel-

(q) Ferdinandus Quirinus de Salazar Hiſpanus. Comm. in cap. 8. Prov. ad ℣ 15. & 16.

(r) Salazar in Proverb. 8. num. 265.

la Felségeden kivűl!) (s) *Iſtennel eggyűt teremtette è világot*. (t) *Többet cselekedet* ű *az emberi nemzetsêggel, hogy nem Iſten*. (u) *Az* ű *erkőlcsét kellet Chriſtuſnak kővetni*; *hogy akképpen lehetne világh idvezitője*. (x) *Az emberek ſzive gondolatit, s minden ſzűkségeket, az eghekbűl nézi* ű. (y) A' *pokolbul is ki hozhattya* ű *az embereket*. Vallyon s-mind ezek kőzőké à Boldogh ſzűzzel? Nyilván, *Iſtennél alacsonab modon* ſem lehet.

Hát à ſzentektűl, ugyan *nem kérnek* az emberek (z) *bűn bocsánatot*, vagy *Boldoghságot*? mond ki valláſodat, ne himezz! Hát mire való ez: (a) *Semmi teremtet állat nem vőtte mégh* à *Szent Lélek kegyelmét*: (illyen ám à bűn bocsanat s-à boldogságh) *mellyet Maria nem ſzolgáltatot volna*.

(s) Idem ibid. n. 380.

(t) Apud Pelbartũ Stellarij libr. 11. part. 2. cap. 11.

(u) Salazar, in Prov. 8. n. 280.

(x) Idem, ibid. n. 177.

(y) Mendoza Virid. libr. 2. Probl. 5.

(z) Pazm pag. 951.

(a) Pelbartus Stellarij libr. 11. Part. 2. cap. 8.

vólna. Vgyan-is, ha (b) *mindeneket megh cselekedhetik mennyen földön*; bún bocsánatot s-boldogságot-is adhat. Ne szoly hát igy à Boldogh Szűznek: (c) *Tudom mindeneket megh cselekedhetel, mellyeket akarsz; azért énnékem adgy örök életet!* s-nem esel *notában!* Ezt se mongyad: (d) A' *szentek mind lelki testi joknak adój*; s-békeségben maradhatz! Vagy azt cseleked megh, hogy ezeknek értelmeket had hellyén, (lám ti kőzőttetek nincsen à vallás dolgában semmi kűlőmbőzés) de megh tudgyad, nem lesz ugy imez mondásod hellyes: *Bűn bocsánatot mi à szentektűl, nem kérűnk.*

Fővenyen épittetet ház; *Az élő szentek jo magok viselésével idvezithetik felebaráttyokat*; (mint (e) *tanitod hogy az irás* szól) azért

(b) *Coster. medit. in Hym. Ave Maris stella.*

(c) *In Antidotario animæ.*

(d) *Gabriel Biel lect. 32. in Can.*

(e) *Pazm fol. 951.*

azért, *à szentek-is segélhetnek kőnyőrgésekkel az idvességre.* Hallád! mi megh parancsoltatot az élő hiveknek; *jo magok viselésével*; (f) *ugy tűndőköllyék világosságok, hogy azt látván másokis; dicsőicsék à mennyei szent Atyát*; de à *megh holtaknak*, hol hagyatot megh, hogy segéllyenek kőnyőrgésekkel? Oszton, mi nem jó *magok viselésével* tanittya à te vallásod, hogy az élőknek idvességet nyernek à szentek! Hát? Igy: (g) *Mely hatalmas az Istennek szűlő Annya! ugy hogy, senki ű rajta kivűl nem idvezűlhet.* (h) *Szántalan embereket viszen ű ma maga hatalmával menyországban.* Igy-is esedeznek à *Boldogságért* néki némellyek: (i) *Kérűnk! hogy à te Fiadnak è világra való utolsó el jővetelekor, à te nagy hatalmad szerént, szabadics*

(f) *Matt. 5. 16.*

(g) *Lipomanus in margin. libr. sui.*

(h) *Bartholomæ. de Pisis in Conformitatum Francis.*

(i) *Suarez tom. 2. Comm. in Thom. disp. 23. q. 37. sect. 3.*

dics megh minket amaz ŏrŏkké va-
ló tűztűl! Vallyon s-vagyoné
illyen *hatalmok az élŏ* ſzentek-
nek, à *Boldogságh* adáſra? Nem
itilem. Ne csudáld penig, hogy
à Boldogult Szűz *Eghet* adhat
à te valláſod ſzerént; mert (k)
megh oſztotta ám Fia ű véle az
eghet, s-ŏvé fele! nem vŏttek
igy réſzt abbúl az élŏ ſzentek.
De; lám (l) *à ſzegények, bé fogad-*
nak minket menyorſzágban! Ez an-
nak értelme: (m) *Iſten fizet meg,*
nem à ſzentek. Ez azért Urunk-
nak tzéllya: mégh azokkal is jól
tegyetek, kiktűl ſemmit nem kel
várnotok. Nem az *éghben* kŏ-
nyŏrŏgnek azért, à mi oda bé
való fogadtatáſunkért; hanem,
mikor az űket jól tévŏkért
Iſtent megh kereſik s-igy ſzol-
nak: (n) *Mélto hogy jót vegyen,*
mert Synagogat-is épitet nekűnk.
Vgyan-is: (o) *Mégh csak egy po-*

(k) Blaſ. de Viega in Apoc. p. 543.

(l) Pazm. fol. 951. Luk. 16. 9.

(m) Tolet. in h. l.

(n) Luk. 7. 4, 5.

(o) Matt. 10. 42.

hár viznek adása-is, jutalomnak
el nem veſztése. Hát (p) *egyűt*
munkálkodnak az Apoſtolok Iſ-
tennel, az emberek idveſségében?
Mi jű abbúl ki? Csak az; tud-
gyák az élŏk, az élŏknek megh
jelentet ſzűkségeket; s-addigh
(q) ŏntŏz *Pál*, hogy az *Iſten ne-*
vel; de az Egi ſzentek nem tud-
gyák è világon â mi ſzűkségűn-
ket, azt vitattyuk mi; mi ſem je-
lenthettyűk megh nékiek, mert
meſzſze vadnak tűlűnk.

Mennyűnk már *Bonaventu-*
rára; kitűl à *David* Soltárinak
Mariára való el-forgatását,
méltán (r) *mondod* hogy ſainál-
lyuk. Ki ne néheztelné az Iſten
becsűletiben való kapáſt? (s)
Azt becsűlli Iſten-is megh, ki űtet
tiſzteli. A' vagy illiké kereſz-
tyénhez, (t) à *mi Iſtenűnknek*
kegyelmeſſégét el forditani? Nem

(p) Paz. fol. 951. 1 Cor. 9. 22.

(q) 1 Cor. 3. 6.

(r) Paz. fol. 952.

(s) 1 Sam. 2. 30.

(t) Jud. ℣. 4.

 megh

(u) Törv. 4. 2. megh mondatòtté: (u) A igihez ſemmit ne tegyetek; (iráſſal ellenkezőt) ſemmit el ſe vegyetek. En azokat ſzedem ki; mellyeket à Bonaventura csinálmánya nem méltán tulajdonitott teremtet állatnak, (x) A' kinek fűle vagyon, hallya! Boldogh ember az, ki à te nevedet ſzereti ò Maria! Mennyűnk è ſzűzhőz minnyájan, kik bűneink alat megh fáradtunk, s-ű nála nyugodalmat találunk. Mert: az ű kegyelmeſſégével tellyes è főld. Oh édes Aſzonyunk! à mi bűneinknek kőteleit oldozd megh; gyogyics megh ſzivűnknek nyavalyáját. Biztas halálunk oráján minket, s-Vigy az idveſſégre! Légy áldot őrőkké Aſzonyunk! Fordicsad à mi ſiralminkat őrőmre! Emeld fel az én fejemet, és én éneklek te néked! Te néked vallom megh bűneimet!

(x) Tit: 2. 11.

imet! Hald megh à te hozzád nyuitot foházkodásokat, s-ne utáld megh azokat, kik tégedet ſegitségűl hivnak! Meny, főld, tenger, dicsirjenek tégedet! Háládáſnak áldozattyával áldozom néked, mert te engemet megh ſzabaditottál! A' ki à te árnyékod alat lakik, megh oltalmaztatik az! Monda az Ur az én Aſzonyomnak: űly job kezem felől! A' te kincses tárházadbúl őncs mi nékűnk bőlcseséget alá! A' ki téged nem tiſztel, megh hal az, bűnében! Ha te nem épited à mi ſzivűnknek házát; hiàban vigyáznak az azt épitők! Vallyon s-ki effélékben győnyőrkődnék, hadnaé valamit az Iſtenségben lévő három ſzemélyeknek? Ki nem gondolhatom; mert ez ellen lenne: (y) AZ VR AD MINDENJOT.

(y) Solt. 85. 13.

Helyet vert magának à (z) *jure Matris* Imperá-is. Mellyet akar mint *lágicsis* te; de soha egyben nem férlz, à Boldogh Szűz Aszonyságát, Fia felet állatókkal. Lássuk mint szóllasz ezekhez: (a) *Szűz Maria nem csak kéri Christust; hanem mint Aszonya és nem szólgálója, ugy parancsol néki.* Ismét: (b) *Máriának Christus alája vettetet.* Ide való ez-is: (c) *Maria birodalma, nagyob* à *Christusénál.* Akar mint oltalmazzuk azért mondásunkat, de csak ide járul dolgunk: (d) *Hatalma vagyon Szűz Máriának Fián, à Jesus Christuson; mint Anyának.* De talám nem annyit teszen az mint ha Christusnál *nagyob* vólna *Maria?* Adná Isten bár ugy vólna! De ezek

(z) *Georgius Cassander in consult. art. 21. p. 970.*

(a) *Maximil. Sandæus in orat. de patrocinio Deiparæ pag. 459.*

(b) *Mariale Bernhardini de Bustis part. 9. ser. 2. de Coronat. Virgin. Mariæ fol. 485.*

(c) *Labata Iesuita tom. 1. p. 552.*

(d) *Discip. de temp. in serm. quadrag. et de sanctis pag. 263. Dionysius Petavius in orat. pag. 19.*

ezek, nem hadgyák helyben à dolgot: (e) *Legh elsőben-is az Egeknek Királyné Aszonyához Máriához* (hát, nem Christushoz?) *kel folyamodni.* Soha nem panaszolkodot volna egy rendeden lévő igy; ha valamit nem vőtt vólna eszében: (f) *Valóban nagy tévelygés; hogy az emberek mostan Szűz Máriát fellyeb becsűllik Christusnál!* A' minden nap szemed előt lévő irás-is ily dolgot mutat: (g) *Még à Christusnakis, meg-kell Annyát tisztelni.* Veszszőzd meg ezt, mert kűlőmben nem hihető mentséged: (h) FELLYEB *való Mária Christusnál, Anyai méltósága szerént.* A'jo lelkű ember illyeneket olvasván, nem tarthattya ezeket *meg lágyithato kemény Metaphorának*; (mint te ezeket hasonlitod à Szent Lélek

(e) *Gabriel lect. 80. in Canon.*

(f) *Georg. Cassander. in Consult. art. 21. p. 970.*

(g) *Costerus in Hym. Ave maris stella.*

(h) *Salazar Comment. in Proverb. cap. 8. v. 16.*

Jek némely szavaihoz) hanem; Szűz *Mária* felől *tulajdonképpen* valo mondásnak. Tudgyuk azt hogy igy szol az irás: *meg-báná Isten hogy teremté az embert; meg győzé Jákób Istent* s-à többi. Ezeket à szent irás hozzánk ereszkedvén, ki jelentvén hadta; de Christuson felyül valo NAGYságát Máriának, hol mondgya? annálisinkább; illiké à nyilván valo szót, *Metaphorával* szépiteni? (i) *Faj azoknak, kik à gonoszt jonak mondgyák!*

(i) Esa. 5. 20.

Alig ha helyes ezis; hogy à Boldog Szűzet az emberek fellyeb valo reménségeknek ne tartsák, az élő Szenteknél! Láttam illyent: (k) *Benned reménlettem asszonyom, s-meg nem gyaláztatom soha.* Es: (l) *Tarts meg engemet én Asszonyom, mert te benned reménlettem!* Tovabb-is:

(k) Bonav. in Psalt. Mariæ. fol. 17.

(l) Idem. fol. 12.

(m) *Hogy Isten Máriát megh tisztelné; à kegyelemnek tellyességét ű belé önté; ugy hogy; valami* REMENSEGHE, *java, idvességhez lehet embernek; azt mind Máriától várja.*

(m) Vincentius Brunius Jesuita, de præcip. Myster. pass. Christ. part. 1. Med. 1. pag. 13.

Mikor ezeket érted; ne mondgyad azt: hogy (n) *csak egyedül Isten oly reménségünk; ki lelki testi javainknak megh adója;* mert ellened szól más s-igy beszél: (o) *Az Isten Máriának adta az idő szerént valo jóknak kulcsát; hogy azokat ű osztogassa.* (p) *Az Isteni kegyelmeknek-is ű, kincstarto-háza.* Hallod, hogy ű tűle folynak minden *lelki testi* jók! Nem imillyen amollyan reménségnek tars azért te è Boldogh Szűzet, ha vallásodat ezaránt akarod féretni; hanem, à több társaiddal eggyet ércs! Ha *Examenre* fognának ez a-

(n) Pazman. fol. 952.

(o) Salazar. in prov. 8. n. 163.

(p) Cornelius de Snekis, Rosarii serm. 4.

ránt; magad-is igy beſzélnél: *Ur Iſten, ſok ſzor az emberi remén-ſégh megh csal! ugy hogy, mégh az Apoſtoloknak-is halgatojok felől valo* (q) *jó reménségek; igy vál-tozzék el:* (r) *Széppen futtok vala, de kicsoda tartoztata megh, hogy ne engednétek az igaſságnak? Nem illyen Uram az Iſteni ſzép reménségh; mert ez, nem* (s) *ſzé-gyenit megh.* Holot azért teis illyen *hiſzemben* vagy: (t) *Kik ke-gyelem nélkül ſzűkölkődünk;* BIZODALOMMAL *járuljunk Mariához;* magad-is nem tartod ez *reménséget* ugy; mint az élő Szentekét.

(q) 1 Theſ. 2. 19.
(r) Gal. 5. 7.
(s) Rom. 5. 5.
(t) Vincentius Brunius in ante. memorato loco.

Hát *Mária* kőzben *járáſa* fe-lől, mit mondaſz? ugyan csak ollyané mint régen (u) *Moſes volt?* s-nem ollyannak iſméred mint Chriſtuſt, ki (x) *meg-váltó* kőzben járo? Egy ſzoval; im értem

(u) Pazman. fol. 952. Törv. 5. 5. Gal. 3. 19.
(x) 1 Tim. 2. 5.

értem hogy igy vallaſz: *Mária csak kőnyőrgő, de nem meg-vál-tó kőzben járo.* Jol meg-érts! Itt-is, vagy magad nem járſz igaz uton; vagy azok kik kűlőmbet tanitanak. Vegyed az értelme-ket: (y) *Nem elég az; hogy Má-ria, kőnyőrgésével à mi idveſsé-gűnket promoveállya; hanem à Chriſtuſtis ſegitette kőzben jároi tiſztiben.* (z) *Igen mélto azért, hogy az ő elég-tételeis, à Chriſtus Jeſus kinſzenvedéſi kőziben iraſ-ſék.* Te egyeneſſen ez ellen tanitasz! Más (a) à *ſzent ſzűz te-jét, ſia vérével elegyiti;* hogy vân az, hogy te nem igy vallaſz? Vagyon ollyanis, ki igy ſzol: (b) *Chriſtus s-Mária* EGYENLŐ *meg váltáſt tőttenek; amaz ſebeit, è penig mellyét mutogatta;* De ez, tenéked nem tetzik. Tagadom azt-

(y) Salazar. in Prov. 8. n. 222.
(z) n. 217.
(a) Carolus Scribanius leſ. Antverpiens. Regens. Clarus Bonarſcius in Amphitheat. honoris libr. 3. c. 2. lib. 2. 8. p. 356.
(b) Franciſ. de Mendoza Virid. prob.

aztis; hogy *Mária ollyan kőzben járo volna, mint Moſes.* Csudálom én hogy nem látz, s-vallásodat nem érted! Hiſzem *Moſes* nem azért mondatik kőzben járonak; hogy à *nép vétkejért* kőnyőrgőtt; (mint Bellarminuſſal együt néked tetzik.) Hát miért? azért; mert (d) à tőrvényt ő *ſzolgáltatta* ki Iſten s-az Izrael *fiai* kőzőtt. Tudták ezt náladnál (e) *tudosbak*, bár azoktul tanultál volna. Kőnyőrőgneké à Szentek mi érettünk, vagy nem; lőn arrol iménti ſzo. De talám nincsen (f) *az uralkodo Szentek kőzben járáſa, az urunkénak ſérelmére?* mert lá hogy: *az élő emberek imádságával s-Angyalok őrizetivel, megh álhat az ű Felsége kőzben járáſa!* Vgy tetzik néked; de nem Iſtennek. A² vagy nem boſzſzuságosé ez;

(c) *De Sanct. Beat. cap. 2. ad 2.*
(d) *Sid. 12. 19.*
(e) *Cornelius à Lapide. Bonfrerius. Leonhardus. Marius in Comm. Deut. 5. ℣ 5. Eſtius in cap. 3. Gal. ℣ 19.*
(f) *Pazman. fol. 953.*

(g)

(g) *Nem kel Chriſtuſnak azt mondam: Uram* kőnyőrőgj *én érettem?* Iſmét: (b) *Jób* à *ſzentek által lőtt* kőnyőrgés, *à Chriſtuſénál?* Azért; mert *mikor mi* à *ſzenteknek imádkozunk, à Szentek-is imádkoznak érettünk. Nagyobbis à ſzentekben Iſtent tiſztelni, hogy nem Iſtent magában. Nagyob alázatoſságh az; mikor mind mi, mind à ſzentek imádkozunk.* Vallyon s-hol vőtted efféléket? mégh ſem tudodé; (i) *ki bizodalommal járul* à *kegyelemnek ſzékibez, irgalmaſságot* nyér? Talám à ſzentektűl? nem; hanem attul (k) *à Paſzi Fejedelemtűl, ki à mi erőtelenségünknek érzésén megh indulhat.* Miért nem vallod Iſtent csak magát elégségeſnek à megh halgataſra? juté eſzedben hogy igy ſzóllot: (l) *En vagyok* à *mindenre elégséges Iſten?* Va-

(g) *Salmerodiſp. 8 p. 476.*
(b) *Idem, pag. 467.*
(i) *Sid. 4. 16.*
(k) ℣ 15.
(l) *Ter. 17. 1.*

Vagyon az Idvèzült ſzentekben magokban te nalad nélkül-is oly alázatoſságh; hogy (m) *Coronájokat le tegyék* à *ſzék előt*; az élő ſzenteknélis vagyon illyen: (n) *Had ſzóllyak Uram eggyet, noha por és hamu vagyok*! bar ne adgyad, mind kettőt egyben. Sem az *élő ſzenteknek* kőnyőrgéſek, *ſem az Angyalok* őrizéſe, ki nem űtik Vrunk fejébűl à *Coronát*; azért; mert amazok, (o) *az ű nevében* adgyák bé Iſtennek imádságokat; ezek-is nem haſonlitátnak Iſtenhez; hanem, néki (p) *ſzolgálo lelkei*. A' ſzenteknek penigh miképpen tulajdonicsanak az *Enoſok*, hozzájok nem illendő dolgokat; meg hallád. Megh ſzáradására (q) (nem *haſznára*) volna az-is à ſzőlő tőkének; ha à ſzőlő veſzſző annak főldét, s-rojtyait el-venné;

(m) Titk. 4. 10.

(n) Ter. 18. 27.

(o) Joan. 16. 23.

(p) Sid. 1. 14.

(q) Pazman. fol. 953.

né; elégh lévén neki az; ha annak ſirjával él. Te ſe ved el ha lehet, édes Chriſtuſod, s-lelki ſzőlő tőkéd becsűlletit; à *lelki veſzſzőknek* adván azt, mely Vradnak ſaját tulajdona! (r) *E. légséges őrőmők vagyon nékiek az égben*; te; békét hadgy urad méltoságának! (s) A' *teremtet állatoknak nemzése s-mozgáſa*; *hogy Iſtenűnk hatalmaſságát magaztallya*; igen kűlőmbőz à ſzentek kőzben járásátúl. Ha lehet ne ély ina ſzakadt beteges példával! hiſzem az, à teremtet állatokban nem Iſteni tiſztelet; vagy az Iſtennek, nem kiválképpen való tulajdonsága, ezekrűl vagyon penigh à ſzó. Mozoghat à teremtet állat; mert (t) *Iſten adgya az erőt*; de, hol adgya Iſten à ſzenteknek az ű dicsőſségét? Nemzéſt tehetnek

(r) Solt. 16. 11.

(s) Pazm. fol. 953.

(t) Csel. 17. 28.

nek à teremtet állatok; mert
(u) Ter. 1. 28. meg áldotta Isten, hogy (u) *szaporodgyanak*; de hol hadta azt; hogy az ű tulajdonságát à szentek el-vegyék? A' mi itt è világon egymásért való (x) *esedezésünk*; *azért nyerset bűn bocsánatot*; mert Isten igy hadta; hogy *könyörögjünk egy másért*; de à mas vilaghi szentek, nem itilem, hogy effele dologban avassák magokat, mivel hogy nem-is mond Isten sohol effeléket. Ha valakiknek *bűn bocsátást* kérnének; legh inkáb cselekednék azt, az *itt hagyot fiokért*; de azokat (y) *nem veszik eszekben, ha megh szégyenűlnek-is.*

(x) Paz-man. fol. 953. 1 Ian. 5. 16.

(y) Iob. 14. 21.

18. Sz: (z) *Agostonbúl* hozod elől à *Latriát*; *mellyet* ű *egyedül csak Istennek tartot*. Mi-is csak ű Felségének tulajdonittyuk az Isteni *szolgálatot*; mert az annyit teszen

(z) Paz-man. fol. 954. *Aug. 20. Contra Faust. c. 21.*

teszen mint *szolgálat*. Mind az által meg tudgyad; hogy à *Latria-is* gy akorta Istenen kivűl való tiszteletre vitetik. Vegyed ezeket: (a) *Rabota munkát*; (mellyet *Latriának* forditottak) *ne cselekedgyetek*; embereknek mivelünk penigh, affele kűlső dolgot. Ismét: (b) *Szolgálsz* (latriával) *à te ellenségednek*. Az Izrael fiai-is, *Latriával* szolgáltanak régen az (c) *Egyptomi Királynak*; maga az, nem vala Isten. Vallásodon lévőkkel hitetem én azt el, csak ne keménkedgyél; hogy à *Latria* nem csak Istent illet. Hallyad! (d) A' *Christus képének s-kereszt*inek, *Isteni tiszteletet szoktak tulajdonitani* à *Catholicusok*. (ugy tetzik *Latria volna* ez!) Nagy *Thamásis* kérdi, hogy ha à Christus képét *latriával* kellé tisztelni?

(a) Lev. 23. 7.

(b) Törv. 28. 48.

(c) 2 Kir. 12. 8.

(g) Greg. de Valentia Apolog. de Idol. c. 2.

M s-az

s-azt feleli: (e) hogy *igéis azzal*
Kereſztfája felől pedig Vrúnknak,
igy beſzél: (f) *Kiben reménségünket helyheſztettyük; azt, Latriával-is tiſztellyük; de* à *Chriſtus kereſztiben* (ezt ott kereſztfának mondgya) *reménségünket helyheſztettyük.* Nyiſſajtot már ennek ſzabados folyásának! Szt *Agoſtontúl* elől hozot *latria*, nem csatázot à *Duliával*; mert ű ezis néha teremtőjének igy tulajdonitotta: (g) *Szeretettel tiſztellyük az Angyalokat; nem ſzolgálattal*, (Duliaval) *mint Iſtent.* Egy ſzoval: más vólt Szent *Agoſton* elméje; megh más à tiéd. ű, à *kőzönséges* tiſzteletet oſztotta két felé, *Latriára s-Duliára*; te penigh mindenikét ennek *religioſitás*-ra vonod. Elégh nékünk ez *Auguſtinus* ſzava: (h) *Ne tarcsuk religionak; hogy à meg*

(e) *Part.* 3. *q.* 25. *art.* 3.
(f) *Idem, art.* 4.
(g) *Aug. de vera relig. cap.* 55.
(h) *Idem, ibid.*

holt ſzenteket tiſztellyük. Hát miképpen? (i) *Szeretetnek s-becsűletnek tiſzteletivel; ollyannal penigh, minémővel è világon az Iſten ſzent emberi illettetnek.* Akar mint legyen à dologh, által utat nyitottak à tiéid-is nekem ezekre: (k) *Csak à Scholáſticuſok s-agyas emberek gondolták à Latriát s-Duliat ki.* Vagyon illyen támaſzom-is: (l) *Mind egy ez à kettő, Látria s-dulia; annyit-is téſznek mint ſzolgálat*; à *Latria-is csak annyi; mint mikor à külső ſzolga, ſzolgál urának.* Nem Iſtené hát csak, à *Latria*! De talám abbul-is megh tetzik à *Latriának* csak Iſtent illethetősége; mert, (m) *az à bálvány imádó, ki Latriával tiſzteli Iſtent?* Ne ejcs magad ujjab veſzélyben! hiſzem megh hallád iként, hogy *Latriával* mégh Iſtenen

(i) *Lib.* 20. *contr. Fauſt. c.* 21.
(k) *Bell. libr. de Beat. Sanct. c.* 12. §. 13.
(l) *Azorius tom.* 1. *moral. libr.* 9. *cap.* 5.
(m) *Pazman. fol.* 954.

kivůl-is tiszteltethetnek némely *képek s-keresztek.* Ha mind igy beszéllesz, bé sugom à *Romai* mostani háznak, s-sententiát mondanak *Valentiábul* való *Gergelyre* s-*Aquinasi* Nagy *Thamásra.* Ismét igy szóllasz: (n) *Megh lehet à szenteknek Patrociniomja alat oltárokat épiteni;* (*mert* (o) *Szent Agoston-is azt mondgya: à szenteknek emlekezetire, oltárokat csinálunk;*) *ha à szenteknek nem-is; mert az Latria; s-csak Istentillet.* Halladé! *Emlekezetet* nem *Patrociniumot* forgat szent *Agoston.* Hogy mered *Patronusidnak* mondani à szenteket; holot (p) *osztogatnak azok nekedjókat?* A' mi az *oltárokat* nézi; hallottam eggyiteknek arrúl illyen panaszszát: (q) *Noha nem szabad volna à teremtet állatoknak oltárokat emelni; de most az emberek másképpen cselekesznek à szentekkel.* Tudom azoknak illyen megh szentelését-is: (r) *Szenteltessék meg ez az óltár à mindenhato Istennek, à dicsőséges Szűznek, s-minden szenteknek tiszteletire.* (nagyob ám ez, az *emlekezetnél!*) En az *oltárokrul;* illyen dolgokat-is olvastam. 1. Nem voltak az Apostolok idejében kűbűl csinált, vagy egyéb állandó oltárok; (s) *asztal* vólt ű kőzőttők. Mégh (t) *Origenes* idejébennis; Christus szűletése után két száz esztendővel, azok nélkűl volt à Keresztyénségh; mellyért à pogányok, *pirongattyák vala-is űket, hogy oltárok nē volna,* (noha nem keresztyén szokás szerént.) 2. (u) *Sylvestert* mondgyák első kitalalójának. 3. Mikor ezt à keresztyénségh bé kezdette ven-

(n) Pazman. fol. 954.
(o) Libr. 20. contra. Faust. cap. 21.
(p) Cassand. in Consult. art. 21. pag. 964.
(q) Erasmus ad locum August. libr. 1. contra Maxim.
(r) Pontif. fol. 99. fac. a.
(s) 1 Cor. 10. 21.
(t) Orig. libr. 8. contra Celsum.
(u) Gerson. libr. 4. contra Floretum.

venni; elsőbenn-is à (x) *Templum kőzepire* csinálták. 4. Volt ugyan à Templumnak nap kelet felől való részébennis épitve; de elsőben csak azoknal, kik (y) *à napot imádgyák vala.* 5. Idő folytában oszton, megh sokasodánac ezek, 430 eszt. melyről à *Carthagobéli* Synat igy végeze: (z) A' *mely oltárakat széllel* à *mezőkön s-utakon, à Szentek emlekezetire éppittettenek; à Papoktul azok el-bányattassanak; s-csak ot éppitteſſenek, hol bizonyoſſan* à *Szentek tetemei nyugoſznak.* 6. A' Nagy *Károly* parancsolattyára penig ugyan nem-is vala szabad à Templomokban megh sokasitani az oltárokat; talám amazért cselekedé: (a) *Mivel hogy Ephraim megh sokasitotta* à *bün tetelre való oltárokat; annak okáért*

(x) Euſeb. libr. 10. c. 4.

(y) Iuſtinus libr. 18.

(z) Ex Canon. 14. Concil. Carth. 5. An. 438.

(a) Hoſ. 8. 11.

káért veszedelmére leszsnek neki azok. 7. Nevelkedék végre az emberi találmány; mely szerént az oltárokat nem az Istennek, hanem à megh holt szenteknek épiték. Noha az ő Testamentumban, (ha immár azt viszsza akarták hozni) *Noe, Jakob, Josué*; *Istennek* épiték azt. Vún egy tévelygést egyszer *Szent Agoston* eszében, s-igy szólla: (b) *A' mely oltár valaki* (b) Tom. 10. ſerm. 6. *számára épitteti; nyilván az, segitségre hivatik s-imádtatik.* Noha ű azt, à pogányoknak mondá; de mostan-is bár emlekezetben legyen ez. Hát à (c) *Templomok csak Isten számára épittetnek?* Io az! Vgyan-is, ki számára épitettek legyē à régiek Templomokat; könyű feltalálni. (d) *Adrianus Imperator*, egyedül *Christusnak.* A' Nagy (c) Paxman. fol. 954. (d) Aventinus libr. 2. Annal. fol. 153.

(e) Sozomenus lib. 2. cap. 3.

(e) *Constantinus Imperator-is, Istennek, s-nem szenteknek.* Melyhez igy szolla à 400 esz. élő *Szent Agoston:* (f) *Vallyon s-à Jesus Christusnak igasságátúl nem távoznánké el; ha mi, valamely Szent Angyalnak fábúl vagy* kűbül *Templomot épitenénk? Mert, à teremtet állatnak adnok azt à szolgálatot, mely csak egyedül Istent illet.* Ezzel eggyet értet a te tűled bé hozot (g) Sz: *Ambrus, s-Cyrillusis.* Igazak ezek; csak hogy némellyek igy beszélnek: (h) *A' Szent házak nem csak Isten, hanem à szentek számára-is; hellyesen épittetnek.* Illyentűl-is ércs: (i) *Szent Saviánus, Szent István s-keresztelő Janos tisztessègekre;* (itt-is nincs *emlekezet*) *Templomokat épite.* Vgyan-is; ha Isten számara épittetnek à Templomok; miért

(f) In lib. contra Maximinium Arianor. Episcop.

(g) Pazman. fol. 954.

(h) Bell. lib. 3. de cult. Sanct. cap. 4. prop 4.

(i) Eccius in Enchirid. pag. 152.

miért nevezzűk azokát valamely szentnek nevérűl? Talám csak *emlekezetekre* (mint szóllasz) Vaj nem csak! (ha igaz à mit egy vallásodon lévő nagy ember tanit) hanem: (k) *hogy azokban az hellyekben à szentek mint Patronnsok segitségűl hivassanak.* Ezt, helyén nem hagyhattyuk. Forgatod az élő szenteknek (l) *imádását-is.* Hallodé! nem *imádás* az; hanem, csak *emberekhez ilhető tisztelet.*

A' bé hozott *Szent Agoston,* nem azt mondgya, hógy è *világi méltoságbéliek imádtassanak;* hanem igy szoll: (m) *Mikor az emberek ezeket modnélkűl tisztelik; imádgyák őket.* Kárhoztattya ezt inkáb, nem javallya. Hogy (n) *Abrahám fejet hajtott à Cheth fiainak;* (o) *Jakob, báttya előtt kétszer meg hajlott;* A' *Joseph*

(k) Bell. libr. 3. de cult. Sanct. c. 4. §. jam ad argument.

(l) Pazm. fol. 954.

(m) Aug. L. 10. civit. c. 4.

(n) Ter. 23. 7.

(o) Ter. 33. 3.

ſeph attyafiai, előtte (p) *földre borultanak*; A' *Moſes* Ipa (q) *meg hajlott*; (r) *Abigail artzal le borult*; (s) *Bethſabé térdet hajtott*; (t) *Nathan* Prophetais *meg hajlott*; nem *Iſteni tiſzteletet*, *hanem*, *külső* tiſzteſség tételt, rekeſztenek ezek bé magokban; amarrul vagyon à villongás, nem errül. A' vagy felely igy megh magadnak. (u) *Néha az imádás*, *minden tiſzteſségh tételért vétetik*; ugy hogy; (x) *az-is imádtatni mondaſsék*; *kinek külső tiſzteletet teſzünk*, *süveget vetünk*, *Vagy térdet hajtunk*. Efféle tiſzteſségh tétel tulajdonittatot à bé hozot embereknek.

A' *Duliát* rántod már elől; mellyet tulajdonitaſz à ſzenteknek. Vaj nem ugy, mert az Apoſtol Iſtent-is (y) *Duliaval ſzolgálta*. *Szent Agoſton-is* igy ſzol:

(p) Ter. 42. 6.
(q) Kiſo v. 18. 7.
(r) 1 Sam. 25. 22.
(s) 1 Kir. 1. 16.
(t) ỳ. 23.
(u) Ioannes Altenſteig. in Lex. Theol. Schol. p. 23. in voce Adoratio.
(x) Coſterus in Enchir. cap. 14. pag. 347.
(y) Csel. 20. 19.

ſzol: (z) *Az Angyalokat ſzeretettel*, *nem ſzolgalattal tiſztellyük*, *à Dulia penig ſzolgalat*. Hallod, hogy nem meri az Angyalokat *Duliaval* tiſztelni! De mit hozom ezt bé? hiſzem haſonlás vagyon ittis kőzőttetek! Igy ſzoll eggyitek: (a) *Ennékem nem tetzik*; *ki à Duliát à ſzenteknek tulajdonittya*. Máſtok azt mondgya: (b) *Más tiſzteletet nem iſmérünk è földön annál*, *mellyel Iſtennek tartozunk*; *nem-is vagyunk Dulias s-hiperdulias kereſztyének*; *mert azt csak az agyas emberek gondolták ki*, *nem elégedvén meg az Iſtennek tiſztaságos igijével*. De láſſuk à *Duliás* imádságokat: (c) *Abrahám* (igy ſzóllaſz) *imádá az három Angyalt*. Vgy (d) *Loth*. (e) *Bálámis*. (f) *Joſue* haſonlo képpen. Vehetze eſzedben!

Edes

(z) Auguſt. de vera relig. c. 55.
(a) Petinu Pereſius de tradit. p. 3. Conſid. 7.
(b) Georgius Vicelius in Compéd. de ſemit. antiq.
(c) Ter. 18. 2.
(d) Ter. 19. 1.
(e) Szam. 12. 31.
(f) Ioſ. 5. 15.

Edes Idvezitőnk igy ſzólla régen: (g) *Mikor imádkoztok, ezt mondgyátok:* *Mi Attyánk, ki vagy mennyekben!* Ha azért az Angyalok, *mi Attyánk az egekben*; nyilván Iſteni tiſztelettel kel ůket illetni; de ha kůlőmben vagyon à dologh; *Jeſuſt* kel inkab kővetni, hogy ſem mint *Jebuſeuſt*. Tudodé; hogy (h) *három férfiaknak* látzanak vala azok *Abrahámnak*, nem *Angyaloknak*? ezért (i) *kéſzittete nekiek ételt*; az után iſmeré oſzton megh az edgyiket, hogy amà nagy (k) *Jehova* vólna. Mind az által; ha ugyan Iſteni tiſztelettel illette valamellyiket *Abraham*; igy ércs: (l) *Noha férfi ábrázatban látta, de mint Iſtent ugy imádta*; *mint ki az ů jővendőbéli megh teſtesůléſét megh iſmerte vala.* *Lotb-is* megh iſmére à *Sodomára s-Gomorrhára*, tűzét az éghből alá bocsátot (m) *Jehovát*; mert igy ſzólla: (n) *Moſtan találtkegyelmet à te ſzolgad, ſzemeid előt: mert megh ſokaſitottad à te irgalmaſságodat* ů *rajta!* Metzelz *Bálámmal*? Az hamis *Prophétával* tétetz te *Iſteni tiſztelettet*? Máſra bizd azt, nem ů reá. *Joſuè-is* nem hogy imádta volna az *Angyalt*; sőt inkáb azt tudá, hogy emberrel vagyon dolga, s-igy ſzolla: (o) *Mi kőzzůlůnk való vagyé, vagy à mi ellenségůnk féle?* Annak után na mondáték megh néki; hogy *à Jehova ſeregének Fejedelme beſzéllene véle.* Vgy imádá oſzton mint *Iſtent.* De talám à teremtetet *Angyal-is* mondathatik annak? Ellenben tanicson tégedet egy barátod, igy ſzol-

(g) Luk. 11, 2.
(h) Ter. 18. 2.
(i) ℣. 5.
(k) ℣ 17. 20. 22. 26.
(l) Hilarius libr. 4. de Trinitate.
(m) Ter. 19. 24.
(n) ℣ 19.
(o) Joſ. 5. 13, 14, 15.

ſzolván: (p) *A' ki az Izrael néhe előt megyen, s-űket igazgattya vala; Chriſtus maga vala; mert Jehovának mondatik.* Igazán tanit itt, mert ugyan (q) *Jehovának* hivatik. Mi vagyon még hátra à *Duliában*? azé, hogy *Eliſeus* előt à Propheták fiai, (r) *földre le hajlotanak*? Vagy mikor *Abdias Illyés* előt (s) *artzal le borult*? Avagy hogy ez; mert (t) *Saulis tiſztelte* á *Samuel* lelkét? Nagy két felé kapás ez, az *halál* kőzőt! En csak nyugßom, ßollyanak à tiéid: (u) *Imádáſnak mondatik néha, mikor Királyinknak, ſzűléinknek, vagy jo tanitóinknak, tiſzteſséget teſzűnk.* Illyen vala à két első. Az utolſó igy vilagoſittatik: (x) *Csak valami őrdőgi tétemény volt az, nem à Samuel lelke.* Igy beſzélnek

(p) Salmero in 1 Cor. 10. diſp. 17.

(q) Joſ. 6. 2.

(r) 2 Kir. 2. 15.

(s) 1 Kir. 18. 7.

(t) 1 Sam. 28. 14.

(u) Coſter. in Enchirid. c. 14. pa. 347.

(x) Thō. part. 1. q. 89. art. 8. reſp. ad 2.

(y)

(y) *máſokis*; ha kételkedel benne. (z) *Tizennégy* tanúkkal bizonyittya egy tiétek, ennek igaſságát; noha ezis à bizonyságokban (z) *ſokat* hagyott el. Szent *Agoſton* hogy igy ſzollyon: (a) *Szent Pétert moſtan férd megh hajtva imádgya az hivek ſerege*; im értem! *Non movebis Acheronta*! Nem illik tudos emberhez árnyékon kapdoſni. Csak (b) *alájá vetették* à jámbor *Auguſtinuſnak* azt à kőnyvet, mint régen à *meg holt gyermeket*; egy aluſzékon aſzſzony, czimborás társának; ezért-

(y) Joan. Sarisberienſis in Policrat. l. 2. c. 26. Petr. Comeſtor in Hiſtor. Schol. Hugo ſup. 1 Sam. 28. Rainerius tom. 1. pantheologiæ pag. 174. Auguſt. l. 2. ad Simplic. q. 3. Baſil. in c. 8. Eſa. tom. 3. p. 444. Gloſſa ord. in 1 Sam. 28. (z) Martinus Delrio libr. 2. Diſquis. Magicar. q. 6. (z) Philaſtrius de hæreſ. c. 26. Gregorius Nyſſenus in Epiſt. ad Theodorium de ventriloqua. Theodor. q. 62. in 1. Reg. Procop. in ill. loc. Paulus Brugenſ. in addit. ad Liran. Sup. h. l. Gratianus c. nec mirum. Cauſ. 26. q. 5. Joann. de Turrecr. in h. l. Auguſt. Steuchus de peren. Philoſoph. l. 8. cap. 37. Caietan. 2. 2. quæſt. 95. art. 4. (a) Pazman folio 954. Auguſt. Serm. 25. de Sanctis. (b) 1 Kir. 3. 20.

zértis hivják még á tiéidis (c) *Suppositítiusnak*. De bár volna *authenticálvais* è kőnyve; mindazáltal nem mondgya ez irásban, hogy (à bé hozott tisztelettel) Szent Péter Apostolt *kell tisztelni*, hanem igy szol, hogy *tisztelik*. Mivel azért (egy szoval) nem szoktuk imádni, è földi szenteket, è földet el hagyattakat sem. Akár mit mondgy te, hogy (d) *csak ugy tiszteli* à te vallásod *az uralkodókat mint à csatázo szenteket*; de én nem eggyet sem kettőt támaszthatnék ittis reád, kik kűlőmben szolnának, s-igy irnának: A' *szenteket Isteni modon kell imádni*, (e) *s-ő nékiek elménkel is supplicalni*. (f) *Nem igaz à Lutheranusoknak s-Calvinistáknak tévelygések, kik azt állattyák, hogy senkit nem kell Isten*

(c) *Erasmus. Martinus Lypsius. Lovaniensis Censur. Bellar. de scrip. Eccles.*

(d) *Pazman fol. 955.*

(e) *Concil. Trid. sess. 25. p. 290.*

(f) *Mald. in cap. 5. Matth.*

Isten kivűl Isteni tisztelettel illetni. Avagy mondhatodé ezeket az élő szentek felől? Szolhatzé igy: (g) *Kérem à te mindenhato jo voltodat, hogy az én életemet igazgassad, s-kegyelmeddel mindenkor légy mellettem*? Nem mondhatod te è földi hiveket *mindenhatóknak*; de (h) *ugy szollasz* à meg holt szentek felől. Tilalmas néked ezt hirdetned è földiek felől: (i) A' *Christussal eggyűt viselik gondgyát* è *földi dolgoknak á szentek*; de nem à mennyeiekről. Igaz ugyan, hogy è földőn lévő (k) *jót cselekedőnekis dicsősséget s-tisztességet adhatsz*; de nem illyent nyujtasz ám te (ha ugyan meg kell vallani) à mennyei szenteknek, hanem: (l) *érdemek által valo segittetést*. (m) ő *bennek azon*

(g) *Jodocus Coccius tom. 1. libr. 3. art. 4.*

(h) *Bell. Con. 4. de beat. cœlest. pag. 411. Henricus Sedulius in Apologetico fol. 240.*

(i) *Coster. in Enchird. p. 394.*

(k) *Rom. 2. 10.*

(l) *Lombardus 4. Sent. dist. 45. lit. G.*

(m) *Cornel. à Lapide in Com. Epist. ad Philem. ℣. 4.*

azon hittel akarsz hinni, minémű-vel hisz à Jesus Christusban. Nem merned azt az élők felől mondani, hogy nékiek ollyan tiszteſség adaſsék, mint az Iſtennek; de némely idvezült ſzent felől igy ſzollaſz: (n) *Dicsiret Iſtennek, à Boldog Szűznek; s-az Ur Jeſus Chriſtuſnak.* Meg engedem én azt: (o) *ki Chriſtuſnak ſzolgál, meg tiſzteltetik*; de hozzá illendő tiſztelettel, nem illyennel: (p) *minden nevek felett valo nevet adott Iſten Máriának.* Sem nem illyen becsűlettel: (q) *A' ſzenteknek tiſzteleti arra à becsűletre tartozik, mellyel Iſten illettetik.* (r) *Igaznak jútalmát tulajdonithadd, az igazat bé fogadónakis*; csak hogy ne legyen felettéb valo, s-illyen: (s) *Te vagy az égnek királné Aſzſzonya! Te mindeneket meg cselekedhetel mennyen földön!* mert ez Chriſtusé egyedül, s-ő (t) *néki adatott efféle hatalom.*

(n) Bell. Gregor. de Valent. in fine libr.

(o) Ian. 12. 26.

(p) Suarez. tom. 2. Comm. in Thom. q. 37. diſp. 22. Sect. 2.

(q) Marſilius in 3. ſent. q. 8. art. 1.

(r) Matt. 10. 41.

(s) Coſter medit. in 3. c. 23. Hym. Ave maris ſtell. Ioan. Molani Hiſt. Imag. l.

19. Kezdgyűnk az *Examenhez*, s-láſſuk à (u) *fige levél* alá takortatot bűnős *mezitelenségét.* Mi azt mondgyuk: (x) *Csak Iſtent kel imádni.* Azonban *Kalauz* igy irtya az utat: Tudni illik (y) *Iſtenhez illendő imádáſſal.* Hogy hogy? Lám *fellyeb* meg mondók, hogy à *látriátis* némellyitek Iſtenen kivűl máſnak tulajdonittya. Láttadé ezt: (z) *Mind egy â látria s-dulia; nemis nagyob eggyik â máſiknál.* Ha ugy vagyon; à ki *duliát* túlajdonit â ſzenteknek, oſztogat *látriatis*; mert ez *mind egy.* Hát Szent *Pál* azért ellenzé à (a) *Lycaoniaiaktol* az ő tiſz-

(t) Matt. 28. 18.

(u) Ter. 3. 7.

(x) Matt. 4. 10.

(y) Pazman. fol. 955.

(z) Bell. de Beat. Sanct. c. 14. §. 6. 3.

(a) Csel. 14. 12.

tiſzteletit; mert ötet *Jupiter* Iſtennek alittyák vala? Halhatza meg egy tiédnek effelöl valo *diſcurſusát*; s-helyeſſen belzélteknek alitaſz minket! (b) *Szent Pál mikor* à *Lycaoniaiaknak imádáſokat meg veté, nyilván azt tanitotta, hogy ſenki Iſtem tiſztelettel ne illeſſen egy teremtett állatot-is.* Erre csak à fel jedzett *authorok* iráſit kell meg gondolni, s-könyü fel találni; tulajdonittatiké, nemé, à teremtett állatoknak *Iſtemi tiſztelet.* Az (c) *Angyaloknak* penig imádàsát; ugyan csak azért tiltá meg az *Apoſtol*, mert az *Iſtemi imádás Iſtent illet*; de meg lehet, az ö hozzájok illendö imádáſt tulajdonitani? Mondom hiſzem, hogy meg haſonlottatok egymáſtúl! A' töb Atyádfiai

(b) *Carolus Magnus libr. 1. de I. mag. cap. 9. circa An. 800.*

(c) *Col. 2. 18.*

fiai igy ſzolnak hozzá: (d) Az *Apoſtol Simon Magus eretnekségét kárhoztattyaitt, ki az Angyalokat aprób Iſteneknek tartya s-imádni is tanittya vala*; te penig igy beſzélleſz: Az *Iſteni imádáſt tiltya azoktúl az Apoſtol.* Más az *Iſten maga*, s-meg más azö nála *aprób Iſtenek.* Ne veſzekedgyetek, alkudgyatok meg! Más igy tanitót támaſztok megént reád: (e) A' *Laodiceai gyülés, törvény ki adáſſal tiltá meg, hogy ſenki ne imádná az Angyalokat.* Láddé nem teſzi ezt hozzá: *tudni illik mimt Iſtent!* Oſzton, mi is meg becsüllyük az *Angyalokat*, mert (f) *ſzentül viſellyük elöttök magunkat*, noha nem mondgyuk ezt: (g) A' *miſſivünknek belsö pœnitentia tartáſa ki nyilatkozván vagyon az Angyalok előt; s-tud-*

(d) *Bell. lib. 1. de beat. Sanct. cap. 20. Coſterus in Enchir. Tirinus in h. l.*

(e) *Theodoretus in h. l.*

(f) *1 Cor. 11. 10.*

(g) *Anglo. Remenſes in c. 15. Luc. ſect. 2.*

(h) Laurent. Arsturus. de Invoc. Sanct. c. 7. thes. 5

(i) Bellar. libr. 1. de Beat. Sanct. c. 19.

(k) Tit. 19 10 és 22 9.

(l) Lib 1. cap. 14. n. 10.

(m) Pazman. fol. 955.

(n) Gregor. Hom. 8. in Evang.

(h) tudnak-is ük, minden titkos gondolatokot. Igy-is nem szollunk: (i) Jgen Jstenessen szivatnak az Angyalok, segitségre. Régen, hogy az Angyal el nem szenvedheté à Szent (k) János imádását; Sok cselt hánsz annak à szent helynek. (l) Calvinus nyakaban akarod elsöben à kötelet vetni; ugy mint ki mosdatlan szollot ez aránt Szent János felöl; tagadván; hogy az Apostolok, à Szent Lélek el-vétele után, bálvány imádásban esettek legyen. Igy-is beszélleſz: (m) Nem azért tiltotta meg az Angyal szent Jánost az imádástul; mint ha abban vétek lőt volna; hanem à testet fel vőt Christus becsületiért; (mint szent (n) Gergelyt irod szollani) ki elöt meg akarta az Angyal magát alázni; noha az elöt fel vötték ük-is az imádást. Csak szinte most mentök megh (o) Calvinust. Az Apostoloknak bálvány imádásokat, ki állattya? mind az által, akarnám érteni; mi az oka; hogy elsöben ü megh feddetet az Angyaltul; hogy azt ne cselekedgye; mégh-is megh uyittya? talám volt valami emberi gyarloságh benne? Hát tudta szent János hogy Angyalt imád? Te mondod; de más megh torkol, igy szolván: Azt tudta szent János; (p) hogy à Christus jelent megh néki. Láſſad, mint eggyezhetz megh è barátoddal! Vaj igenis azért tiltotta megh ütet az Angyal; mert ha szándékát végben vitte volna, abbéli cselekedetiben vétek lőt volna. Ezt, sokan igy ismérték megh: (q) Tisztellyük mi az Angyalokat, szeretettel, de nem imádással. (Dulia-

(o) Első toldalék punct. 3.

(p) Guil. Baſlius in Catech. Controv. tract. 2. q. 45.

(q) Aug. de vera relig. cap. 55.

liával) (r) *Mi az Angyalokat nem imádgyuk*; (Duliával) *mert ekképpen teremtet állatnak, s-nem teremtőnek szolgálnánk.* (tudta è jámbor, hogy à (s) *Duliais* néha nem teremtet állaté.) Ezek az Angyalok imádásában, (mégh penigh à *Duliában*) ugy tetzik vétket arányoznak! Bezzeg rut csigázála à Sz: iráſnak; hogy *az Angyal* à *Christusért cselekedte è megh feddeſt*! mely, ha ugy vagyon; moſt ſem kel az Angyalokat imádni; mert moſt-is tartya Chriſtus fel vőtt teſtét, s-ſoha azt le ſem teſzi. Miért vakoskodol, hogy nem látz? hiſzem nem mondgya azt ſzent *Janoſnak* az Angyal: *En ezt à Christusért cselekeſzem, igen nagy alázatoſságomból*; hanem illyen okát adgya: *Megh láſd, azt ne cselekedgyed; te ſzolga társod vagyok, s-à te Attyád fiaié; kiknél vagyon à Jeſus bizonságh tétele. Istent imádgyad!* Chriſtus el-jövetele előt penigh; imádtaké Angyalt, nemé; ércs meg:

(r) Hieronym. Epiſt. 53. ad Ripar.

(s) Rom. 16. 18.

(t) *A' mennyei Angyalokat, ſenki à Moſes törvénye alat levők közzűl, nem imádta.* Egy okát hadtad te el mégh; miért nem engedte legyen az Angyal magát imádni; hogy (u) *à Latria neki ne tulajdonittaſsék.* De hiſzem magad mondod; hogy *tudta ſzent Janos teremtet Angyalnak lenni*; à *Latria* penig tenálad, ugy tetzik csak Iſtené. Im miben hozod magadat; hogy az élő *viztől*, à *bé-omlot kutbos* mégy! Megh kellet volna ezen nyugodnod: (x) *Csak egy teremtet állat-is, nem engedi magát* à *ſzent irásban imádni: igy ſzolla az Angyal-is Janoſnak: ne*

(t) Orig. libr. 4. Contra Celſum.

(u) Lorinus in Comm. Act. 10. ℣. 25.

(x) Ciril. Theſaur. lib. 5. c. 1.

cselekedgyed; à te ſzolga társod vagyok. Oly időben élt ſz: *Gergely*, melyben kezdet volt immar csirázni az *Angyalok s-ſzentek imádáſa*; s-nem hiaban hogy ugy beſzél. Maga, neki-is meg kellet volna azt gondolni; hogy à megh teſtesülés előt, nem imádtak az *Angyalokat*; mert: (*y*) *nem tudván fogadták-bé* űket *ſzálláſokra*. Elegh ez nékem: (*z*) *Nagy ember volt ſzent Gergely; de ű-is mint ember el-tévelyedhetet.* De, (igy ſzollaſz) lam Chriſtuſ-is megh feddé azt, ki űtet (*a*) *jónak* mondá; maga ű jó vala! Méltán; mert talám csak *emberi természeti ſzerént*, tartya vala az az iffiu Vrunkat *jónak*; nem gondolkodván Iſteni *jóságáról*; vagy, nem iſmeri vala űtet tudományával Iſtentűl jőt *jónak*; méltán pirongattatik azért;

(*y*) *Sid.* 13. 2.

(*z*) *Durandus ſent. diſt.* 7. q. 9.

(*a*) *Mark.* 10. 18.

ért; de az *Angyalnak* nem ugy volt ſzent *Jánoſſal* dolga; mert ha ű jól mivelte hogy az *Angyalt* imádta, miért cselekedte azt az *Angyal*, hogy űtet megh tiltotta? hiſzem, az Iſtentűl kedves tiſzteletben valakit megh gátolni; nem helyes dologh! Vgyan ezen *alázatoſſágbul* ſzármazot megh tiltálnak; nevezd (ha tetzik) à ſzent *Péter* kemény ſzavát-is, (*b*) *Cornelius* ellen. Mert; hol vagyon az, hogy ű azt: *Chriſtusért cselekedte*? holot igy ſzól: *Kely-fely, én-is ember vagyok.* Ez erőſség vétele néki: *Az embert nem kell imádni, én penig ember vagyok.* De penigh igy nem ſzollaſz te-is: (*c*) *Cornelius ſzent Péterben, valami Iſtenеſséget alitot, s-azért akarta imádni.* Okoſſabban el-

(*b*) Csel. 10. 26.

(*c*) *Hieron. Cötra Vigil. refer. Bell.*

mél-

mélkedet ez: (d) *Hellyessen cselekedte szent Péter, hogy a Centurio imádását el-távoztatta, mert,* (e) *sem Angyalokat, sem embereket nem kel imádni, hanem csak szeretni s-kőszönteni.*

(d) Carolus Magn. lib. 1. de Imag. c. 9. An. 800.

(e) Idem ibid. c. 25.

20. Lássuk már; *Szabadé à szentekre eskűnni?* Nem. *Abimelech* igy szól vala *Abrahamnak:* (f) *Eskűdgyél megh énnékem az Istenre.* Szolgájat-is *Abraham;* (g) *à menynek földnek Istenére eskűdteté.* Igy; arra (h) *eskűvék* megh *Jakob; kit az ű Attya fél vala,* az az, *Istenre.* Vgyan-is, nem akar Isten azokon *kőnyőrűlni;* kik à (i) *nem Istenekre eskűsznek.* Vgyan azt tapogattyák à tiéid-is az igasságtúl megh győzettetvén, s-igy szóllanak: (k) *Valaki à teremtet állatra eskűszik, keményen megh*

(f) Ter. 21. 23.

(g) Ter. 24. 3.

(h) Ter. 31. 53.

(i) Jer. 5. 7.

(k) C. Si quis caus. & q. ijsd. ex Pio Papa.

bűn-

bűntetessék; mert; (l) *gonosz azt cselekedni, mivel Isten megh tiltotta.* Azt-is mondgyák, hogy (m) *az eskűvés Latriára tartozik;* Istent illet hát csak, à te itileted szerént-is. A' teremtet állatok nem lehetnek à titkos dolgoknak bizonsághi; sem az hamissan eskűvőknek megh bűntetői; nem mindenhatók űk, se nem mindeneket tudók; ki *eskűnnék* hát azokra? Lám (igy tanitasz) Szent (n) *Pál, az Angyalokra eskűvék!* Nem ugy vagyon; hanem, *Timotheust kénszerité tisztire,* à *választot Angyalok előt,* de nem monda; hogy azokra eskűdgyék. Azért cselekedé penigh ezt az *Apostol,* mert (o) *azok-is jelen lesznek mint bizonságok az itiletben.* Mi nem illyen sok embereknek eskűvések; hanem ily

(l) c. Movet te caus. & q. ijsd. in Append.

(m) Thō. 2. 2da q. 89. art. 6. Salmero Tract. 40. tom. 5.

(n) 1 Tim. 5. 21.

(o) Chrysost in h. l.

tor-

formában ál: (p) *Eskűszöm Istenre; à Boldog Szűzre; s-minden szentekre.* Miért adod à Szenteket Isten mellé társúl az eskűvésben? Tudom penigh azt; hogy az *Angyalokat is* ot érted à szentek nevezeti alatt; mert, (q) à *mi egyikről mondatik, à másikról is; mivel hogy ezek az égben egyenlők.* De talám, ki à (r) *Templomra eskűszik; Istenre eskűszik?* és igy, jo à szentekre eskűnni, kik Isten *Templomi*! Nem szaladhatz el Isten előt, okoskodásoddal. Csuda Ar*gumentum*: A' T*emplumra tétetet eskűvés Istenre vitetik, azért azt Istenjavallya.* Bezzegh ha ugy vitetnék afféle Istenre, mint az ű *becsűlletinek terjedésére*; mondanál valamit; de efféle inkáb *boszszuságot* teszen néki. A' Bálványoknak tiszteleti; (mivel az

(p) Cajetan in art. 5. q. 88. Thom. pag. 22.

(q) Eccius in Enchir. cap. 15.

(r) Matt. 23. 21. Pazman fol. 956.

első táblán lévő eggyik parancsolatnak megh rontása) Istenre vitetik; de mégh-is javallyaé azt Isten? Igy gondolkodgyál az *Templomra* való eskűvésről-is. Megh rodd eztis; màs à kűlső; (kirűl szóll-is Vrunk) megh-más *à belső* (ki nem csak az idvezűlt, hanem testekben élő (s) *szentek-is*) *Templum.* Nem adhat az én vallásomnak ez aránt-is à *szokás*, igassághot; hanem, Istenem ki *nyilatkoztatot beszéde*; mely igy-is szól: (a) A' *te Jehova Istened nevére eskűdgyél.* A' *réghiségbet* ne babosgald; mert az, néhai időben igy szollot: (u) *minden bálvány imádo, à megh holtakra eskűszik.* Vgy hiszem penigh, nem tartod te annak magadat. Mégh azokra-

(s) 1 Cor. 3. 16.

(t) Törv. 6. 13.

(u) Ius Canon. cauſ. 22. q. 1. Can. Et iurabunt.

is ha-

is haragudt néha Isten; kik (x) *mind reája s-mind teremtet állatokra esküdtenek egyszer s-mind*; hát te reád-is, hogy ne neheztelne? Megh bocsásson à *régiségh*! csak annyiban tartozom szavát fogadni, menyiben *jo s-à Szent irással nem ellenkező régh iségh*. (y) *Senkit nem kötelez à régi Attyáknak méltoságok, szavok el-hitelére; hanem csak annyiban, menyiben à Szent irásbán vagyon fundálva*. Ezen kivül: (z) *ha à Szent irás hegyérül nem jöt szavok; azon könyüséggel kel megh vetni; mint probáltatik*. Nagy Csaszar vala *Justinianus*; (kibül te állatod; à *Szentekre* parancsolt *esküvésnek* formáját) de ugyan el-tévelyedhetet ez aránt-is; lásd (a) *barátid* irásit. Ha-

(x) Sophon. 1. 4. 5.

(y) Biel. lect. 41. sup. Can. miss.

(z) Idem in 4. d. 1. q. 1.

(a) Alciatus in peregr. juris, libr. 4. cap. 23. Hottomannus libr. 1. amicabil. resp. cap. 1.

Haszontalan *exceptio*: (b) *Szent Pált mentyük mi, hogy Angyalokra nem esküdt, azért, egyéb azokra esküvöket-is*. Méltán tisztittyuk, mert értéd, hogy nem esküdt azokra, de most, mást mutat à dologh. Hallád azt-is: *ki à Templomra esküszik, nem esküszik Isten dicsösségére s-becsületire, hanem inkáb tiszteletinek kissebségére*; tarcs ehez magadat, s-igy ércs inkáb: (c) *A' ki esküszik è földón, esküdgyék az igaz Istenre*. El-véghre az *esküvést* igy rekezted bé: A' *térd hajtás, Istenen kivül mást-is illet, azért az esküvés-is*, mivel hogy è kettö (d) *együt vagyon* à Prophetánál. Hald megh! Az *Apostol* ez hellyet, az *utolsó itiletre* viszi; holot (e) *minnyájan elöl kell állanunk, Christus széki eleiben*, s-akkor telik az kivál-

(b) Pazman fol. 956.

(c) Esa. 65. 16.

(d) Esa. 45. 23.

(e) Rom. 14. 10. 11.

O kép-

képpen bé, hogy *minden térd Istennek megh hajol*. Isten alá való *vetteteſt* jegyez azért ez, inkáb mint *kűlső* térd hajtáſt; mely, mivel hogy à *lelket* nézi inkáb, nem illet teremtet állatot. A' vagy ha tetzik, teis az az *utolsó ítiletben* hajcs *térdet* az embereknek, mert lá hogy, akkor mutatnak derék engedelmet Istennek mindenek.

21. A' ſzentek tetemihez való *ſzarándokságh járáſt-is*, nem javalhattyuk. Ha akarſz buzgoságoſan imádkozni, ne tégy à meſzſze főldre való járásban ſok kőlcséget, hanem, (*f*) *meny bé titkos házadban, s-imágyad ott Szent Attyádat, nyilván megh adgya* oſzton *ű te néked*, à *mit kérſs*. (*g*) *Lélekben s-igaſsàgban imádtatik Isten*; bár ne kereſd fel *Jerusálemet*. (*h*) *Akar mely helyen* imád-

(*f*) Matt. 6. 6.

(*g*) Ian. 4. 20. 23.

(*h*) 1 Tim. 2. 8.

imádkozhatol, csak *tiſzta kezeid* legyenek. Ne meny à Chriſtusban valo igaſságért, (*i*) *à tengeren tul*; *közelebb-is* meg találod. (*k*) *Minden helyben* meg őriz Isten; csak őtet félly éd. (*l*) *Közel s-nem meſzſze valo Isten* ő. Mi nem tehetűnk eleget (*m*) *bűneinkért pénzűnkel*, ſem (*n*) *arany* nem haſznál à feſlet életért. Nyugodgyál megh à Chriſtus elégh tételén, s-ne keres magadnak (*o*) *bé omlot kutakat, mellyekben nincsen viz*. (*p*) *Mégh ſem tudodé, hogy megh ſokaſodnak azoknak bánattyok, kik máshoz ſietnek*? Chriſtuſé egyedűl à bűnőkért való elégh tétel, (*q*) ű *tekerte egyedűl à ſajtót, s-nem volt ſenki ű vele*; nem tudom hol ſzól igy à *ſzarándokság* felől az irás. Egy ſzóval: (*r*) *Miért költenél pénzt*

(*i*) Törv. 30. 12. Rom. 10. 6, 7, 8.

(*k*) Eſa. 43. 2.

(*l*) Ier. 23. 23. Solt. 145. 18.

(*m*) Sol. 49. 8.

(*n*) 1 Pet. 1. 18.

(*o*) Ier. 2. 13.

(*p*) Solt. 16. 4.

(*q*) Eſa. 63. 3.

(*r*) Eſa. 55. 2. 1.

az haszontalan eledelre? s-miért fáradnál azért, à mi meg nem elégithet? vehetz Istentül érdem nélkül-is, bort és olajt. Nagy bün vala régen, hogy à nép, (s) mind Dán városigh mene, te (t) se meny azért fel áldozni Bethavenben, (mert gonosságnak háza) s-ne eskűdgyél ott igy: El az Ur! Erthetze, mégh à magadéitul-is è dologban: (u) Magadig meny à te Istened eleiben; nem à tengerigh. (x) Semmit sem használ az, à te lelkednek; hogy Jerusalemben voltál; hanem, ha ot jól éltél. Hald más-is mit mond: (y) En nem javallom szent Jakabhoz, Máriához, s-egyéb szentekhez valo szarándoki jarást. Vagyon illyen-is: (z) Nem szükségh hogy meszsze fáradgyunk az Isten keresésének okáért; mert ű mindenűt

(s) 1 Kir. 12. 30.
(t) Hos. 4. 15.
(u) Bernhard. sermon 1. de Adv.
(x) Gratianus c. Gloria caus. 12. q 2. ex Hieron.
(y) Ioan. Ibenhagē Sacrific. circa An. 1480.
(z) Polydor. Vergilius in interpret. oration. Dominic. pag. 567.

denűt velűnk vagyon. Mely ellen vétenek azok; kik nem annyira kegyességnek mint testi gyönyörűségnek okáért; szarándokságot vállalnak fel; hogy valamely szentnek képét láthassák; azonban nem emelik fel Istenhez elméjeket. E' jámbor affé-le dolgot, ugyan (a) eszefelejtségnek-is mond másut. Illyent-is mondottak: (b) Az Apostol mondgya; valaki az övéire gondot nem visel; alab valo az hitetlennél. Ma penigh nagy szentségnek tartatik, ha ki el-hadgya feleségét, gyermekit, öregh szűléit, s-Jerusálemben, vagy à Klastromban, magának, (igazábban hasának) élni megyen. Két emberek beszélgettek egyßer egy mással, Arnoldus s-Cornelius; halhatza dolgokat: ARNOLD

(a) Libr. 6. de rerum invent. c. 13.
(b) Erasmus in annot. 1 Tim s p. 473.

(c) Idem in Colloq. sub tit. Peregrin. religionis ergò p. 27.

(c) *Hol jártál ennyi ideigs szarándokságot?* CORNEL. *Jerusálembul jöttem haza.* Arnold. *Láttálé ott valami szemléleſre való dolgot?* Corn. *Hogy igazán megs vallyam; semmit sem. Mutogattatnak ugyan némely régiségek; de én azokat csak költöt dolgoknak alitom, az eggyügyüeknek megs csalására, sőt, azt sem itilem hogy tudnák; hol vólt régen Jerusalem.* Arnold. *Mit láttál azért?* Corn. *Mindenüt csak à nagy sült tudatlanságot.* Arnold. *Nem vagyé most szenteb, hogy nem mint mikor el-mentél?* Corn. *De hogy! mégs szászszorta roſzab.* Arnold. *Ugy de, talám tőb pénzed vagyon?* Corn. *Vaj az úrgénél-is mezitelenebb vagyok.* Arnold. *Nem bánodé, hogy annyit fáradtál hiában?* Corn. *En nem tartsatom szeméremnek; mert*

é kábaságban elégs társaim vadnak; nem-is bánsatom; mert én immár azt viſzſza nem vonsatom. Akar mint legyen à dologh; én ezekkel tartom: (d) *Senkinek nem adsat segitséget az sely; sa à Szent Lélek nincsen. Sodomában Lotss szent vala; de az segyek kőssöt vétkezék. Ha az sely valakiket idvezitsetne; à Sátán sem eſet volna le az égbül; Adám sem vétkezet volna Paradicsomban.* Azért: (e) *nem az sely szenteli megs embert; sanem az ember az selyet.* De te lálsuk ez aránt; micsoda fundamentomokon épited *szarándokságodat.* (f) *Nincs abban* (igy ſzollaſz) *oly tiſztelet; mely teremtet állatsos nem férne.* Vgyé? Vallyon sféré az, à teremtet állathoz, hogy (g) *bűnért azzal elegtet te-*

(d) Gregor. Homol. 9. in Ezech.

(e) c. Multi diſt. ead. ex Chriſoſtom.

(f) Pazm. fol. 956.

(g) Bell. libr. 3. de Cult. ſanct. cap. 8.

gyen? (h) *Inkáb oltalmazzáké azt à földet menybül-is à szentek; hol tetemecskéjek vagyon?* Nagyob ez: nincsé ez Isten boszszuságára; hogy (i) à *szentek maradványi, Isteni tiszteletért csokoltatnak megh?* A' (k) *Probatica* tó vagyon előtted; melyhez à Sidók sereggel mentek, s-*megh gyógyultak*. Vgy de, csak akkor gyógyultak megh à betegek; mikor *az Angyal le-szállot s-à vizet meg háboritotta*; à penig nem mindenkor volt. Nem szorúlt volt mindenkor à gyógyitás abban *à toban*. Miképpē azért à (l) *Siloam halastó*, nem minden vaknak, hanem *egynek* használa, Isten kiválképpen való áldásábúl, *à Jordan-is*, nem minden bélpoklosokat, hanem, csak (m) *Námant tisztitá megh*; igy à *probatica tó* àltal-is, bizonyos

(h) Co-sterus in Enchirid. c. 14. p. 481.

(i) Gretserus l. 3. de peregr. cap. 5.

(k) Ián. 5. 4.

(l) Ián. 9. 7.

(m) 2 Kir. 5. 14.

nyos időben gyogyit vala Isten; ma penigh, használé az à betegeknek? De talám bűnők bocsánattyát veszik az emberek à te *tódnál*? Hald megh: (n) *Megh tiltották vala egyszer azt; hogy senki Romában szarándokságh járni ne mennyen; mint ha afféle hellyeknek gyakorlásával, valaki bűn bocsánatot nyerne.* Hát à (o) *Christus rubája prémjének illetése*, ugyan *gyogyitot*? Igy gondolkodgyál errűl: (p) *Hiti s-bizodalma vala annak az Aszonynak*; nem csak kűlső kezével illeté meg Christust; te penigh *hiszszé* à szentek tetemiben? Az, az ű *hitit*, nem à Christus *prémjében* helyhezteté; hanem abban; kibűl ki ment vala *az Isteni erő*; ki vala az? (q) *maga Christus*. Megh esnék benne, ha mind imádni kellene azt, mel-

(n) Geor. Cassand. in Consult. art. 21. p. 972.

(o) Matt. 9. 20. és 14. 36.

(p) Iacobus Tirinus in h. l.

(q) Luk. 6. 19. Mark. 5. 30.

mellyek által csudák lőttenek! imádni kellene igy, à *Moſes veſzszejét, s-Illyés palaſztyát.* Sok betegeket gyogyitnak meg az haſznos vizek; de mégh ſem imádod. Az *Apoſtolok* réghi *Olaja-is* nem keveſeknek adotegéſséghet; de az okoſſak mégh ſem ſzolnak igy felőle: *Ave Sanctum oleum!* Oſzton; hiſzem *megh holt* Szentek maradványirúl vagyon à ſzó; nem élő Chriſtusnak ruhájárúl. Más az; nem olvaſta azt mégh ſenki, hogy valaki Chriſtus *prémét imádta volna*, ha ſzinte à gyogyitot vólna-is. De mit mondgyak? hiſzem; (r) *Szent Péter árnyéka, keſzkenője, óve; gyogyitnak vala! Sőt* à *Szentek tetemi felől-is, nem kell egyebet haſzon adáſnál gondolni.* Itt-is à tiédnek

(r) Csel. 5. 14 és 19. 12.

hidgy: (r) A' *Szent Péter árnyéka nem magában munkálkodik vala; hanem maga jelen létele Szent Péternek.* Igaz az első; de ízent *Péterrűl* nem hellyes, mert ű (s) *tulajdon erejével s-jámborságával, nem* gyogyitot nyavalyat. Máſik az; ha azt cselekedte volna-is, ki imádta azért azű *árnyékát*? Ide való ez-is: à Chriſtus tudományának hamaréb való folyásáért lőttek akkor oly dolgok: de moſt, kit gyogyit megh à ſzent *Péter* árnyéka? *keſzkenője-is*, vallyon s-hol tartatik, hogy orvoſsagot adna? Egy kevés *ſzin* vagyon ez aránt à maga-mentésben; hogy kik azű árnyékához folyamodtak; (t) *nem abban helyheztették reménségeket; igy moſtis Istenben kell bizni; nem a ſzentek tetemiben.* Csak hogy azt mond-

(r) Lorin. ad cap. 5. Act. v. 15.

(s) Csel. 3. 12.

(t) Pazm. fol. 950.

mondgya egy tiéd; hogy à (u) véres Aszonynak, hiti illette à Christus prémjét; hat à te bizodalmad-is, nem à Szent Péter árnyéka utan futé, nagyob penigh à Christus prémje, ennél? Nyilván ezt akarnad te mondani; csak hogy nem akarod venni: (u) Vagyon ollyan árnyék; mely sokat gyógyit, én-is azt vallom. Adna Isten, bár ne helyheztetnék az emberek bizodalmokat, à szentek maradványiban! De külömbet mutat az efféle vallás: (z) A' Christus keresztfájának, szegeinek, láncsájának, ruhájának s-képének maradványát; latriaval (Isteni tisztelet è te nalad, mely hittel jádzik) kell tisztelni. Ismét: (y) A' szenteknek ereklyéit, szintén oly tisztelettel kell becsülni, mint magokat à szenteket. Micsoda tisztelet

(u) Tirinus in Matth. 9.

(ü) Solt. 91. 4.

(x) Thō. p. 3. q. 25. art. 4. Antonin. p. 3. tit. 12. c. 10 § 5.

(y) Ioan. de Turrecrem. in festo invent. Sāct. crucis q. 3.

telet à szenteké? (z) Bizodalommal kell úket segitségre hivni. Nem vihet lelkem ismereti erre; hogy à szenteknek (a) ruháit, sőt, csak (b) koporsojokra tétetet földecskéjeket-is; ugy tisztellyem. Ertem; hogy azért akarod eggyik hellyet à másiknál szentebnek nevezni; mert (c) gyakrab jó téteménnyel illettetnek némely helyen à szentektül az emberek. De most-is ezt mondom: (d) Nem idvezitheti az hely, à lelket. A' Mosesnek mondá ugyan Isten; hogy (e) Szent föld, mellyen ál; (f) Istennek háza vala à Jakob helye-is; de nem à földben; hanem, azon fellyül való szentséget ércs itt. Egy szóval szent vala à Szent Isten akkori megh jelenéseért; de nem az után. Oszton, ki imádta azt à földet azért à szentségért? ha imádták

(z) Concil. Trid. Lessius l. 2. de jur. & just c. 37. dub. 6.

(a) Stapletonus part. 1. prompt. Cath. p. 292.

(b) Coster. part. 1. concio. p. 634.

(c) Pazm. fol. 956.

(d) c. Quælibet dist; ead. ex Greg.

(e) Kijö. 3. 5.

(f) Ter. 28. 17.

ták volna; nem hiszem el, hogy lábokkal tapodták volna; mely nekiek nem-is parancsoltaték. *Ingyen* vőtted azt; hogy à *Szentek, jó tétemény t mutassanak hozzánk*; lám fellyeb azt mondád; hogy (g) *tűlők nem kivánsz segitséget*. Vagyon más paisodis; hogy à (h) *Jerusalemi Templomban*; *inkáb megh halgatta Isten az imádságot*; *hogy sem másut*. Igaz; oly igen ahoz kőttetet vala az *áldozat-is*; hogy nem szabad vala azt (i) *más helyen* mivelni. Vgy megh tartotta ezt à nép; hogy mégh az 70. esztendőkig tartot fogságban-is, nem olvastatik hogy áldoztanak legyen. Néz vala è dolog Christusra; ki csak egyszer, mégh penigh à *Moria* hegyén; (hol vala à Templum) áldozék à mi bűneinkért; mutat vala az à Templum ű Sz.

(g) Pazm. fol. 950.
(h) 1 Kir. 8. 30.
(i) Lev. 17. 4.

Fel-

Felségére; kiben az (k) *Attya* ugy *megh nyugodot*; hogy (l) *valamit az ű nevében kérűnk*; *megh adgya mi nékűnk*. Nem mindenkor marada abban, az Istennek ahoz kőttetet kedve; világra jőve az Vr testével, az *időnek tellyességében*; s-immár *Jerusalemben* (m) *csak*, *nem imádtatik az Atya*; hanem (n) *mindenűt*; (o) *lélekben s-igasságban*. Az Istennek már mi (p) *Temploma vagyunk*; s-valahol ezt magnnkal visellyűk, mindenűt imádkozhatunk. Nem-is ok nélkűl tőrlőtte el tellyességgel Isten azt à (q) *Templomot*; (miképpen hogy az előt, (r) *kárpittya-is* ketté hasada) hanem hogy megh tudgyuk: *nem kőttetet vólt őrőkke ahoz csak az ű tiszteleti*. Még akkor-is sokszor az *hegyeken s-pusztákban* tanitot

(k) Matt. 3. 17.
(l) Ian. 16. 23.
(m) Ian. 3. 21.
(n) 1 Tim. 2. 8.
(o) Ian. 3. 23.
(p) 1 Cor. 3. 16.
(q) Luk. 21. 6.
(r) Matt. 27. 51.

Vrunk;

Vrunk; nem csak abban à Templomban. Azon kivůl osztogatta à Szent vacsorai (s) *Sacramentomot-is.* Az Apostolok penigh, csak egy (t) *házacskában* gyůltenek; mégh-is *Szent lelket* vöttenek. El tőrőltetet azért most az Vj Testamentumban az hellyekben való *szentségh ragadás*; (noha ezzel nem kell megh vetni à Templomot) bár azzal ne dicsekedgyél! Ha másképpen volna, nem szólna igy egy tiéd: (u) *Kik most à Christus koporsója látni, járnak; gonoszabbúl* (Szentségh ez!) *jűnek haza, hogy sem mint el meñek.* De azt mondod; hogy (x) *hamarèb meg nyerheted à Szent helyen Istentůl kivánságodat.* Nem az *hely* hozza azt magával; hanem, à (y) *Christus nevében valo egyben* gyűlés; mert affele által, *vagyon*

(s) Luk. 22.11.12.
(t) Csel. 1.13.
(u) Albert. Abbas Stadensis in Chronico fol. 188.
(x) Pazm. fol. 957.
(y) Matt. 18.20.

gyon ů jelen. A' Szentek által tőt *csudák* foroghnak igen előtted! Hald megh erre egy tiednek illyen *discursusát*: (z) *Sok gonosságh hozaték bé; mert az egyűgyű nepnek meg csalására, à szenteknek nem igaz maradványi mutogattatnak, s-csak* KÖLTŐT CSUDAK *hirdettet*nek. Másnak-is: (a) *Nem mindgyáráſt kell azt szentnek tartanunk; à ki csudákat cselekeszik;* (b) *holot mégh à gonoszok-is, szokszor cselekesznek effeléket.* Ercs ettúl-is: (c) *Csudákat cselekedhetik affelől az-is, ki Christusnak sem hitit, sem tudományát nem kőveti; miképpen Christus-is tanit Matth.* 7. Nem tántorit megh (ha ugy vólt-is) Szent *Agostonnak, Nolaban* à (d) *Felix* teteménél lőt, *csuda* állatása, mert én ighen támaszkodom

(z) Cassander in Consult. art. 21. p. 972.
(a) Glossa in verbo Miracula. c. Audivimus ext. de reliq. & venerat. Sanctor.
(b) c. Teneamus c. 1. q. 1.
(c) Maldonat. in c. 9. Marci p. 765.
(d) Aug. Epist. 137.

dom amaz ũ irásához: (e) A' *csalárd lelkũ embereknek csudájokat el kell távoztatni; mert azok* à *vagy nem igazak*; à *vagy ha meg lõttek-is*, *gonosz emberek által mentek végben*; *mellyeket, annál-is inkáb kell utálnunk.* Nem hogy javallotta volna è Szent Attya, à Szentekre fogot csudákat; de inkáb igy szólla mégh az ereklyékrũl-is: (f) A' *csalárd lélek oly embereket támasztot fel*; kik *ide s-tova mutogattyák s-adgyák* à *Martyroknak* (ha ugyan azok) *tagjokat s-csontocskájokat.* A' tiéid-is, igy szólnak: (g) *Nem jó argumentum ez: it csuda cselekedet vagyon; azért annak hinni kell*; mert: (h) *az õrdõgõk is az emberi erõ félet, sok csudákat láttatnak cselekedni*; noha az, nem Isteni igasságh. Akar mint emlekezzék másutt-is Sz.

(e) *Aug. contra Epist. Petil. c. 16.*

(f) *Aug. de opere Monach. cap. 28.*

(g) *Martin. Delrio Disq. Mag. libr. 2. q. 7.*

(h) *Tolet. Card. Commét. in Joan. cap. 3. annot. 2.*

is Szent *Agoston*, *à Szentek tetemeinel lõt csudákrul*; de énnékem itt-is támad jó akarom; s-te ellened igy áll: (i) A' *mely irásban Szent Agoston à Szentek tetemeinél lõt csudákat mondatik állatni, azt à könyvet, sok mocskos kezek megh undokitották.* Nem hiszek hát én annak à könyvnek, akar mint *csudázzon.* Megh lehetet à *csuda*; (ha csuda) de az à kérdés, hogy hallsteni volté? *Sozoménus* felõl igy haly! (k) *Sozomenus eretnek volt.* Miért citálod hát, à te igyednek erõsitésére? *Theodoretus* néked sem barátod; mikor igy irsz felõle: (l) *Néha Theodoretus à Nestoreus eretnek vallását követte.* Hogy hihetnék hát én, enneked is? Akarodé azért; hogy betegséged megh gyógyullyon? Ne szentek tetemi látása kivánás-

(i) *Ludovicus Vives añot. in Augustin. l. 22. de Civit. Dei c. 8.*

(k) *Bell. libr. 3. de cult. Sanct. cap. 10.*

(l) *Bell. libr. 3. de Christ. c. 7. §. 4.*

sal; hanē, (l) kőnyőrgéssel hozzá-
kivánszé az őrdőgtűl megh sza-
badúlni? Ved elől az (l) igaz
bűjtel egyben kőttetet kőnyőr-
gést; s-nyilván használsz véle!
Jeronymushoz is szolhatnánk il-
lyent: (m) ű-is sok dolgokban meg
csalatot, mint ember. Mondatot
efféle-is felőle: (n) nem regulá-
ja Jeronymus az Ecclesiának. De
ám az legyen abban; csak il-
lyen szavatokat emlitē à csudák-
rul: (o) Mégh az hitetlen embe-
rek-is tehetnek csudát. Mely it-
tis ha ugy vagyon; mit teszed
nekē Jeronymus nevébē szentek-
ké, az ereklyéknek csudáit?
Megh nyugodtam én ezeken:
(p) Ne szeressétek édes Attyám-
fiai à csudákat; mellyek kőzők az
hitetlenekkel. (q) Az őrdőgh, ha-
mis csudákat cselekeszik, az hazug
csudáknak meg erőssitésére; mert
az i-

(l) Jak. 5. 15.
(l) Matt. 17. 21.
(m) Alphons. de Castro l. 6. adv. hæres. tit. Episcopus.
(n) Melchior Canus l. 11. Locor. c. 2.
(o) Maldon. in c. 7. Matt. ỳ. 21.
(p) Carolus Mag. l. 3. de Imag. cap. 25.
(q) Salmeron. tom. 4. p. 260.

az igasságnak ragyogó nap fényét,
nem vőtték az emberek. (r) A'
Csudák; kőzők Istennel s-az őr-
dőggel, Christussal s-az Antichri-
stussal. Csak most szollánk,
(r) Istennek Jerusalēben régen na-
gyobban fénlhető irgalmárul. (bár
azt állassa-is Jeronymus.) A' jó
Vigilantius, igen nagy vigil vólt;
hogy (s) ravasságnak itili à tete-
mek csudáját. Nem is tűrhetē ál-
mélkodás nélkűl; hogy őtet Je-
ronymus kárhoztattya; azonban
penigh más felől; (t) szent Pres-
byternek hija; de tudom; hogy
az ű ellene való irása; csak (u)
egy étszakai lucubratio volt; mely
hirtelen valo munkában meg-is
botolhatott; ugy hogy, mégh
vallása ellen-is igy irt legyen:
(x) Gyertyákat mi nem szoktunk
gyujtani nappal; à kik penigh kű-
lőm-

(r) Claudius Espēsæus in Com. 2. Timoth. pag. 83.
(r) Supra 1. Toldal. punct. 21.
(s) Paz. fol. 957. Hier. Cōtra Vigil. cap. 4.
(t) Hier. Epist. 13. ad Paulinum.
(u) Hier. in l. adv. Vigilant. cap. 6.
(x) Idem ibid. ad objectiō. de Cereis accensis.

Clarâ luce

lömben cselekeſznek; vagyon buzgoság bennek, de nem értelem ſzerent valo. Felelek, nem tetzik ez ů iráſa neked! Emlekezem illyen mondására néki: (y) Mi; nem hogy à Mártyroknak tetemeket; de mégh à napot, holdat, Angyalokat-is nem tiſztellyůk, ſe imádgyuk; hogy valamiképpen ne láttaſsunk inkáb à teremtet állatnak, hogy ſem à teremtőnek ſzolgálni. Vgy tetzik effele mondáſa néki, ellene volna ennek: (z) Igen megh becsůld à ſzenteknek tetemeket; s-ne-is kételkedgyél, hogy azok tégedet meg nem oltalmaznak az ördögtůl; csak te azoknak nagy erejeket féllyed. Mert: (a) Azoknak csontocskájoknak illetéſe megh ſzentel. El nem hihetem hogy Jeronymus igy ſzóllot vólna: (b) Vgy ſegéllyen Iſten

(y) Hier. in Epiſt. 53 ad Riparium.

(z) Coſterus p. 1. Conc. 32. poſt Pentecoſt.

(a) Idem in Enchirid. c. 15.

(b) c. Tibi Domi. diſt. 63. c. De parentela 5. cauſ. 35. q. 6.

ſten s-à ſzentek tetemi! A' magad tudos emberi mentették Vigilantiuſt, s-kárhoztatták Jeronymuſt, è cselekedetért; ne nehezteld hallani: (c) Mindent reá kiált Vigilantiuſra Jeronymus; bezzegh ſzelédebben kellet volna véle bánni! bár erőſségekkel, s-ne ſzitkokkal élt volna! Máſ-is: (d) Jeronymus Vigilantiuſt, ſok méltatlan ſzidalommal illeti. Ihol ezek vétkeſnek talállyák Jeronymuſt; te penig mented! (e) Joſephnek, az Izrael fiaitul becsülettel hordoztatot csontyait; mit vitatod? Nem akarta azt Joſeph; hogy az ůtetemei Canahán földében, à te ſzokáſi tiſzteleteddel illetteſsenek. Hát miért hadta ki vitetni? (f) Mert lélekben megh látta; hogy Chriſtus Canahán földében ſzůlettetnék, ſzenvedne, meg halna,

(c) Eraſmus in arg. Epiſt. Hier. ad Vigilant.

(d) Villavincentius de Ratione ſtudij Theol. l. 4. c. 6. obſ. 7.

(e) Ki jő. 13. 19.

(f) Liran. in Com. Gen. 47.

na, s-fel támadna, s-oda sohajtot. Azonban: (g) *Kivánkozik vala ki Ábrahamhoz, s-Isakhoz Hebronban. Maradekjának-is è-cselekedetekkel, el akarja vala vonni scivét, az Ægyptomi kincstúl, s-annak vétkétul.* Ezek tégedet megh tanithatnának à dologrul! de, lám Prophétált (h) *Joseph halála után?* Kezedben szakad it; mert è kőnyv ki vetteret à *Canonbul.* (i) *Nincs Sidoul irva.* (k) *Egy Jerusalemi Jesus nevű ember, tőtte nevét è kőnyv eleiben.* (l) *Nem Salamoné ez.* Hogy mered hát è kőnyvbűl állatni; *Josephnek halála után valo jővendőlését?* Hogy hólt teste (m) *Eliseusnak Prophetált s halottat támaztot* legyen; kűlőmbőz ez, te tűled. *Eliseusnak* tetemit megh nem csó-

(g) Cornelius á Lapide in cap. 47. Gen pag 278. Tirin. in Com̃ent. Gen, 47. ℣. 30.

(h) Sirac. 49. 18.

(i) Thom. p. 1 q. 89. art. 8.

(k) Glossa ordin. in Præfat. Comm.

(l) Bonfrerius in Pentateuch. c. 7. fol. 22.

(m) 2 Kir. 13. 20. Sirach. 48. 14.

csokolták; te penigh (n) *apolgatni parancsolod.* Szarándokságh járasokat, nem tőttek ahoz; te nálad penigh (o) *szokásban* az. Nem adtak az ű megh hűlt tagjai, bűn bocsánatot senkinek; te penigh, (p) *kűlőmben* tanitasz. Az ű *Patrociniumját* senki nem kivánta halála után; de te à csontok felet, à (q) *szentektűl* sokat vársz. Nem *szentelt* az ő teteme; (csak *támaztot*) de te nálad, (r) *kegyelmet* ád. Nem *eskűttek* az ű csontyaira; (s) *másképpen* vagyon nálad. Nem hordozták az ő maradványit nyakban; te penigh, (t) *azt* kivánod. Mi kőződ vagyon hát az *Eliseus* tetemivel? Job volna inkáb neked-is ki nem ásnod; hanem ezt mondanod: (u) *Hadgyatok békét è Prophèta te-*

temi-

(n) Bell. libr. 2. de Reliq & imag. c. 2.

(o) Concil. Trid. Sess. 25.

(p) Concil. Trid. Sess. 9. de Reliq. Sanct.

(q) Greg. de Valent. in Apol. cõtra Heserbrand. fol. 57.

(r) Bailius in Catech. controv. tract. 2. q. 54.

(s) c. De Parentela 5 caus 35. q 6.

(t) Antoninus part. 3. tract. 12. cap. 8.

(u) 2 Kir 23. 18.

teminek; ſenki azokat megh ne mozdicsa! Az ů halála után valo *Proſphétálását* mivel nem hiteles kőnyvben vagyon; à tiéidnek imént emlitett ſavók kéntis; csak fűl mellől kel el-bocsátani. Mind azon által; ha ugyan à ſzentek teteminek *Proſphetálását*, (è megh emlitet embereknek *Proſphetáláſokon* fundálván) kivánod; im illyeket mondanak: (x) *Por vagy s-porrá kel lenned.* (y) *Nyugoſznak az halottak az ů ágyas házokban.* Ne áſd hát ki az én tetemimet! A' te tiſzteleteddel, nem illettetének régen à ſzentek; hanem földben tétetének. Mégh à kinek *teteme*, máſt (z) *fel-támaſzta-is*; nem viteték *azért* onnan más helyre; hanem ot hagyaték. (a) *Moſeſt* penigh, ugyan *maga temeté* el Iſten. Szabd ehez

(x) Teri 3.
(y) Eſa. 57. 2.
(z) 2 Kir. 13. 21.
(a) Törv. 34. 6.

ehez hát valláſodat. (b) *Soha à Chriſtus it maradott ruhája, ůtet ugy ki nem rajſzollya; mint az Evangeliom.* Hidgy ennek-is!

22. Az *Iſten tiſzteſségére* mondod; meg-ſzentelni à ſzentek napjait. Tagadom, hogy à nagy Iſten becsűlletire eſsék; ha te-is ollyan vallásban vagy, mint némellyek. Vgy tetzik néked; ha valaki à *látriát* Iſtentől el-venné, s-teremtett állatnak adná, meg-émelyedet gyomorral ſzenvednéd. Tuddmeg penig ez aránt illyen valláſodat: (c) A' *Látriára tartoznak à ſzentek innepi.* Elődben mennyen ez-is: (d) *Csak ez-is meg-probállya à Chriſtus igaz Iſtenségét, hogy é kerek világon nékie*, (vaj à ſzenteké nagyob réſzre!) *innepeket ſzentelnek.* Ne fogd à *teremtőre*, à mit

(b) Eraſmus in præfat. Paraphr. ſup. N. Teſt.
(c) Durãdus circa A. 1280. l. 4. Ration. c. 39. n. 2.
(d) Bell. libr. 1. de Chriſt. cap. 8.

mit cselekeſzel à *teremtettel*! Vrunk becsűletire; (de nem à ſzentek tiſzteletire) némely napokat igy inneplűnk: (e) A' *Chriſtus ſzenvedéſe, fel-támadáſa, menyben menetele; sőt Szent Lelke el-bocsátásának napjait-is; eſztendőnként celebrállyuk.* Ez aránt való ki fogáſod ez: (f) *Volt oly inneſ, mellyet* à *Sidok*, *Iſten parancsolattya nélkűl-is; megh inneplettek; hát* à *ſzentekéhez is micsoda ártalom járulhat?* Vigyáz rea! (g) *Kőzőnséges akaratbul* végezték à *Sidok*; hogy azt à napot megh ſzentellyék. Vgy tetzik; kőzőnséges *ſzabadſágh* vala ez, nem *erővel* valakire vettetet *tereh*! Ezt-is megh tudgyad; (ha innen akarſz magadnak vérſzemet venni) ezt à napot, nem Papi rend ſzabá, hanem (h) *Mardocheus s-Eſtheris* (mint

(e) Aug. ad Januar. Epiſt. 118. c. 1.

(f) Paz. fol. 957. Eſter. 9. 28.

(g) ℣. 27.

(h) ℣. 31.

(mint Magiſtrátuſok) *parancsolák*; melyből ſikeretlen kitekerés à te innepidnek megtartására, csak *belső* emberek ſzerzeményéből valo onſzolás. Erts igy-is: Nem *ſok* nap volt az, de à tiéid, ô *menyin* vadnak! ugy hogy, még à jo lelki iſméretek tőrvényében-is igy győz meg, egy magadé: (i) *Azt kellene* à *Romai Eccleſiának cselekedni, hogy ennyi ſzáma nélkűl valo inneſek ne volnának.* Mert: (k) *bizonyára mentűl tőbben vadnak, annál nagyob alkalmatoſságot adnak à vétkezéſre.* Nem irtak ámezen az innepen igy: (l) Az *Inneſeknek tiſzteleti, minden kőzbenvetés nélkűl à Szentekre-is tartozik.* Sem ezt nem cselekedték, hogy (m) *orgonáláſokban, ſzővétnek gyujtáſokban, s-Szentek*

(i) Petrus de Alliaco Cardin. Camerac. in tract. de Refor. Eccl. Rõ. A. 1415.

(k) Geor. Vicel. in Compend. de ſemit. antiq. Eraſm. in l. de Mod. confit.

(l) Bell. libr. 3. de cult. Sãct. c. 16. § Neque rationes. (m) Biel lect. 32. in Can. miſ. lit. Y.

tek ORATE-jokban, töltsék-el. Miért illeted hát à Sidók Innepét? De, lám meg-Innepleték régen: (n) Polycarpus, (o) Juventius s-Maximus, (p) Alexandriai Péter, (q) Hilarion, s-több Mártyrok Innepeit? Halgas meg itt-is! Ne emlics Eusebiust; mert hiszem: (r) nincs bitele nálad, mivel hogy eretnek volt. (s) Hazug embernek-is nevezed ötet; s-miért még-is, hogy bizonyságul hivod? Theodoretus-is, nem lehet itt tanud, mert ő egyszer, (t) az Epheſusi Conciliumban, tudományabéli félszegsége miatt, pironságot szénvede; mit kapsz hát rajta? Sosomenusban penig, ugyan (u) szántikált az igasság. Ötet-is, (x) biti hagyot-

(n) Eusebius l. 4. c. 16. ℣. fin.
(o) Theodor. li. 3. cap. 15.
(p) Sozö. l. 2. c. 17.
(q) Aug. l. 20. cont. Faust. ca. 21.
(r) Bell. libr. 1. de Christ. c. 9. § Ad Irenæum.
(s) Baronius in præfat. Annal. A. 324. nũ. 47.
(t) Greg. de Valent. libr. de Trans-subst. ca. 7 pag. 390.
(u) Baro. in præfat. Annal. (x) Bellar. libr. 3. de Pœnit. cap. 14. §. 8.

nak hivod; Sőt, sebes (y) hazugnak pronünciálod. Még-is ezeken állyak én meg? Prokatort keresek, s-azt mondom (à te értelmed szerént) hogy ludas emberek, ha mind igy bánsz vélek. Az egy szent Agoston marada meg, s-az-is ellened igy szoll: (z) Az Innep napokat, Istsen számára kell csak meg-szentelni. Tanuly ettől-is: (a) Megtartsuk à VASARNAPI Innepeket; (nohát, èjàmbor sem kenszerit másokra) mellyeken, nere szegeskedgyünk, ne szökjünk, se buja ruhákban ne járjunk. Láss erről derekasabban, à (b) Csatázo Léleknél valo tractát. Ezzel akarám el-végezni. (c) Nem kereszstyénül cselekedte Nagy Gergely, hogy à Szentek számára annyi Innepeket rendelt.

(y) Greg. de Valen. l. de Cœl. lib. c. 6. pag. 869.
(z) Aug. de Civit. Dei l. 7. cap. 32.
(a) Ephrem. Tom. 1. de festis diebus.
(b) Fol. 503 504. 541. 542. 543.
(c) Baronius An. 44. n. 87.

23. A' meg-holt Szentek érdemé-

demével s-kőnyőrgésével; hogy segittetnünk kellyen, nem mondgya azt (d) *Szent Agoston*; azt tanittya, mit *cselekeszik* à nép, nem azt mit *kellene* cselekedni, errül vagyon penig á szo. Sőt inkáb igy ir: (e) *Vallyon s-kit talállyak ollyat, ki engem Istenemmel meg-engeszteltessen? Nyilván sem Angyalt, sem mást nē keresbetek, csak Christust.* Az emlitett (f) *Leo*-is, hogy à Szentek *érdemét s-kőnyőrgését* állassa; nékem ő annak el-hitelére nem *regulám*; mert ő-is (g) *sokban meg-csalatkozott mint ember*; à magadéi, feles irásit nem kedvellik, hát én hogy szeretném? Tagadod ugyan azt, hogy (h) *à Szentek érdemlenének bűn bocsánatot.* (mert azt teis Christusnak tulajdonitod) *hanem csak ugy nyernek kegyel-*

(d) Paz. fol. 957. Aug. 20. Cont. Faust. c. 21.

(e) Aug. Confes. l. 10. c. 42. & Contr. Epist. Parmeniani l. 2. cap. 8.

(f) Paz. fo. 957. Leo Ser. 9. de jejunio 7imi. mens.

(g) Baro. An. 683. num. 13. 14. 17. Binius in not. tom. 3. Concil. p. 113.

(h) Paz. ibid.

kegyelmet felebarátyoknak, mint az élő szentek kőnyőrgések által. Törvénybenn-is tagadás jó! Hát mit csinálnak efféle mondálok? (i) *Uram, Szent Miklos Püspők èrdeme, s-kőnyőrgése által, szabadits meg minket à Gehennának tűzétől!* (k) *Leo Papa, Athanasius s-Szent Balás érdemek által szabadits meg minket Isten, minden bűneinkbűl!* (l) *Adgyad felséges Urunk, hogy Szent Péter s-Szent Pál érdemek által, őrök dicsősséget nyerhessünk!* Vgy tetszik nem kőnyőrgesz igy az élő szenteknek! Láss (m) *bűvebben* erről.

24. A' Boldog Szenteknek az élőkért valo kőzőnséges imádságokhoz akarván fogni; elől járo (a) *beszédedben*, nem javalhatni ezt; hogy (b) à *Christusban hivők, ha Isten fiai-is; de*

(i) In festo Nicol. Episcopi.

(k) In festo Leonis Papæ. Athanasii & Basilii.

(l) In Octava Apost. Pet. & Paul.

(m) supr. 1 Toldal. 17. Regul.

(a) Paz. fol. 958.

(b) 1 Ian. 3. 2.

még

még (ez életben) *ki nem tudódot, mire jutnak.* El-forditottad à ſzent helyet. Erre à kérdéſre felel meg az Apoſtol: *Miért hogy é világon lévő Iſten fiait, nem iſméri è világ* (az Iſtentelenek ſerege) *Iſten fiainak?* Oka ez; mert *nem iſméri az Atyát.* Maſik; mert *nem jelent még meg, mitsodák leſzünk.* Kiknek nem jelent, talám az Iſten fiainak? Nem; mert hiſzem (e) TVDGYVK; *hogy è földi házunk hajléka el-bomlása után; Iſtentől kéz nélkül csinált házunk léſzen mennyben.* Az hitetlenek nem veſzik hát azt eſzekben, hogy mi *Iſten fiai* vagyunk. A' magadéinak-is nem ſzemérem eſféléket tanitani: (d BIZONYOSSAK *legyetek benne; hogy minket ſoha ſemmi, el nem ſzakaſztat, az Iſten ſzeretetitől.*

(e) 2 Cor. 5. 1.

(d Bernardi di. Cum á Cornel. à Lapide in Rom. 8. 36. approb.

Haly

Haly màſt-is: (e) *Az Iſten fiai hogy bizodalommal ragajzkodnak Iſtenhez, hogy nékik meg-adja az örök életet.* Ezt penig ugyan ſzivedben ird: (f) A' *mi lelkünk iſméretinek ez á bizonyság tétele:* TVDGYVK; *hogy az halálból által vitetünk az életre; mert ſzerettyük à mi Atyánk fiait.* Nem árt ha ettől-is tanulſz: (g) A' *Szent Lélek oly bizodalmat ád az övéinek ſzivekben; mely által el* HISZIK *azt, hogy meg halván, Iſten országát láttyák.* Vgyan-is; hogy ha (b) hitetlennek tartatik az; (à te vallásod ſzerént) (i) ſ-eretneknek, à ki kételkedik; hogy merſz te-is külömbet állatni? nem félsz é tiéidnek *cenſurájoktul?* De láſſuk okát mondáſodnak: *mert* (igy ſzollaſz) *nem mind idvezülnek, kik Chriſtuſt* (k) *vallyák; ſőt ſokan, kik Chriſtus*

(e) Cenſ. Coloniēſ. Dial. 4. pag. 106.

(f) Geor. Caſſand. in conſul: art. 4 de juſt. pag. 914.

1 Jan. 3. 4.

(g) Benedictus Pererius in c. 14. Joan. p. 380.

(b) c Dubius l. 5. Decretal. Greg. tit. 7. ex Epiſt. Steph. Papæ.

(i) Gloſſ. Decreti c. quæ dignior cauſ. 24. q. 1.

(k) Matth. 7. 21, 22.

nevében csudát cselekednek-is, kárhozatra vettetnek. Jeles felelet! talám azt tudod te; hogy csak à *Christus vallásában* ál, az Isten fiainak tisztek? Tévelygesz! (l) A' *fiu tiszteli Attyát*, s- (m) *megh pirul* mikor Attya *ortzájára pök*; tart attul, édes Attyát meg-ne bántsa; kész füleit hajtani, szerelmes Attyának minden parancsolattyára. Kövéti Attyát à jo fiu; (n) *Istenis* ha *Szent, legyenek* à fiak-is *szentek.* Fellyeb valo hát, à Christus nevével valo puszta dicsekedésnél; à *fiui* méltoság! *A' csudákat cselekedők kárhoztatnak.* (tiéd ez!) *De az igaz Ecclesiának* (o) *eggyik jele csuda cselekedés.* Mi jö ebből ki? mennyünk mi-is à dandárra!

(l) Mal. 1. 6.
(m) Szál. 12. 14.
(n) Lev. 11. 44.
(o) Bell. libr. 4. de Eccl. c. 14. §. 1.

25. Mit érteſz *az halálos bünön?*

bün? mikor igy szollasz: (p) A' *megyen pokolba, à kinek halálos bünc vagyon?* Igaz! juta elszemben, micsoda à tiéidnél à megbocsáthato bün: (q) *Az igen kicsiny vétek, mely azért bocsáttatik Istentül meg, mert nem igen nagy bün*; mineműek nállatok; (r) à *Szombatnak igazán valo meg nem szenteléſe*; *hirtelen valo haragbol, boszszu állas kivánás*; (s) *hamar valo tel-gerjedésből származott szitok*; (t) *az étzakai kösösülésnek kivánsága*; (u) *bolond beszéd, csélcsapság, feletteb valo nevetés.* Ismét: (x) *Hivalkodni, jádzani, az ételben vagy italban valo mértéket, meg nem tartani.* Azt mondod; hogy ezek *nem hoznak à lélekre halált, hanem csak betegséget.* Ezt is hozzáadod: (y) A' *ki hirtelenséggel hamis-*

(p) Paz. fol 958. Luk. 16. 22.
(q) Azorius tom. 1. l. 4. Institi. moral. c. 8. in princ.
(r) Card. Toletus in Instruct. Sacerd. l. 1. c. 25.
(s) Idem l. 3. c. 13.
(t) Idem l. 5. c. 9.
(u) Thom. Staplet. l. 3. Doctrinal. princip. cap. 7.
(x) Ludovicus Granatenſis Homil. 1. in 2. p. 1. c. 11.

Dom. 5. poſt Trinit. (y) Idē in Dute peccator. l.

hamissan meg eskűszik, az-is nem esik halálos vétekben. Sőt; (z) *Ki felettéb sokat hazud; idejét haszontalan mulattya; kelletenél többet aluszik, s-embereknek hizelkedik;* afféle-is ment lehet az *halálos bűntől.* Felséges Isten, bezzeg nagy jádzás ez, à te nékünk adott igiddel! Ha szabad vala régen igy szollani *Szent Agostonnak:* (a) *Sem el mult, se következendő, se jövendő cselekedetekért, nem választot Isten minket el;* mert KŐZŐNSEGESSEN *mondatott:* (b) *Nem à jo cselekedetekbűl, hanem az hivó Istentől;* nyilván helyessen szolhatunk mi-is igy: (c) MINDEN *bűnnek soldgya halál;* mivel edgyiket-is meg-nem határozza à Szent Lélek. En ezzel tartom: (d) *Valaki bűnt cselekeszik, á törvényt meg-rontya; mert à bűn*

(z) Idem paulò post cap. 12.

(a) Aug. l. de Praedest. & grat. c. 7.

(b) Rom. 9. 11.

(c) Rom. 6. 23.

(d) 1 Jàn. 3. 4.

à bűn annak meg-rontása. Azt tartodé te *bocsáthato* bűnnek; ki felől meg-mondatott: (e) *Ne eskűdgyetek az én nevemre hamissan?* Azé te nálad kicsiny, melyről ily parancsolat adatott: (f) *Az én szombatomat meg-tartsátok?* Vallyon s-hellyesé: *haragudni, irigykedni, szitkozódni;* holott ki tetetett: (g) *Ne gyűlöld felebarátodat szivedben, bosszu állo ne légy, haragot ne tarts;* sőt (h) *békéllyél meg felebarátoddal; álgyátok, kik titeket átkoznak?* Avagy nem *halálosé* az, mely az Isten *igassága* ellen vagyon? mely felől igy-is fenyegetőzék régen Isten: (i) *Átkozot, valaki meg-nem marad mind azokban; mellyek meg-irattak à törvénynek kőny vében!* Vgy tetzik *átok* alat vagy hát; ha à te *bocsáthato* bűnődet cselekeszed-is!

(e) Lev. 19. 12.

(f) Kijöv. 31. 13.

(g) Lev. 19. 17. 18.

(h) Matt. 5. 24. 44.

(i) Gal. 3. 10.

Ha az Iſten ſzoroſſan akarna
(k) Matt. 12.36. veled bánni; (k) *akarmi hival-*
kodó beſzédnek ſzollásárol-is ſzá-
mot adnál az itilet napján; noha
(k) Bell. l. 1. de amiſ. grat. c. 3. §. 5. à te nálad (k) *bocsáthato* bűn.
(l) Job. 15.14. (l) *Micsoda az ember, hogy magát*
tiſztának alithatná; vagy igaznak
mondhatná? mit *diſtingválod* hat
à vétkeket? Vgy *perely* Iſten-
(m) Job. 9.3. nel, hogy (m) *ezer ember* kőzzűl-
is, egy ő néki meg nem felelhet!
(n) Solt. 143.2. Sem (n) *egy igaz az élők kőz-*
zűl ő előtte nem találtatik!
(o) Solt. 130.3. Megh-maradhatzé, (o) *ha I-*
ſten bűnődet megh tartándgya?
(p) Matt. 5.22. Nem ſoha. (p) A' BOLOND
ſzót felebaráttyának (nem igaz
okbul) *mondot mélto à Gehenná-*
nak tűzére; te mégh-is, meg bo-
csáttatáſt vitacz! Vallyon s-
(q) Matt. 15.19.20. mikoron à te (q) *ſzivedbűl go-*
noſz gondolatok jűnek ki; nem
*fertezteti*ké megh à te embere-
det?

det? Megh mondatott; hogy à
(r) *tobzodáſtul s-réſzegségtűl ma-* (r) Luk. 21.34.
gadat megh oltalmazzad; hát kitűl
tanultad ennek ſzabadoſságát?
A' vagy nem eſneké azok nagy
vétekben; kik az (s) *irigységet,* (s) Rom. 1.31.32.33.
rágalmazáſt, (mellyek te nálad à
bocsáthatando bűnők ſeregében
csatáznak) *oltalmazzák?* Vgy
gondolkodgyál felőle: (t) *Va-* (t) Matt. 5.19.
laki à tőrvény parancsolatinak,
csak kiſsebbiket-is meg rontánd-
gya, s akképpen tanittya az embe-
reket; leg kiſſeb leſzen à mennyek-
nek orſzágában. Bezzegh ki ſza-
kadot à te ſeregedbűl ez aránt-
is, nem egy ſem kettő. Vegyed
bizonságh tételeket, mert tiéid:
(u) A' *ſzentirás, à legh kiſſebbik* (u) Sixtus 3. Epiſc. Rom. de malis Doctor. & oper. fideitom. miſ. hom.
vétket-is kárhozat ala veti. Ezt-
is ércs: (x) ô *hogy meri à nyomo-*
rult ember à vétket kicsinynek

 mon-

§ Biblioth. ſanctæ Coll. 826. (x) Anshelm. in l. de

mondani; holot az Isten soha nem tartya ollyannak! Haly ettül-is: (y) MINDEN bün halálos az Isten törvénye szerént. Hassa megh ez-is elmédet: (z) Csak szó-fia beszéd az; hogy à megh bocsáthato vétek, Istent meg ne sércse; maga MINDEN vétek Isten ellen vagyon. Ez-is mellettünk vagyon: (a) Csak egy sincs megh bocsáthato vétek TERMESZETE szerént; de MINDEN örök halált érdemel. Miért vallyon? (b) mert, ki eggyik törvény szerzője ellen, valamellyik parancsolat megh szegésével vét; ugy à másiknak-is megh rontásával. Nagy boszszusagot tész te, à te külömben tanító Attyádfiain; kiktül ha ezt kérdeném: A' leg kissebbik parancsolat megh rontása bocsátható véteké? Igy felelnének: (c) A' külső setétségre vettetik

(y) Joan. Gerson. Cancell. Paris. par. 3. de vita Spir. animæ. Lect. 1.

(z) Biel. 4. sent. dist. 16. q. 2. art. 1.

(a) Mich. Baj. Prof. Lovan ut Vasquez in Thom tom. 1. disp. 142. n. 4.

(b) Cajet. in cap. 2. Jacobi.

(c) Maldon in c. 5. Matt.

tetik az-is; mért: (d) az Isten legh kissebbik parancsolattyanak ellensége vólt; s- (e) nem mélto affèle arra, hogy Isten országában bocsáttassék. Hallod à legh kissebbik vétek gyümölcsét! Keveset használ néked ez hely: Az (f) haragnak Christus, gyülekezetet tulajdonit; azért nem gehennát. Mert neked ily feleletet ád, egy tiéd arra: (g) Miképpen hogy à Sidok kőzőt gradus vala à büntetésben; ugy ez három vétkek-is, egy pokoli büntetésre méltok; noha egyik à másiknál nagyob kint érdemel. Mások-is: (h) Ez à szó; méltó itiletre; nem idő szerént, hanem örökké valo halált s-kárhozatot jelent. Ebben sem botránkozom megh: (i) Az utolso kis fillérig (mely à megh bocsátható vétek) meg fizethet az ember; az az, ki jöhet purgatoriumbul

(d) Francis. Lucas in h. l.

(e) Emanuel Sa. Ibid.

(f) Matt. 5. 22.

(g) Maldon. super h. l.

(h) Salmero tract. 22. tom. 5. Sebestianus Barradius in h. l.

(i) Luk. 12. 59.

umbul. Nem halálos hát minden bún. Mert ott: (k) az kis fillérem; nem à kicsiny vétek; hanem à pokolnak végetetlen kinnya értetik; honnan nem leszen szabadulás. Ezis keveset árt nekem: (l) Vagyon halálra s-nem halálra valo vétek. Mert ott: (m) az nem halálra valo vétken; nem à megh bocsáthato vetek értetik; holot igy szol az Apostol felöle: Könyörögjön ember felebaráttyának nem halálra valo búneért; s-ád Isten annak ELETET. No hát az elöt à nem halálra valo vétek, el-vötte volt à léleknek életét; mely vallyon s nem halálos véteké? (n) Ján. 11. 4. Miképpen azért à (n) Lázár betegsége nem vala halálos; mert az halálbul életre kel vala néki viszsza hozatni; igy, az à halálra valo bún; mely bül ember fel nem kél igaz pœnitentia tartá-

(k) Corn. Jansenius Concord Evang. cap. 40. Lucas Brugensis in cap. 5. Matt.

(l) 1 Ján. 5. 16.

(m) Bartholom. Petr. Professf. Duacenus in 2. Epist Joan.

sa által; à *nem halálos* penigh az; mikor ember Istenéhez tér. Megh maradok én ebben: (o) TERMESZETE *szerént*; *minden vétek halálos*.

(o) Vasquez disp. 142 in Thom. n. 8

26. Ezt-is fel-teszed; hogy: (p) *némely lelkeknek, testektül való el-válások után; kel idö szerént lakolniok; mellyet szent Agostonbul bizonyitasz.* El-lattam, nem várhatom; à te *tizennegyedik könyvedben* le töt *Purgatoriumodnak* megh rázogatasát; hanem kel addig-is, valamit felöle szollanom. A' mi most el marad, szer jut akkor reá. Tudom, hogy à *lakolo* hely nálad à *Purgatorium*; mely, egy nagy *Non-Ens*-is az Isten levelében. Sajditom ugyan én azt, hogy ezért neheszteisz, s-igy szollasz: (q) A' *ki à Purgatoriumot tagadgya*;

(p) Aug. Tom. 1. libr. 2. de Gen. cont. Manich. c. 20. Et Tom. 10. l. 50. Hom. 16. Et Tom. 3 in Enchir. c 69. Et lib. 21. Civit. c. 26. Paxman fol. 735.

(q) Bellarm. l. 1. de Purg. cap. 15.

gya; halálos vétekben esik; (r) el sem kerűli az őrőkké valo Gehennai kint. Am legyen! (s) de miképpen el-repűl à madár; s-csak helyét hadgya, szinte ugy nem szál emberre az oknélkűl valo átok. Hát mi leszen? (t) Megh igazittatik à bőlcseségh-az ű fiaitul. Mikor te à lakoló házat állatod; ugy itilem fel-teszed ezt; hogy három karban legyenek az emberek. A' tőkélletes joknak menyországh; az uta vesztet gonoszoknak pokol; à rész szerént gonoszságbul, megh más felől jámborságbul állóknak, lakoló hely adatik. Ne tégy illyen kővetkezést! (u) juhok vagy gődőlyék az emberek; nincsē tőb kar kettőnél. Vallyon (x) s-vehetzé olajt, (nyerhetedé megh Istened kegyelmét) mikor az ajto bé záratik? (el mulik ez élet) nem

(r) Bartholomæ. Fumus in Aurea armilla. pag. 692.
(s) Peld. 26. 2.
(t) Matt. 11. 19.
(u) Matt. 25. 33.
(x) ỳ. 25.

ném aránzom. (y) El-jű halálodnak étzakája; mellyen senki nem munkálodhatik. (z) Megh eskűdt az őrőkké élőre amaz Angyal; hogy nem leszen idő. Az halálon tűl, (a) Urnak javai vadnak, nem kinok; (b) nyugodalom, nem győtrelem; (c) békeségh, nem háboruság; à lelkeknek (d) JESUSHOZ, s-nem másuva valo menések; à mikor (e) el-bomol è földi ház, kővetkezik az Istentűl kéz nélkűl épittetet hajlék; (f) ki kőltőzik à lelek testébűl, s-az Urhoz megyen lakni, nem győtrelmet szenvedni. Kelleneé hát mi nékűnk az (g) el-aluttakon bánkodnunk? (azokért magunkat sanyargatnunk) Nem ugy vagyon meg irva. Vgy tanultam; hogy (h) Illyés az égben vitetett. A' (i) nyuzó fosztó, az napi ki mulásakor

(y) Ján. 9. 4.
(z) Tit. 10. 6.
(a) Solt. 27. 13.
(b) Solt. 116. 7.
(c) Luk. 2. 29.
(d) Csel. 7. 59.
(e) 2 Cor. 5. 1.
(f) ỳ. 8.
(g) 1 Thes. 4. 13.
(h) 2 Kir. 2. 11.
(i) Luk. 23. 43.

kor vőt *paradicsomot*. Halála
(k) Luk. 16. 22. után (k) *Lázár-is az Angyalok-*
tul, Abrahám kebelében talált he-
(l) Pred. 12. 7. *lyet*. (l) *Istenhez tér à lélek megh,*
(m) Ian 5. 24. *ki útet adta*. (m) *Nem megyen*
kárhozatra à Christusban hivő;
hanem az halálbul, életre. Ha pe-
nigh valaki *Purgatoriumban*
menne; oly kinokat vállalnál
(n) Dionysius Carthusianus de 4. novis. art. 53. fel ot; (n) *job volt volna minden*
hohéri kűlső *kinzásokat*, *Adám-*
tul fogva tartot ideigh, mind ed-
digh szenvedni, hogy sem ot egy
napi keserveket el viselni. E'
volnae az *halálbul életre* valo ál-
tal menetel? Vrunk mondása:
(o) Ian. 12. 26. (o) *Ki néki szolgál, ot leszen holot*
ű vagyon. Vgy tetzik nem
mondgya; hogy *eléb afféle lélek*
kinlodgyék kevéset! Látom azt;
(p) Titk. 14. 16. hogy à (p) *nyomoruságbul* Isten-
hez mentek, SEMMI HEV-
SEGTŰL *nem háborgattatnak*.
Hát?

Hát? (q) *halálok után, boldo-*
gok lesznek. Két helynél tőbbet
nem ismér az irás, sivatag (r)
pokol az edgvik, fényes *menny-*
ország à másik. (s) *nem kerget-*
tetik à lélek az élet után senki-
től; hanem *életnek csomójában*
lészen Istennél. Te dolgod a-
zért, ha ki szabadithatod à *lako-*
lo szikrás házbol à lelkeket; én
penig tudom; hogy (t) *senki az*
ő Attyafiát meg nem válthattya,
s-Istentől váltságnak árrán ki
nem kérheti. De talám csak az
haláltul nem válthattya-meg?
(u) *Lelkeért sem adhat semmi vált-*
ságot. Noszsza most *lélek vált-*
ság, hol vagy? Hajoly erre ha
tetzik; hogy *à nagy gazda*, mind
(x) *kőnyőrűl szolgáján*, s-mind
meg-engedi néki *az adosságot*.
Mind *bűn, bűntetés*, el-vétetik
hát Isten irgalma által! Az Vr

(b) Titk. 14. 13.
(r) Matt. 7. 13. 14.
(s) 1. Sam 25. 29.
(t) Solt. 49. 8.
(u) Matt. 16. 26.
(x) Matt. 18. 27.

(y) 1. Ián. 1. 7. (y) *Jesus vére tisztitot-meg minket* MINDEN *bűneinkbűl*; hât micsoda vétkemért kell még-is nékem à *koholó házban* eleget tennem? (z) *Semmi undokságokrol nem emlekezik-meg Isten* az ővéinek; azokat (a) *háta megé veti*; (b) *tenger* őrvényének *bocsáttya*; mint (c) à *felleget*, elfujja; (d) *bé-fedezi*; (e) *madár mentni földre kergeti*; miért *oskolázna* hát még-is azokért? Oltalmazzon Isten minden kegyes lelket attul, hogy *Purgátoriumban* valo menetelét hidgye! Nem volna ugy à (f) *lelki ismèretnek itt békessége*; ugyanis ki ne irtoznék, *minden hohérok* kezeknél *kegyetleneb kintul*? Avagy nem volnaé (g) *kárhoztatások, à Christusban lévőknek*? Nem találtathatnéké oly dologh, mely űket (h) *kárhoztat-*

(z) Ezech. 18. 22. (a) Esa. 38. 17. (b) Mich. 7. 19. (c) Esa. 44. 22. (d) Solt. 32. 1. (e) Solt. 103. 12. (f) Rom. 5. 1. (g) Rom. 8. 1. (h) ℣ 33. 34.

hoztatná? Nem (i) őrűlnék én ugy az én *reménségemben*. (k) *Sugorogva* mennék *à kegyelemnek székihez*. Ki kőltőzésemkor nem szólhatnék igy: (l) *Békeséggel bocsátod Uram* már *el à te szolgádat*; hanem teli torokkal inkab, ezt kellene kiáltanom: (m) *Szakadgyatok reám hegyek*; mert ahol jű à kinoknak kinnya! De mit vitatom én ezt? Ihol jű egy nagy *Catholicusi*, *lakoló* helyet rontó seregh; mindeniknek (n) *feisze* kezében, mint régen az ellenségnek, s-ugy vágják az *házat*. Lássuk megh à romlást! (o) *Valami à Szent irásban nincsen; nem kel hit-ágazatnak tartani*. Tiéd ez, soha nem tagadhatod;

(i) Rom. 12. 12. (k) Sid. 4. 16. (l) Luk. 2. 29. (m) Titk. 6. 16. (n) Solt. 74. 7. (o) Bonaventura 3. sent. dist: 1. q. 2. art. 2.

Thomas part: 1. quæst: 29. art: 3. ex Dionisio Gregorius de Valentia: tom: 1. col. 123. Picus Mirandul: libr: 1. de fid: & ord: credendi. Gabriel Biel 4. sent: dist. 1. quæst 1.

tod; de (p) à *Purgatorium, à ſzent irásban nincsen.* Ez-is tiéden nőtt; *nem kell hát azt hit ágazatnak tartani.* Vgy tetzik magad rontod ez *mű-ſelyet*! Meg ſe gondollya ſenki; ha à ſzent irásban volna eñek fundamentoma; hogy régen egy ember, igy tudakozot volna à *fekete Angyaltul*: (q) *Futtaſſon valam erős ſellyet eſsében az Uj Teſtamentumbul; melybűl meg próbállaſſa à Purgatoriumot.* Magad tanitod; hogy à (r) *Purgátoriumot à pogányok-is vallyák*; (s) *à Tőrökők oltalmazzák*; miért ragazkodnám hát én, ahoz à vallához? (t) *Mind à bűnért s-mind annak büntetéſeért eleget tőtte nálad Chriſtus*; miért hát, hogy némely bűnnek bűntetéſétſen maraztod ez élet után? Talám nem *tőkélletes* à Chriſtus élégh tétele? tagadgya azt à te (u) *vallaſod is.* Megh becsüllésre mélto mondás ez: (x) *Soha te à te bűneidért, ha magadat megh nyuznád-is, eleget nem tehetnél.* Hát te, eleget akarſz tenni, à más életi ſzenvedéſiddel? Te dolgod, ha arra indultal! Csak ezen tépelődől te: *Mutaſsuk megh mi azt; hogy* MINDGYART *à lelkek, teſtekbűl való ki ſzakadáſokkor* IGYENESSEN *menyországban mennek.* Efféle már à te *Logicas* meſterségednek csovája. Bátor; meg cselekeſzſzük; mert à te barátid (kiktűl te ittis ſzakadáſt tőttél) igy magyarázzák à ſzent iráſi világos

(p) Ioan. Fiſcherus Epiſc. Roſſenſis contra Luther. art. 18. 37. Petrus à Soto in aſſer. Catholſol. 83. Vilhelmus Lindanus lib. 4. Panop cap. 52. pag. 314.

(q) Ieſuita Cottonius, refer. Iacobo Auguſto Thuano Hiſtor. lib. 132. ad An. 1604. Daniele Tileno part. 2. diſput. 65. §. 34.

(r) Bellar. lib. 1. de Purgat. cap. 11. §. Tertia ratio.

(s) Salmer. tom. 14. pag. 225.

(t) c. Filius Dei diſt. 4. de Conſecr. ex Auguſt. Thom. p. 3. q. 49. art. 3. Bellar. lib. 2. de Indulg. cap. 10. §. At primum.

(u) Thom. pag. 3. q. 86. art. 3.

(x) Bernhardus ſerm. 38. in Cant.

helyekét. Mondgy ellenek hamered! (y) *Minden megh szenteltetteknek lelkek à te kezeidben vadnak, s-nem éri ûket semmi kin.* De talám vilâgosab kel: (z) *Bizonyosak vagyunk abbâ; hogy ha à mi testünk az halál âltal el-bomolis; nem reménséggel, hanem ugyan valósággal;* MINDGYART *megh nyerjük az Istен dicsôsséges országát.* (a) *Minden kôzben vetés nélkûl penigh.* Ercs ettûl-is: (b) *Ha az igazaknak lelkei;* MINDGYARAST *az Istен országában nem mennek; nyilván à kôvetkezik, hogy az halál nem leszen nyereség. De nyereségh; Azért,* MINDGYART *megh boldogulnak à lelkek halálok után.* Eszére jôtt vôlt mâs-is egy szer, s-igy szolla: (c) *Ha à lelkek menyországon kivûl*

(y) Clemens Romanus libr. 8. Constit. Apost. cap. 47.

(z) Thomas in 2 Cor. 5.

(a) Pelbanus de Purg. c. 21. p. 380. ex 2 Cor. 5. ℣. 1.

(b) Benedictus Justinian. in Comment. Phil. 1.

(c) Bell. lib. 1. de Beat. Sanct. cap. 3. thes. 6.

kivûl valamely helyben tartatnak; hâban kivánta à Christussal való lételét az Apostol. Ne tévelegj, ércs eggyet ezekkel! (d) *Ajók* (halálok után) *nem leszнek egyébût, hanem csak menyorszâgban; mint à gonoszok-is, hogy csak pokolban.* Mert: (e) *Csak hárem hely vagyon; è fôld, menyország, pokol. Mindeniknek vadnak lakói; az égben csak à jók; è fôldôn, mind jók gonoszok; à pokolban, csak hitetlenek.* Itilet napja elôt, mondgyák âm ezek, hogy csak két hely vagyon; nem ugy mint te; ki azt állatod, hogy (f) *itilet napján megh szûnik* à *Purgatorium.* Vallyon s-de miért? Talám megh szûnik az *Istен igazsága,* holot kôzel lészen az utólsó nap; (hol Birói tisztet fogh vilelni Christus) s-még-is annyi sok ezer lelkeket bocsát ki *Pur-*

(d) Gregor. Hom. Domin. 21. post. Pentecost.

(e) Bernhard. in sentent. moralib. cap. 9.

(f) Bell. lib. 1. de Purgat. cap. 12. resp. ad 5.

gatoriomból? A' vagy, ha vége léſzen már akkor à *Purgatoriumnak*; hová kűldi tiſztitani Iſten, az utolso napon életben találtatot embereket; mert azok-is ollyan vétkekkel mocskolták megh magokat, mint kik az előt ſzáz s-tőb eſztendők alat, ott izzadtak? (g) *Vallyon s' à lator Tolvaj mindgyáráſt menté menyorſzágban; holot nem tűn eleget bűneiért?* Azt mondgya eggyitek: MINDGYART; *mint a tőb hivekis, hogy* MINDGYART *halálok után, réſzt veſznek à boldogſágban.* Máſik az; (h) *Martyr volt;* (i) *azt tanittya penig à Catholica gyűlekezet; hogy â Martyrok Purgatoriumi tűz nélkűl mennek menyorſzágban.* Hálá Iſtennek, penig ez nem vólt à *lakoló* helyen! másképpen nem helyes

(g) *Petrus Michael in Catech. Colon. An. 89. impreſ. p. 180.*

(h) *Suarez in Thom. p. 3. tom. 2. q. 46.*

(i) *Salmer. in Commēt. 1 Cor. 3. diſp. 6. §. 3.*

lyes volna ez: (k) *Azon naſz egygyűt volt Chriſtuſsal à Tolvaj Paradicsomban; à mely naſz az à ſzéſz orſzág néki igirteték.* Jol beſzélnek ezek; s-még azt-is mondgyák; hogy az ember ez élet után, ſoha bűneért eleget nem tehet. Ne olvaſd komor ſzemmel! (l) *Mikor el-metzetik az ember életének fonala, az után nem léſzen bűne boczánattya.* (m) *E'nyomorúlt életben* kőnyőrgéſſel *vagy tanács adáſſal ſegithettyűk egy máſt; de mikor â Chriſtus ſzéki eleiben megyűnk; ſem Job, ſem Daniel, ſem Noe; nem kőnyőrőghet miérettűnk; hanem* ki *ki à maga terhét hordozza.* Megh rodd ezt jól, kivagy! Egy ſzóval: (n) A' *mely vétekbűl ember ez életben* ki *nem tér; hijában várja annak az halál után bocsánattyát.*

(k) *Bar. radius tom. 4. Concord. Evang. libr. 7. cap. 15. pag. 354.*

(l) *Greg. lib. 8. moralium c. 8.*

(m) *c. In præſenti cauſ. & quæſt. iiſd. ex Hieron.*

(n) *Gloſſa ord. in 1 Ioan. 5.*

tyat. Mert (o) *azt mondgya à bölcs; vagy éſzakra, vagy délre eſik à fa; ott marad. Az ember à fa; ki akkor dűlel, mikor meg hal. Akkor eſik ez délre; mikor Iſten kegyelmével tellyes lévén, mulik ki è világbul.* (ugyan-is à *déli* ſzél esőt ſzokot hozni, mellyen az *Iſten kegyelme* példáztatik) *Eſzakra akkor dűl; mikor bűnében meg hal.* (mert az *éſzaki* ſzél, el-oſzlattya az esőt; igy à vétek az *Iſten kegyelmét.*) Elmegyen oſzton ember; s-nincs űnéki ideje à meg téréſre; és igy ſemmi nem haſználhat ű néki. Bezzeg Iſten *Scholájában* tanulta ez ezt! Ha valami *koholás* lehetne halál után à lelken; ſoha nem ßoltak volna igy az igaſságtul meg győzetet emberek: (p) *Minéműképpen talál-*

(o) *Alphonſ. de Caſtro lib. 3. adv. hæreſ. verbo Baptiſmus, hæreſ. 3. Pred. 11. 3.*

(p) *Thomas in Cōment.* 1. *Tim. 6. leſt. 2.*

láltatol halálod oráján; ſzintén ugy itilet naßjánn-is. Egy tanácsot adnék en it, ha fogadnád: (q) *Mivel hogy ſzéles è világon levő minden kinoknál, rettenetesſeb győtrelem vagyon Purgatoriumban,* (r) *mert oda, à pokoltűze csaß ki;* noßa (s) *végy bűn bocsánatot, s-nem árthat néked ſoha az à tűz;* ha peniglen nincsen modod à vételben, filed mellől bocsáſd è *lakoló* helyet-is. Vgy bánom én ezt, kegyelmeſnek mondatik ama' *Nagy Atya, s'* (t) *ha akarná, mind megh ſzabadithatná az embereket egy ſzemßillantásban à Purgatoriumbol;* s-miért hát hogy még-is igy kegyetlenkedik? Mivel azért, hogy mégh à tudoſoknál-is igen *kétséges* hely à *lakoló* hely, láſsuk effelől, kűlőmbőző értelmeket, hogy igy-

(q) *Gregor. de Valent. tom. 4. diſput. 11. q. 1. punct. 3. §. quarta.*

(r) *Ibid. §. Puniuntur.*

(s) *Bell. lib. 1. de Indulg. c. 7. Prop. 4.*

(t) *Angelus de claviſio in ſumma. Franciſcus Middenſ. in Elucidat. Cathol. verit. Petrus Ste-*

Martius in Cenſur. theſ. 52. Michael Medinadiſp. 7. c. 34.

igy-is megtudgyad, mely nagy vétek à *ſzent iráſtul* el-távozni, s-*lelemé*-nyes helyen ſzedegetni.

1. *Tűz* az, mely à *Purgatoriumban* lévő lelkeket megtiſztittya. *Comm. opin.*

1. Mind tűz s' mind viz, mellyen által kel menni, menyorſzágban. *Joan. Fiſcherus Epiſc. Roffenſis, ex Pſal. 66. 11.*

2. Szintén 'ollyan hidegh, mint az hóviz à *Purgatorium* tűze. *Peltanus de Purg. cap. 7. pag. 317. ex Job. 24. 19.*

2. Vaj, à *Paſchaſius* lelke; sűrős *meleg* ferdőbē volt, *Purgatoriumban. Greg. lib. 4. Dialogor. cap. 40. et 55.*

3. *Árnyék-is* (de ez igaz!) vagyō à *Purgatoriumban*, mely tiſztogattya à lelkeket. *Bonavent. libr. 4. Sent. diſt. 20.*

3. Lel-

3. Lelkekkel megh tőlt két *madarakat* lattam, hogy à meleg viz fenekére bujtak le vélek, s-ugy tiſztogatták azokat. *In vita Conradi & Udalrici.*

4. Egy ſzegény lelket láttam győtrődni, kilentz eſztendeig, kire az *eſzterbaj* csepeget, s-ugy fázódot. *In Speculo Exempl. diſt. 3. exemp. 3.*

4. Néztem azt, hogy à lelkek à tűznél *ſerpenyűben* rántattak, s-tűzes kőrmőkkel mind csontokigh ſaggattattak. *Dionyſius Carthuſianus in Dial.*

5.

5. Nem probálhatni meg à *Purgatoriumot*, à ſzent irasbul. *Petrus à Soto, in aſſert. Catholica fol.* 85. *Tannerus in Compend. relatione Colloq. Ratisbon. part.* 2. *c.* 6. *ſ.* 37.

6. Csak *egy* hely vagyon à ſzent irásban, (2. Macch. 12.) melybűl azt meg probálhatni. *Bellar. Dial. de judic. anim. poſt Sanctitam. art.* 24.

5. A' *Catholica Eccleſia*, meg tanittatot arrul à ſzent irásbul, hogy *Purgatorium* legyen. *Synod. Trident. Seſs.* 25. *Peltanus caſp.* 6. *de Purgat. pag.* 239.

6. A' *Purgatoriumot, negyven* ſzent irásbéli hellyel-is megh probalhatni, hogy vagyon. *Sylvester Delaval Capucinus juſtarum magnitudinũ Eccleſ. Rom. lib.* 4. *caſp.* 13.

7. Egéſz máig napig-is nem hiſzik à Görögök à *Purgatoriumot*. *Alphonſus à Caſtro libr.* 8. *in tit. de Indulgentiis.*

7. Meg probállyuk à *Purgatoriumot*, à Görög *Paterek* iraſibulis. *Bellar. lib.* 1. *de Purgat. c.* 10.

8. *Világoſſan* megh bizonyittatik á *Purgatorium* ama Sz. Pál irásábul: (1. Cor. 3. 13.) *meg probállya* à tűz

8. Igén nehéz hely az, à ſzent irásban. *Bellar. lib.* 1. *de Purgat caſp.* 5.

a tuz a munkát. Martinus Ejsengrein Conc. 4. funebr. fol. 57.

9. A' Purgatorium, à megh *bocsáthato* bűnőkbűl valo megtisztuláſért rendeltetet. *Pazman. fol. 958.*

9. Csak egy megh-*bocsátható* vétek-is, nem engedtetik meg à Purgatoriumbã. *Vasquez tom. 4. in 3. part. q. 87. art. 1. dub. 2. Maldonat. tom. 2. disput. de Sacram. p. 174.*

10. Igen *későn* kezdették bé venni, à Purgatoriumrul való tudományt

10. Soha az Ecclesia *nem kételkedet* à Purgatoriumrul. *Maldon. tom. 2.*

mányt az Ecclesiában. *Joannes Fischerus art. 18. contra Luther. col. 496.*

11. Mind *joknak gonoszoknak*, által kel menni à Purgatorium tűzén. *Maldon. tom. 2. disp. de Sacram. pag. 147.*

12. Sem à jó sem à gonosz Angyalok, nẽ győtrik à lelkeket à Purgatoriumban;

2. *disput. de Sacr. p. 144.*

11. Csak azoknak kel azon à tűzőn által menni; kik è világbul meg-*bocsáthato* bűñek mocskával mentek ki. *Bellar. lib. 2. de Purg. cap. 2.*

12. Azt tanittyák à miéink kőzzűl némellyek; hog' az *őrdőgők* állanak azok fe-

hanem, csak az Istení igasság. *Archangelus Rubeus in opere Sacramentorum dist.* 21.

13. A' mindenhato *Isten fuvása* gyujtya meg azt à tűzet. *Legenda aurea Hist.* 158.

14. Mikor Christus poklokra alá szállot; *eggyet sem hozot* à Purgatoriumban lévő lelkek közzül ki.

let, kik à Purgatoriumban tisztittatnak. *Salmero. tom.* 14. *pag.* 232.

13. A' *jó Angyal* viszi oda à lelkeket, à kinozza, s' à viszi ki-is onnan. *Bonavent. lib.* 4. *Sent. dist* 40. §. 29.

14. Számtalanfok lelkeket *ki hozot* Christus oda szállásakor Purgatoriumbul; s' az ot maradki. *Tom. part.* 3. *q.* 52. *art.* 8. *in* 3. *dist.* 22. *q.* 2. *art.* 2. *q.* 4.

15. Nincsen *tűz* á Purgatoriumban. *In Concil. Florent. Græci.* Ha vagyonis penigh; ki tudgya micsodás? *Albert.* 4. *Sent. dist.* 2.

16. Láttam azt; hogy à lelkek nyarsra vonattattak, s' radtaknak kinnyokat megh-kisebbitette. *Biel. q.* 11. *art.* 2. *dub.* 3. *Bonavent.* 3. *Sent. dist.* 22.

15. Vgyan azon *tűzzel* kinoztatnak à Purgatoriumiak; mellyel az elkárhoztak. *Bellar. lib.* 2. *de Purg. c.* 6.

16. Ki látta azt, hogy à *külső* tűz, árthasson à léleknek?

úgy fűttettek; ismét az azokat fútók, azokból kicsepeget kővérséget, à lelkekre visszza öntötték. *In Speculo Exemplor. dist. 3. exempl. 3.*

17. A' Purgátoriumban való lelkeknek, vagyon érdemek. *Antisiodorēsis in sum. libr. 4.*

18. Nem imádkoznak mi érettünk à Purgatoriumban való lelkek; mert távul vadnak az Isten dicsőségesszine látásátúl. *Thomas 2.2. q. 83. art. 11. ad 3.*

19. őrvendezni láttam egy lelket à Purgatoriumbā; mely mikor kérdetnék okárúl, igy felele à mellette lévő lelkeknek: most jőt világra csak, az én túlem à más világon származot fiam; azért

nem-is tudhatni azt meg ezéletben. *Bellar. lib. 2. de Purgat. c. 12.*

17. A' Purgatoriumban való lelkek érdemének, nincsen többé helye. *Bellar. lib. 1. de Purgat. cap. 2.*

18. Hinni kell, hogy á Purgatoriumban való lelkek, kőnyőrőgnek mi érettünk. *Bellar. lib. 2. de Purgat. cap. 15. §. quod autem.*

19. A Purgatoriumban lévő lelkeknél nincs az àtűkőr, melyben à mi szükséginket, meghláthatnák; azért, hogy hogy vehetnék eszekben à mi más világon való állapatunkat? *Thom. 2.2. q. 83.*

azért örülök, hogy első *miſéjében* megh fogh engem innét ſabaditani. *In Spec. exempl. diſt.* 3. *exempl.* 123.

20. Ez-is nagy kinok à Purgatoriumiaknak; hogy ők, idveſségek felől *nem bizonyoſsak. Salmero. tom.* 14. *pag.* 231.

21. A' ſzent irás ſo-

83. *art* 3. *ad* 3.

20. Az egéſz ſzent irás magyarázoknak, ez igaz értelmek; hogy à Purgatoriumban lévők, *bizonyoſſak* lehetnek idvelſégek felől. *Bellar. lib.* 2. *de Purgat. caſ.* 4.

21. Vgy hiſzük à

ſohol nem mondgya meg, micsoda hellyẽ vagyon à Purgatorium. *Thom.* 4. *ſent. diſt.* 21.

22. *Tiz* eſztendeig tiſztittatik ember à Purgatoriumban. *Dominicus à Soto libr.* 4. *ſent. diſt.* 19. *q.* 3. *art.* 2.

à Purgatoriomot; hogy à *föld alat* lévő pokolhoz *közel* vagyon; mind azonáltal fellyeb, à kárhozatra valók házánál. *Paludan. lib.* 4. *diſt.* 21.

22. Annyi ideig purgáltatik à lélek, minden *halálos* bűneért, menyi nap vagyon *két* eſztendőben; minden eſztendő 365. napokat ſámlál; és igy hét eſzten-

tendő tészen 2555. napokat. *Discipulus de tempore serm.* 156.

23. Ez életnek minden keserves jajinál, szörnyeb kinok vadnak Purgatoriumban, *Becanus lib.* 1. *Manual.* c. 8. q. 2. *Concl.* 1. *pag.* 151. Vgy hogy; ha csak kevés ideig kellenek is ott valakinek gyötrődni; még-is inkáb járna è világon száz esz-

23. A' Purgatoriumban lévő gyötretések, nem nagyobbak è világon lévő kinoknál. *Bonaventura in* 4. *sent. dist.* 20. *art.* 1. q. 2. Mert; hihető, hogy lassan lassan kisebbedik az ot való lelkeknek kinyok; hogy sem mint akkor, mikor oda

esztendeigh tövissen, mezitelen lábaival; inkáb ennék fekete kenyeret, innék etzettel meg-elegyitetet epét, s' csak kövön hálna párna gyanánt; hog' sem mint kevés ideig ott lenne. *Discipulus de temp. serm.* 60.

24. Nem jelennek meg az élőknek à Purgatoriumban való lelkek; ha

da mentek. *Bellar. lib.* 2. *de Purgat.* c. 14.

24. Igenis meg jelenhetnek à Purgatoriumban való lelkek ez itt élők-

ha mi afféle vagyon-is, ördögi cselekedet. *Becanus lib. 1. Manual. caſp. 8. q. 2. Concl 4.*

25. Az Chriſtuſſal immár uralkodó lelkek; nem *könyörögnek* à Purgatoriumban valókért; hogy onnan mentûl hamaréb megſzabadullyanak. *Dominicus* à *Soto libr. 4. ſent. diſt. 45. q. 3. art. 2.*

26. Nem adatik lőknek. *Peltanus caſp. 4. de Purgat. pag. 226.*

25. *Könyörögnek* igen-is à mennyei lelkek, à Purgatoriumban valókért. *Bellar. lib. 2. de Purgat. c. 15. Viguerius in Inſtitut. Theolog. caſp. 16. §. 4. v. 33. pag. 507.*

26. Vram ſzabatik *pokolból* megszabadulas. *Comm. ſent.*

27. Ha akarná a Pápa, az egéſz Purgatoriumot üreſſen hagyhatná. *Michael Medina diſp. 7. caſp. 34. & diſp. 8. caſp. 41. de Indulg.*

28. Az élőknek; Purgatoriumban

badics megh á tiéidnek lelkeket a pokolnak bűntetéſibûl! *In Miſsæ ſacrif. pro defunct.*

27. Igen kétséges dolog; ha ſzinte à Pápa akarná-is Purgatoriumbul meg-ſzabaditani à lelkeket; javallanáé Iſten azt az ú cselekedetit, vagy nem? *Antonin. part 8. tit. 22. caſp. 5. §. 6.*

28. Igen-is haſznál; mint az ház-

bán egygyik lélekért való esedezések, nem haſznál à máſik lélek-nek. *Cajetan. tom. 1. Opuſcul. tract. 16. q. 5.*

házban való gyertya, hogy nem csak egynek hanē mástnak-is világol. *Præpoſitus Preſbyter Leodienſis in Compend. Theolog. citante Thomâ in 4. ſent. diſt. 45. quæſt. 2. art. 4.*

Ezek az ellenkezések; mellyek közöt nem féltyük mi, Isten lelki tárházábul, á *lakolo* hely ellen ki-költ erőſség vételünket. Tudgyuk ugyan azt; hogy è nemes hely ellen: (a) *Boldogok ettúl fogva az halottak*; vagyon illyen ki-fogás; mint ha az emberek

(a) Tith. 14 13.

berek (b) *nem halálóktul, hanem itilet napjátul fogva volnának csak boldogok.* Itt-is Isten, mégh à nem igen jo akaró között-is; azt igy oltalmazo barátokat támaztott: (c) *Az időtől fogva annyit téſzen, mint embernek halála orájátul fogva.* De mivel némellyek igy-is akarják meg-veſztegetni ezt: *Szent János ſzól à mártyrokrul, vagy è világbul bűnt magokkal el-nem vitt emberekrűl, kik mivel hogy nem vétkeſek; halálok orájoktul fogva-is, boldogok.* De vadnak itt-is ollyak, kik ezt nem hadgyák helyben, mikor igy bolnak: (d) *Ez â hely nē à Mártyrokrol, hanē az egéſz Szentekrűl vagyon; mert à Mártyrok az Urért, ezekpedig az Urban mondatnak meg-halni.* Ide tartózik ez à ki-kapás-is: (e) *Ez annak értelme; azért boldogok az halottak, mert*

(b) Bell. lib. 1. de Purgat. cap. 8.

(c) Ribera. Haymo. Beda. Andreas Cæſarienſis. Richardus de S. Victore. Blaſius de Viega. Tirinus Ieſuita. in h. l.

(d) Beda. Primaſius. Anſbertus. Ribera. in h. l.

(e) Remenſes in h. l.

mert è világi sok munkáktul megh menekednek. Tagadgya ellened ezt-is egy tiéd igy szolló: (f) *Boldognak lenni nem egyéb, hanem tökélletes boldogságot venni.* Igaz dolog; mert ha csak ez életbéli faratságos munkárul volna à szó; nyilván az *Urban meg-holtak*, edgyik jajrol másikra, nem keserűségrűl mennének à nyugodalomra.

(f) Ribera. in h. l.

Nem árt talám serpenyűben vetni à *Purgatoriomot* állato erősségeket, telsék-ki, vagyoné valami *nehézségek*. Amà Paradicsomot őrző *Angyal* kezében, *lángoló* fegyver adatott vala; (g) *ezzel* (igy szollasz) *példáztatott à Purgatoriom.* Vaj nem! hanem inkáb (h) *jelentette ez életbéli sok keserveket, mellyek Istennek igaz sententia mondásábul származának emberre.* olzton; hiszem ez, azért

(g) Pererius lib. 6. in Gen. §. 202. Ter. 3. 24.

(h) Glossa in h. l. Hugo de Sancto Victore in h. l.

zért állott vala odá, hogy (i) *as embert bé ne bocsássa Paradicsomba*; à Purgatorium felől pedig az mondatik, hogy *abból mennyországba valo bé-menetel adatik.* de igaz; *Ábrahámnak* egyszer, (k) *füstölgő kemencze s-tűz világosság látzék*; àvagy nem nézetté ezis à (l) *Purgatoriűra*? Nem; mert (m) à *füstölgő kemencze, à Sidóknak Ægyptomban valo keserves bolgálattyokat mutattya vala meg.* Tudd-meg ezt-is: *Nem szokás à jo Theologusoknál; hogy* à jelenti valából *valaki, siti erősitésére valo vastag támaszokat hozzon-ki.* Juta eszemben; (n) *Jákimádkozék à mezőn*; nyilván, (o) *à Purgatoriumbol, Annya lelke meg-szabadulásáért könyörgött.* Bezzeg nyomorult nád-szál páltza! Igy értik à tiéid: (p) *Magáért imádkozott*

(i) Dionisius Carthus. in h. l.

(k) Ter. 15. 17.

(l) Fevard. lib. 11. Theomachiæ cap. 10. num. 16.

(m) Pererius in cap. 15. Genes. disp. 5. num. 67

(n) Ter. 24. 63.

(o) Fevard. lib. 11. Theomachiæ. cap. 10. num. 18.

(p) Lyranus, Tostatus in h. l.

zott Istennek; hogy nem tanulsz ezektúl? Lám à (q) *Patriárcsák kivánkoztak Canaánban temetkezni! alig ha nem azért cselekedték, hogy* (r) *ők-is à szentek kőnyőrgésiben részt vegyenek.* Koránt sem azért; hanem hogy (s) *ott vala jővendő à Christus megh halásának hellye*; láss errúl (t) *fellyeb.* Nem hagyod-el ezt-is: (u) *Az Ur, hoz-fel à Pokolbul*; értetik itt à (x) *Purgatorium*; mert másképpen nincsen szabadulás *pokolbul.* Nem az; hanem (y) *à nyomoruságokbol s-halálos ágyakbol valo fel-támadás*; *minémű vala az Ezechiásé-is.* Egy szoval: (z) *erőtlen ez hely, à Purgatorium meg-probálására.* Hát à *Dávid* lelke, mikor az (a) *élet csomojában*

(q) Ter. 47. 29. és 50. 25.

(r) Bell. lib. 1. de Purgat. cap. 3.

(s) Lyranus in cap. 47. Genes.

(t) Regul. 7. punct. 21.

(u) 1 Sam. 2. 6.

(x) Peltanus c. 7. de Purgat. pag. 309.

(y) Lyranus in h. l. Hugo Cardin. in h. l.

(z) Bulengerus contra Plessæum lib. 3. de Euchar. c. 6. (a) 1 Sam. 26. 29.

ban kőttették; nem (b) *Purgátoriomban* volté? Nem; mert ez annyit tészen: (c) *Dávid* à *te lelked minden utánnad olálkodoktul meg-oltalmaztatik.* Vagyon illyen-is: (d) *s-kik* à *hartzon el-estek vala*; *sirának s-bőjtőlének* régen; azért (e) kérték *Istent, hogy szabadullyon-meg lelkek* á *Purgatoriumbol-is.* Itt magad ellen támadtz; mert igy irsz: (f) *Saul s-Jonathán nem mind egy helyre mentek.* Nem volt hát az à *bőjt*, az ű lelkek segedelmére. Te szód ez-is hogy (g) *efféle Atyák, Limbusba* mentek; mit akadosz hát itt á *Purgátoriumon*? még penig te vallásod ez; (h) *hogy azokért nem kell imádkozni, kik magok őlik-meg magokat*; hogy hogy cselekedték volna hát ezek azt; hogy érettek *kőnyőrgőttek* volna? holott tud-

(b) Fevard. lib. 11. Theomach. cap. 13. num. 6.

(c) Lyra. Sanctius. Tirinus. in h. l.

(d) 1 Sam. 31. ut: 2 Sam. 1. 18.

(e) Bell. lib. 1. de Purgat. cap. 3.

(f) Bell. lib. 2. de Purgat. cap. 6. resp. ad 3.

(g) Bell. lib. 4. de Christo. cap 11. §. 1.

(h) Peltanus c. 8. de Purg. p. 329.

(i) 1 Cron. 10. 13.

hattàk azt; hogy (i) *Saul az ű Istenének parancsolatjának meg-nem tartásáért holt-meg?* Igy vegyed azért: (k) *Szomoruságok meg-jelentéséért*; s-az űket, *Ammonitáktul* meg-szabaditott *Saulnak* valo, (l) *Sálá ado voltokért*, bőjtöltek à *Gileadiák*, nem azoknak lelkekért. Következik ez: (m) *Uram à te buſulásodban ne fedgy meg*, és *à te haragodban ne ostorozz-meg engemet!* Itt à (n) *buſuláson* (mely hamar meg-szűnik emberben) à *Purgatorium*; az *haragon* (mely sokáig tart) à *pokol értetik*. Majd artzul veretted magadat itt-is az igy szollókkal: (o) *mind egy itt az harag s-à buſulás*; miért hat hogy te megkűlömbőzteted? Anny it teszen azért ez; hogy (p) *Istèn Dávidot ne bűntesſe szoros igaſsága, hanem édes kegyelmeſsége szerént.* Hol itt-is à *Purgatorium*? De talám ez: (q) *Ha az embert megfedded, meg-emésztetik szépsége*; à *Purgatoriumrol szoll*? Vgy vagyon; de arrul, mely lészen ez életben; minémüek à (r) *nyomoruságok*. Hát ez: (s) *meg-szabadittya Istèn az en lelkemet à pokolnak kezébűl*; hova valo? Ezannak értelme: (t) *Az Istèn mikor engem è világbul ki-veszen, nem engedi lelkemet az örökké valo pokolra szállani*; *hanem idveziti*. Igen nagy bőkkenő jű elől: (u) *Tűzön vizen mentűnk általa, mindazáltal minket szép kies helyre vittèl*. mit mondasz ehez? (x) *A' tűz, viz, itt nem egyéb*; *hanem, mind az Ægyptomi szolgálat, s-mind à kietlen pusztában valo bujdosás szenvedés, mellyeken általa ment az Istèn népe, minek előtte bé-jutna*

(k) Teſtatus in h. l.

(l) Emanuel Sa in h. l.

(m) Solt. 6. 1.

(n) Bell. lib. 1. de Purgat. cap. 3.

(o) Lyranus. Cajetanus Eugubinus Folengius Genebrardus. Lanſenius in Pſal. 6.

(p) Lombardus in h. l.

(q) Solt. 39. 12.

(r) Lyranus, Cajet. Tirinus in h. l.

(s) Solt. 49. 16. Fevard. lib. 11. c. 16. n. 3.

(t) Dionisius Carthuſian. Cornel. Ianſenius, Lorinus in h. l.

(u) Solt. 66. 12. Bell. lib. 1. de Purg. cap. 2.

(x) Cajet. Genebrardus, in h. l.

na Canaánban. Egy szoval: (y) à tűzön vizen itt, minden féle nyomoruságok értetnek, mellyekben réfzt szoktak venni az élvek és életben. Akar mint vitasd-is azért te ez aránt à Purgatoriumot; hogy (z) ebből az élyből nem próbálhattya azt senki jol-meg. Mind az által te dolgod ha ehez támaszkodol; de én azt mondom: Ha à Purgatoriumban tűz, s-viz vagyon; miért viszed hát à Próféta nak amà hellyét: (a) meg-szabaditottam à te foglyaidat à viz nélkül való kutból; à Purgatoriumra? Mennyünk továb: (b) Az alsó pokolbul meg-szabaditottad az én lelkemet. Itt-is igy igazitnak-el à tiéid: (c) Nem eset vala Dávid à Pokolba, hanem, (d) à Betsabéval való vétkeért meg-érdemli vala azt; de Isten útet (e) az örökké való halálbul szabaditá-meg. Szemléllyük ezt-is: (f) Ki-hozta Isten úket à setétségből, és az halálnak árnyékábul. Vegyed itt-is ezt: (g) Az élet semmi nem egyéb, hanem tömlöts, lélek kofors, halál félelme, sok fogánkodásokkal tellyes szükség; melyből ki viszi Isten az élveket, mikór azoktul úket megszabadittya. De talám (b) à bölcs, à fogságbul-is (Purgatoriumbul) uralkodásra (mennyorszagba) megyen? Vgy érted te, de más ehez igy szoll: (i) Hamar változik è világi állapat; mert ki ma nagy fogságban vagyon, Fejedelem léfzen, mint Fofeph. mind beteg argumentomok ezek! Tudom azt; hogy (k) el-mossa az Ur à Sion leányának undokságát, de nem à Purgatoriumban, hanem,

(y) Emanuel Sa. Cornelius Ianfenius in. h. l.

(z) Eftius in Comm. 1 Cor. 3.

(a) Zach. 9. 11.

(b) Solt. 86. 14. Fevard. antea. cit. loco.

(b) Bell. lib. 4. de amiss. gra. & statu peccat. c. 16. resp. ad 3. testim.

(d) Liranus in h. l.

(e) Emanuel Sa in h. l.

(f) Solt. 107. 14.

(g) Lorinus in h. l.

(b) Pred. 4. 14. Clingius lib. 4. locor. Com. cap. 49. pag. 452.

(i) Lyranus in h. l.

(k) Esai 4. 3. Bell. lib. 1. de Purg. c. 3.

(l) Lyranus in h. l. Ribera in Comm. Malach. 3. p. 797.

nem, (l) à Christus Jesusnak elégy tévő vérével à kereszt fán; s-az itilő léleknek sanyargatásával. Oszton, vérről (halálos vétekről) vagyon itt emlekezet; á lakoló helyre penig, bocsátható vétket cselekedő ember mégyen. Némellyek értik ezen á (m) Babiloniai fogságot. (hálá Istennek, ugy sem á Purgatoriumot!) mások pedig igy szolnak:

(m) Sanchez. Sanctius.

(n) Suarez. tom. 4. disp. 45. Sect. 5. Estius in Comm. 1 Cor. 3. (o) Bell. lib. 1. de Purgat. cap. 3. Esa 9. 18.

(n) Nem tartozik ez hely à Purgatoriumra. Emlitem ezt-is: (o) Fel gerjed à gonoszság mint à tűz, mely à tövisset meg-emészti. Értelme ez: (p) A' Istten haragja ugy fel-gerjedet à nép ellen, hogy őtet mint à tövisset meg-emészsze. Meggondold ezt-is: (q) A' bocsátható bűnöket, taszitod te Purgatoriumra. Immár pedig, a tövis itt az

(p) Lyranus, Hector Pintus in Comm. h. l. (q) Bell. lib. 2. de Purg. c. 1. §. ult.

az (r) Igen nagy vétek; mellyet hogy vinnél teis Purgatoriumra? Ide járul ez-is: Noha meg-égh, ez à tövis itt, de (s) még sem mulik azzal-el, az Istten haragja; te penig azt mondod; hogy á Purgatoriumban eleget tehetz à bűnért; miért mered még-is ezt bé hozni annak állatására? De talám; hogy (t) tűz folyás jű-ki Istten elől; állattya az à Purgatoriumot? Korán sem; mert, (u) itt á tűz-folyás nem egyéb, hanem à pokolnak büntetése, mely az hitetleneket pokolban kinozza. Vagyon illyen-is: (x) Miker à sététben ülök, az Ur lészen nékem világoságom. Az Ur haragját hordozom; mert vétkeztem. Vagyon hát Purgatorium. De ez-is haszontalan támasz; mert értelme ez: (y) Ne örulj te Babylon â Judának

(r) Cornelius à Lapide. Sanctius. Tirinus in h. l. (s) V. 21.

(t) Panigarolla. lect. 12. Dan. 7. 9. (u) Lyranus. Pererius. Cornelius à Lapide. Iacobus Tirinus in h. l. (x) Mich. 7. 8. Bell. lib. 1. de Purgat. cap. 3. (y) Lyran. Glossa interl.

Hugo Cardin. Ribera, Cornel à Lapide. Iacob. Tirinus in h. l.

dának fogságán, hogy te kezedben esett; mert ű mikor űl abban à fogságban akkor-is az Ur lészen néki világossága, ki űtet bátorittya, s-még végre abbul Cyrus által meg-is szabadittya. Nagyob jű bé: (z) *Te ki bocsátád à te foglyaidat, à viz nélkűl valo tóbul. Hallod, à foglyok itt, â Purgatoriomban lévők!* Hánnya hiszem â róka â cselt! minap à (a) *szent Atyák Lymbusárul* hozád ezt bé; s-mostan még-is hová csaponsz ki? Igy-is állok itt ellened: (b) *Itt â viz nélkűl valo tón, oly hely értetik, melyben nincsen vigasztalás.* (c) *De à Purgatoriumbéli lelkeknek vagyon vigasztalások.* Hogy tartozik hát még-is ez hely â *Purgatoriumra?* Meg-tudgyad ezt-is: *Foglyokrol* szoll itt az irás; á *Purgatoriumban* penigh, azt tanitod, hogy nincsenek fog-

(z) Zach. 9. 11. Bell. lib. 1. de Purg. c. 3.

(a) Bell. lib. 4. de Christ. cap. 11.

(b) Salmer in 1. Cor. 15. disp. 26. §. vocatur.

(c) Bell lib. 2. de Purgat. cap. 4. §. Tertiò, quia.

fogva â lelkek; mert (d) *mi hozzánk élőkhőz, el jőhetnek azok è földre;* mi-kőződ hát ez hellyel? majd katzagást-is indithatz; mert azt mondod, hogy (e) *tűzőn vizen kell által menniek â Purgatoriumi lelkeknek;* miért hát, hogy még-is itt á vizet meg tagadod? Igy-is szoltok ehez: (f) *Christus az ő szenvedése-béli vére által, â pokolnak tőmlőtzébűl, ki bocsátotta azokat, kik semmi vizet* (mint â *gazdag*) *ott, az az, Istennek semmi irgalmasságát nem tapasztallyák vala.* Némellyitek azt mondgya: (g) *Az Izraelitáknak fogságokbol valo megszabadulások felől vagyon ez hely, melyben kevés vigasztalás találtaték.* Im látod magad-is, hogy nem kőzőnséges támaszsza ez â *Purgatoriumnak!* Tőbbeket-is

(d) Bell. lib. 2. c. Purg c. 2.

(e) Solt. 66. 22.

(f) Ribera. in Comm. h. l. pag. 725. Glossa. interlinear.

(g) Arias Monnus in c. 9. Zach.

lássunk: (h) *Ennek à népnek harmad részét által viszem á tűzőn.* Itt ez á tiéidnek tetzések: (i) *A' mely népet magamnak hadtam, azt, keserves probák által igen meg-rostálom; hogy tiszta aranynak találtassék.* Meg-esik beñe, (ha mind igy bánsz à *tűzzel*) hogy ha te, à szent irásban le tétetett minden *tűzbűl, lakolo helyet* csinálsz! Ide mutat ez-is: (k) *Az Isten ollyan mint à tisztitó tűz, mely à Levi fiait* (à te értelmed szerént: à *Purgatoriomban* valo hivek lelkeit) *meg kohollya.* Tanuly csintalan tanitvány ezektűl: (l) *Szol ez az hely; è világh négy szegeletiben, az Apostolokon esett keserves űldőzésekrűl. Vagy; az Isten Lelke tűzének, nékiek adott hathatoságárúl.* Talám; az (m) *utolso itiletrűl-is.* Im érted;

(h) Zach. 13. 9. Fevard. lib. 11. Theomachiæ. c. 22. n. 6.
(i) Glossa. interl. Ribera. in cap. 13. Zach. p. 753. Cornel. à Lapide in Comm. h. l. p. 3. 16.
(k) Malach. 3. 2. Bell. lib. 1. de Purgat. c. 3.
(l) Lyranus. Hugo Cardinalis. Arias Montanus. Ribera. Tirinus in h. l.

(m) Franciscus Toletus in c. 3. Luc.

ted; sok felé tekertetik ez hely-is tűletek, kiknél semmi emlekezet nincs itt à *Purgatoriumrul*; mely okért, méltán szollott egy tiétek igy: (n) *Senki ne csudállya, hogy ez hely magyarázattyának annyi csigája vagyon; mert la, hogy mégh* MI-IS NEM MINDENEKBEN EGYGYEZŰNK MEGH. Megént egy *tűz* kővetkezik, de nincsen *koholo* ereje, mert *Fevardentius* gyulaztotta: (o) *Egy nap el-jű, mint az égő kemencze, s-meg-emészti az embereket.* De ezt igy oltyák, ez hely ki-találojának társai: (p) Az *utolso itiletről szoll itt Isten.* Kinek okossága vagyon, igy-is *discurálhat* itt: Ez hely azt mondgya; hogy *minden álnokságnak cselekedőit meg-emészt az à tűz*, dé à *Purgatorium* hasznával, élni tudo emberek-ként, nem

(n) Estius in 4. sent. dist. 47. & Comm. in 1 Cor. 3.
(o) Mal. 4. 1. Fevard. lib. 11. Theom. c. 23. n. 2.
(p) Lyranus Ribera in Comm. p. 802.

nem mennek minden álnokságnak cselekedői oda, hanem csak à *bocsátható bűnt tőttek*; miért sutulnánk hát innen ki *Purgatoriumot*? A' nem igen hiteles kőnyvek kővetkőznek, lássuk: (q) *őncs ki à te kenyeredet az igazaknak koporsojára. Im értyűk itt, az halottakért valo áldozat tételt!* Ne őld-meg magadat! hiszem ott *igazakrul* vagyon emlekezet; kik à te értelmed szerént-is nem mennek *Purgatoriumban*. Oszton magad-is csak (r) *immel ámmal* mondod innen kővetkezni à *Purgatoriumot*; miért vész még-is ebbűl erősséget, mégpedig ollyan kőnyvbűl mely à tiéidnél-is (s) *kétséges*? (t) A' *régiek akkor őntőtték ki kenyereket à koporsora, mikor â siralmas halottas felek, őttek s-ittak à sir felett*

(q) Tob. 4. 18. Bell. libr. 1. de Purgat. c. 3.

(r) Bell. lib. 1. de Purgat. cap. 3.

(s) Lyranus in præfat. Tobiæ. Glossa Iuris Canonici in c. Canones. distinct. 16.

(t) Hugo Cardinalis.

felett, vigasztalás vételnek okáért; de az nem csinál *Purgatoriumot*, (u) meg-is *szűnt* az már. Ez-is jű elől: (x) *Ne restellyed az halottat meg-látogatni. Akkor lesz pedig az, mikor á meg-holtaknak lelkekért kőnyőrgűnk, s-elémosinát osztogatunk.* Nem hihetek è kőnyvnek-is, mert à (y) *tiéid-is* meg-vetik. Oszton, ez hely szol, (z) *az halot felett valo sirásrul, amaz mondás szerént*: (a) *Sirjatok á sirókkal.* Világosb ez: (b) *Szent és kegyes gondolat az halottakért áldozatot tenni, hogy bűnőkből meg-tisztullyanak.* Bezzeg ha ki nem rekesztenétek é kőnyvet á *regulábul*, kapnál valamit talám, de magatokis azt mondgyátok: hogy (c) *è kőnyv mélto á meg-vetés-*

(u) Tirinus in h. l.

(x) Sirach. 7. 37. Costerus in Enchirid. cap. 16. pag. 499.

(y) Thomas p. 1. q. 89. art. 8. Pererius. lib. 1. de Magia cap. 11. pag. 59.

(z) Theol. Lovaniens. Glossa ordinar. in h. l.

(a) Rom. 12. 15.

(b) 2 Machab. 12. 46.

(c) Glossa ad c. Canones 1. dist. 16. ad verb. Atque inter Apochrypha. Guilielmus Occam. part. 3. Dial tractat 1. lib. 3. cap. 16. Lyranus in cap. 1. Esd. Petrus Cluniacensis lib. 1. Epist. 2.

vetésre; ha azért ezt á te tudósid-is bé nem veszik, mit bizonyitasz nékem ebbül? De ám bár elől hozd-is, mit nyersz véle? Semmit; mert ezek *halálos vétket* cselekedtek vala, kikért itt *áldozat* lűn, (d) *bálványt* illetének, (mellyen valo (e) *ezüst* vagy *aranynak el-vétele utálatosság* vala régen s-*tőrben valo esés*, sőt átok) s-te az *átokért*, ugy tettzik nem adtz *Purgatoriumot*. (f) *Hiában-is imádkoznál efféle vétek cselekedőért*. Ide valo ez-is; azt mondgya á *citált locus*: ezek (g) *Istени félelemmel holtak-meg, s-á kegyelemnek szép ajándéka tétetett-le* nékiek; mely ha ugy vagyon, mi kőzők volt è meg-holtaknak á *Purgatorium* tűzében valo kinnal? Hozzá adom ezt-is: hogy ezek (h) *idő szerént valo büntetéssel-is* látogattattak Istentűl; nem kellett hát meg más *büntetést* tartani á *Purgatoriumra*! Lassuk már az VJ TESTAMENTVMOT.

(d) ℣. 40.
(e) Törv. 7. 25. 26.
(f) Gregor. de Valentia lib. de Purgat. cap. 3. p. 274.
(g) ℣. 45.
(h) ℣. 42.

(i) *Tűzzel keresztel Christus, as as, Purgatorium tűzével.* Micsoda? Nohát ugy az Apostolok-is á Purgatoriumba mentek, mert ezen igiket szabja (k) *reájok Christus*! Nem bűntetés hát ugy á Purgátorium tűze, hanem kegyelmes (l) *igiret*; mert è *keresztségnek tűze*, annak mondatik egyűtt! merő álmot hűvelyesz; mert itt-is némellyitek á tűzőn érti, á (m) *keserves kereszteket*; némellyitek, á (n) *Szent lélektűl bennűnk szerzett szerelmet*; vagyon olly-is ki á (o) *Pűnkősdi kegyelemért* velzi; magad-is-oly igen haboszik itt, hogy kételen

(i) Matt. 3. 11. Bell. lib. 1. de Purg. cap. 6.
(k) Csel. 1. 5.
(l) Csel. 1. 4.
(m) Thomas part. 3. Summ. q. 66. art. 3.
(n) Dionys. Carthus. in h. l.

(o) Cajetanus in h. l.

telen vagy igy ſzollani: (p) A' *mely tűzrűl itt Szent Janos ſzoll; vagy á tűzes nyelveket, vagy à Purgatorium tűzét, vagy az itiletet, vagy à nyomoruságnak langját jedzi.* Mit tétováſz, ha igaz tűz? Itt-is meg-tarts ezt, mellyet régen mondál; hogy (q) *à ſzent iráſnak világos hellyébűl kel erőſséget venni, az hitnek dolgában.* Illyent-is beſzélleſz:

Ez élet után adatnak (r) *kiſſeb bűntetéſek à Gehenna tűzénél; mert némely vétkekért alacsonab helyre mégyen ember, vagyon azért Purgatorium is.* De hald meg mint romlaſz à vár alatt: (s) *Nem tartozik ez hely â Purgatoriumra; mert hihető hogy az itt le-irt bűntetések, őrőkké valo kinokat-is érdemlenek, noha egygyik nagyob à máſiknal.* Mai-is az én értelmem ſzerént igy magya

(p) Bell. lib. 1. de Bapt. c. 3.

(q) Idem lib. 3. de verbo Dei cap. 3.

(r) Bell. lib. 1. de Purgat. cap. 8. ex Matth. 5. 22.

(s) Suarez. tom. 4. in Thom. Diſp. 45. pag. 557.

gyarázza: (t) *Itt az itileten, gyűlekezeten s-Gehennán, az őrőkké valo kárhozat értetik; mely, csak grádusſal kűlőmbőztetik-meg egy máſtul, à Sidoi tőrvény ſzéknek akkori ſzokáſa ſzerént.* En-is ugy vallok. Ha még-is ez nem téſzen eleget, hally harmadikat-is:

(u) *Itt Chriſtus, mind azt, ki ok nélkűl meg haragſzik; mind, ki Attyafiát meg-guggollya; azt-is, ki bolondnak mondgya; azon egy pokolbéli kinokra, méltoknak pronunciállya, noha à bűntetésben vagyon ott-is gradus.* Meg hűl ugy, à meleg tűz!

Az (x) *utolso filléren, értetnek á kicsiny vétkek, mellyekért, eleget kell tenni á Purgatoriumban, s-az után ſzabadul az ember onnan ki.* Ha tetzik talám job igy: (y) *Tőmlőtzben vettetel; az az, kűl-*

(t) Bar. radius tom. 2. Conc. Evang. lib. 7. c. 17. pag. 449.

(u) Maldonatus in h. l.

(x) Bell. libr. 1. de Purgat. c. 7 ex Matt. 5. 25.

(y) Gloſſa interl. in h. l.

V

Carthuſ. in c. 5. Matt. art. 10. Lyran. in h. l.

az, kűlső ſetétségre; honnan ki nem jűſz, miglen meg-fizetz; az az, SOHA. Mit mondaſz ehez? Iſmét: (z) Ne ugy ércs ezt, mint ha valaki ki jőhetne à tőmlőczbűl; (pokolbul) mert á MIGLEN, à ſzent irásban, az időnek őrőkké valoságát-is jelenti.

(z) Didacus Stella in c. 12. Luc. pag. 99.

(a) Némely bűnők à más világon bocsáttatnak megh; mert az irás mondgya; hogy az ember Fia ellen tselekedett vétek, meg bocsáttatik; à Szent Lèlek ellen tőtt bűn ſenig, ſe itt, ſem à más világon, nem nyér bocsánatot. Megh bocsáttatik hát à Purgatoriumban? Nem ugy vagyon; mert ezek mondanak igazabbat: (b) A' ki à Szent Lélek ellen vét, ſoha meg nem bocsáttatik bűne. Azt állattad te régen: hogy (c) Senki nem tanittya azt à Chatholicuſok kőzűl;

(a) Bell. libr. 1. de Purgat. cap. 4. ex Matt. 12. 31.

(b) Alphonſus de Caſtro libr. 12. adv. hæreſ. verbo peccatũ. hæreſ. 6. Dionyſ. Carthuſ. in h. l.

(c) Bell. l. 1. de Purgat. c. 13. reſp. ad 2.

zűl; hogy valakinek halálos vétke, meg-bocsáttatnék á Purgatoriumban; ha ugy vagyon; azt kérdem: Nem halálos véteké à Szent Lélek ellen valo bűn? Ellene mondaſz ugy Vrad ſzavának.

(d) Az hivolkodo ſzorul ſzámot kell adni; ezt à bűnt meg-cselekeſzik az hivek-is; azért űk-is ſzámot adnak; nem az itiletben, hanem az előtt, mert ugyan-is az előtt léſzen á ſzenteknek bűnők bocsánattya. jádzol az iráſſal! (e) Az itilet naſpján itt, amâ kőzőnséges itilet értetik, mellyen az hitetlenek, még az hivolkodo ſzórul-is, ſzámot adnak.

(d) Salmer. tom. 14. diſp. 26. pag. 228. ex Matt. 12. 36.

(e) Joan. Ferus. Franciſc. Lucas. Maldon. in h. l.

(f) Ki az ű Vrának akarattyát nem tudta, keveſſeb bűntetéſe léſzen. A' Purgatoriumban léſzen ám az! Bezzeg ott, találád! A' fejed-

(f) Frãc. Polygranus de Purgat. ex Luc. 12. 48.

fejedben veri ez, az eſzt: (g) *Keveſſeb bűntetéſe léſzen; mind az által, őrőkké kinlodik.* Vgy tetzik pokoli győtrelmet forgatnak más barátid, mert az tart őrőkké! Ezt elől ſem kell vala hoznod.

(g) Dionyſ. Carthuſ. in h. l. Didacus Stella in h. l.

(h) *Bé fogadnak az őrőkké valo hajlékban; azért, ſegittetnek az emberek halálok után, à ſzentek kőnyőrgéſekkel.* El-tévedtél itt-is! Im haza vezetnek ezek: (i) *Nincsen á ſzegények hatalmában az, hogy minket az Egekben vigyenek.* Hát, hogy hogy kell érteni? (k) A' *ſzegényekkel cselekedett Elemoſyna, fogad téged az éghben.* Igen (l) *homályos beſzédeknek* tartyák á tiéid-is ezeket; s' azokbol kellé még-is Purgatoriumodot ki hoznod? világoſabbat kereſs ha lehet!

(h) Bell. libr. 1. de Purgat. c. 8. ex Luc. 16. c. 8.

(i) Maldonatus in h. l. pag. 320.

(k) Didacus Stella in annot. h. l. pag. 162.

(l) Salmero in h. l. tom. 7. tract. 29.

(m) A-

(m) *Ama gazdag látta Abrahámot távul; azért Purgatoriumban volt.* Vonnyátok csak egymáſt! Hiſzem (n) *à Páſpiſták, azt á gazdagot, mind pokolban tanittyák lenni,* még-is más konyhát mutatz te néki! De bár Purgatoriumban lőtt-is; ugyan nem nyere kegyelmet *Abrahámtul*; ki tudgya, ha à ſzentek-is nem nyernek te éretted, ſemmit Iſtentűl? (o) *Nem mehetni pokolbul* (hol è gazdag volt) *mennyorſzágban*, te penig nem vagy ollyan hiſzemben à Purgatorium felől! Vagyon kicsiny viz (ugyé?) Purgatoriumban; ez penig egy cseppet ſem talála.

(m) Fevard. l. 12. Theomach c. 2. n. 2. ex Luc. 16. 23.

(n) Bell. libr. 1. de Purgat. c. 8

(o) ℣. 26.

(p) *Fel támaſztotta Iſten Chriſtuſt, meg-oldván à Pokolnak fájdalmit; azért némely lelkeket, ki hozott Chriſtus à Pokoli fájdalombul.* Bezzeg ugy! majd benne had-

(p) Bell. libr. 1. de Purg. c. 8. ex Act. 2. 24.

hadnak ezek: (q) A' Christus az halálnak köteleit szaggatta el, mikor fel költ.

(r) A' szenteknek szükségekben társok legyetek; az az, à Purgatoriumban valokért könyörögjetek, s-Elemosynát adgyatok. Találád! Igy vagyon az: (s) Segéllyétek szükségekben, az üldözést viselő szenteket. Egy szoval: (t) Gazdálkodásokat mutassák, à bujdoso szentekkez. Hiszem nem elznek, à Purgatoriumban valo lelkek!

(u) Meg-tartatik, mint egy tüz által. Itt à tüzön, értetik Purgatorium; melyre mennek-is, kik ez életben szénát, pozdorját épitenek. Magad-is ez helyet, (x) igen nehéznek hivod; még-is á koholo helyre vonod! (y) Csak à sensus literálisbul akarsz erős argu-

(q) Ioan. Nes Ferus in h. l. Cajetan. in h. l. Lorinus Jesuita in h. l. Ribera in Comm. Ose. 13. n. 23. Tirinus in h. l. (r) Rom. 12. 13. Salmero tom. 14. disp. 25. p. 217. (s) Tolet. in h. l. Lyranus in h. l. (t) Benedictus Justinianus in h. l. (u) 1 Cor. 3. 14. Bellar. l. 1. de Purg. c. 5. (x) Idē ibid. (y) Idē l. 3. de verbo Dei c. 3.

argumentumot venni, hited erősitésére; è penig az hely, rakva (z) Metaphorával. Magad vallásán valók, az épitőkön itt, értik az (a) Ecclesia doctorit; mely hagy vagyon, csak azok mennek hát Purgatoriumban! Te-is azt tanitod; hogy itt à szénas-à pozdorja, nem egyéb, hanem (b) à tanitóknak Saszon nélkül valo tudományok. Nohát itt-is, csak à tanitók mennek Purgatoriumban! Igy vakarsz fejedre: Ollyan tüzről szoll itt az Apostol, mellyen mindeneknek által kell menniek; (mert nem csak à széna, hanem az arany-is meg-probaltatik az által,) de (c) à Purgatorium tüzén, nem mindeneknek kell által menniek. Isten győzné elől számlálni, mind miket értetek itt à tüzön! magad, (d) betü szerént valo tüzet; hol az Isten itile-

(z) Bened. Justinianus in h. l. (a) Thom. Dionys. (b) Bell. ut supra §. Sexta sententia. (c) Idem l. 1. de Purgat. c. 5. §. Deniq. (d) Idem ibid.

itiletinek tűzét, hol à Purgatorium langját érted ezen. Némellyitek, *à* (e) *pokoli tűzet* szemléli itt. Ki tud kőzőttetek el-igazodni, holott, egymást nem értitek? *Metaphorat* ismérsz te á *szénában, pozdorjában, fában, aranyban, s-ezűstben*; nyilván azt kell ismérned à *tűzben-is*, mely azokat meg-probállya. Ollyané á Purgatorium tűze? magad-is meg-feletkezél egyszer, mikor igy irál: (f) *Itt az aranyon s-ezűstőn*, à *tőkélletes cselekedeteket kell érteni*. Másutt megént: (g) Az *aranyon s-ezűstőn, nem* à *jo cselekedetek, hanem az hasznos tudományok értetnek*. En bé rekesztem ezzel: (h) *Nem tartozik à dologra, innen ki hozni à Purgatorium tűzét. Vétetik inkáb ez hely, à szent Pál után* kővetkezet *Apostólok tudományárul, kik ha Christuson épitnek, jo lészen à munka; de ha Sidoi vallással elegyitik azt megh, ki nyilatkozik azoknak csalárdságok, s-az Isten itiletinek tűzè, ki mutattya.*

(e) *Turrianus l. 4. pro Epist. Decret. contra Magdæb. c. 13.*

(f) *Bell. libr. 1. de amis. grat. & stat. pecc. cap. 9.*

(g) *Idem l. 1. de Purgat. c. 5.*

(h) *Erasmus in h. l. pag. 352.*

(i) *Mit cselekesznek azok, kik az halottakért meg keresztelkednek, ha az halottak fel nem támadnak? értelme ez: miért kőnyőrőgnek, bűjtőlnek, s-győtrik magokat az halottakért az emberek, ha az halottak fel nem támadnak?* Ez hellyet-is (k) *igen nehéznek* mondod te; s-miért még-is, hogy ebbűl akarsz bizónyitani? Némellyitek ezt igy érti; hogy itt az *halottakért valo meg keresztelkedés* nem egyéb; hanem mikor ember (l) *ugy keresztelkedik megh, mint egy meg holt, à Christus halála hasonlatosságára.* Igy-is szoltok hozzája: (m) *Voltak oly gorombák, kik, è világbul keresztség*

(i) *Bell. libr. 1. de Purgat. c. 6. ex 1 Cor. 15. 29.*

(k) *Salm. tom. 14. disp. 24. in 1 Cor.*

(l) *Glos. ordinar. in h. l.*

(m) *Idem ibidem.*

ség nélkül ki-multakért kereſztelkedtenek meg; mint ha azoknak az, haſznált volna. Vagyon ily magyarázó-is: (n) Halottakért, az az, à meg holt cselekedetekért, mellyeknek el-moſására való à kereſztség. Más penig igy tanit: (o) Halottakért, az az, mi azért kereſztelkedünk meg, mert Chriſtus meg-holt, s-ez után mi-is meg halunk á bűnöknek. Igen világos értelemnek, ez mondatik: (p) Az hivek, halottak közzül való fel támadás reménsége alat kereſztelkednek meg; hogy ezzel meg bizonyitsák, az ű jövendőbéli fel-támadáſokat. Illyent-is tőttenek le: (q) Halottakért meg kereſztelkedni nem egyéb; hanem, vért ontani à Chriſtuſért, à mi jövendő fel-támadáſunknak bizonságára. Ezek közzül, egy ſem emleget Purgatoriumot; láſſad te mellyek

(n) Lyranus in h. l.

(o) Cajet. Sentaculo 2. q. 3.

(p) Cornel. à Lapide in Comm.

(q) Maldon. in c. 12. Luc. ℣. 50.

lyik magyarázatot veſzed!

(r) A' föld alat valoknak térdek-is, meg hajolnak à Jéſus nevére. Ezeken, értetnek à Purgatoriumban valo lelkek; mert à pokolban valók, nem hajtanak Chriſtuſnak térdet. Miért kel neked ezt, igy magyaráznod? holot tudoſſabbak te náladnál, à föld alat valókon értik az (s) ördögöket; kik kételenségből engednek Chriſtuſnak. Egy ſzoval azért: (t) kevés ereje vagyon innen, à Purgatorium meg mutatáſának.

(u) Az Ur legyen irgalmas az Oneſiphorus háza népének; ihol it, csak háza népe emlittetik ennek, meghólt vólt már maga; kel hát, az halottak idveſségekért imádkozni. Hogy nem mondod már azt-is hogy ſzent Pál, az Oneſiphorus eleiért-is imádkozot, kik mind az ál-

(r) Ecclus in Enchir. de Purg. p. 219. ex Phil. 2. 10.

(s) Thom. de Aquino lect. 3. in c. 2. Phil. Lyranus in h. l. Suarez tom. 3. in 3. diſp. 43. Bellarm. libr. 2. de Purgat. c. 6.

(t) Schoppius in Apologet. c. 6. f. 85.

(u) Fevard. in Theom. ex 2 Tim. 1. 16.

az által *pogányok* valának? A-tiéid; (x) *Ephésusbéli Tanitónak* mondgyák ezt *Timotheus után*; élt hát még akkór, mikor az *Apostol* ezeket irta. Nem-is Purgatoriumbul kéri ki szabadulását; (y) *amaz ntolso itilet napján, mondgya, hogy legyen jóval Isten nékiek.*

(x) *Benedictus Justinianus. Salmero in h. l.*

(y) *Thomas, Cajetanus in h. l.*

(z) *Kik à tömlötzben voltak, Prædikált Christus azoknak; à tömlötzön értetik à Purgatorium.* Ne pártoly el mesteredtül; ki ezt à (a) *szent Atyák Limbussára* viszi. Más penig azt mondgya; hogy ezen (b) à *pokol értetik, nem Limbus, vagy Purgatorium.* Miért? mert (c) *nem hihető, hogy azok à lelkek Noë idejétül fogva, à Purgatoriumban löttek legyen mind; az-is bizontalan, hogy Christus akkor, lelkeket hozot légyen ki à Purgatoriumbul.* Ez az hellyis,

(z) *Tirinus in 1 Pet. 3.*

(a) *Bell. libr. 4. de Christ. c. 13.*

(b) *Mendoza in Controv. Theol. quæst. 1. pag. 73.*

(c) *Lorinus in h. l.*

(d)

(d) *homályos* te elötted; miért vitatod hat még-is ebbül dolgodat? Elég ez nékem: (e) *Nem tartozik ez hely, à Christusnak pokolra való szállására.*

(f) *A' szabad akarat szerént vétkezöknek, le tétetet à tüznek lángja.* Arczul csapod it magadat; mert másut igy beszéllesz; hogy (g) *itt az Apostol, à Szent Lélek ellen* vétökrül *szól*; s-hogy mersz te azoknak Purgatoriumot adni? Oly tüzrül szól az Apostol; mely (h) *meg-emészti az Isten ellenségit*; ugy tetzik penig, hogy à te Purgatoriumod, *vétkeket*, nem *embereket* emészt! mi közöd még-is ézzel?

(i) *Az halálra valo bünért, nem hasznos imádkozni. Azért, vagyon oly vétek, melybül való meg-tisztulásért, imádkozhatik valaki, ember holta utánn-is.* De meghérts

(d) *Bell. libr. 4. de Christ. c. 13.*

(e) *Thomas part. 3. q. 52. art. 2. ad 3.*

(f) *Bell. libr. 1. de Purgat. c. 14. resp. ad 2. ex Hebr. 10. 26.*

(g) *Idem libr. 1. de verb. Dei c. 17. resp. ad 5. arg.*

(h) ℣. 27.

(i) *Greg. de Valent. de Purg. c. 3. pag. 279.*

(k) Cajet. Jentac. 8. q. 3. Lorinus in h. l.

ércs! (k) *Nem ſzol itt az Apoſtol arrul à kőnyőrgéſrűl, mely à meghholtakért tétetik; hanem, á mely léſzen az élőkért.* Ha ugy, mit ſutulſz ebbűl, ez élet után való imádságot?

(l) Bell. libr. 1. de Purg c. 8. ex Apoc. 5. 13.

(l) *Áldáſt mondanak à főld alat à Báránynak. Azért Purgatoriumban cselekeſzik azt, mert pokolban ollyan áldas nincsen.* Magad ſem tudod, hogy ha (m) *à főld alat vagyoné à Purgatorium*; mégis kapdoſzſz ezen! Eſzedben juſſon ez-is: (n) *Az őrdőgők értetnek à főld alat valókon; kik dicsirni mondatnak Iſtent; nem hogy azt cselekedgyék; hanem hogy, űk-is meg iſmérik, hogy Iſten meltó à dicsiretre; s-ſokſzor-is kénſzerittetnek az Iſten dicsiretit, az embereknek ki hirdetni.*

(m) Idem libr. 2. de Purg. c. 6.

(n) Jacobus Tirin. Pererius in h. l.

(o) Apoc. 6. 9.

(o) *Az oltár alat látzottak à Martyrok lelkei.* Talám *oltár alat* vagyon Purgatorium? lám egyſzer azt mondád; hogy (p) *nem tudgya azt az Eccleſia, hol vagyon*, moſt penig ujjal mutatod! Ez-is ſzemed eleiben akadgyon: Tagadád néha napján te, hogy (q) *à Martyrok Purgatoriumban mennyenek*; miért hát hogy moſt, ott adtz nekiek ſzálláſt? Majd leſzen (r) *ez helyrűl* emlekezet.

(p) Bell. libr. 2. de Purg c. 6.

(q) Idem ibid. c. 1. §. Hæc ſententia.

(r) Pūct. 28.

(s) *Amaz űveg tenger, meg elegyittetet tűzzel.* Valahol te tűzet látz, mindgyárt Purgátoriumot csinálſz belőle! (t) *Itt à tűzzel meg elegyittetet űveg tēgeren; értetik à meg kereſzteltettek hitek; mely, igen meg probáltatik az űldőzéſek* (ez à tűz) *által; ezen álnak à diadalmas Martyrok.* Némely igy-is ſzól hozzá: (u) *Az űveg tenger itt nem egyéb hanem à világos harmadik égh; mely megh ele-*

(s) Fevard. l. 12. Theomath. c. 10. n. 5. ex Apoc. 15. 2.

(t) Blaſius de Viega in Com. Apoc. p. 746.

(u) Jacobus Tirin. in h. l.

elegyittetet tűzzel, mert tűndőklik az Isten jelen létével. Igy sem hozhatz innen ki Purgatoriumot, mert à talám nálad-is nem az égben vagyon.

(x) Becanus l. 1. Manual. c. 8. num. 49. ex Apoc. 21. 27.

(y) Salmero tract. 14. disp. 26. pag. 228.

(z) Salmero tom. 14. disp. 25

(x) Nem megyen bé menyben semmi tisztátalan; meg kel hát à Purgatoriumban tisztulni. Allyon ellened ez: (y) A' nyomoruságok, mellyeket az hivek szenvednek ez életbē, meg tisztittyák à lelkeket a bűnőktűl. Nem kel hát ez élet után valo Purgatorium!

(z) Némellyek ez életre fel támasztattak; kiknek lelkek nem volt pokolban, mert onnan senki ki nem jőhet; sem menyországban, mert ki látta, hogy Isten à dicsősségben valo lelket, è nyavalyával tellyes világra kűldgye ismétlen? voltak hát afféle lelkek à Purgatoriumban. Halládé? (z) Gorombaság azt tudakozni; hol voltak ez élet-

(z) Lorinus in c. 20. ℣. 10. Act.

életre viszsza hivattaknak lelkek? Nem tartozom hát én azzal, hogy erre felellyek. Ezeket kelle, jó ide jén elődben adnom.

Szent Agoston mellet megh nē maradhatunk à lakoló helynek állatásában; mert magais nem ighen bátran szól ehez; ércs meg: (a) Ezélet után, nem tudunk harmadik hellyet; nincsenis arrul emlekezet az irásban. Másuttis igy beßélget: (b) A' kik azt állatyák, hogy némely emberek, nem őrőkké való, hanem hosszas tűz által bűntettetnek; nyilván emberi jó akarattul csalattatnak meg; mert à szent irás másképpen tanit. Hozza adgya ezt-is: (c) A' más életben csak menyországot ád Isten s-kárhozatot; itt penig, avagy bűnt old, vagy kőt. Vagyon illyen mondása-is: (d) Tűz által valo meg-tartattatás TALAM vagyon

(a) Aug. l. 5. contra Pelag.

(b) Idem in Enchirid c. 67.

(c) Idem in quaest. utriusque Testam.

(d) Idem in Enchirid. cap. 68. 69.

vagyon ez élet után-is; mely kérdésben-is bozattathatik. Imét: (e) *Ha némely lelkek ez élet után ideig valo tüzet mondatnak szenvedni, nem tartok ellent benne; mert* TALAM *igaz.* Im érted azért *Szent Agoston* elméjét; ugy hiszem abban az időben csak fűvében vala è kérdés: *Vagyoné ez élet után lakolo hely, vagy nincs?* ű-is azért, hol meg *engedi*, hol *tagadgya*, hol *kételkedik* felőle. Efféle iráfi felől mondotta oszton ű ezt: (f) *Csak azt akarom; hogy az én iráfimat annyiban szeressék az emberek; menyiben én azokban el-nem tévelyedtem.* Mi nem mindent *Apoftoli csalhatatlansággal* irt *Szent* Agoston! Volt olykor; ezt állatta: *Péteren épitetett* az *Anyaszentegyház*, s-meg azon beszédét *visszavivta*, s-igy

(e) Idem libr. 21. Civit. Dei cap. 26.

(f) Aug. libr. 2. de Perfev. cap. 21.

igy szollott: (g) *Christusom inkáb, hogy sem Péteren, ama mondás szerént: E' kősziklán épitem Anyaszentegyházamat.*

27. Fordulsz már *Calvinusra*, s-véteknek aránzod ezt irásában, hogy (h) *az ördögöknek kinokat itilet napjára halasztya*; (i) *s-az hitetleneket-is à büntetésnek napjáig lántzon tartani* mondgya; honnan azt akarod ki-hozni; hogy ű az hitetleneknek lelkeket testekből ki költözések után, nem mindgyárt küldi pokolra. Nem mondott ű semi képtelen dolgot, sőt inkáb igy tanitot: (k) Szörnyű *büntetés alá adá Isten az* égnek *nemes lakoſit.* (érti az ördögöket.) Ha azt mondotta; *halasztya Isten azoknak büntetéseket*; meg határozta s-igy szollot: VTOLSO *büntetéseket.* Az hitetlenek-is, vallyon

(g) Idem l. Retract. l. 2. c. 21. Et Serm. 13. de verb. Domini.

(h) Calv. in Iud. v. 6.

(i) Calv. l. 3. c. 25. n. 6. Pazman. fol. 506.

(k) Calv. in Iud. v. 6.

s-hol *tartatnak lántzon? Pokolban.* mert az ördögök az ott valo (*l*) *ſetétségbē* àkké*ppen vadnak*; az hitetleneknek-is azért (*m*) *ollyan állapattyok vagyon.* Mit mondott *Calvinus* vallyon, mellyet ez aránt-is à ſzent irásbul nem vött? A' Sz. Lélek ſzava ez: *Az eredeteket el-hagyott Angyalok kötélben tartatnak, amà nagy napnak itiletire.* Az övé ez: *Az ördögöknek bűntetéſe, halad amà nagy napra.* Itillye meg à jo lélek, ha el-távozotté à ſzent iras ertelmétűl. Vaj vaj merö patvar! Nem tűrhedd ezt-is el ű benne; hogy ű (*n*) *az hivek lelkeinek teſtekbűl* ki költözéſek *után, nem mindgyárt ád* (igy ſzollaſz te) *boldogságot.* Ah világ világ, bezzeg *roſzſzat* ſzoktál ki hozni à *jóbul!* Ez aránt én ezt néked mind ſzemed-

(*l*) Iud. ỳ. 6.

(*m*) Calv. l. 3. c. 25. §. 6.

(*n*) Láſd. fellyeb. 1. Toldal. punct. 1.

medre vethetném, à magad irásábul; hogy még *Tertullianus*, s-*Lanctantius-is* oly hiſzemben voltak; (*o*) kik *tagadták, mindgyárt* à *lelkeknek el költözéſe után, Iſtennek látását s-boldogságát*; ide valok voltak: (*p*) *Origenes, Irenæus, Chryſoſtomus, Theodoretus, Oecumenius, Theophilactus, Ambroſius, Bernhárdus*; te még-is az egy *Calvinuſt* (*q*) *hamiſsitod* (mert è ſzoval élſz) ebben. De láſsuk lelketek iſméreti, mit ſzerezzen! Igy ſzol nagy Meſtertek: (*r*) *Calvinus* à *ſzenteknek lelkeket, Chriſtus el jövetele elöt az égben helyhezteti.* Máſ-is: (*s*) *Azt irja Calvinus; hogy mikor el-hadgyuk è világot s-Iſtenhez megyünk; űtet* LEG KÖZELEB *meg láttyuk ſzemünkel.* De penig ellenségi igazittyák! Vajki jol tudom hogy à *Cal-*

(*o*) Vaſquez Jeſ. Tom. 1. in Thom. diſp. 19. c. 1. n. 1. & 11.

(*p*) Stapl. libr. 1. de autorit. Script. c. 2. §. 5.

(*q*) Pazm. fol. 958.

(*r*) Bell. libr. 4. de Chriſto. c. 15. Tertio Calvinus.

(*s*) Fevardent. Theom. l. 8. c. 8. §. min. mihi. & deinceps.

à *Calvinus* (t) PITVARA forog előtted; melyben tőle állatod, *à Szenteket várakozni mind itilet napjáig.* Meg-bocsáss! Noszíza ha tetzik, ments-meg magad igy *Calvinust*: (u) *Azt mondgya Bernhárd Doctor, hogy à Szentek* NEM LATTYAK *à fel támadás előtt Istent, s-mind à fel támadásig* PITVARBAN *vadnak, az után lésznek oszton az* HAZBAN, *az az, à boldogságban; mostan csak az* ELSŐ *kőntősben* őltőznek, *mely az ű lelkeknek boldogsága,* AZ VTAN MASIK RVHABAN, MELY AZ ű TESTEKNEK DICSŐSSEGE. Hogy hogy vagyon az, hogy è Szent Atyának, job kéz felől valo helyt adtz, s-mondását javallod; *Calvinust* penig mint *eretneket* (à te itileted szerént) *bal* kéz felől hagyod? maga láttya Isten, meg-eggyez ű *Szent Bernhárdal* itt. De, hogy erőszak tétel ne légyen mondásán; lássuk mint magyarázza magát: (x) *Az hiveknek lelkek, mihelt testektűl el válnak, mindgyárt Istennel élnek, s-az ő országának őrőmében részesűlnek; noha azoknak* TŐKELLETES *boldogságok à Christus utolso el jővetelire halad.* Elég volna ez, az ű ártatlanságának látására jo lelki ismeretű embernek; mert még egy nem szinte derekas baráttya-is, igy oltalmazta itt űtet: (y) *Eszefelejtetteknek tartya azokat Calvinus, kik à mi lelkeinket testűnkel eggyűtt megh halni, vagy ugy el-alunni, mintha meg holtak volna, állattyák; hanem inkáb* (z) *élni mondgya azokat Istennél.* PITVART azért

(t) *Pazm. fol.* 516. *Calv. l.* 3. *Inst. c.* 20.

(u) *Bell. libr.* 1. *de Beat. Sanct. c.* 5. §. *Ad locum Bernhardi.*

(x) *Calvinus adversus Libertinos c.* 22.

(y) *Fevard. Theomach l.* 8. *cap.* 7. §. *Min. in Calv. in* 1 *Cor.* 15.

(z) *Calv. in* 2 *Cor.* 5. 8.

zért emleget, mert néz vala (a) *amaz helyre*; melyben csak maga à *fű Pap* à ſzent helyre bé menvén, s-azonban á kőſség KIVűL várakozván, à népnek nevét viſeli vala vállain; Chriſtuſ-is vére által *præſentált* minket Iſtennek. Az à PITVAR melyben à nép állot, (b) *réſze volt ám à Templomnak.* (igy beſzélnek à tiéid) Nincs az ſohol *Calvinuſnál*, hogy à jó lelkeket az égbűl ki rekeſzſze, mert magad-is azt mondod felőle: (c) *Ha valaki kérdi Calvinuſtúl; hol voltak Chriſtus halála előt az igazaknak lelkei? igy felel:* AZ EGBEN. Job volt volna *Irenæusban* ezt meg látnod: (d) *Az igazaknak lelkek, Iſtentűl nékiek kéſzittetet láthatatlan helyre mennek, s-ott mulatnak mind à fel-támadáſig; annak*

(a) Kijöv. 28.

(b) Ribera in eum locum Solutio.

(c) Bell. libr. 4. de Chriſto c. 9.

(d) Iren. libr. 5.

annak utánna MENNEK *oſzton Chriſtus eleiben*; hogy ſem *Calvinuſt* az igaſságért karhoztatnod. Ha még-is ſzorongatod űtet, s-azt mondod: hogy (e) *à dicsőſségnek Coronáját Chriſtus el-jövetelére halaſztya*; ugy ércsed; hogy ű à lelkeknek nem *el-kezdet* hanem *tőkélletes* boldogságárul ſzol, mikor à teſt-is meg-jutalmaztatik; de errűl *imént-is* ſzollánk. A' ſzentek lelkeinek *élésérűl* s-Iſtent *dicsiréſekrűl* elől hozot ſzent iráſi helyeidet, mind javallom, s-én-is nem vallok itt kűlőmbet. Mind az által, *Abrahám* lelkének, *Iſtennek* való akkori *élésébűl*, mikor Chriſtus ezt mondotta: (g) *Abrahám s-Iſák élnek Iſtennek*; nem helytelenűl kérdeném ezt: *Voltaké* űk *akkor Lymbusban*, à *vagy Iſten orſzágában?* Mert ha *Iſtennek*

(e) Calv. Inſt. l. 3. c. 25. §. 6. Pazman fol. 516.

(f) 1 Told. punct. 1.

(g) Luk. 20. 38.

nek éltek; hogy hogy vagyon
még-is, hogy ki rekesztettek az
(b) 1 Ián. 3. 2. (b) *Isten látásátul*, holot *abban áll*
az örök élet? Vagy miképpen
(i) Matt. 8. 11. (i) *telepednek vélek eggyűt le az*
Uj Testamentumi hivek á men-
(k) Luk. 16. 22. *nyeknek országában*? Lám à (k)
Lázár lelke Christus halála előt,
menyországban viteték; te penig
(l) Pazm. fol. 961. azt vitatod, hogy ez, nem (l) *pél-*
da beszéd, hanem *Historia* volt;
melynek igaſsága annál-is in-
káb meg marad.

28. Hát azt tanittya az *igaz* hit
(m) Pazman fol. 959. hogy: (m) *Vagyon à dicsőűlt szen-*
tekben, à vitézkedő gyűlekezet-
hez való szeretet? jól beszél;
(n) 1 Cor. 13. 8. mert: (n) *A' szeretet soha el nem*
fogy. De, mi kővetkezik innen?
Ezé, hogy *azok segitik* KőZőN-
SEGESSEN *az élőket kő-*
nyőrgéssel? Nem mondgyuk
azt, hogy à Christussal uralkodo
Eccle-

Ecclesia, né tudgya è mi földi itt
létünket; de tagadgyuk azt hogy
à mi *magános s-kiváltképpen* va-
ló állapatunkat ismérje, tűlők
meszsze valo földrűl minket
meg halgathasson; s' à mi szive-
ink gondolatit visgálhassa. Leg
inkáb azt; hogy ha *kőzőnségessen*
érettűnk kőnyőrőgnének-is az
idvezűlt szentek; űket azért
segitségre kellene hivni. Ma-
gad-is igy értesz felőle; hogy
(o) *az ô Testamentumi meg holt*
szentek kőnyőrgőttenek az élők-
ért; azonban penigh igy tani-
tasz; (p) *nem volt akkori idő-*
ben az szokásban; hogy az embe-
rek igy szollyanak; Szent Abrahám
kőnyőrőgj érettem. No hát, à
szentek érettűnk valo kőnyőr-
gésekbűl, nem kővetkezik az
űket segitségűnkre valo hivá-
sok!

(o) Bell. l. 2. de Purg. c. 15. §. Et quanquam.
(p) Bell. l. 1. de Beat. Sanct. c. 19. §. 2.

ſok! Vallyon s-mi okért? (q) *Mert ha iſmérnék-is ſzemélyünket, de még-is à mi imádságinknak más meg iſméréſe kivántatnék.* (à ſzivben vagyon az à ſohajtás) Láſsuk, micsoda helyeken akadot meg elméd: (r) *Jeremiás könyörgöt à Sidókért.* (igy irſz) Szollank moſt è könyvnek (s) *nem hiteles* voltárul. Oſzton, (t) *álmot* hűvelyeſz te; hiſzem álmában látta volt azt *Judás*; nem ſzabad penig (u) az *álomra figyelmezni*; magais azt mondgya *Sirách*, kinek irását te ſzereted; (x) *nem kell az álomban hizni, mert ſokakat meg csal.* Ide való ez-is; az akkori álomban, még (y) *arany tört-is adot Judáſnak Jeremias*; vallyon s-ugy volté az? Ez-is következnék innen, ha kellene ennek hinni; hogy csak ketten imádkoznak az égben;

(q) *Becanus l. de Invoc. Sanct. p. 41.*

(r) *2 Mac. 15. 14.*

(s) *1 Told. punct. 20.*

(t) *℣. 11.*

(u) *Ier. 29. 11.*

(x) *Sir. 34. 7.*

(y) *℣. 15.*

Jeremiás s-Oniás; mert è kettőt látta *Judás*; s-te néked-is è kettőt kellene ſegitségré hivnod. Következik à *Mártyrok* igy ſzóló lelke: (z) *Meddig nem állaſz Uram boſzſzut à mi vérünkért, azokon, kik lakoznak è földön?* Láſs erről (a) *fellyeb.* Hozzá adván ezt: (b) *Azok à lelkek, az ű testeknek fel-támadásáért s-megdicsőtéſeért kiáltanak vala.* Ha ugy; nem könyörögtek hát ezek *máſokért.* Némellyitek igy-is ſzól hozzá: (c) *Nem tulajdon jedsésben kell itt à kiáltáſt venni; ha nem ugy kel érteni mint az Abel vére kiáltot Cain ellen.* Annál-is inkáb nem következik már à lelkek *könyörgéſe*: A' ſem helyes azért, hogy à mennyei lelkek (d) *tulajdonképpen* kértek volna boſzſzu álláſt: *mert* à *boldog életben kicsoda kegyetlen?* ez-is

(z) *Titk. 6. 10.*

(a) *Reg. 21. in fine.*

(b) *Ambroſius Ausbertus Haymo. Bernhardus ſerm. 3. in feſto omnium Sanct.*

(c) *Ribera. Viegas in h. l.*

(d) *Ribera in h. l.*

ez-is tántorog; hogy *Attyokfiainak kértek volna azok à lelkek békeséget.* Sőt inkáb igy állok ellened: Azok à lelkek megh nem halgattatának, mert è mondaték nékiek: (e) *még egy kevés ideig várakozzanak*; ki tudgya, ha à te éretted való kőnyőrgésre-is nem leszen válasz? Helytelen ki kapás; hogy (f) à *Boldogult lelkek, hajlandobbak az irgalmasság kéréſre; hogy ſem mint à boſzſzu álláſra valo onſzolláſra; mert tőkélletes ſzeretet vagyon bennek*; (g) *Iſtenhez-is haſonlatoſſak, ki nagyob irgalmaſságu, hogy ſem boſzſzu álló.* Mert meg hallád, hogy ezek à lelkek nem *tulajdonképpen* kértek *boſzſzu álláſt*; irgalmaſságot ſem kértek hát! melyrűl az irás még csak ugy ſem emlekezik, mint á *boſzſzu álláſrol.* Az ű bennek lévő *tőkelle-*

(e) ỳ. 11.

(f) Pazm. fol. 959.

(g) 1 Ján. 3. 2.

kélletes ſzeretet nem abban áll, hogy à mi itt való dolgainkat igazgaſsák; mert Iſtenhez-is *tőkélletes ſzeretettel* gerjedeznek, mely nem ſzenvedi azt el, hogy az ű Iſteneknek tiſzteſségét magoknak vegyék. *Haſonlatoſſak ugyan Iſtenhez*; de nem à velűnk való irgalmaſság kőzlésben; mert: (h) *kicsoda ollyan az Eghben-is mint ű, kit az igaz mondás ugy felőltőztetet volna?* Senki. Ha illyen világot adnánk ez helynek-is; hogy ezek à *Mártyrok* à vitézkedő ſeregben voltanak még; nem tennénk erőſzakot ez helyen; mert à mondatik felőlők, hogy az *oltár alatt* voltak, nem *felette*; mellyet igy világoſit egy tiéd-is: (i) *Nem voltak még meg dicsőittetvén ezek, az Iſtennek boldogságos ſzinelátásával akkor. Kiáltáſ is* tulajdonit-

(h) Solt. 89. 9.

(i) Bernhardus. ſerm. 4. in Feſt. omnium Sanct.

donittatik nékiek, mely inkáb nézi à *vitézkedö* sereget, az *éneklés* penig à *gyözedelmes*kedöt. Az-is mondatik felölök, hogy (k) *fejér ruhák adattattak reájok*; mely (l) *à lelkeknek fel-támadás elöt való boldogságokat jedzi*. Ez ha igaz, *kiáltások* után *boldogittattak* hát è *lelkek* meg! (m) Akkor mondgya ugyan az irás ezeket már meg *ölletteknek*; de mit árt, ha ártatlan vérek ki-ontásakor *kiáltottak*? ugyan-is, akkor szokot *Abel kiáltani*. Ha ezt nem veszed-is; elégedgyél meg az elsö magyarázattal; ha à sem kell; meg tudgyad, tiéd ez: (n) *Az hitnek dolgát nem homályos, hanem világos helybül kel meg probálni*: teis meg tapasztaltad penig, hogy ez, *titkos látás*. A' rend már (o) *Jeronymusra*, s' (p) *Naziánzenusra* jutott; kiket igy irsz

(k) ℣. 11.
(l) Vieg. d. l.
(m) Titk. 6. 9.
(n) Bell. libr. 3. de verb. Dei c. 3.
(o) Jeronym. contra Vigillant. c. 3.
(p) Nazianzenus orat. 12. in obitu Patris.

irsz szollani: (q) *Imadkoztak à szentek è földön éltekben egyebekért; tehát most, annál inkáb imádkoznak; mert ha, az homály által néző hit, meg szünik-is*; (r) *meg marad á szeretet, még penig tökéletesbé válik*; más képpen, (s) *halálban volna ember, ha szereteti nem volna*. Vesztett pernek tartom, ki à szent iráson kivül, némely *Páterek* irásira szorul. Mert, (t) *az Ecclesia az Apostolok s' Apostoli férfiak halálok után, nem sokáig maradot szüzen; hanem, à sok emberi találmányok által erösszak tétetet rajta*. (u) *Nem kel à mi hitünknek az emberi bölcseségen fundálni, hanem az Isteni erön*. (x) *Azon fellyül sem kel bölcselkedni, à mi meg iratot*. Meg mondotta azt *Jeronymus*, kit te citálsz: (y) *Nem kel nékünk à régieknek tévelygéseket követnünk*; hanem

(q) Pazaman fol. 959.
(r) 1 Cor. 13. 8.
(s) 1 Ján. 3. 14.
(t) Eusebius libr. 3. Histor. Eccles. cap. 29.
(u) 1 Cor. 2. 5.
(x) 1 Cor. 4. 6.
(y) Hieronym. in Jer. 9. ℣. 13. 14.

hanem à szent iras méltoságát. ů szava ez-is: (z) *Ki à szent irást másképpen érti, hogy sem mint az azt iro Szent Lélek kivánnya; méltán viseli az eretnek névet*; nem tudom hát méghis, hogy állassa, à szenteknek érettünk való esedezéseket; ha mit akartál volna, fel kellet volna ßavait jedzened. Nagyobbakat támasztok én, az én igyem oltalmazására, ů nálánál; halhatza az igy szólló szent Agostont: Vr Isten, (a) *kit találhatnék én, ki engemet te veled meg békéltetne! az Angyalokaté? Nem.* Ismét: (b) *Az à könyörgés, mely Christus által nem leszen; nem csak à vétket nem törölheti el, de még maga-is bün.* Sz. *Ambrus-is* igy mōd: (c) *Csak à Christus à mi szánk, mely által az Atyának szollunk; ů à mi szemünk, mely által láttyuk az Atyát; job kezünk, mely*

(z) Hieronym. in Coment. cap. 1. ad Gal.

(a) Aug. l. 10. Confess. c. 47.

(b) Aug. in Psal. 118.

(c) Ambrosius l. de Isaac. c. 8.

által az Atyának áldozatunkat bé mutattyuk. Nazianzenus penig, bár valamit irt volna-is, à (d) *szentek segitségül valo hivása felől*; de azt à könyvet à tiéid közzül; nem *Nazianzenus Gergelyének*; hanem (e) *Laodiceai Apollinarisénak*, mondgyák lenni. Ezek. kételkednek hozzája, s-még-is én velem bé akarod vétetni! de ha mi volnais, az igy beszéllő *Chrisostomust* támasztanám ellene: (f) A *Cananæabéli Aszonyi állat, nem megyen Jakabhoz, Janoshoz, Péterhez, sem az Apostolok egész seregéhez; hanem egyedül Christusnak esedezik.* Lássad már mint alkudtatod megh ůket! Senki nem mondhattya Christus kivül: (g) *Tudom, hogy mindenkor meg halgatz emgemet.* ů az, ki (h) *tökélletessen meg tarthattya mind azokat, valakik ů álta-*

(d) Anglo-Rhemenses in Annot. Act. 1. 14.

(e) Baronius An. 344. n. 133.

(f) Chrysost. Tom. 2. Homil. 22. de Mulier. Canan.

(g) Jan. 11. 42.

(h) Sid. 7. 25.

la já-

la járulnak Istenhez, mert mindenkor él, hogy ESEDEZZEK *mi érettünk.* Szent Lélek ellen iratot külömbség tétel hát ez: (i) *Christus, mi érettünk* ELEGTEVŐ *kőzben járó; de à szentek* ESEDEZŐK. Oh ember, ember! vallyon s-nem kőzőnséges *Propositioé* ez: (k) *Senki nem megyen az Atyához, hanem én általam?* Ismét: (l) *ű általa vagyon az Atyához való* MENETELŰNK. (m) *Isten s-emberek kőzőt való kőzben járó,* EGY. Miképpen hogy, (n) *nincsen tőb egy Istennél; ugy à kőzben járó-is csak* EGY. Erthetze à tiéidtül, s' mondgy ellenek ha mered! Egygyik igy szol: (o) *A' minden ható Istenhez, nem szabad járulni, hanem Christus által.* Másik azt mond-

(i) Eccius in Enchir. p. 154.

(k) Jan. 14. 6.

(l) Eph. 2. 18.

(m) 1 Tim. 2. 5.

(n) Estius in h. l.

(o) Clemens Episcopus Roman. l. 2. Constit Apostol. cap. 32. tom. 1. Concil. p. 58.

mondgya: (p) *Kik testet viseltenek; azok kőzzül,* CSAK *egyedül Christus esedezik mi érettünk az Egben.* Harmadik igy beszél: (q) *Az embereknek áldozattyok s-imádságok,* CSAK *egyedül à Christusért halgattatik meg.* Kettős bizonságot-is hozok elől: (r) *Azt mondgya Szent Agoston; hogy az emberekért Istennek esedezni, csak Christust illeti.* Ezek jozanok voltak, s-nem volt (s) *bépecsételve* itt előttők à szent irási levél; te reád penig álomnak lelke szállot, mikor igy irsz: (t) *Nem helytelen dolog, ha à szenteket mi, valami módon* MEGHVALTOINKNAK *mondgyuk.* Vram meddig szenveded ezt? Lássuk már; kővetkeziké ez: *Imádkoztak à szentek è földön mi érettünk; azért az Egben-is*

(p) Hincmarus Episc. Remensis in Epist. ad Hincmarum suum nepotem c. 25 circa An. 800.

(q) Claudius Espensaeus in 1 Tim. 2. fol. 269. ex 2. 9.

(r) Salm. in 1 Tim. 2. §. quantum attinet. August. l. 2. contra Epist. Parmen. cap. 8.

(s) Esa. 29. 11. cap. 4.

(t) Bellarm. libr. 1. de Indulgentiis

ben-is imádkoznak? Nem. Mert: 1. Az élőknek esedezéseket ez életben azért kévántuk; mert az (u) *Apostol parancsolta*; de hol vagyon à meg-holt szentek esedezések felől ollyan hagyomány? 2. Az élők esedezések meg halgatása felől, vagyon (x) *igiret*; de à meg holt szentekkel, vallyon s-ki biztat bennünket? 3. Ieles (y) *példák* tétettek le az élők imádsága felől; de à dicsőült szentek, hol tétettek le kővethetésül? 4. Vgyan nem *celebralunk innepeket* az élő szentek emlekezetire, ha itt éretünk esedeznekis; de à meg-holt jámborok, (y) *ugy tisteltetnek* ma az emberektül. 5. Az élőknek abbéli cselekedetek szeretetnek munkája, s-à *második* táblára tartozik; de à meg holtaknak segitségül valo

(u) 1 Tim. 2. 1. Jak. 5. 16.

(x) Ter. 20. 7. Job. 42. 8.

(y) 1 Sam. 7. 8. Rom. 15. 30. Ephes. 6. 19. 1 Thess. 5. 25. Sid. 13. 18.

(y) Bell. libr. 3 de cult. Sanct. c. 16. § Neque rationes.

valo hivások *religio*, s-az *első* táblàt nézi. 6. Nem folyamodunk az élőknek *érdemekhez* imádságunkban, de á meg-holt szentek-felől igy szoktak szollani az *Enosok*: (z) A' *szentek az ü érdemekkel, mind magoknak s-mid nékünk használhatnak*. 7. Az élő szentek, jelen vadnak velünk; láttyák háboruinkat; értik nékiek tőtt panaszinkat; de à meg-holt szentek (z) *el-hadtanak minket*, s-nekiek nem panaszolkodhatunk. 8. Az élő szentek esedezésekkor, nem tulajdonittyuk az *Istenét nékiek*; de à meg-holtak felől mikor igy szollunk: (a) A' *más életben vadnak, s-még-is meg halgàttyák könyörgésünket; s-belé nézhetnek szivéink rejtekében*; avagy nem adgyuké nékiek az Isten *mindent tudásàt, s-mindenüt valo voltát?*

9. Nem

(z) Bell. libr. 1. de Beat. Sanct. c. 20.

(z) Thomas part. 1. q. 52. art. 2.

(a) Anglo-Rhemenses in cap. 15. Luc. Sect. 2.

9. Nem helyheztettyük *bizodalmunkat* az élő szentekben; de à meg-holtak felől sokan igy hisznek: (b) *Vgyan azon hittel hiszünk à szentekben, mellyel á Christusban.* 10. Nem *minden* helyben lévő szűkséginket láttyák nêkünk az élők; de à meg-dicsőültek felől illyen szo vagyon: (c) *Semmi hely nem áll az uralkodo szentek ellen, hogy à távul valo dolgokat eszekbe ne vegyék.* 11. Nem mondgyuk az élőket *mindenhatoknak*; de à boldogságban mentek felől igy szolunk: (d) *Kicsoda tagadgya à szenteknek mindenhato voltokat?* 12. Ha az élő s-meg holt szenteket itt egyben foglalod; cseleked meg ezt-is: miképpen az élő szentek adnak egymásnak *Elemosynát*; s-egymást meg látogattyák; ugy cselekesznek az holtak-is. Hi-

(b) Corn. à Lapide in Comm. Epist. ad Philem. ℣. 4.

(c) Iodoc. Cocc. Thesauri tō. 1. libr. 5. art. 8.

(d) Bell. Conc. 4. de Beatitud. cælesti pag. 411. Henricus Sedulius in Apologetico fol. 240. Coster. in Enchirid. pag. 359.

Hiszedé ezt? Ladde mely meszsze estek az *elők* à meg *holtaktul*! Egy szoval azért tiéd ez, vagy akarod vagy nem: (x) *Semmiképpen nem mondathatnak az Angyalok s-szentek mi közben jároinknak; mert ugy, à közben járo Christus s-mi közöttünk volnának közben járok; a Szent iràs penig azt, Isten s-mi közzénk helyhezteti; mely* CSAK *à Christus Jesus-is.* Tudom miért nevezed az hitet, *homály által néző hitnek*; mert tenálad az, (y) *Nem Istenben valo bizodalom.* Mi penig, (z) *hit által járunk*; mely, (a) *láthatatlan dolgoknak-is bizonyos meg mutatoja.* De ez ám légyen! job volt volna (b) *tűkört* nevezni, hogy sem *homályt.* Most csak azt mondom: Nem cselekeszi azt, à dicsőült szentekben lévő *tőkélletes szeretet*; hogy

(x) Doct. Hesselius in Comm. ad locum. Pauli 1 Tim. 2. Vnus.

(y) Bell. libr. 1. de Just. c. 4. §. Catholici.

(z) 2 Cor. 5. 7.

(a) Sid. 11. 1.

(b) 1 Cor. 13. 12.

hogy mi érettünk imádkozzanak. 1. Mert tudgyák ük azt, hogy Istén ezt magának hadta: (c) *Nem adom dicsőségemet másnak*; ezt penig *Fiára* bizta: (d) *Jövetek énhozzám, kik megfáradtatok s-én titeket megkönnyebbitelek.* Bár *szeressenek-is* azért minket ük; de többel tartoznak Vroknak, s-nem-is veszik ezt el ü túle: (e) *Hij segitségül* ENGEMET *nyomoruságodnak idején, s-én téged megszabaditlak.* Jol tudgyák ezt-is: (f) *Nincsen senkiben, Christuson kivül idvesség; s-nem adatott Eg alatt más név, mely által kellene megtartatnunk*; ezt ü nála hadgyák. 2. *Szeretnek* minket; de (g) *nem mindenkor vadnak velünk.* 3. *Szeretnek* ugyan; de nem szeretik ezt: (h) *A' mely bi-*

(c) Esai. 42. 8.
(d) Matt. 11. 28.
(e) Solt. 50. 15.
(f) Csel. 4. 12.
(g) Bell. libr. 1. de Beat. Sanctor. c. 20. resp. ad 3.
(h) Cornelius à Lapide in Comm. Epist ad Philem. v. 4.

tünk Christusbã vagyõ; ugyã azon ü bennek-is. 4. *Szeretnek*; de (i) *nincsen, se paraucsolat, se példa, az üket segitségre valo hivás felöl.* 5. *Szeretnek*; de (k) *ü nálok nélkül-is* könyörögbetünk *Christusnak.* 6. *Szeretnek*; de (l) *à mi szükségünket, nem láttyák Istenben meg, mint egy tükörben.*

(i) George Cassand. in Consult. art. 21. Pag. 964.
(k) Laurent. Arturus in Apol. Cont. Iosephum cap. 51.
(l) Occã. l. 4. Sent. q. 13.

30. Ezt vesszed már pennád hegyire: (m) *Christusban egy test vagyunk.* (n) *A' menyorszag nékünk Anyánk.* (o) *A' szentek polgár társai vagyunk.* (p) *Mennyei seregek közöttben irattunk. Ha azért* (q) *egy máshért szorgalmatoskodnak à tagok. Ha az Anya szorgalmatos, veszedelemben forgó fiairul. Ha azon egy Polgarsághoz tartozók, segitik egy mást*; nem kételkedhetünk à szenteknek érettünk valo esedezésében. Soha nem mondottuk, ez után sem mondgyuk;

(m) Paxman fol. 959. Rom. 12. 5.
(n) Gal. 4. 26.
(o) Eph. 2. 19.
(p) Sid. 12. 25.
(q) 1 Cor. 12. 25.

gyuk; hogy nekünk *vitéskedőknek*, az *uralkodo* Anyaszentegyházzal, egygyességünk nem volna; hanem, à mi magános dolgainkra való gondviselést tagadtuk mindenkor. Meg lehet azokkal-is az *egygyesség*, kikkel társalkodásunk nincsen. Azt kellene ebbül az *egygyességbül* meg-probálni; hogy minket, azért segéllyenek. Mert, ha az *egygyességbül, à szentek érettünk valo esedezését* hozod ki; én azt mondom; hogy à mennyei szentek kőzőt-is nincsen *egygyesség*; mert eggyik à másikért ott nem kőnyőrőg. Ha te, illyen szoros *egygyességet* akarß vélek tartani; miért nem segélled üket te-is kőnyőrgéssel? Talám, hogy nincsen szükségek reája? Vgyan meg marad ez; hogy az *egygyességbül*, nem hozhatz ki *éret-*

érettünk valo esedezést; ha penig másképpen akarod, te néked-is kel êrettek imádkoznod. A' testeknek, nem mind ugyan azon egy *operatiojok* vagyon; mert à fejeden eset seb, inkáb fáj à sebes testhez kőzel valo tagnak, hogy sem à lábnak; mit gondolsz à szentek felől? (r) *Anyáink-is* gyakorta *el hadnak minket*. Polgár tarsai vagyunk à ßenteknek, de az (s) *egy akolra*, nem à társalkodásra nézve; vagy probály külőmbet, ha bánod. (t) *Fel vagyon nevünk-is irva menyben*; de még attul à szép országtul, (u) *távul bujdosunk*, *mint è testben jövevények*. Elégedgyél meg ezzel: A' szenteknek-is *egygyességek* vagyon è földőn egymással; de ugyan, mégh sem tudgyák egymás minden szükségét. Laddé, hogy nem rekeßt magá-

(r) Solo. 27. 10.

(s) Jan. 10. 16.

(t) Luk. 10. 20.

(u) 2 Cor. 5. 6.

magában az egyggyeſség eſedezéſt!

31. Illyent-is emliteſz: *Ha à kárbozot* (x) *Gazdag, nem Iſteni ſzeretetnek buzgoságából, (mely à kárbozottakban nincsen) hanem csak emberi indulatból; vagy maga kinyának öregbülését kerülvén, gondot viſeltél ő Attyafiaira: Az Iſtennek kedvesitül, nem kellé ſoganatosb jó akaratot várnunk?* Odd meg elsőben ezt, s' az után hozzá ſzollok: (y) *Példa beſzéd ez, nem ugy lőtt dolog; hogy à Gazdag Attyafiait meg emlitette.* Jol vagyon! (z) *A' példa beſzéd, nem valóságos, hanem csak csinált dolog.* Mit könyörögteted hát à Gazdagot? En à tanács, le ted ez hellyet; mert ha à pokoli lángban kinlodó gazdag, nem nyerhete Attyafiainak kegyelmet; ki tudgya, *Impetralnaké* à ſzentek-is te néked

(x) Luk. 16. 24. Pazman fol. 959.

(y) Maldonatus in h. l.

(z) Salmer. tom. 7. tract. 11.

ked aſſelét, vagy nem? Oltzon, jó *diſcurſusé* ez, itild meg magad: *Attyafiainak roſz életeket tudta* à *gazdag; azért* à *ſzentek-is tudgyák minden mi cselekedetinket?* Tegyen eleget moſtan neked ez: (a) *Ha ſzintén jól biſz ſzükis hogy* à *ſzentek tudgyák* à *mi ſzükségünket; de azt* BIZONYOS *okbul*, NEM TVDGYVK. Csuda vallás, mely *bizonyos okon*, nincsen fundálva!

(a) Cajet. in art. 5. quaſt. 88. in 2. 2dae Thom.

32. *Ugy tetzik; hogy* (b) *Solta után való gondviſeléſt emleget ſzent Péter; igy bizonyittyák eſt Oecumenius s' Lorinus.* Csak tetzik az, de nem ugy vagyon. Im meg tanit ez helybül à magad vallása, ha nem tudtad: (c) *Dicsirendő itt ſzent Peter ſzorgalmatoſsága; ki azon volt, hogy még Solta után-is, igaz tudomány maradgyon meg, Salgatói közöt.*

(b) 2 Pet. 1. 15. Pazman fol. 958.

(c) Eſſius ad h. l. pag. 784.

Nem

Nem halála után ſzorgalmatoſkodot, im hallod! Hát mikor? Ercs meg: (d) *Mig élek azon leſzek, hogy titeket megh incselek; hogy az én, kőzőttetek tanitot tudományomrul, jövendőbenn is meg emlekezzetek.* Vőtte volt ezt *Bellárminus* Nagy-Atyád eſzében, s' nem kapá ezt ighen mohon; hanem igy ſzólla: (e) *Nem derekas Argumentumot vehetni innen.* Magad ellen emlited *Lorinuſt*, mert ű igy beſzél: (f) *Ez helynek igazab illyen magyarázattya: Mivel én hamar meg halok; azon vagyok most, hogy az én levelem jövendőbenn-is eſzetekben juſſon.* Láttadé ezt? *Oecumenius* felől, egyſzer te azt mondad; hogy (g) *űtet, az irásában valo vétektűl ſemmiképpen meg nem oltalmazhad*; de la moſt ſzükséged idején elől veſzed.

(d) Gloſ. ordin. Thomas Aquinas. Lyranus. Hugo. Dionyſ. in h. l.

(e) Bell. libr. 1. de Beat. Sanct. c. 18.

(f) Lorinus in h. l.

(g) Bell. libr. 1. de Sanct. Beat. c. 6. §. Anton.

En

En ű rula illyent tudok irni: (h) *Noha azt mondgyák, hogy Oecumenius irt à ſzent Pál leveleire; de énnékem azt irta Fronto Ducæus; hogy az, nem ű irása; hanem csak réſzſzerént ővé.* Ihol s' kétlégeſsé tőtte egy Barátod, s' még-is erővel ream akarod kőtni.

32. *Illyés, az el-ragadás után, gondot viſelt à földiekre; mert levelet kűldőt az után* (i) *Joramnak. Ki el-ragadtaték* (k) *Joſaphát királyságában; az után Joram lűn királlyá; s' ennek kűldé holta után à levelet.* De itt ki ſzakadtz *Nodus Gordiuſoddal*! Halhatza, mit irnak effelől à tiéid: (l) *Nem Theſbites Illyés volt az; hanem, más valaki, Illyés nevű.* Ha csak ezt meg tartanám-is; mivel nagy *Doctor* mondgya, még penig

(h) Poſſevinus in Apparatu in verbo Oecumenius.

(i) 2 Krō. 21. 12.

(k) 2 Kirō 2. 11. cū c. 3. 1. Pazman 959.

(l) Cajet. in 2. Paralip. 21.

nig tiéd; hellyet kellene néki adnod. De haly máſt-is; (m) *Hihető; el-ragadtatáſa előt; Eliſæuſnak, vagy valakinek hadta azt à levelet Illyés; hogy Joramnak jövendőben meg adná.* En-is ugy vallok. Vgyan tudod idejét-is el ragadtatásának? Tőb eſzet ſzitál hát ennél bé: (n) *Jorámnak első eſztendejében ragadtatott-el Illyés.* Nem *Joſaphat* kiralyságában hát! Hogy nem mondod te-is, hogy (o) *az Egbűl,* (nem ment hát ſe *Limbusban,* ſe è földi Paradicsomi kertben) *az Angyaloktul* kűldőtte? Azt kérdem tűled; kicsoda irta ezeket: (p) *Nem határozhatom meg az időt, melyben kűldőtte Illyés à levelet?* De te mégis, mely jo *Chronologus* vagy! Tudodé mirűl vagyon itt à ſzo?

(m) *Torniellus in Annalibus An. mundi 3146. num. 2.*

(n) *Idem ibid.*

(o) *Malvenda l. 9. c. 2.*

(p) *Sanctius in 4. Reg. c. 2. n. 25.*

A'

A' *meg-holtaknak lelkekrűl* kérdetik: hogy ha, *tudgyáke azok à mi dolgainkat?* Illyés felől penig te azt tanitod; hogy (q) *mind lelkeſtűl teſteſtűl az Egben vagyon.* Mi kőzi itt à két réſzből allonak, à csupa lelkekkel? Náladnál ſzemeſebbek mondgyák; hogy (r) *ezt à levelet el ragadtatása előt fogta irni Illyes.* De ha ugyan *Illyés* irta azt à levelet; ki vit néki à *Paradicsomban* téntát, pennát, s' papyroſſat? Talâm az *Angyalok? da probandi!* csuda hogy à ſebes mozgásban, mind à ténta el nem omlot, s' mind à papyros el nem ſzakadozot! Ieles vallás, hogy à kétféle életbűl, levelet irhat egymáſnak ember! Vajha ugy lehetne! gondolodé, hogy ſok meg-háborodot ſzivek, elébbi

(q) *Bell. libr. 3 de Rom. Pōt. c. 6.*

(r) *Adamus Conzenius in q q proœm in 4. Evang. q. 5. §. 8. Nicolaus Serarius c. 8. q. 14. Proleg. Bibl.*

 ſzőv-

ſzövetséges frigyeſeknek levelet nem küldenének? de, hol à póſta, s' ki viſzi el? Igy volt régen ez ſzokásban: levelet irt itt létében (r) *Eſaiás* à következendő *Cyruſnak*; amaz iffiu (r) *Propheta-is*, à még életben nem lévő *Joſiaſnak*. Igy itilhetz *Illyés* felől-is. En ezekkel tartom.

(r) Eſa. 45. 1.
(r) 1 Kir. 13. 2.

33. *A' győzedelmeſnek Iſten*, (s) *országokat ád birodalma alá*; (t) *királyi ſzékben ülteti*; (u) *királyokká teſzi, s-uralkodnak è földön. Moſt vagyon az; mert moſtan birják è világnak folyását; holot Itilet után; ſem országok, ſem emberek nem leſznek, kiken uralkodhaſſanak à ſzentek.* Koránt ſem az, à bé hozot helyeknek értelme jó Vram! Hogy nem mondod azt-is; hogy à ſzentek holtok utánn-is (x) *meg házaſodnak*? Nem

(s) Apoc. 2. 26.
(t) Apoc. 3. 21.
(u) Apoc. 5. 10. Pazman. fol. 960.
(x) Matt. 22. 28.

Nem tudodé még-is, hogy (y) *ollyak leſznek mint az Iſten Angyali*? nem kel ú nékiek oſzton *világi ország*. Bár ezekhez mentél volna tanács kérdeni: (z) *Az utolsó itiletkor leſzen à ſzenteknek hatalmok, à meg itilendő nemzetségeken.* Nem è világra tartozik hát ez! Szánom én ugy à ſzenteket; kik ennyi veritékek után, à mi dolgainkban avattyák magokat; s-hová hadgyák hát el dicsőſséges boldogságokat? De talám csak világ végeig, bizatik ez *ország* reájok? Nem leſzen hát ugy à *győzedelmeſnek* őrökké való jutalom gyanánt, az *ország* adás! Avagy talám meg csonkul oſzton boldog állapattyok? világos helybűl mutaſd *religiodat*! A' ſzentek *uralkodnak è földön*; de nem à mi dol

(y) ✝. 30.
(z) Lyranus. Alcaſar in h. l.

dolgainkra viſelnek gondot; ha-
(a) 1 Cor. 6. 2. nem *Fejekben* à Chriſtusban (a) *meg itilik* é földön való gonoſzokat. Igy ſzoktak ők (b) *nagy erő ſségeket le rontani.* Ezt mind
(b) 2 Cor. 10. 4. moſt; mind ez után örökké végben viſzik. Vagyon hát *itilendő országok* moſtan, ez után-is meg
(c) 1 Cor. 6. 3. marad (c) *itélet tételek, az embereken s-gonoſz Angyalokon*; mert mind moſt, s-mind ez után *javallyák* Vrok itiletit.

(d) Zach. 1. 12. Pazman fol. 960. 34 (d) *Imádkoznak à mennyei Angyalok à földiekért; tehát à ſzentek lelke-is imádkozik. Mert à ſzentek mi velünk egyenlő természetűek, s-hajonló nyavalyákbann-is voltak mi velünk régen. Tudatlanság lát azt mondani: hogy à ſzentek nem könyörögnek értünk, mert meg holtak. A' mi vallá-*

ſunk ſzerént él lelkek; noha (e) *Calvinus tanitáſa ſzerént, ſemmivé leſzen à lelek.* Hald meg! A' Zachariás hellyében, *látás* vagyon; affélében penig, nem ugy ſzokot à dolog lenni, à mint ki-tétetik. Vgyan ott (f) *egy férfi veres lovon ült*; mely vallyon s-ugy volté? Itt-is csak ehez támaſzkodom: (g) *Világos helyből kel à vallást meg-próbálni.* Ha mi érettünk imádkoznának az Angyalok, tudnák à mi bűnségünket; de azokat nem tudgyák. (h) *Természetek ſzerént nem vehetik eſzekben, ſzabál ſzármazot fohászkodáſinkat*, Hogy penig azt nekiek Iſten meg jelencse; hol vagyon az irva? (i) *Nincsenek az Angyalok mindenütt* (hogy tudhatnak à mi könyörgésünket) *hanem, csak egy helyben.*

(e) Calv. libr. 3. c. 25. n. 12. Pazman. fol. 515.

(f) v. 8.

(g) Bell. libr. 3. de verbo Dei c. 3.

(h) Idem de Beat. Sanct. l. 1. c. 20.

(i) Thom. part. 1. q. 52. art. 2.

ben. (k) *Mikoron az Egben vadnak, nincsenek è földön; s-ha è földre jűnek, nem maradnak az Egben.* Ha az Angyalokban ez nem találtathatik; hogy hogy kereſed azt, annál inkab à ſzentekben? (l) *Ha minket Atyáink s-Anyáink el hadtak, hogy hogy vadnak jelen à mi dolgainkban? Hogy hogy vadnak jelen à mi nyavalyáinkban, holot csendeſségben nyugoſznak?* Meg tanullyad azért ezt: (m) *Sok dolgokat nem tudnak az Angyalok, mellyeket az Evangelium ſzolgaitul tanulhatnak meg.* Hogy hogy vehetik hát bé, à mi ſzükségeinket? (n) *Chriſtus az, ki mindenkor él, s-eſedezik mi érettünk;* nem à ſzentek. Hat *egyenlő érmeſzetűek velünk* à *ſzentek, s-haſonló nyavalyákbann-is voltak?* Nem hozhatz

(k) Damaſc. Orthod. fid. l. 2. c. 3.

(l) Aug. de cura pro mortuis c. 13.

(m) Lorinus in cap. 1. 1 Epiſt. Pet. v. 12.

(n) Sid. 7. 25.

hatz abbul ki, érettünk való eledezéſt; hanem csak Chriſtusét, kirűl illyen irás vagyon: (o) *Meg indulhat à mi erőtelenségünknek érzésén, mert ű is meg kiſirtetet mindenekben.* Nagy ſzővetség vagyon ez életben te közötted, s-Atyád közöt; de ha ű meghal, csak è mondatik rula: (p) *Ha meg boldogul is fia, nem tudgya; ha meg ſégyenül is, nem veſzi eſzébe.* De ha binte megengednők-is; (mellyet tagadunk) hogy à ſzentek érettünk eggyen eggyen imádkoznak. Azt hozodé onnan ki; hogy nékünk-is üket ſegitségre kel hivnunk? Láſſad, ha ezzel üstökőt vonſz: (q) *Nem következik; régen* à *ſzentek* (Limbulban) *eſedeztek az élőkért; azért, ezeknek-is ſegitségül kellet üket hivni; mert* à *ſzentek ſegitségül* valo

(o) Sid. 4. 15.

(p) Job. 14. 21.

(q) Becanus l. de Invocat. Sanct. pag. 41.

való hivására, az-is kivántatik, hogy à mi könyörgésünket ercsék. Vgy tetzik te néked-is, illyen értelmed vagyon; hogy à (r) Purgatoriumban valo lelkek mi érettünk esedeznek; de még-is azt mondod; hogy (s) nem kell azokat segitségre hivni. A' Szenteket nem azért mondgyuk meg-holtaknak, mint ha, mind lelkestül testestül oda löttek volna; hanem az itt élö szentekre nézve. Az irás (t) holtaknak nevezi üket; lássad te, ha gáncsot keresz benne. Ha kellene pántolodni, mi-is találnánk illyent iráskokban: (u) A' meg-holt szentek, mostan-is élnek testekre nézve, s semmiképpen meg nem holtak. Azért seregenként járullyunk ü hozzájok, s ugy imádgyuk üket. Vr Isten ha illyent mondot volna

(r) Bell. libr. 2. de Purgat. c. 15. §. Quod autem.
(s) Idem ibid. §. Praterea.
(t) Rom. 14. 8. 2 Thess. 4. 10. Apocal. 14. 13.
(u) Nihusius de Invoc. Sanct. c. 2. q. 2. arg. 2.

na Calvinus; mit cselekedtél volna néki? Bezzeg à szent irás, ez életből ki költözteket; (x) meg-holtaknak hija. A ki közzülletek okoskodék, még Christus felöl is igy szolla: (y) Es à mi hitünk ágazattya; hogy à Christus bizonyoszan meg holt. De talám tudatlan az, ki igy argumental: Meg holtak à Szentek; azért mi érettünk nem esedeznek? Ne vesd tudatlanság alá az igy szolo Isten Lelkét: (z) Ki mégyen az emberek fiainak lelkek; s-azon à napon el-vész, minden ü gondolatyok. Avagy, mond ezt-is tudatlannak: (a) Ha meg kérdenök à meg-holt szenteket; Mesetünké ü általok az Atyához? igy felelnének: mi nem vagyunk út, noha elnem tévelyedünk; nem vagyunk igaság, noha meg nem csalatunk;

(x) Esa. 26. 19. Genes. 5. 15. 27. Gen. 25. 8.
(y) Thomas part. 3. q. 50. art. 4.
(z) Solt. 146. 3. 4.
(a) Jacobus Faber Stapulensis in Joan. 14.

nem

nem vagyunk élet, nesa élünk. *Járjatok azért*, NEM MI ALTALUNK; *hanem azon az úton*, *mellyen mi is járunk*. Patvaron maraſztalak, hogy *Calvinuſon* kapdoſz. Nem mondgya ú azt; hogy Iſten à lelkeket ſemmivé téſzi; hanem igy ſzoll: *Az* HALANDÓKAT *az Iſten haragja ſemmivé téſzi*. Talám te nálad, *halando* à lélek? Hiſzem jádzi vagy! magad meg-vallod néki ártatlanságát, mikor igy irſz felőle: (*b*) *Ha valaki kérdi Calvinuſtul*: *Hol voltanak Chriſtus halála előtt az igazaknak lelkek? igy felel*: *Az Egben*. Nem tőri hát porrá à lelket, hanem élteti. Bocsáſſa meg-Iſten fortélyoſkodáſodat!

(*b*) *Bell. libr 4. de Chriſt. cap. 9.*

35. Láſsuk immár, mint foly beſzéded: Eléb mégy s-igy ſollaſz:

laſz: *Nem tudhattyák úgyan természet erejébűl meg, ſem az Angyalok, ſem à dicsőűlt ſzentek, az emberek ſzűkségét*; (*mert igy*, (*c*) *csak Iſten tudgya*) *de Iſten megjelentheti nékiek è földi dolgokat. Mert es életben is*, (*d*) *Samuelnek, meg jelentette Iſten, à Saul gondoláttyát*. (*e*) *Eliſeus, à Gehási cselekedetit, távullévén tűle-is, iſmérte. Ugyan esen* (*f*) *Eliſeus, à Siriai királynak titkos tanácsit, meg-jelentette az Israel királlyának*. (*g*) *Daniel, à Nabugodonosor álmát*. (*h*) *Szent Péter, az Ananiás titkos csigányságit*. *A' ſzentek-is voltaképpen tudgyák hát Iſtemi jelenésbűl è földi dolgokat*. Szépiteni akarod à dolgot, de ki-tetzik farka! Igy ſzol egy ellened: (*i*) *Nem igaz az*; *hogy à ſzentek nem tudgyák, mit kérűnk* ű *tűl-*

(*c*) Jer. 17. 10. 1 Reg. 8. 39.

(*d*) 1 Sam. 9. 19.

(*e*) 2 Reg. 5. 26.

(*f*) 2 Reg. 6. 9. 11. 12.

(*g*) Dan. 2. 30.

(*h*) Act. 5. 3. Páznman fol. 960.

(*i*) Bell. l. 1. de Beat. Sanct. c. 20. reſp. ad 3.

ů tůlők. *Mert noha kételkedésben jőhet ez: Hogy hogy tudgyák à szivből származott indulatokat? mind az által, bizonyos az hogy tudgyák.* Hallod, nem forgat ám ez, se *természet erejét*, se *Isten meg-jelentését*! Ismét: (*k*) A' *mi szivünknek belső pœnitentia tartása, nyitva áll az Angyaloknak, s-egyéb mennyei lelkeknek.* Mit mondasz ehez? Ha *nyitva áll*, nem kell hát azt, az Istennek meg-nyitni! Mondom hiszem, hogy takargatod vallásodat! Vgyan Isten jelenti meg azoknak à mi szükséginket? Hová tésed hàt ezt: (*l*) *Ha à szentek szükőlkődnek uj meg-jelenés nélkül; nem szollana ily bizvást az Ecclesia, minden szentek felől: Kőnyőrőgjetek èrettünk! hanem inkáb, azon reménkednék Istennek, hogy*

(*k*) *Anglo-Rhemenses in c. 15. Luc. Sect. 2.*

(*l*) *Bell. l. de Beat. Sanct. c. 20. B.*

hogy néhiek jelentse meg à mi kőnyőrgésinket. El távoztál ettül, ha mind igy beszéllesz! Ezt-is hová tészed ha jol kérdeném: (*m*) Az *Angyalok, s-à dicsőült lelkek, meg-tudgyák à mi kőnyőrgésinket* MAGOKBAN; *Mert à természetnek gyorsaságábul, némünémű képpen mindenütt vadnak.* Igyenessen ellened vagyon ez. A' bé hozott példák, mi ellenünk nincsenek; mert 1. *Rendkivül* jelentette Isten azoknak azt meg. 2. Nem mindeneket; hanem csak némellyeket. 3. Az Eg-béli szentek mostan, nem forgolodnak abban az hivatalban, melyben ezek voltak. 4. Volt oly dolog, mellyet ezek néha nem tudtak; mint (*n*) *Eliseus-is à Sunamitis fia halálát.* Ki tudgya; ha à szentektül-is el talál-

(*m*) *Costerus in Enchirid pag. 388*

(*n*) *2 Kir 4. 27.*

lallya Isten rejteni, à mi kö-
nyörgésünket! Avagy, honnan
tudod hogy nékik meg-jelenti,
s-mikor? Bezzeg, ha Isten meg
igérte volna; hogy ük minket
minden könyörgésinkben, meg
halgathatnak; hozzájok igazit-
hatnálak én-is. Vgy tetzik te,
rend szerént vitatod azt; hogy I-
sten, à mi szükséginket meg-je-
lenti à szenteknek; mi közöd
hát è példákkal? Ha *rend kivül*
tudnák penigh azok à mi kö-
nyörgésinket; nem *mindenkor*,
nem-is *mindeneket* tudnának;
és igy, nem volnának minden-
kor könyörgésinknek meg-hal-
gatói; te-is, hogy lehetnél bizo-
nyos (de igaz!) imádságod meg
halgatása felől? Igaz, hogy *Sa-*
*muel*nek Isten meg jelentette à
Saul gondolattyát; de nem *minde-*

neket; mert azt nem olvasuk;
hogy *szivének minden gondolat-*
tyát meg jelentette volna; hanem;
à *szamárok felől való*t. Nem
mindenkor tudta *Eliseus*-is à *Sy-*
riai Király fortélyos tanácsát;
se *Geházit*, nem látta minden-
kor. Némely dolognak *tudat-*
lanságát jelenti ú benne effele:
(o) *Kérd meg tűle*; *vagyoné bé-* (o) 2 Kir.
keségben, maga, férje, gyermeke? 4. 26.
Magadé tanittya; hogy (p) *à* (p) Lyra.
Szent Télek, nem mindenkor je- in h. l.
lent meg mindent, à Prophétá-
nak. Bezzeg nem ugy hiszsz te
az idvezült szentek felől. *Dani-*
él, meg tudá ugyan á Király ál-
mának magyarázattyát, (q) *éj-* (q) 2 18.
jeli látásban; *s-könyörgése által.* 19.
Talám à szentek-is csak *éjjel* lát-
tyák szükséginket, vagy mikor
azokért *könyörögnek*? Szent

Péter penig, noha *Ananiás s-Saphira* cselekedeteket meg-ismé-
ré; de *Simon Magus gonosságát*,
(r) Csel. 8. 19. 21. ugyan csak (r) *kűlső jelbűl* tudá
meg. Te penig, ugy szollaszszé
az idvezűlt lelkek felől; hogy
ezt, *Isten jelentésébűl*, à másikat,
kűlső jelbűl tudgyák meg? Hal-
gas hát s-job!

36. Mennyűnk ujjobban tőb
(s) Deut. 34. 5. szavaidra: A' (s) *meg holt Moses*,
(t) Luk. 9. 39. *meg jelenék* (t) *Illyéssel edgyűt*, s'
jővendő dolgokrul beszéllének.
De az Ungvár-megyei lélek vesz-
(u) Pag. 39. *tők*, (u) *kérdésben hozzák*; *ha u-*
gyan valóban meg jelenté Moses?
ha penig meg jelent, rend kivűl
volt. Mi el hiszszűk az Evange-
(x) Matt. 17. 3. *listák szavát*; *hogy* (x) *meg jelen-*
Mark. 9. 3. *tek*; *s-tudták nevezet szerént mi*
essék Jerusalemben Christuson.
Luk. 9. 30. *Ki hozhattyuk azért ez egy példá-*
bul

bul azt; *hogy à tőb szentek-is tud-*
gyák è világi dolgokat. Ugyan-is
à boldogság, minden kivánságát
(y) *meg elégiti embernek. Ha* (y) Psal. 16. 15.
azért nemely szentek tudosok è vi-
lági dolgokban; *többi-is meg ki-*
vánhattyák azt, *hogy űk-is azok*
legyenek. E' Moses felől mond-
gya másut az irás: *hogy* (z) *vádollya* (z) Jan. 5. 45.
Isten előt à Sidokat; *tudta hát hogy* Pazm fol. 961.
vadnak, *s-vétkeket-is látta*, *mel-*
lyekért vádolta. Ezé à derekas
fal tőrő kos? Lássuk, minémű
romlást tészen. 1. Ezek csak
ketten jelentek meg; de te, *tőb-*
bet nevesz ezeknél, dicsőűlt
szenteknek. 2. Ezek, csak az
három Apostoloktul láttatának;
de te, *sok* világon lévő embe-
reknek osztod, à szentek hasz-
nálhatását. 3. Ezek csak Chri-
stussal beszéltek; de te, az em-

 berek

berek szükségét orvoslod ezek-
(a) Nicolaus Lyranus in Matt. 17. nek gondviselésekkel 4. (a) A' *földi Paradicsombul* tanitod te, hogy jót *Illyés*; à szenteket penig, *dicsőülteknek* hivod. 5. A'
(b) Thomas Aquinas part. 3. quæst. 45. art. 3. resp. ad 2. (b) *Szent Atyák Limbusságul* hozod elől, à *Moses lelkét*; sok szentek lelkének penig, menyországot adtz. 6. (c) *Férfiak* voltak
(c) Luk. 9. 30. *Moses* és *Illyés*, mikor meg jelentek; de te à szenteknek, *lelkekrűl* tész emlekezetet; vagy
(d) ℣. 30. talám à lélek-is *férfi*? 7. (d) *Szóltak s. beszéltek* ezek, meg jelenésekkor; de még, nem vehettem à dicsőült lelkeknek szavokat eszemben, közöttünk. 8. Meg ismérték ezeket az Apo-
(e) ℣. 33. stolok, hogy (e) *Moses s' Illyés*; de még te, egy mennyei szentet sem ismértél itt è világon megh.
(f) ℣. 31. 9. (f) *Dicsőségben* jelentek

azok

azok meg; à te szemedet penig, hol fogta valaha, à szentek meg jelenésekkor el à mennyei fény? 10. Csak (g) *Halálárul* beszéltek (g) ℣. 31.
ezek à Christusnak; te penig, szükséginket tellyesitteted à szentekkel. 11. Csak (h) *Jerusa-* (h) ℣. 31.
lemrűl tesznek ezek emlekezetet; de te, több városoknak-is osztod à szentek javait. 12. Az Apostolokkal, meg-ismérteté Isten *rendkivűl Moseſt s' Illyéſt*, kit soha az előt nem láttak vala; de ki tudgya, ha te veled, megh nem ismérteti itt űket, és igy nem veheted áldásokat? 13. Egyszer s-mind jelentek ezek meg; nem tudom, ha ugy vallaszszé te az idvezült lelkek felől? Látod azért hogy ezekkel kevés közöd vagyon. Miért nevezed tanitóinkat *lélek veszt ők-*

nek? Talám, hogy à *Sátán* or-
(i) Titk. 14. 9. 10, 11. ſzágát rontyák, s' à (i) *Beſtia bil-*
lyegét viſelőknek *kénkőves tót*
mutatnak? jól cselekeſzik, mert
(k) Mark. 16. 16. (k) arra hivattak. De talám más
vagyon elmédben. Honnan
tudod hogy el-veſznek azok à
lelkek, kiknek űk *prædikálnak?*
kőzeleb à magad lelke hozzád,
hogy ſem azoké; de még ſem tu-
(l) Becanus in Manuali libr. 1. c. 16. §. 16. dod (l) *annak mint léſzen állapat-*
tya, még-is à más ember *ſzálká-*
jában akadtál meg! Azért hoz-
ták kérdésben űk à dolgot; (ha
ugy volt) mert meg lehetet az,
hogy ez, *látás* lőt légyen; mint
régen à Prophétáknak, hogy à
távul lévő dolgoknak képzeti,
őtlőttek elméjekben. Nem
csak űk tartottak ebben nehéz-
ſéget, hanem máſok-is; kik-is
itt, illyen kérdéſt tőttek: *A'*
kőzőn-

kőzőnséges fel-támadás előt, fel-
kőltőtteé Iſten Moſes teſtét, s'
ugy vitteé bé az Egben? Iſmét:
Ha csak lélekben jelentek megh;
hogy hogy látbatták meg űket az
Apoſtolok, holot à lélek látbatat-
lan? Ha penig teſtel voltak jelen;
hogy iſmérték meg űket, kiket az
előt ſoha ſem láttak? (noha itt
igy kellet volna ſzollani: (m) *Job*
kételkedni az el-rejtetet dolgok fe-
lől; hogy ſem mint azokrul nagy
pert inditani.) Effélék lévén e-
lőttők, *látáſra* fakadtak ki. Mi-is
azért, *valoságoſsan* mondgyuk
ezeket meg-jelenteknek; de ez
egy *rend-kivűl* valo példábul,
nálad ſzokásban ment dolgot ki
hozni, hellyesé? Nincsen ma
afféle *meg-jelenéſek* à lelkeknek.
Nem-is kel afféle (n) *halottaktul*
tudakozni; hanem, az Iſten tanu-
(m) Auguſt. l. 8. de Geneſ. ad liter. c. 5.
(n) Eſa. 8. 19.

bizony-

bizonságára kel *menni*; mert, (o) *nem jünek azok mi hozzánk è föld-re.* (p) *Ha valamikor à lelkek meg szollalnak, à gonosz lélek csalárdságabul leszen az, ki azoknak képekben jelenik meg.* Egy szoval: (q) *Ketséges az â jelenés, mellyet az Isten törvénye az Evangeliommal edgyűt meg nem probál.* Akar menyit beszély azert te à lelkeknek ez életben valo meg jelenhetőségekrűl; de én ezzel tartom: (r) *Minden meg jelenést mely à szent irassal nem eggyez; az ördögnek gyanós sugallasának kel tartani.* Akará Isten, hogy *Moses s-Illyés* meg-jelennyenek. 1. Mert némellyek (s) *Christust, Illyésnek tartyák vala, vagy egynek a Prophéták kőzzűl*; de ezeknek meg-jelenések, véle valo beszéllések, s-tűle el-menések, meg-

(o) 2 Sam. 12. 23. Job. 7. 9. Luk. 16. 26.

(p) Tertullian l. de anim. cap. 57. pag. 295. Thomas part. 1 quæst 117. art. 4. ad 2.

(q) Gerson de examinat. doctrin. part. 2. consid. 1.

(r) Salm tom. 1. prol. 7. fol. 70

(s) Matt 16. 13.

meg mutaták, hogy más az *Illyés*, nem ű. 2. Meg akará azt-is jelenteni, hogy (t) *néki hatalma vagyon az Egbenn is*, s-ott-is készek à lelkek engedni az ű akarattyának. 3. Világra akartak è szentek ezt-is hozni; hogy űk-is ennek ereje által idvezűltenek. Vgyan-is; (u) à *Christusért valo gyalázatot választa régen Moses.* (x) A' *Christus kegyelme által tartatának meg az ö Testamentumi Atyák.* (minémű vala Illyés-is) Tudták ugyan mi esik *Jerusalemben* Christuson; mert maga jövendölé egyszer meg *Moses*; hogy Isten az ű népének (y) *nagy Prophétát támaszt*; nem-is kellet egyébűt ennek (z) à *Prophétának meg halni Jerusalemen kivűl.* De innen nem következik az; hogy à szentek-is tudgyák világi

(t) Matt. 28. 18.

(u) Sid. 11. 25. 26.

(x) Csel. 15. 11.

(y) Törv. 18. 15.

(z) Luk. 13. 33.

gi *hellyeinket*; mert *Jerusalem* csak egy hely vala; te penig igy hiszsz: (a) *Az egész földnek gondviselői à szentek.* Ismét: (b) *Az egész világon uralkodnak à boldogult lelkek.* Másik az, *Prophéták* valának ezek s' à jövendő dolgokat tudták: de te, minden szentekre ruházodé è tisztet? Hát ugyan *hozhatz ki ez egy rend-kivül valo példábul kőzőnséges dolgot?* Tagadom. Vallyon s-hogy Isten, (c) *Abrahámmal* meg-akarja vala *Fiát áldoztatni*; következiké az, hogy az Attyáknak-is ugy kell fiokkal bánni? Vagy, az (d) *Ægyptomiak* marhájok el-ragadozásábul szabadosé à *prédálás?* Nem itilem. *Non exemplis, sed legibus!* meg-jelentheti Isten (d) *Danielnek az álmot*; (d) *Eliseus-*

(a) Costerus in Enchirid. pag. 394. 411. 412.
(b) Bell. libr. 1. de Beat. Sanct. c. 18. §. Quartò.
(c) Gen. 22. 1.
(d) Kijö. 12. 35. 36.
(d) Dan. 2. 19.
(d) 2 Kir. 6. 12.

seusnak à titkos dolgot; de à tőb bőlcsektűl el titkollya. *Moses-is* itt *Illyéssel* nemkőzőnségesé? De talam *minden kivánságot meg-elégit* à *boldogság?* Csak reá fogod te azt az irásra, de nem ugy vagyon; hanem à *vulgata* szerént igy: *meg-elégittetem, mikor meg-jelenik à te dicsősséged.* Azt teszié az, hogy à menyben valo lelkek *kivánnyák* è világi dolgokat? honnan tudod, s-mibűl probálod meg? à *minden* szót-is irás ellen adod oda; maga tudod, hogy amà (e) *lelkek kivánák à boszszn állást*, de nem telék kedvek benne. Setét mondás ez-is: hogy *némely szenteknek è világon valo tudosságokat meg-kivánhattyák* à *tőbbi-is*; mert eggyik az, nem probáltad-meg még azt, meg moz-

(e) Titk. 6. 10, 11.

mozdulhatatlanul, hogy némely szentek tudgyák è világi dolgokat; még-is mint megengedet dolgot, le teszed. Másik az; ha szinte ugy volna-is, még sem folyna jol okoskodásod; mert az *Angyalok* sok világi dolgokat tudnak; mivel hogy mi környülöttünk (*f*) *szolgáló lelkek*; de ugyan még-sem tudgyák à több szentek azokat, mellyek ezeknek hirekkel vagyon. Hogy *Moses vádolta* à *Sidokat*; annyit tötté az hogy *Moses jelen volt* à *Sidókkal*, *s-látta vétkeket*? Valoban romlott igyed vagyon! *Abrahám* azt mondá à *Gazdagnak*: (*g*) *vagyon Moseseks*; annyit tötté az, hogy vélek volt akkor *Moses*? igy szoktálé à Sz. Lélek *Styluſához*? el igazitálak effélél (*h*) *fellyeb*.

(*f*) *Sid.* 1. 14.

(*g*) *Luk* 16. 29.

(*h*) *Regul.* 6 *punct.* 25.

37. Eléb

37. Eléb mendegelsz, s igy beszélleſz: (*a*) *Abrahám tudia*, *mint volt Lazárnak s-à Gazdagnak dolga è világon*, *meg értette à pokolban kinlodo embernek könyörgését*, *noha nagy közben vetés volt közöttök*. *Pokolban-is meg-marad az élö emberekrül valo emlekezet*; *mert*, *la hogy à Gazdag meg-emlitette Attyafiait*. *Es penig*, *nem példa beszéd volt*. 1. *mert* (*b*) à *régi Szent Atyák*, *Historiának mondgyák*, *Sőt maga* (*c*) *Calvinus-is*. 2. *Mert à nevét az irás Lázárnak mödgya*; (*d*) à *példa-beszédben penig Urunk nem szokta volt embert* nevérül *nevezni*. 3. *Christus*, *nem szokot volt á más világon történt dolgokbul*, *példát támaszstani*; *hanem inkáb*, *è világi dolgokbul ismérteti à más világi*

(*a*) *Luk.* 16. 24.

(*b*) *Chryſ. tom.* 2. *Homil.* 12 *de Lazaro apud Barrad. tö.* 2. *Concord. Evangel. l.* 4. *c.* 5.

(*c*) *Calv. Luc.* 16. *v.* 20, 23.

(*d*) *Tertul. de Anima c.* 7.

Chryſoſt. hom. 2. *de Divite.*

világi állapatot. Úgyan-is szemünk előtt forgo dolgokból kell à Példa beszédnek vétetni. 4. Nincnensisnek nevezi (e) Euthymius à Gazdagot is. 5. Nem elég ebből így szollani: A' léleknek ujjat, szájat, s-nyelvet tulajdonit az irás; azért ez, nem Historia. Mert (f) sokszor à lelki dolgokat; testi-képpen ábrázza ki az irás. Istennek kezet, lábat, szemet; az Angyaloknak szárnyat tulajdonit az irás; de még sem példa beszéd az. Valoban iparkodol, valameddig mehetz! Ha némellyek ezt historiának hitték; mások megént azon értelmet meg-vetették, s' (g) példa beszédnek mondották. Némellyek meg-ént így szol-

(e) Euthym. Luc. 16.

(f) Calv. in Harmon. Luc. 16.20, 23. Paxman. fol. 961. 962.

(g) Nazianzen. in Carminib. de Parab. thena. Concio 1.

szollottak hozzá: hogy ez (h) viselt dolog volt Lázár s-à Gazdag felől, de Urunk, példa beszédben említi azt. Mellyiket választhodte ez három értelem közzül? Ha az elsőt; én azt kérdem; miért azt, s-nem penig ezt? holott, (i) Scotus-is példa beszédnek mondgya ezt? Calvinus penig, csak csupa Historiának bátorságosan hol állattya? Az Arbitror, ugy tetzik nem világos állatáft tészen! Igy (k) kételkedtek errül à tiéid-is. Hogy Lázár neveztetik; nem tészi az mindgyárt Historiává ezt. Lám (l) Jerusalem-is Jerichoval, névben forog; De még sem mondod azért; hogy az bolt elevenen hagyatott sebes embernek dolga, Historia. Azt kérdeném ha nem volna nehéz: Mikor à

(h) Maldon. Salmero.

(i) Scotus l. 4. sent. dist. 50. q. unic. art. 6.

(k) Cajetan. Janfenius.

(l) Luke 10.30.

(m)

(m) Hoſ. 1. 3. (m) *Diblaim leánya*, *Gomer* nevezteték; ugy-volt dologna tartodé azt? Hiſzem egyſzer, mind (n) *olaj fa*, *figefa*, *ſzőlő tű*, *galagonya*, ki neveztetének; de ugyan nem vala azért azoknak beſzéllő nyelvek! Vévé ezt elzében régen egy tiéd, s-igy ſzolla: (o) A' NEVBŰL *itt nem igen erős argumentum fakad ki, az Hiſtorianak meg próbálására.* Hihető, è jutot volt elzében. Ha *Lázár* nevezetben vagyon-is, de à *Gazdagnak* neve nincsen ki irva. Ha azért te abbul *Hiſtoriát* hoſzſz ki; mi nékünk-is ſzabad, ennek neve elhalgatásábul *példa beſzédet* emlitenünk. Sántikál ez-is: *Chriſtus, nē ſzokot volt, à más világon történt dolgokbul példát támaſztani; azért, itt ſem.* Nem következik,

(n) Bi. vák. 9.

(o) Janſenius.

kezik; nem ſzokot volt máſzſor ugy cselekedni Chriſtus; azért itt ſem. Vgy tetzik egyſzer példáza, à (p) *két adoſsokrul*; (q) *Gamis ſafarrul*; amà (r) *majoros gazdagrul*; amà (s) *ſzeléd s-engedetlen firul*; s-többekrűl; de ugyan, példa beſzédek valának. Megh mutattyák ezek à dolgot, *példa beſzédé* vagy *Hiſtoria*. 1. Mert itt à meg-holt *Gazdagnak* lelke ſzóllot. 2. Szava pokolbul Menyorſzágban hallatot. 3. Nyelve kopórsóban volt, s-még-is pokolban ſzáradot. 4. A' Lázar lelkének-is kézi uj tulajdonittatot. 5. Az *Ábrahám* lelkének, *kebele* volt. 6. Az Egbul pokolban, s' Pokolbul az Egben volt egymás közőt valo beſzélgetéſek. 7. A' pokolbéli lélek, meg iſmérte à menyorſzágban valokat. 8. Az

(p) Luk. 7. 41.
(q) Luk. 16. 1.
(r) Luk. 12. 16.
(s) Matt. 21. 28.

ördögök martalékja à menyországiaknak könyörgöt. 9. *Lázárt* menyországbul, pokolba által menni kivánta. Ezek ugy tetzik, nem teſznek meg lött dolgot! Akar minek mondgyad te ez hellyet azért; elég az nékem, ha ſokan meg iſmérik ennek *bé takartatot homályos* voltát; melybül nem-is kellene valláſodat probálni; mert afféle oſzton veſztet per. De talám, nem mondgya azt az *Evangeliſta*, hogy ez példa beſzéd? Nem következik onnan, hogy nem az. Mert, ſem à (t) *muſtar magrul*; *ſem á* (u) *Jeruſalembül Jerichoban* alá ſállot emberrül; ſem à (x) *tornyot épitet okoſrul*; *ſem à paszarló firul*; nem mondatik az hogy példa beſzéd; következikê még-is, hogy nem annak kell

(t) Luk. 13. 19.
(u) Luk. 10. 30.
(x) Luk. 14. 28.
(y) Luk. 15. 11.

kel tartani? Nem ugy tartya à jó itilet. *Szem eleiben* ötlö *példa beſzéd* volt itt: A' *gazdag ember*; *Kuldus*; *bibor bárſony*; *minden napi viglakás*; *ház*; *fekély*; *morſalék*; *aſztal*; *ebek*; *Lázár ſebei*; s-*mindeniknek halála*. Ezeknek ſzomoru ki meneteleket á példa beſzédben elöl ſámlálni, nem volt vétség. Lám az (z) *itiletbenn-is* elsöben; *páſztor*, *jubok*, *kecskék leſznek*, s-az után leſzen azoknak lelki végek! E' csak haſzontalan ki fogás. *Euthymius* Barátod, *Nimeuſisnek* (talám nem *Ninnenſisnek*) irta ugyan à fris *Gazdagnak* nevét; de igy botolak érette: (a) *Sidok fabuláját* követvelyezi *Euthymius*, *Nimeuſisnek* nevezvén à *Gazdagot*. Mit csötleſz botlaſz hát itt, hogy nem mégy à nap fényre? Hiſzem,

(z) Matt. 25. 32. 33. 34.

(a) Mald. donatus in h. l.

ha meggondolnád, magad vallása volna ez: (b) *Nem kel nagyra becsülni Euthymiust, mert csak minapi, s-akkor kezdetet, mikor az eretnekek ki kezdették nyilván mutatni fogok fejérét.* A' szent irás azért tulajdonit Istennek *kezet, lábat, szemet,* s-az *Angyaloknak szárnyat,* mert afféle mind Istenhez, s-mind az *Angyalokhoz* hozzájok illik. (c) Telek ugyan az *Isten,* s- az (d) *Angyalok-is* azok; de miképpen hogy mi *készel* viszünk végben nagy dolgokat; Isten-is (e) *batalmasan munkálkodik.* (f) *Erősek lábaink;* Istennek-is (g) *nagy ereje vagyon.* Az (h) *Angyalok-is szárnyasok;* mert igen (i) *gyors lelkek.* Ezeket à szent irás tanittya *Istent* s- az *Angyalok* felől; de hol ád à lelkeknek ez élet után *nyelvet,*

(b) Bell. libr. 1 de Sanct. Beat. c. 4. 5 Habemus.

(c) Jan. 4. 24.

(d) Sid. 1. 14.

(e) Szám. 11. 23. Job. 19. 21.

(f) Solt. 8. 7. Kijöv. 9. 3.

(g) Solt. 110. 1.

(h) Esa. 6. 2.

(i) Zach. 2. 11.

vet, szemet, ujjat? nem képtelen dolog ezeket Istennek s- az Angyaloknak tulajdonitani; de pokolbul mennyégben, innen megént amoda által szólni, lehetősé? Tarcs határodban magad! De bár engedgyük meg, hogy ez *Historia;* (mint *Calvinus-is* sajditá.) ugyan csak à következik innen, hogy az idvezült szentek tudgyák azt, hogy ez életben *az hitetleneknek jol, s az hiveknek gonoszul vagyon dolgok;* értik azt-is, hogy még ez életben vadnak *Mosesek* és *Prophetak;* (mert tudgyák, hogy még è világ el-nem végezödött.) közönséges *regula* ez, s-ebbül is szolla *Abrahám á Gazdagnak;* de hogy azok, egygyen egygyen à mi dolgainkat tudgyak; még az, nem eset pro-

ba alá. E' ſem hellyes: *Meg látta Abrahám* à *Gazdagot*; *azért, az idvezült ſzentek-is è világra látnak.* Mert; Elsőben *látá meg à kinlodo Gazdagot pokolbul*, à *menyorſzágban valo Abrahámot, Lázárral egygyût*; mellyet ha, Vrunk czellya kivûl akarſz ſzorongatni, è következik; hogy, à *Pokolbéli lelkek-is, nézik à menyorſzágban lévöket, és igy azok-is gondot viſelnek reánk*; mert amaz elsőbûl, ezt akarod ám te ki tekerni. Szeretedé ezt? Hât *meg marad pokolban az élőkrûl valo emlekezet?* Tagadom; nem-is haſznál ez hely néked; mert ez à *Gazdag* csak egy néhány orával költözék el *Áttyafiai* meg emlitéſe elől; s-nem csuda, hogy nála emlekezetben voltak; noha, (a) *mit csinállyanak azok è világō, azt nem tudta.*

(a) *Auguſt. libr. de cura pro mortuis gerend. c. 14.*

tudta. Bár elméjében lőtt légyen-is azért itt lételek; de cselekedeteket nem tudta. Nem-is látok ollyat, hogy ez à *Gazdagh* Iſteñek *ſuppplicált* volna; hanem, *Abrahámnak* eſedezik; te penig, nem oly eſedezéſeket tanitod à ſzenteknek! El-kárhozot lélek *ſuppplicál* itt, veſzet *Attyafiaiért*; te penig, idvezült lelkekre mutogatz. Csak ez egy dolog-is meg-mutattya; hogy ez *példa beſzéd*; mert: hiſzedé azt, hogy valaki pokolban, à Chriſtus országa terjedését kivánnya, à lelki tanitok prædikálláſa által? Meg ſe gondold azt; efféle dolgot tapogat ám è jajban merült igy ſzóllo *Gazdag*: (b) *Tegyen bizonságot Lázár, az én öt Áttyámfiainak, hogy ez gyötrelemnek helyére ne jőjenek.*

(b) *Luk. 16. 28.*

38. Ezek-is te ſzavaid: (a) *A' Mártyrok lelkei, tudták è fôldôn ûket ûldôzteket.* A' fôldôn s-fôld alatt valok-is mikor (b) *áldáſt tulajdonitottak volna à Báránynak; az Iſten ſzéki elôtt valo állatok Ament kiáltottak; értették hát è fôldiek ſzavát, mert* (c) *ngy mondhat ember Ament, ha à ſzót érti.* (d) *Az Iſten elôtt valo huſzon-négy vének, ugyan bé-mutattyák à ſzentek imádságát; értik hát, à ſzentek kérését. Tudgyák azok,* (e) *è fôldi embereknek dûhôs haragjokat.* (f) *Orſzágokat igir Iſten à végig meg-maradonak; melynek igazgatáſa kûlômben nem lehet; hanem ha azt tudgya s-érti.* Látom én, meg-akarnád te itt csalni az eggyûgyûeket; de nem hihetnek, mert efféle fraskát régen

(a) Apoc. 6. 9. 10.
(b) Apoc. 5. 13. 14.
(c) 1 Cor. 14. 16.
(d) Apoc. 5. 8.
(e) Apoc. 11. 15, 18.
(f) Apoc. 2. 27. Pazman. fol. 962. 963.

gen hallottak. Igy olvaſunk azért mi à *Mártyrok lelkek* felôl: (g) *Még egy keveſsé nyugodgyatok; mig bé tellyeſedik Atyátok fiainak ſzámok; kiknek-is meg kel ôlettetniek:* Nem tudták hat ezek azt; hogy *az û ſzolga tárſok meg-ôlettettetnek még*, mert masképpen, miért eſedeztek volna Iſtennek az utolſo itilet el-jôveteleért? Oſzton; hiſzem ezek, nem tôttek *minden ſzenteket*; azokrol vagyon penig à ſzó! Még csak arra-is gondot ſzokot à te rended viſelni; hogy (h) à *Szakács ne nyullyon ujjaival az aſztalra vitendô eledelhez*; mit biznál hát, affele *aprolékos* dolgot à ſzentekre, holot magad-is el-igazithatod? Igy világoſitották némellyek régen ez hellyet: (i) *Fohászkodáſokkal kivánták ezek*

(g) Tit. 6. 11.
(h) Regulæ Societ. Ieſu pag. 259. reg. 2.
(i) Ambroſ. Auſbertus. Bernhar. ſerm. 3. in feſto omnium ſanct.

zek à lelkek Istentűl az itilet napját. Nem emlekeztek hát ugy meg è világrul, hogy à mi dolgainkat szegrűl szegre igazgalsák! *Latás*bul akarsz te *valoságos* dolgot ki tekerni. Ha betű szerént akarod ezt érteni; igy-is szoly; hogy ezekben à szentekben *fogyatkozás* s-nagy *szeretetlenség* vagyon, hogy Istent az élők ellen *bosszu állásra* ingerlik; által hágták hát ezt: (i) *Imádkozzatok azokért,* à *kik titeket háborgatnak.*

(i) Matt. 5. 44.

(k) Pűsk. 26.

Csak (k) mostã emlitém; hogy hogy tulajdonitanak á *földön s-föld alatt* valo állatok *áldást à Bárányn*ak; hallyad még-is: (l) *Mindenek kételenek azzal,* (*vagy* ördögök, *vagy emberek*) *hogy az Istent s-Christust Urnak ismérjék, s-ũtet becsűllyék.* El ámitanád

(l) Tyrius in Comm. Apoc. 5.

tanád az értetlen kőséget; hogy à *földön lakók, áldás* tulajdonitások VTAN mondottak *Ament* à mennyei lelkek; ezt akarván abbul ki hozni, hogy ezek értették amazoknak szavokat. Hol vagyon az? miért facsarod igy à szent iráſt? Hiszem nem csak à más ember szavara mondhat ember (m) *Ament*! A' maga áhitatosságát-is, azzal rekeszti bé à jo (n) *lélek.* Vallyon s-mikor az Apostol igy szol: *Mi modon mond* à *te hálá-adásodra Ament à tudatlan paraszt?* azt értié, hogy à földiek, dicsiretételek után, *Ament* mondgyanak à mennyei lelkek? (mint ha azt hallanák) *Tudatlan paraszt*rul *s-emberr*ůl vagyon itt à szó; talám affele *tudatlan, Ament* mondo ember az Egben-is vagyon?

(m) Apoc. 7. 12.

(n) Apoc. 19. 4.

gyon? mondom hiszem, hogy csomót keressz à sima kákanis! Hol vagyon az-is; hogy az *huszon négy vének kezében lévő jo illatokkal tellyes pohárok*; e' FÖLDI *szentek imádságok*? Nincsen ott *è földrűl* emlekezet; s-hogy merted még-is oda toldani? Az à jo illat, à szenteknek magok imádsága; nem à mi érettűnk tőtt kőnyőrgés. űk mondgyák amà szép (o) *uj éneket*; ővék hát à jo illat tétel. De ha az itt vitézkedőknek kőnyőrgésekrűl volnais à szó; mellyet ez életben Istennek bé-nyujtanak; (mint (p) *némellyeknek* tetzik) ugyan nem használna ez néked semmit; mert, hol mondatik az; hogy à szentek à mi kőnyőrgésűnket Istenhez viszik? Ha penig

(o) ℣. 9.

(p) *Irenæus l. 4. c. 33. Lyranus. Alcasar. Glossa interlin.*

nig (q) *Angyal* (nem *Angyalok*) vissi à kőnyőrgést Istennek; nem teremtet állat az, hanem maga (r) *Christus*. Semmit sem kaphatz itt-is; hogy è *földi pogányoknak busulásokat tudgyák* (igazábban meg-tudgyák) *à mennyei szentek*; mert azt, nem à magok állapattyábul tanullyák akkor ki; hanem, mivel (s) *az hetedik Angyal trombitál* jővendőben; az az: (t) *el jű az Ur Archangyalnak szavával, s-Istennek trombitájával az itiletre*; most sem ment az idvezűlt lelkek elméjébűl ez ki; hogy (u) *akkor à pogány népeknek szorongatások lészen, s-el ámulnak à félelemnek miatta*; s-nem tudgyáké hát akkor (mivel még à bé nem tőlt) *à pogányok busulását*? Noh ha még azt az időt várod; nem tudom

(q) *Apoc. 8. 3.*

(r) *Primasius. Haymo. Rupertus Hugo Cardinalis. Gloss. interlin. Carthusianus. Blasius de Viegas in c. 8. Apoc. sect. 3. pag. 343.*

(s) ℣. 15.

(t) 1 *Thess.* 4. 16.

(u) *Luk.* 21. 25. 26.

dom én, mikor viſelnek ugy te reád gondot è világon à mennyei ſzentek! Hát az *orſzágokat*, è világon igazgattatod vélek? Most-is azt mondom; nevetség dolgod; hogy az ű *győzedelmekért*, à mi dolgainkra valo gondviſeléſt bizod ű reájok à boldogságban! Gondold meg ezt-is: kőzőnséges jutalmok ez à ſzenteknek: A' *Győzedelmeſnek adok orſzágot*. Vallyon s-igy; kik à végiglen valo meg maradásban itilet napján találtatnak teſtben; micsoda *orſzágot* ád Iſten nékiek; mert la hogy az emberek innen máſuvá kőltőznek akkor? Ihol s-nem léſzen ezeknek akkor orſzágok! moſt ſzolálánk ennek (x) *igaz* értelmérűl.

(x) Pſal. 33.

39. Illyen vagyon már előtted: (y) Az *Iſten Angyali előt*,

(y) Luk. 15. 10.

őröm vagyon menyorſzágban, egy bűnőſnek meg térésén. Tudtokra vagyon tehát menyben az Angyaloknak, az emberek belső cſelekedete, s ſzivbéli meg-téréſe; mert azon ſenki nem őrűlhet, à mit nem tud. (z) A' *Tobiás* könyőrgéſit, *az Angyal vivé Iſten eleiben.* (a) MINDEN *ſzentek imádságából, ugyan az Angyal vitt az Arany oltárra, drága illátot.* (b) *Az Angyal kiſiri az hivek imádságát könyőrgésével, hogy foganatosb legyen.* (c) *Mihály Angyal ſegitette az Iſten népét.* (d) *Az Angyal imádkozot Jeruſalemért s-Juda városáért.* (e) *Szent Pál az Angyalokra eskűſzik, s-űket hija bizonságul; tudgyák hát à mi dolgainkat.* (f) *Ezeknek ſegitségét kérte Jacob.* (g) *Az ű nézéſek alá vetteted à mi vitézkedéſünk.*

(z) Tob. 12. 12. c. 3. 25.

(a) Apoc. 8. 3.

(b) Auguſt. Epiſt. 120. c. 29.

Epiſt. 121. c. 9.

(c) Dan. 12. 1.

(d) Zach. 1. 12.

(e) 1 Tim. 5. 21.

(f) Gen. 48. 16.

(g) 1 Cor. 4. 9.

(h) Psal. 137. 1. 2. (i) Iob. 33. 23. (k) Calv. libr. 1. c. 14. n. 7. Pazman. fol. 963.

(h) Az ű ſzinek előténeklet David Iſtennek. (i) Ezer Angyalok kőzzűl, ha egy kőnyőrőg Iſtennek, meg-bocsát az embernek Iſten. (k) Calvinuſ-is bizonyos Angyalokat állat az orſzágoknak. Ezekbűl à kővetkezik; hogy az Angyalok tudgyák à mi dolgunkat. Láſsuk ezek alat mi fekſzik. A' mely kővetkezéſt ezekbűl ki akarſz hozni, jó idején helytelennek mondom. Mert az Angyalók, mi velűnk vadnak è földőn, mint (l) ſzolgálo lelkek; azért; mint jelen valók, iſmérhetik dolgainkat; de à ſzentekre nem bizatot afféle. Nem promoveal-hatod azért ezt: Valamely bűnőſnek, iſmérik az Angyalok meg-térését; azért à mi ſziveinknek-is tudgyák gondolatit, s-minden mi-dolgainkat lattyák. Mert, mi-

(l) Sid. 1. 14.

csoda

csoda jozan okoſság hozna ki egy dolognak tudásábul, minden iſméretet? Némű-némű-képpen meg-iſmérik ugyan à mi meg-térésűnket, à kivűl megh tetzhető jelekbűl; mert jelen vadnak az (m) hiveknek gyűlekezetekben; (n) az Iſten félők kőrnyűl tábort járnak; meg parancsoltatot nékiek, hogy (o) azokat minden utokban oltalmazzák; de hogy hitűnket, reménségűnket, s-belső indulatinkat láſsák; ezek ellen vagyon az: (p) Iſten iſméri à ſziveknek titkait; (q) az emberek gondolatit ű tudgya; (r) ű rázogattya à ſziveket; (s) csak egyedűl ű tudgya az emberek fiainak gondolattyokat. Magadé tanittya; hogy (t) à ſzivnek tudáſa, à Chriſtus igaz Iſtensége meg mutatá-

(m) 1 Cor. 11. 10. (n) Solt. 34. 8. (o) Solt. 91. 11. 12. (p) Solt. 44. 22. (q) Solt. 94. 11. (r) 1 Krō. 28. 9. (s) 1 Kir. 8. 39. (t) Becanus in Scholaſt. Theolo. p.

cc

1. tract. 3. cap. 1. q. 10.

tatásának erős bizonsága; ű tud-
(u) Ján. 2. 25. gya penig, (u) *micsoda az ember-*
ben; (x) ű *ismeri mindeneknek*
(x) Csel. 1. 24. *szíveket*; ű neveztetik, (y) *vesék-*
(y) Titk. 2. 23. *nek s-szíveknek visgálójának.*
Istenek volnának hát ugy, az
Angyalok! Igy hiszszük azért:
Isten az Angyaloknak *meg-jelentheti* néha à meg-tért embert,
s-tudhattyák abbul. A' dologh
ki menetelébűl-is eszekben vehe-
tik; mikor az, ki bűnös vala,
menyben vitetik. Igy tudák
meg à meg tért lator *pœnitentiá-*
ját. De hogy *rend szerént*, min-
den meg térőket meg jelencsen
Isten az Angyaloknak, azt so-
hol nem láttyuk. Bár ezt-is,
(z) Thomas 1. q. 54. art. 4. per totum. meg olvastad volna: (z) Az *em-*
bernek belső cselekedete, s-szívé-
nek állása, csak egyedűl az Isten-
nél vagyon tudva; s-nem szoltál
volna

volna igy; hogy *az Angyalok lát-*
tyák belső cselekedetinket, s-szi-
vűnknek megtérését. A' *Tobiás*
könyvében le-tött *Raphael* igen
kétséges nálunk. Nem hazud-
nak à szent Angyalok; ű penig,
gyakorta el hagyittya à nyárfa
sulykot. Hol (a) *Azariásnak, ama* (a) Tob. 5. 16.
nagy Ananiásnak fiának, mond-
gya magát lenni, hol (b) *Nephe-* (b) Tob. 7. 4.
thali nemzetségébűl, à *Ninivé*
foglyai közzűl valónak. (c) *Hal* (c) Tob. 6. 9.
szívének fűstivel űz ű ördögöt.
(az illike igaz Angyalhoz?)
Vrunk penig, (d) *csak könyör-* (d) Matth. 17. 21.
géssel egyben köttetet bűjtel. Az
ördög ellen adatot, ama (e) *min-* (e) Eph. 6. 11.
den lelki fegyver között-is nem
találok *Hal májjat*. Jo halász vala
szent *Péter*, de még-is, (f) *hitet*, (f) 1 Pet. 5. 8.
(nem *Hal ikrát*) emleget, hogy
azzal kel annak ellene állani. Ha

ezeket Angyal mondotta, (g) *nem mondot igazat*, és igy nem volt szent Angyal. Ha penig nem mondotta, meg kel hát válogatni à könyv *Authorának* beszédét. Azonban, eszedben vegyed ezt-is, hogy (m) *es à könyv ki vetteted az igaz Cánonbul*. Kicsoda volt az az *Angyal*, á ki az (i) *Arany oltáron illatot tött*, most hallál arrul. *Szent Agostonban* nem látom azt, hogy *à könyörgést kisirő Angyal, foganatosá tegye az imádságot*; lám most *vitelt*, nem *kisirést* emlegetz vala. Talám azt az Angyalt-is emlegeti, ki felől régen igy szolla: (k) *Csak egyedül Christus eszedzik mi érettünk szent Attya előt*. Ha penig affelét mondot volna-is ú, csak ezen az ű beszédén nyugodnám én meg: (l) *Nem akarő én minden*

(g) Pererius libr. 3. Comment. in Dan. p. 217.

(h) Glosa Juris Canonici in c. Canones dist. 16. (i) Punct. 38.

(k) Augustl Contra Epist. Parme. lib. 2. c. 8.

(l) Augustl. lib. 2. de persev. cap. 21.

irásimat az emberekkel bé vétetni, hanē csak azokat, mellyekben megtetzik hogy én nem vétkeztem. A? (m) *Mihály Angyalon*, értik némellyek à Christust, de ha teremtett Angyal volna-is, csak azt tudhatnád innen meg, hogy azok *az Isten nészét oltalmazzák*, mellyet mi soha nem tagadunk. Mostan hozók világosságra à (n) *Zacharias* hellyét. (o) *Esküdté szent Pál az Angyalokra*, nemé? azt-is iménti látók. Mostan csak ezt adom hozzá: (p) *Jákob* előtt-is *bizonyság* volt amà *rakás* kű; mint (q) *Moses* előtt-is *à menny és à föld*; de ugyan még sem tudgyák azok dolgainkat. Micsoda (r) *Angyalnak* kérte Jákob segitségét, azt-is előbben adók. Szárnya

(m) Augustl. in Apoc. homil. 9. Ambros. ibidem.

(n) Pūcl. 34.

(o) Pūcl. 20.

(p) Ter. 31. 52.

(q) Tōrv. 30. 19.

(r) Pūcl. 21.

(s) 1 Cor. 4. 9. ſzeget *Argumentum* ez: (s) *Csudái lőttűnk az Angyaloknak; azért azok tudgyák à mi dolgainkat, s-ſegitségre kell úket hivni.* Igy-is jo volt volna: *Czudái lőttűnk è világnak s-az emberek-nek, azért è világ s-az emberek tudgyák á mi dolgainkat, s-azokat-is ſegitségre kel hivni, mint az Angyalokat;* mert mind ez hármat egyben kőti itt az *Apoſtol.* Nem az (t) *Angyalok,* hanem *Iſtenek* előtt, mondgya *Dávid, hogy énekel Iſtennek.* Mellyen, vallyon s-nem hellyeſſen értetneké *à Magiſtratuſok,* holot azok-is (u) *Iſteneknek* mondatnak? De bár az *Angyalokrul* vegyed-is, kővetkeziké ez: *Az Angyalok előtt viſzi Dávid végben Iſteni tiſzteletit, azért azok iſmérik belső indulatinkat?* Nem, mert

(t) Solt. 138. 1.

(u) Solt. 82. 6.

mert azt (x) *csak egyedűl Iſten láttya,* s-csak ű *tud affelől itiletet tenni.* Az emberek előtt-is *dicsirhettyűk Iſtent,* mely dologgal ugyan nem tehettyűk kezeket ſziveinkre. Az (y) *ezer Angyalok* kőzzűl *valo* kőnyőrgő *Angyal* ki legyen, elől hozók azt-is. Vgyan-is à (z) *Malach,* az Iſten ige hirdető ſzolgáját jedzi az Eccleſiában. Némellyek ez hellyet (a) à *Chriſtuſra, az Iſten tanácsának ama Nagy Angyalára* viſzik. Ha ugy vagyon; nincsen hát itt teremtet *Angyalrul* ſzó. Vadnak ollyak-is, kik igy ſzolnak hozzá: (b) *Nem ugy vagyon à Sidoban; hogy az Angyal, emberért ſzol; hanem az ember felet.* Nem Iſtennél hát itt az *Angyal orator* az emberért; hanem, az *embernél magánál;* ki-is à lelki tani-

(x) *Auguſt. in Pſal.* 44. 22.

(y) Pũct. 21.

(z) Mal. 2. 7. 3. 1.

(a) *Greg. Magnus l.* 24. *moral. c.* 2. *Gloſſa ordinaria. Berno Augienſis. Hugo Cardinalis in h. l.*

(b) *Arias Montanus Pineda in h. l.*

tanito. *Calvinus* régen az Angyalok felől igy szólla: (c) *Nem igaz az; hogy minden embernek Isten, kiváltképpen valo Angyalt adot legyen; holot egy ember környül, sok Angyalok vadnak.* Lás errûl *fellyeb.* De ha *egy egy Angyalt* adott volna-is az országoknak s-embereknek; következnéké onnan; hogy azok *láttyák* à *mi belsô indulatinkat, s-ûket segitségre kel hivni?* Vgyan csak az *országban* s-nem à *szivben* vigyázhatnának ugy-is!

(c) *Cal. in Psal.* 91. *v.* 11.

(c) *Punct* 43.

40. A' mennyei Angyalokat el-hagyván; mégy már arra à következésre, hogy à boldogult szentek-is tudgyák dolgainkat, s-ezzel bizonyitod: (d) *Mert à mennyei szentek egyenlôk az Angyalokkal. Itt Christus nem határozza meg szavát, csak arrul*

(d) *Luk.* 20. 35.

arrul az egyenlôségrûl szolván, hogy házasság nélkûl élnek. Tudgyák hát à szentek világi dolgainkat. Vgyan-is, à boldogságnak nyugodalma azt kivánnya; hogy valamit igaz okosság szerént tudnak kivánni à szentek, abban meg ne fogyatkozzanak. Érteniek kel tehát az û kedvesek dolgait, melyeket mind à természetnek indulattyábul, s-mind az igaz szeretetbûl méltán kivánnak tudni. Miért hagyod ezt-is el: *lesznek?* hiszem igy-is vagyon: *ollyanok* LESZNEK, *mint az Isten Angyali;* te penig csak igy tanitasz: *Egyenlôk à szentek az Angyalokkal.* Tudodé, hogy (e) *à fél-támadásrul* szól Vrunk? Ha azért à *fel-támadáskorra* viszi Vrunk az *egyenlôséget;* én à tanács, teis akkorra had à szenteknek è

(e) *Matt.* 22, 30.

világi dolgok viſgálását; láſſad mit nyerſz véle. De ha, *most volnának egyenlők-is az Angyalokkal*; (mint hogy támaſzkodol is à *Szent Lukács* hellyéhez) miben egyenlők? mindenben? No hát, ne várjanak ez után teſtet magokra; mert az Angyaloknak affele nincsen, s ez után ſem léſzen! Bár ne legyen menyben külömbség az Angyalok s emberek közöt, mert la ezek *egyenlők*! Nem leſzen hát ugy az Aſzony-állati rend *haſonlatos az Angyalokhoz*; mert ű közöttök nincsenek Aſzonyok. Fel ſem támadnak az emberek; mert az Angyalok ſem támadtak fel. Láddé, hogy meg-határozva kel venned kés-kételen az *egyenlöséget*! Igy tudták azt

náladnál ſimáb elmék. (f) *Egyenlőknek mondotta Chriſtus az Angyalokkal* à *ſzenteket*; *mert* à *fel-támadásban egygyik rend kőzöt ſem leſzen házaſság*. Iſmét: (g) *Haſonlatoſſak leſznek az hivek az Angyalokhoz, mert nem leſzen nálok házaſságbéli emberi indulat*. Ez is: (h) *Haſonlatoſſak leſznek az Angyalokhoz, à mi az házaſságot nézi*. Láſs erről oda (i) *fel-is*. Hát *nem fogyatkoznak abban meg à ſzentek, à mit igaz okoſság ſzerént kivánnak*? Itt azt kérdeném, ha nehéz nem volna: Amaz (k) *oltár alat* nyögő ſzentekben, *igaz okoſságh* volté? Ha az, miért hát hogy még-is meg nem nyerték à mit kivántak? Azt kérék; hogy *Iſten ſietteſſe à boſſzu álláſt az* ű *vérekért, è földön lakozókon*; de

Iſten

(f) *Aug. l. 22. de Civit. Dei c. 17.*

(g) *Thom. in c. 22. Matth.*

(h) *Barradius Ieſuita tom 3. Harm. Evang. l. 8 c. 15. p. 502 a.*

(i) *Reg. 6. punct. 22.*

(k) *Tisk. 6. 10.*

Isten azt hallasztá; ésorba hát ez; hogy *valamit a szentek az igaz okosság szerént kérnek, mind megh nyerik*. Ha penig nem volt bennek *igaz okosság*; nem volt tőkélletesség, hanem, nagy hija volt boldogságoknak. *Igaz okosságot* itilnék én menyben lenni; bár ne rekesztenél (mint egy alattomban) ellenben valo dolgot itt bé. De vallyon s-*kiváñyáké* à *természet indulattyábúl tudni az ű szerelmesek dolgait*? Ne jádzál, mert meg-ejted magadat! Most mondad; hogy (*l*) *à szentek à természet erejébűl megh nem tudhattyák az emberek szűkségét*; itt penig igy beszéllesz: A' *természet indulattyábul, méltán kivánnyák tudni à szentek, kedvesek dolgait*. Ebbűl én ezt hozom ki: *Azért à szentek, à mit à ter-*

(*l*) Pazm. pag. mihi fol. 960.

à természet indulattyábul méltán kivánnak, azt meg nem tudhattyák. Szállást adtzé ennek? A' (*m*) *szentek hozzánk valo szereteti*, nem egyszer kétszer forgot már kezűnkben. Ne resteld meg olvasni.

(*m*) Pũct. 29. 30.

41. Igy *promoveálod* ujjobban fel-tőtt dolgodat: (*n*) *Lám Samuel à Bájos Asszszony szavát meg hallotta, s-Saul veszedelmét meg-jővendőlte. Ezt az* (*o*) *irás másut, Samuelnek mondgya. Ha penig à Sátán volt; lám az-is meg hallya pokolbul à Magusok szavát; s-elől áll, mikor hivatik. Inkáb halhattyák hát à szentek à mi szavainkat*. Ellened támasztók itt à tiéidet (*p*) *fellyeb*. Most-is azt mondgyuk; hogy őrdőgi lelemény volt az, nem igaz *Samuel*. Minek előtte Isten

(*n*) 1 Sam. 28. 12.

(*o*) Eccl. 46. 23. Pazm. fol. mihi 964.

(*p*) Pũct. 18.

Iſten è jelenés le irásához kezdetne, igy beſzélget: (q) *Nem felele Iſten meg Saulnak; ſe álomlátás, ſe Urim, ſe Prophéták által.* Ha *Prophétak által* nem felelt meg, nyilván *Samuel* által ſem, à ki (r) *Prophéta* vala. Meg-tiltotta Iſten, hogy (s) *Halottaktol ne tudakozzunk*; s-ez ellen cselekedtetett volna mégis? Nem gondolom. Oſzton; ha az, igaz *Samuel* volt; avagy *lelke*, avagy *teſte*; avagy mind *lelke teſte* edgyütt volt. Nem *lelke*; mert az, az (t) *élőknek csömójában volt kötve*; *s-Ábrahám kebelében*; honnan, csak egy lehetetlen dolog, hogy az ördög à lelkeket ide viſzſza hozhaſſa. Ide valo ez-is: Ha teſt nélkül volt à *Samuel* lelke; hogy hogy láthatta azt meg *Saul* s-à

(q) 1Sam. 28. 6.

(r) Csel. 3. 24.

(s) Törv. 18. 11.

(t) 1Sam. 25. 29. Luk. 16. 22.

ul s-à *Boſzorkány*, holott à lélek láthatatlan? (u) *Paláſtban öltözött vén embernek ábrázatyában jelent az meg*; vallyon s-ollyan-é à lélek? *Teſte* ſem lehetett; mert meg-őrzi Iſten (x) *Giveinek még csak csontyokat-is*; s-az őrdög útet koporſojában nem bánthatta. *Paláſtya-is* kanta ireſi babona volt; mert ki látta hogy az, annyi eſztendők alat el-nem rothadott volna à földben? Ez, ſzollot s-beſzéllett; mellyet à puſzta teſt végben nem vihet. De *talám az őrdög öltözte volt fel teſtét*? Nem hiſzem ſoha, hogy Iſten azt néki, illyen ſzent *Prophéta* teſtével cselekedni meg-engedte volna. *Lelkeſtül s-teſteſtül* ſem jelent meg egyſzer-s-mind; mert igy, fel-kellett volna néki tá-

(u) v. 14.

(x) Sole. 34. 11.

ki támadni; mely cselekedet Ísteni erőt illet, nem őrdőgre bizatott. Nem hijában hogy
(y) ℣.15. igy szoll à *Bájosnak*: (y) *miért háboritottál engem meg hogy fel támadnék?* mert ennek őrdőngős cselekedetibűl lőtt vala az ál-orczás *Samuel* dolga. Ki hiszi azt-is el; hogy Isten, ez hitetlen *Saulért*, ily szent *Prophetat* támaszszon fel rend kivűl? Azt-is tudakoznám: Meg holt-é ez az után; s-teste, ujjobban à koporsoban vitetetté? Vagy talám elevenen ment à *Limbusban?* mely mind az által à *lelkeknek* nem à *testeknek* lako háza. Ha penig az Egben ment; az őrdőgtűl fel támasztatott uj vendéget fogadott hát
(z) *Bell. libr. 2. de Purgat. c. 6.* ugy bé, az Isten mennyei serege? De talám (z) *elsőben meg jelent*

jelent Saul, s-az után volt az őrdőngős *Asszonynak* bűvős-*bájos cselekedete?* No hát ugy, Isten kőltőtte űtet fel, s-lássad mint férhetz egyben az elől számlált dolgokkal! Sebessenn-is hazud, ez az idegen kőntősben őltőzött *Samuel*; mert azt mondgya à Boszorkánynak: (a) *Miért* (a) ℣.15. *kőltőttél engemet fel?* Nem volt ez igaz; mert az hiveknek se testek se lelkek halálok után meg nem háboritathatnak. Továb megyen, s-igy szoll: (b) (b) ℣.19. *Holnap te és à te fiaid velem lésztek.* Nem mene penig, à kétségben esés miat, magának veszedelmes halált szerzett *Saul*, az Isten igaz *Prophetájához* Samuelhez; hanem az őrdőghőz; *Jonathán fia* penig, Istenhez. De talám *annyit tésszen ez: Ve-*

lem léſztek; *mint, meg-ſaltok?* Nem volt *Saul*, ſe lelkére ſe teſtére nézve *Samuellel*; hazud azért à *Sátán*. El ſem hiſzem
(c) 1. 14. azt-is; hogy (c) *Samuel Saultul* fel vötte volna azt à tiſzteletet;
(d) Csel. holott, (d) *ſokan* meg-vetettek
10. 26. affélét. Nagy ez-is előttem: Ha az, Iſtentűl támaſztatott igaz *Samuel* volt volna; nyilván *Saul* nem büntettetett volna meg, annak ördögi meſterséggel valo ki hivattatáſáért. De miképpen verettetett meg
(e) 1 Krö. ezért Iſtentűl; hallyad: (e) *meg ſala Saul az ű bűnejért; mivel hogy az* ördöngös *Aſzſzonyt-is tanácslotta vala; s nem kérdette vala meg az Urat, mellyért meg-is* ölé *Iſten* űtet. De mit hozok ennyit elől? Elég ez, az igaſság ellen nem tulakodo lelkek-

keknek: (f) *Semmiképpen nem kel azt el-hinni, hogy* à *meg-ſoltaknak lelkek* è *földön forogjanak.* Mert, (g) *ha az* ördögnek nincsen *hatalma az élőknek lelkeken; annál inkáb nincsen* à *meg ſoltakén.* Meg ne ütközzél azért ebben; hogy az irás ezt *Samuelnek* hija; mert, (h) *ſok csaló-ka dolgoknak igaz nevet ád â ſzent irás; mint az Ægyptomi Maguſok veſzſzejét-is, hogy kigyonak mondgya.* A'mely könyvből igaſságát bizonyitod *Samuelnek*, *Siracbé* az, (i) *s-nem Canonicus.* Ha igaz *Samuelnek* mondaná-is azt; de *Saulnak* itileti ſzerént ſzollana ugy; ki azt *Samuelnek* alittya vala. Kérdhetnéd: Hogy hogy tudot hát jövendőt mondani à Satan; ha nem volt ez, igaz Samuel? Tudd 2 ta

(f) Chryſoſt homil. 29. in Matth.

(g) Idem hom. 2 de Lazaro.

(h) Auguſt. l. 2. ad Simplicianum q. 3. & l. 2. de mirab. Scriptur. c. 11.

(i) Pererius l. 1. de Magia c. 11. p. 59.

ta mind à két tábornak erejét; nem voltak tűle el reitetve à titkos tanácskózálok; tudva volt nála *Saulnak* Istentűl való megh vetése, s-*Davidnak* válaztása; kőnyű volt innen meg ismerni az hartznak ki menetelit. Nem kővetkezik az, à mit itt forgatz; hogy *á Sátán elől álhat az hivatalra; azért à Sentek-is meg hallyák à mi szavainkat.* Mert; à Sátán, nem csak pokolban vagyon, hanem (*k*) *kőrnyűlőttűnk-is jár*; à szentek felől penig, még te affélét nem bizonyit hattál.

(k) 1 Pet. 5. 8.

42. (*l*) *Oniást hozod már elől; kit mondasz, hogy Machabæusnak holta után meg jelent, s-bátoritotta űtet à vitézségre. Illyés Prophéta* (*m*) *levelét-is ujjobban emlited.* Mind à két példát meg nya-

(l) 2 Mac. 15. 12.

(m) 2 Crō. 21. 12. Pazm. fol. 964.

nyakazók mostan; az (*n*) *elsőt*, ez (*o*) *utolsot-is.*

(n) pag. 330.

(o) pag. 351 352. 353.

43. Szavad járása még-is igy foly: *Az Isten, menyországban mutattya meg à szenteknek* (*n*) *dicsőségének gazdagságát. Ott leszen* (*o*) *tőkélletes értelē.* (*p*) *Ott Istenhez hasonlok leszünk. Ha azért, az Istennek kedves szolgai; sok idők után lejendő dolgokat láttak è földön; nyilván à mennyei szentek-is látnak; mellyet igy bizonyit szent Agoston:* (*q*) *Ha Eliseus, testel tűle távul valo Geházi szolgáját látta; menyivel inkáb látnak à szentek mindeneket, ha szinte testvel távul vadnak-is.* Nem mehetz nem soha elől szándékodban, akar mint tekerjed-is az irást. Vallyon s-az Isten *dicsőségének gazdagsága*, világi dolgoknak tudásae? hiszem, (*o*) *á kegye-*

(n) Rom. 9. ℣. 13.

(o) 1 Cor. 13. 9. 10.

(p) 1 Ian. 3. 2.

(q) Aug. l. 22. de Civit. c. 29. Pazman. fol. mihi 964.

(o) Rom. 9. 13.

gyelem edényinek dicsőſségre valo kéſzitéſe az, (mely, az el-válaſztáſ-is) nem è világi dolgoknak forgatála! *Tökélletes az értelem ott*; de nem à mi ſzükségeinknek tudásában; mert ſohol ugy az irás nem ſzoll; hanem: mivel (p) *moſtan tükörben látyuk Iſtent; akkor oſzton ſzemtül ſzemben.* Hol itt è világra valo gondviſelés? *Iſtenhez-is haſonlatoſsak leſzünk*; abbanné, hogy mi-is tudgyuk è világiakat, mint ű tudgya? Nem. Hát? (q) *mert meg láttyuk űtet à mint vagyon.* Vgyan ott-is kűlömbség leſzen Vrunk közöt, s-mi közöttünk; mert ű ott-is nékünk *fejünk* leſzen, mi penig néki *tagjai*; haſonlatoſsak leſzünk azért ű hozzá ebben: mert, (r) à *mi alásatos teſtünket el-változtattya, s-haſonlatoſ-*

(p) 1 Cor. 13. 12.

(q) 1 Ian. 3. 2.

(r) Phil. 3. 21.

latoſsá teſzi az ű *dicsőült teſtéhez.* Semmi nincsen itt è világnak tudásárul. Hogy hogy tudták ez életbéli hivek à *titkos* dolgokat, meg hallád; ſzabd ahoz értelmedet. Sent *Agoſton* gondolatlanul *citáltatik*; ki, nem à teſtektül meg-vált lelkekrül ſzoll; hanem azokrul, kik à fel-támadásban teſtet veſznek fel. Halhatza: *Láſsuk meg már, mit cſelekeſznek à ſzentek, az* ű *halhatatlan s-lelki* TESTEKBEN; *menyire Iſten ſegél.* Meſzſze eſtél hát tzélodtul; ű mind *lélekrül teſtrül*, te penig, à *moſtani idvezült lelkekrül tractálván.* En általlanék effélét elől hozni, ha meg érnének benne. Megh ſe gondold, hogy ſzent *Agoſton* è ſzava ellen mondgyon: (t) *Meg kel azt vallani; hogy az halottak*

(s) Punct. 35.

(t) Aug. de cura pro mortuis c. 15.

nem tudgyák micsoda cselekedtetik è világon. Mondgya ugyan azt; (u) *hogy az innét hozzájok költöztt lelkek, meg mongyák azokat nékiek; de nem mindeneket; hanem mellyek meg engedtetnek nékiek à meg mondásra*: de ez utolsokat, igen *nagy vélekedve* mondgya. *Nem mindeneket-is* állat, hogy meg-jelencsenek; te penig, ô ki *számtalan* féle szükségedben keresed meg ûket! nem-is tudod hogy ha meg mondták é azokat nékiek, vagy nem. Igy-is szól ú: hogy *mig végben visznk az emberek è világon cselekedeteket; nem tudgyák ük azt akkor, hanem az után.* Mely ha hellyes; nem lehetnek hát jelen à te szükségedkor; hanem ha te, à megholt melléis orvoſt állatz. Nem halhattyák könyörgéſedet-is

(u) *Idem ibid.*

mikor mondod. Bár ezt jól szivedben zárjad.

44. Ezt-is elől gördited: A' *mennyei Szentek Istten Baráti; s' inkáb eggyesûlnek véle, hogy sem, è földon éltekben. Az igaz Barátság penig azt kivánnya;* (u) *hogy megjelencse ember azt Barátyának, à mi útet illeti.* Jol tévéd hogy ezzel meg kötéd: *A' mi útet illeti.* Ki tudgya, ha à szenteket nem fogja illetni, à mi szükségink felől valo tudakozás? Tudgyuk ugyan azt; hogy (x) *semmit nem cselekeszik addig Istten, mig meg nem jelenti titkát szolgainak*; de hogy à mennyei lelkeknek efféléket csepegessen elméjekben; mély halgatas affelől az irásban. Itt csak azt mondom: Nem szükséges, hogy Istten meg jelencse à szenteknek

(u) *Gen. 18. 17. Ioan. 15. 15. Pazman. fol. mihi 964.*

(x) *Amos. 3. 7.*

à mi könyörgésünket, mert ha ugy volna: *Isten akaratyábul* volna az: De, hol tőt Isten vagy à *szenteknek* oly hagyományt; hogy az élők ű hozzájok igazgazgasák könyörgéseket? hol intette meg űket, hogy arra halgassanak? és hogy ű előtte affele kedves? vagy *nékünk* hol adot oly parancsolatot; hogy è szükségünkben, ezt; másban, amaz szentet keressük meg? Nem-is afféle *titkoknak meg-jelentésében* ál à mennyei boldogság; hanem, az (y) *Isten szine látásában*; s' az (z) ű *vele valo társalkodásban*. Még sem tanultadé meg: (a) *Istennél vadnak à titkok; à ki nyilatkoztatot dolgok csak à miéink?* Kedves Barati Istennek az *Angyalok*; de még-is (b) *el titkolta tűlök az itilet napját*.

(y) 1 Ian. 3. ŷ. 2.
(z) Tuk. 14. 4.
(a) Törv. 29 ŷ. 29.
(b) Mark 13 ŷ. 32.

Csak

Csak è földi Királyok-is, nem mindent jelentenek meg *Secretariusoknak*; mivel hogy fellyeb valoknak itilik magokat azoknál, s-nem-is szükséges azoknak sok dolgokat tudni. Isten-is nagyob à szenteknél. Elég nékiek az, ha véle mennyei boldogságban társalkodnak.

45. A' tűkörre érkezél már, s-igy szollasz: *Az szentek szinről szinre láttyák Istent; kiben, mint egy tűkörben fénlenek minden állatok. Miképpen azért, ki à tűkört láttya, az ű benne meg tetszet ábrázatokat-is láttya; igy à szentek, láttyák Istenben à teremtett állatokat.* Mert, (c) *micsodát nem tudnának azok, kik à mindent tudót tudgyák?* Es: (d) *Kik à teremtőnek fényességét láttyák; semmi nincsen à terem-*

(c) Greg. 4. Dialog. cap 33.
(d) Beda Luk 16. Pazman. fol mihi 905.

remtett állatban, mellyet nem látsatnának. Hogy nem hivtok hát *minden* szenteket segitségre; hiszem mindnyájan láttyak az Istennek szinét? láttyák ugyan *szinről szinre* az Istent; de nem mindent látnak meg ű benne. Nem láttyák az ű (e) *tudományának végetlenségét.* Nem láttyák az (f) *az utolsó itilet napját.* Vallyon s-mikor te szoval imádkozol; láttyáké à szentek, Istenben mint egy tükörben, könyörgésednek *hangját?* talám te nálad az hang-is meg-látzik à tükörben? avagy à kövekezik, hogy à te *szoval* valo imádságodat nem értik à szentek! Nyilván álmélkodhatik akarki è *Credódon:* (g) *Avagy az Angyalok jelentik meg à mi szükségeinket à szentek-*

(e) Rom. 11. ℣. 33.

(f) Mark. 13. ℣. 32.

(g) Coslevus in Enchir. pag. 388.

teknek; âvagy (5) *igen gyors lelkek ők, s-magok meg-tudgyák*; avagy: *meg-láttyák Istenben mint egy tükörben.* Csak à lok Avagyon épittetet ám ez! En-is igy szollok hát ehez: *Avagy semmiből nem tudgyák.* Ha néked szabad ebben haboznod; miért volna nékem-is tilalmas? néha arra-is fakadtok ki; hogy *az Isten jelenti meg nékiek à mi szükségeinket.* Mi hasznát veßik hát ugy à *tükörnek*? Avagy ha *tükrök* vagyon; mi szükségek vagyon az Angyalok meg jelentésére? Elmédben kellett volna ennek eddig ötlödni: (i) *Aki à tükört láttya, nem szükség hogy abban mindeneket lásson.* (k) *Bár lássa-is ember Istent, de az itilet napján kivül-is sokat nem tud-*

(b) Becanus in Append. disp. de Purgat. pag. 88.

(i) Thomas 1. p. q. 12. art. 8. ad 2. Occam 4. sent q. 13. ad 2.

(k) Durandus lib. 4. sent. dist. 49.

tudhat affelől. (l) Az Istennek világos látásával-is, sok dolgoknak nem tudása egyben férhet. jol vagyon; no hát á mi dolgainkat-is nem tudhattyák meg à szentek; bár láfsák-is az Istent. Magadtul gondolt dolog s-Agnő találta lelemény azért ez; hogy Istenben ugy láttassanak meg à dolgok; mint à te orczád à tükőrben; de ha ugy volna-is: Látodé szivedet, tüdődet, sőt ábrázatodnak minden tzitkellyeit à tükőrben? Szemlélhetedé az Istenbenn-is azokat, mellyek őrők időktül fogva, ű benne voltanak? Istenségre emeltetnél ugy s-hol volna emberséged? A' jo Nagy-Gergely (ha más nem volt) fabulái, még à tiéidtül-is meg-nevettetnek; mikor ez mondatik felőle: hogy

(l) Becanus part. 2. theol. Schol. tom. 1. tract. 1. c. 1. q. 8. num. 7.

(m) ű ollyakat-is irt, az ű Dialoguſiban, mellyekkel csak elméjének tetzését konyaſztatta, s-à kőſség dicsiretit vadáſzta; nem becsülhetem hát nagyra irását, mert ű is itt pártot ütött à szent iráſtül. (n) Beda-is kétes; kit, ha mas-képpen hollana-is, csak igy cáſtigálunk: Láttyák az Angyalok à teremtőnek fényeſségét, de még ſem tudgyák az itilet napját.

(m) Canus libr. 11. locor. cap. 6.

(n) Idem. ibid. pag. 337.

46. A' mi Argumentumink-nak meg-czáfolására akarván lépni; igy hozod elől à miéink ſzavokat: (o) Ha mi hozzánk valo indulat volna à ſzentekben; bennek volna à ſzorgalmatoſság, bánat, ſzomoruſág; mely ű bennek mind az által (p) nincsen. De ez, nem következik, mint Calvinuſtul s-Bezától meg-hallók.

(o) Ungvár megyep. 44.

(p) Apoc. 21. 46

Mert

Mert (q) *az Angyalok, ſőt ű maga Chriſtus, mi reánk gondot viſelnek, és à mi dolgainkat értik; de ſemmi bánat és ſzomoruság űket nem ſérti.* Aldaſsék Iſtennek neve, nem ſzorultunk még tellyeſséggel erre az *argumentumra*, ha à miéink bé hozták-is; ezeknek kellene eleget tenned: (r) *Ne legyen néked idegen Iſtened; ſem az előt meg ne hajoly. En vagyok à te Urad Iſtened.* Iſmét: (s) *A' te Uradat Iſtenedet tiſztellyed, s-az ű nevére esküdgyél.* Vagyon illyen-is: (t) *Egyedűl Iſtennek ſzolgály.* Meg marad ez őrőkké: (u) *Azt kell ſegitségűl hivnunk, à kiben hiſzűnk;* De à meg-holt ſzentekben nem hihetűnk; mert az à (x) *férfi boldog, Ki* AZ VRBAN *bizik.* Igy-is vallok: *Hi-*

(q) Calv. lib. 3. c. 20. n. 24. n. 4. Beza Epiſt. 83. Theol. Pazman. fol. mihi 965.

(r) Solt. 81. 10. 11.

(s) Törv. 6. 13.

(t) Matt. 4. 10.

(u) Rom. 10. 14.

(x) Ier. 17. 7. 5.

Hiſzek egy Iſtenben; nem máſban. Azokat kellene ſegitségre hinunk; kik à mi dolgainkat tudgyák; de à ſzentek azokat nem tudgyák; mert (y) *el takartatik Joſias, s-nem láttyák ſzemei à kővetkezendő veſzedelmet;* igy (z) *David-is, ſzolgál idejében Iſtennek, s-végre el aluſzik.* Nem mondgya azt az Apoſtol, hogy à *bőlcseségért* máſnak reménkedgyűnk; hanem igy ſzoll: (a) *Ha valamellyitek ſzűkőlkődik bőlcseſég nélkűl, kérje* ISTENTŰL. Régen igy-is ſzolla Iſten: (b) *Valaki idegen Iſteneknek áldozik, és nem az* EGY JEHOVANAK; *meg-őlettesſék.* Es (c) *valaki magának, kűlőn valo illatozáſra fűſtőt gyujt; ki vágattaſsék à nép kőzzűl.* Csak (d) *egyedűl Iſtennek* nyuj-

(y) 2 Kir. 22. 20.

(z) Csel. 13. 36.

(a) Jak. 1. 5.

(b) Kijöv. 22. 20.

(c) Kijöv. 30. 38.

(d) Solt. 141. 2. Mal. 1. 11.

nyujtatott régen az *áldozat*; ki merne hát most-is egyébnek reménkedni? Halhatza az Isten Apostolát: (e) EGYEDŰL à *bölcs Istennek à tisztesség és dicsőség*. A' nagy Isten-is igy szol: (f) *Nézzetek èn reám földnek lakosi, hogy meg-tartassatok; mert nincsen tőb Isten én nálamnál*. Mit gondolsz mikor ezeket olvasod? nézhetze az Isten mint panaszolkodik: (g) *Nem akartak à meg-ismért Istennel meg-elégedni*. A' szent irás Istenhez igazit; igy szolván: (h) *A' ti szivetekben ezt kiáltya a' lélek: Attya!* (i) *Véteknek* tudgya az irás, *à mi hitbűl nincsen*; te penig hogytarthatod à szentek imádását *hitbűl* valonak; hiszem (k) *az hit hallásbul vagyon, è penig az Isten igéjébűl?* Immár penig,

(e) 1 Tim. 1. 17.
(f) Esa. 45. 22.
(g) Rom. 1. 28.
(h) Gal. 4. 6.
(i) Rom. 14. 23.
(k) Rom. 10. 17.

penig, magad vallásán valók rebelgetik, hogy à (l) *szent irásban nincsen à szentek imádása felől emlekezet*; hogy nyughatnék hát azon még-is meg à lélek? En azért azt az Istent imádom: 1. Kinek hatalma vagyon à segitségre; (m) s-kinek keze *meg nem rővidűl*. 2. Kinek értelme vagyon az engem meg-segithetésre; (n) s-à *sziveket fel-fedezve nézi*. 3. Kinek jo akarattya vagyon oltalmamra, s-ugyan (o) *meg eskűtt* védelmezésemre. 4. Ki (p) *személy válogatás nélkűl* tekinti à kőnyőrgőket. 5. Ki (q) *mindenűt* vagyon. 6. Ki magunknál-is (r) *jobban* tudgya fogyatkozásinkat. Ezeket Istennek s-nem másnak adgya az irás.

(l) Canisius in Catech. fol. 230. Cassander in consult. art. 21. pag. 964. Petrus Cottonus l. 1. Instit. Cathol. c. 16. p. 91. Canus l. 3. locor. Theol. c. 96.
(m) Esa. 50. 2.
(n) Sid. 4. 13.
(o) Ezec. 33. 11.
(p) 1 Pet. 1. 17.
(q) Esa. 66. 1.
(r) 2 Krō. 20. 12.

rás. Még az Isten (s) *Angyali s-idvezűlt szentekis az Istent imádgyák az égben*; hát mi, hogy mennénk másokhoz? Csak ez életben vagyon ideje, à szentektűl valami jot ki nyerésűnknek, amà mondás szerént: (t) *Kérj tűlem mit cselekedgyem veled, minek előtte el-ragadtatom*; az után olzton, nem tanittya azt az irás, hogy mi reánk gondot viselhessenek. Ez-is gondolkodoban juttathatna: A' mely szentek segitségre hivatnak; avagy à *Purgatoriumban* vadnak azok; avagy onnan ki menekedtek. Ha à *Purgatoriumban* vadnak; (u) *hiában azoknak reménkedni, hogy mi érettűnk esedezzenek*. Hogy penig onnan szabadulások lőtt; kitűl

(s) Solt. 148. 2. Titk. 5. 8. 9.

(t) 2 Kir. 2. 9.

(u) Bell. libr. 2. de Purgat. c. 1. § quod autem.

tűl mentél annak végére, s-miképpen tudod?

47. Mikor mi ily erősséget támasztunk: (a) *Abrahám nem ismér minket, azért à tőb szentek-is*. Ezt igy akarod rontani: (b) *Ugy mondatik Abrahám minket nem ismérni; miképpen* (c) *Christus à gonoszoknak mondgya, hogy űket nem isméri; mely annyit teszen, hogy nem szereti, s-fiainak nem isméri gonosságokért. Ennek felette* (d) *in præterito szol ű; nem ismért; s-ezzel állattya, hogy Isten à mi Attyánk; mert* (e) *à Machabæusok Annyának szava-ként; nem tudgyák à szűlék, mint formáltatik ember Annya méhében*. Mit csapongasz, hogy nem állasz veszteg? Igy vadnak *Jeronimus* szavai: (f) *Nem tud minket Abrahám s-Israel; nem-is*

(a) Esa. 63. 16.

(b) Ieron. in Esa. 63.

(c) Matt. 25. 13. Matt. 7. 23.

(d) Calv. l. 3. c. 20. n. 25.

(e) 2 Mac. 7. 22. Pazman fol. mihi. 965.

(f) Hier. libr. 17. in Esa.

nem-is ismérik fiokat, kiket Istentől értenek nem szerettetni. Meg láthatná ezt á ki ízemes volna, hogy ű itt tagadgya *Abrahámnak ismeretit.* Alig ha ki hatolhatz ez erőszakos *Labyrinthusbul*, mert magatok tanittyátok: hogy ez hellyen, (g) *az igen Istentelén meg átalkodott bűnősökről vagyon á szo*; (hanem ha á *Prophéta-is* hitetlen volt volna, mert ű-is ezek köziben számlállya magát,) tudgyuk penig azt, hogy afféle nagy vétkesek, mindenkor (b) *Abrahám Attyok felől dicsekedtenek*; hogy hogy mondották hát még-is ez it le irt hitetlenek ezt: *Abraham nem ismér minket, az az nem tud minket fiai gyanánt?* Oszton: hogy hogy lehet az, hogy ezek az *Istent Attyoknak hiják*, s-még-is *Abrahám fiainak nem ismértetnek?* Nem illetlen errűl-is tudakozni. Fel teszed ezt: Hogy *Abrahám s-Israel ismérték ugyan maradékjokat, de nem akartak rulok gondot viselni.* Miképpen lehetett az meg, holott ők akkor még *Limbus*ban voltanak közönséges értelmetek szerént? à kik penig ott vadnak, nincsenek azok meg-boldogitatva, és igy (i) *nem tudgyák è világon esett dolgokat?* E' te magyarazatodbul azt-is ki hozhatnám, hogy *Abrahám s-Israel* igen kemény szivűek voltak az ű maradékjokhoz, hogy űket fioknak nem akarták ismérni. Mit hivod hát te-is segitségűl à szenteket, mert ugy fordulhat, hogy te hozzád-is keménységet fognak mutatni? Ez-is következnék

(g) *Bell. libr. 4. de justif. c. 20. resp. ad. 4.*

(b) *Matt. 3. 9. Ján 8. 39. Luk. 16. 24.*

(i) *Becanus in apend. disp. de Purg. Calvin. pag. 65.*

keznék ugy innén, hogy az igen nagy bűnősők, ſzentek kőzben járáſa nélkűl-is Iſtenhez mehetnek; mert ezek ugy kőnyőrőgnek itt; te penig à ſzentek kőzben járását igen oltalmazod. Ide valo ez-is: Ha *Abrahám s-Israel* ezeket meg nem halgatták, nyilván az Iſten-is nem, mert ű inkáb gyúlőli ezeknél á vétkeket. De az Iſten, nem dugta volt bé ezeknek kiáltáſokra fűleit, mert igy járulnak ű hozzá: *Te mi Atyánk vagy!* Nincsen hát ſemmi hellye magyarázatodnak. Veſzed eſzedbe hogy itt keveſet foghatz, azért, más meſterséget gondolſz ki s-*Præteritum*-oſz. De à ſzent nyelvnek, (ha tudnád) oly ſzokáſa vagyon, hogy à *Præteritum*-ot gyakorta veſzi à *Præſens*-ért, s-ezt

s-ezt iſmét amazért. Mit *Præteritum*-oſz? talám azt akarod (s-ugy-is vagyon) ebbűl ki hozni; hogy *akkor à ſzentek Limbusban voltak, s-nem tudták è világiakat; de már moſt kűlőmben vagyon à dolog.* Mit álmodtz arany hegygyel? Ha ember vagy; tégy eleget à *Limbus* felől è tiéidnek: (*k*) *A' Nicodemus Evangeliomábul vőtt à Limbus eredetet.* Iſmét: (*l*) *Szenvedéſe előt-is meg-váltotta Chriſtus vérével az ô Teſtamentumi ſzent Atyákat.* Vagyon illyen-is: (*m*) *A' Chriſtus Jeſus hiti által azok-is igazak voltak s-meg-tartattak; kik hittenek ű benne, minek előtte Chriſtus el-jűne â teſtben.* Vgyan-is: (*n*) *A' léleknek meg-téréſe*

(*k*) *Lombard. Leg.* 52.

(*l*) *Greg. de Valent. tom.* 4. *in Thomam Diſp.* 1. *q.* 19 *punct.* 4. §. *Secundò ſequitur. Pererius Diſp.* 21. *in cap.* 13. *Ioan. pag.* 219. (*m*) *Lombard. l.* 3. *ſent. diſt.* 25. *lit. A. ex Epiſt.* 51. *ad Optatum.* (*n*) *Pineda in c.* 12. *Eccleſ. Aug. E-pag.* 1050.

réſe nem egyéb; hanem à lelkek meg-tartojához valo menetel. Régié hat à te *Limbuſod?* nem; hald meg ezt: (o) *Hihető, hogy à* MOSTANI *Theologuſok értelme ſzerént; à földalat volt à Limbus.* Halhatza, mit *Concludál* ſzent *Agoſton è præteritumbul:* (p) *Azt mondgya à Propheta: Te vagy à mi Atyánk, mert Abrahám nem tudot minket, s-Izrael nem iſmért. Ha ily nagy Patriárchák, nem tudták az ű tűlők ſzármazot népet; hogy hogy elegyittetnek hát az halottak-is az élőknek cselekedetekben?* Tanuly ettűl. Harmadik magyarázatot-is rántaſz elől; hogy ha eggyik lyukbul ki-ſzoritnak, à máſikban ſzaladhas. *Atyánk az Iſten;* (ez hiſzem értelme mondáſodnak) *mert ű tudgya teſtűnk fogantatását Anyánk-*

(o) *Maldonat. in cap. 16. Luc.*

(p) *Aug. de Cura pro mort. cap. 13.*

nyánknál; de Abrahám, ugy minket nem tud. Ne ſzeleskédgyél! mert itt az *Atyai* nevezet; nem csak à mi *fogantatáſunkat* nézi; (mert micsoda *Argumentum* volna ez: *Gondod vólt à mi fogantatáſunkra Iſten; azért minket idvezits;* nyilván igy, minden hitetlenek *árgumentálhatnának*) hanem: Iſtennek *buzgo* (q) *ſzerelmét hozzánk; ſok irgalmaſságát; s-meg ſzabaditását.* Ha csak ekképpen nem tud minket *Abrahám;* nyilván meg-hűlt ſzereteti az égben maradékjához; mellyet te annyira forgatz. Honnan-is probálod te azt meg, mellyet csak ujjodbul ſzoptál? Ihol egygyik magyarázatban ſem vagy álhatatos, csak tántorgaſz! ugy kellé à valláſt oltalmazni?

(q) ỳ. 15. 16.

48. Ez hellyeket-is csipdeſed: (r) *Halála ntán ember, ſemmit nem tud*; mellyekre ily feleletet téſz: Az *ujitók ſem tagadgyák azt*; *hogy* à *ſzentek kőzőnségeſſen nem kőnyőrőgnének à vitézkedő Anyaſzentegyházért.* (azért az ű értelmek ſzerént-is, tudnak az halottak valamit) *Ez azért értelme az iráſnak: Terméſzet ſzerént è világi dolgokat nem tudgyák az halottak. Vagy; nincsen ű bennek oly gondolat, mellyel magokat ſegithetnék, ha itt el-mulattyák idveſségekrűl valo gondviſeléſeket. Vagy hogy; világi mód ſzerént, nincsen gondviſeléſek à mi dolgainkra; errűl ſzol ſzent Dávid. Sz.* (s) *Agoſton-is ezt érti, mikor az* ű *Annyának Anyai gondviſelését tagadgya.* Bocsáſſon meg Iſten nektek, hogy igy jádzottok az iráſ-

(r) Pſal. 145. 4. Eccl. 9. 5. 10. Iob. 14. 21.

(s) Aug. de cura pro mortuis c. 13.

iráſsal! Igy értűnk mi à ſzenteknek *kőzőnséges* eſedezéſek felől. *Hogy Iſtennek az itt vitézkedő Anyaſzentegyházára vagyon gondgyok; mert tudgyák azt; hogy az Iſtennek egéſz Eccleſiája, nincs még ott, holot űk uralkodnak; azért, az itt vitézkedők meg tartáſáért, s-azok ſzáma bè tellyeſedéſeért, kőnyőrőgnek Iſtennek, hogy az ű orſzága vegyen nevelkedéſt.* Nem-is az ű *kőzőnséges tudományokrul* ſzolnak à bé hozot hellyek. De az itt à kérdés: mikoraz irás igy ſzoll: (t) *Az holtak ſemmit ſem tudnak*; igy kellé ezt meg-kőtni: *Nem tudnak, tudniillik, terméſzet ſzerént, vágy világi modon?* Hiſzem meg-mondotta Iſten, hogy (u) *ne tégy ſemmit* (azzal ellenkezőt) *az* ű *igéjéhez!* Azért mondatnak űk

(t) Pred. 9. 7.

(u) Törv. 4. 2.

(x)

(x) 2Kir. 22. 20. (x) *Attyokhoz ſzedegettetni; hogy meg* NE LASSAK *à maradékjokra következendö gonoſzokat.* Hogy tudod azt, hogy az iráſnak ez az értelme: *Terméſzet ſzerént nem tudgyák az holtak è világi dolgokat?* Magad el-forditod ezzel valláſodat. Mert ha à ſzentek azért nem tudgyák à magok dolgát, hogy *magokat ſegéllyék*; hogy hogy ſegélhetnek hát máſokat? Ennek ily világot gyujtanak à tiéid: (y) *Semmit nem tudnak az halottak; tudni-illik, è világ felöl.* Mi tetzik itt néked? (z) *Ha az halottaknak* SEMMI *réſzek nincsen* SEMMI *dologban, mely è világon léſzen*; nyilván *ſemmiképpen* nem tudgyák à mi dolgainkat; és igy mind fűſtben mennek à ſzent iráſon erőſzakot

(y) Gloſſa interlin.

(z) Préd. 9. 8.

kot tőtt csavargáſid. Néha te igy beſzéltél: (a) Az ô *Teſtamentumi meg-holt ſzent Attyák, nem iſmérték élö maradékjokat, mert még nem voltak meg boldogulva, hanem mulattak Limbuſban.* Im ott az halottaknak tagadtad tudományokat, moſtan penig minden irás nélkül *határozva* veſzed; maga ez hellyek, az ô *Teſtamentum* kőnyvei kőzőtt vadnak. Hogy tudod azt, hogy az iráſnak ez az értelme: *Terméſzet ſzerént nem tudgyák az holtak è világi dolgokat?* hiſzem nincsen annak ollyan meg-határozáſa az irásban! Azt-is honnan vőtted; hogy Iſten à mi dolgainkat az halottaknak meg jelenti? mind csak habozáſok ezek! Vallyon s-à *Szent Agoſton Annya, Limbusban* menté? Ha oda;

(a) Bell. in reſp. ad dictum Eſa. 63.

oda; nem tudott hát, ſe egy, ſe más uton ſemmit è világrul; mert *az ott valok, nem iſmérik élő maradékjokat.* Ha penig *Limbusban* nem volt, nem igaz hát az; hogy Chriſtus halála előtt ſenki nem ment menyorſzagban.

(a) Pazman pag. mihi 966. 959. 964.

49. Akarván már meg-probálni; hogy à *ſzentektűl*; à kőnyőrgéſek *ſegitségét haſznoſsan kérhettyűk*; igy *procedalſz*: (a) *Ha à dicsőűlt ſzentek értik è világi dolgokat; és mint azon egy Atyának fiai; azon egy teſtnek tagjai, ſzeretnek minket; s-eſedeznek Iſten előt érettűnk; kétség nélkűl, az ű hozzájok bocsáttatot kérêſűnknek foganattya vagyon nálok. Es, miképpen hogy è világon éltekben, ſzűkőlkődő felebaráttyok kérését hiában nem hadták,*

hanem

hanem Iſtenhez bocsátot imádságokkal az ű tagjokat ſegitették; azonképpen cselekeſznek moſtannis. Ezek mindigazak; azért, nagy erőſsége vagyon à ſzentekhez valo kőnyőrgéſnek. Erőſsődik ez azzal-is; mert valami tőkélleteſség találtatik az élő ſzentekben, mely à Boldogságnak állapattyával nem ellenkezik; attul meg nem kel foſztanunk à boldog Szenteket. Vak vezeti itt à vakot; azért, az egéſz *Argumentum veremben* eſik. Hol probáltad még azt meg, meg-mozdulhatatlanul, hogy à dicsőűlt Szentek è világi dolgainkat ércsék? meg-hallád hiſzem; hogy az (b) *oltár alatt nyugovók*, tudakoztak az ű *vérekért valo boſzſzu állaſnak idejérül*; miért *tudakoztak*, ha annak *idejét* tudták? Ez à ſzó:

(b) Tuk. 6. 10.

(c) Esa. 63. 16. (c) *Abrahám s-Izrael, nem tud s' nem ismér*; minden ismeretséget ki rekeszt à jó itiletnek. Elégh

(d) Solt. 146. 3. 4. nékünk ez: (d) *Ki megyen az emberek fiaibul à lélek; s' à napon el vész minden ü gondolattyok.* Az

(e) Solt. 38. 10. és 79. 11. iras (e) *Istennél* teszi csak le à *mi sohajtásinkat*; s' ü néki adgya (f) *sziveink visgálását*; sohol nem

(f) 1 Sam. 16. 7. Solt. 7. 10. tulajdonittya szükségink látását az idvezült szenteknek. Te ré-

(g) Bell. libr. 1. de Christo c. 8. arg. 4. gen, mind à (g) *Christusnak*, s' mind à (h) *Szent Léleknek* on-

(h) Idem lib. ejusd. cap. 13. Class. 6. nan probálád meg *igaz Istenségét, mert ismérik* à *sziveket*; s' hogy adnád még-is è mi világi szivbéli nyögésinknek tudását, à szenteknek? Tudom szereted *Jeronymust*; azért tessék è mon-

(i) Hieronym. ad Heliodor. Epist. 3. cap. 1. de Nepotiano defuncto. dása-is: (i) *Nem hallya már à meg holt Nepotianus az én beszédemet.* Más-

Másis: (k) ô jó *meg-holt Satyte!* *vajha mostan látnád Olasz országban à vér ontást, nyilván fohászkodnál!* Hát, nem látta? Hihe-

(k) Ambros. in funere Satyti. tö. E' jámbor sem tanitot kü-

(l) Aug. l. de curâ pro mortuis c. 13. Eucherius Lugdunensis Episcopus in libr. 4. Reg. lömbet: (l) *Ha minket el-hadtanak szüléink, hogy hogy lehetnek jelen à mi dolgainkban?* Hát en-

(m) In jure Canonico cap. Qui divina 13. q. 2. in append. nek mit felesz: (m) Az *halottak felöl kérdésben jöhet, hogy ha, tudgyáké az élöknek dolgokat? de Esaiás az inség alat nyögö nép képében azt mondgya: Nem tud minket Abrahám Atyánk?* Bezzeg

(n) Hildebertus Turonensis Episc. circa Ann. D. 1120. ennek sem tettzet ám à te vallá-

(o) Kijöv. 14. 25. sod: (n) A' *szenteknek lelkek, nem tudgyák mit cselekeszünk ez életben; haszontalanok hát azok à Litániák, mellyekben üket kérjük, hogy mi érettünk könyörögjenek.* Lá-

(o) Kijöv. 14. 25. tod hogy itt (o) *sillyedez kereked* az haszontalan fövenyben!

 Szár-

Szárnya szeget következésis ez: *A' szentek tudgyák à mi dolgainkat; azért ûket segitségre kell hivni.* Mi nem à *tudáson* vet fundamentumot à segitségre való hivás; hanem à *bizodalmon*; s' igy *Concludál*: (p) *En ebben bizom; azért ûtet segitségûl hivom.* A' *szeretetbûl-is*, semmit sem *Concludálhats mostann-is.* Mert; többel tartoznak à szentek Istennek, hogy sem nékûnk. *Szeretnek* minket; de tudgyák azt, hogy Isten û nálok nélkûl-is gondot visel mi reánk. *Meg-határozva* vagyon az û *szeretetek*; mely, csak az Isten akarattyához szabja magát; è penig az Isten akarattya; hogy (q) *ûtet bijuk segitségûl.* Eggyik szavadat artzul csapod te à másikkal; mert erre az helyre: (r) *Abrahám nem tud minket*, iment azt mondád: (s) *Nem tud, az az: nem szereti fiait.* Hiszem szörnyen kisebbited az idvezült *Abrahám szeretetit*; ki, még è földön éltében (t) *könyörge à gonoszokért*; s-im most mely igen meg-hült fiaihoz való szereteti! Az hogy, mikor meg-szoritnak; *szeretettel* álmodol; megént ha az epédet meg indittyák, *revocalod* beszédedet; igy kellé idvezülni? most vala penna hegyen à (u) *szeretet* említése. Soha el nem hiszem, hogy te-is az halál által tûled el ment szerelmesidet (de igaz!) nem *szeretnéd*; kiket vallyon s-hiszsze még-is segitségre? De talám csak *könyörgésed segitségét* kéred? Nem csak azt; ha igaz *Catholicus* vagy; hanem igy-is szol-

(p) Rom. 10. 14.

(q) Solt. 50. 15.

(r) Esa. 63. 16.

(s) Paxm. fol. mihi 965.

(t) Ter. 18.

(u) Supr. pag. à 344. 345.

latz: (x) A' *Szenteknek valo supplicálás nem egyéb, hanem az Istennek segitségül valo hivása.* Imét: (y) *Igen hasznos à Szenteket segitségül hivni, hogy az Istentül minékünk jó tételményeket nyerjenek.* Szörnyeb ez: (z) A' *Szentek, minden lelki testi kegyelmeknek kiosztogatói.* Hogy *egy Atyának vagyunk fiai, s-egy testnek tagjai*; onnan sem következik à Szenteknek segitségül valo hivása. Lám (a) *az ô Testamentumban, nem hivták segitségül az élôk az idvezült Szenteket*; de még-is volt azokkal valo *eggyességes*; meg lehet hát ez, ama nélkül. Vgy tetzik az *Apostolok-is* meg-tartották à *Szentek eggyességét*; de még (b) *sem hivták segitségre à Szenteket. Eggyességünk* vagyon à Szentekkel; mert

(x) *Vitus Miletius refut 600 err. ab Hesshusio annotat. pag. 495.*

(y) *Concil. Trident. Sess. 25.*

(z) *Gabriel Biel. lect. 32. in Canon.*

(a) *Salmero Disp. 8. in 1 Tim. a. tom. 15. pag. 473.*

(b) *Eccius in Enchirid. cap. 15.*

mert mi-is azokkal eggyût, (c) *eggyesülünk* még Istennél. Valoban akarnám tudni; hol mondgya állani à szent irás à *Szenteknek eggyességét*, à segitségül való hivásban? *Egygyek* vagyunk vélek; mert *egy* Istent, *s-egy* közben járo Christust vallunk vélek; *egy* boldogságot-is várunk. Egy szóval: (d) *Eggyesülünk vélek az hitben, s-eggyesülünk* à *dicsôségbenn-is.* Tudgyuk ugyan azt; hogy à tagoknak az à tisztek, hogy (e) *egymást segitsék*; de akkor az igaz, mikor *egygyût* vadnak; ha penig *el-távosnak* egy mástul, nem marad meg azon tisztek; hanem, elég à most emlitet *eggyességek.* Errûl az (f) *Egy* segrûl vala most emlekezet. Hát *esedeznek Isten elôt érettünk*; s' azért

(c) 1 Thes. 4. 13, 14, 15.

(d) Primasius in Hebr. 12.

(e) 1. Cor. 12. 26.

(f) Pag. 346. 347.

azért kel ûket segitségre hivni? Hijános mondás; hát hol volna amaz: (g) Senki nem mehet az Atyához, hanem én általam? (h) ú általa vagyon az Atyához valo menetelünk? Ismét: (i) Christus esedezik érettünk? Ezekkel beszélges elsôben, s-ugy verj félzket mondásodnak: (k) A' mindenható Istenhez nem mehetni, hanem csak Christus által. Ismét: (l) Csak egyedûl Christus által halgattatnak meg à mi könyörgésink. Vajha csak à szentek érettünk valo esedezése volna elôtted! de nyilván effélét-is csudálkozva olvasunk: (m) Christus, s' à szentek, à mi bûneinkért eleget tôttenek. Illyent-is találunk: (n) Nem képtelen dolog az, ha à szenteket némûnémûképpen mi megváltoCœlisodinæ.

(g) Ján. 14. 6.
(h) Eph. 2. 18.
(i) Rom. 8. 34. 1 Ján. 2. 1.
(k) Clemens Romanus Episcop. libr. 2. Const. Apostol. cap. 28.
(l) Claudius Espensæus in 1 Tim. 2. de Christo mediat. cap. 9.
(m) Tezelius in Supplem.
(n) Bell. libr. 1. de Indulg. cap. 4.

váltoinknak mondgyuk. Mert; (o) à Boldog Szûz-is, társa volt Christusnak à meg-váltásban. Vgy tetzik efféle nem csak esedezés! Vgyan vagyon foganattya esedezésednek à szenteknél? En tudom ezt: (p) Ha Moses s-Samuel állanának-is Isten elôt; de még sem hajlana szive némely néphez. Bezzegh szántikálo Catholicus vagy! igy kellene inkáb szollanod: (q) Hisszûk ugyan hogy à szentek meg halgattyak könyörgésinket, de bizonyos okbul azt nem tudgyuk. Là mely vak hit forog ez elôt; még-is te azt, kétség kivûl hiszed! E' földön tôt könyörgésekrûl, nem jó Argumentum à más világra. Ezeket kellene meg probálnod ellene mondhatatlanul; hogy mi érettünk eggyen eggyen à mennyei

(o) Salmero tom 10. tract. 41.
(p) Ier. 15. 1.
(q) Cajet. in art. 5. q. 8 in 2. 2. Thom.

ſzentek imádkozzanak; hogy à mi könyörgéſinket hallyák s' ſzükségeinket-is láſſák; ha penig ezt végben nem viſzik; hogy mi nékiek levelet küldheſſünk à mi ſzükségink meg értésére. Ezeket è világon meg teliyeſithetik az itt valo ſzentek; de amazoknak ugyanſága felől ſemmi irás nincsen. A' mi mennyei Atyánk (r) *nézi könyörgéſinket*, s' ű (s) *tudgya ſzükségeinket*; à ſzentek felől penig nincsen ollyan emlekezet. De bár engednők meg azt; hogy mi érettünk à ſzentek eſedeznek; ugyan nem következnék iñen, hogy azokat ſegitségre kellene hivnűk. Lám mi érettünk az *Angliai s. Belgium* kereſztyén *Eccleſiák* eſedeznek; de még-is nem hijuk azokat ſegitségre; mert tudgyuk azt,

(r) Matt. 6. 6.
(s) v. 32.

azt, hogy nem értik ſziveink indulatit, s tilalmaſ-is (t) *emberben bizni*. Vallyon s-jól folyé ez: (u) *E' világon, házaſodtak az emberek; azért az* örök *életben-is*? Nem. Hogy nem gondolkodol igy à ſzentek imádkozáſa felől-is? melynek *hellye* volt ez életben, de hogy amot ugy legyen; akkor probálod azt meg, mikor mind è világ idvezűl. Tapogatók ezt (x) *moſt-is*. De találám *meg-foſztatnak az idvezült ſzentek attul* à *ſzeretettűl, mely es életben* ű *bennek tökélletes volt; hogy ha mi érettünk nem imádkoznak*? Nem iſmérhetünk ű bennek ez életben *tökélletes ſzeretetet*; mert, (y) *réſs ſzerént vagyon bennünk az iſmeret*. Azt kelleték néhai időben mondani az *Apoſtolnak*: (z) *Még én nem vagyok* tökél-

(t) Ier. 17. 5.
(u) Luk. 20. 38.
(x) Supr. 340. 341. 342. 343.
(y) 1 Cor. 13. 9.
(z) Phil. 3. 12.

tökélletes; még-iste az élő Szenteknek *tökélleteſséget* adtz! Hanem ha (a) *az volna az* ű *tökélleteſségek, mikor magokat tökélleteſség nélkűl valoknak iſmérik.* (b) *Nincsen csak egy igaz ember-is, à ki jót cselekednék s-nem vétkeznék.* (c) *Naſrul naſra végeztetik el, à meg ujjulás.* (d) *Csak egy lélek ſincsen e világon oly tökélletes, hogy à Szeretetben naſrul naſra ne nevelkedheſſék.* Bár ettűl tanultál volna: (e) *Az hivéknek Szentségek nem tökélletes eż életben; mert nem tökélletes à Szeretet.* Vagyon illyen-is: (f) *Mindenkor vagyon nékűnk eż életben valami tökélleteſség nélkűl valóságunk.* Imérted azért, hogy nincsen itt *tökélletes Szeretet.* A' más életben leſzen à (a) *tökélletes*; mely, nem abban ál à men-

(a) Hieronym. ad Cteſiph. tom. 2. pag. 254.
(b) 1 Kir. 8. 16.
(c) 2 Cor. 4. 16.
(d) Auctor Oneris Eccleſ. c. 2. S. Initiali.
(e) Salmero in c. 1. Rom. ℣. 7.
(f) Petr. Cotonus in Inſtit. pag. 804.
(a) 1 Cor. 13. 10.

ménnyei Szentekben; hogy à mi ſzükséginket láſsák, tudgyák, s-hallyák; mert eſtéle (b) *Iſtent illet*; hanem hogy, (c) örökké örűlnének; az (d) *Iſtent láſsák*; egy ...l, minden (e) *mennyei gyönyörűségekben* réſzt vegyenek; ...ellyeket *Szem nem látot, fűl nem hallot*; sőt *az elme-is ki nem gondolhatot.* Nemes s-okos álember, de még ſem adot ...nékie repűléſt. A' Szentek-is Iſten *tökélleteſséget* ád; nem közli vélek à *minden tudáſt*, mellyet csak magának hagyot. Hà ſajnállod ezt; meg kel ezt erősítened: *Hogy az Égbéli Szentek tökélleteſsége, magában foglallya* à *mi ſzükséginknek tudását, s-az érettűnk valo imádkozáſt.*

(b) Sole. 139. 2, 3, 4.
(c) Ián. 15. 11.
(d) 1 Ián. 3. 2.
(e) Sole. 16. 11.
(f) 1 Cor. 2. 9.

50. A' ſegitségről valo hivásá-

váſrul, más erőſség vételed-is vagyon; mely ez: (g) *Kegyelem ti-néktek, és békeség, attul à ki vagyon, à ki volt, és à ki el jövendő; és az hét Lelkektűl, mellyek az ű ſzéki előtt vadnak. Láddé, hogy amà Jehova Iſten után, ki Moſesnek azt mondá hogy ű à ki vagyon; az Iſten ſzéki előtt való Lelkektűl, békeségetés kegyelmet kér Szent János az Hiveknek? Az Hét Lelkeken à Szent Lélek Iſtent nem értsettyűk, mivel hogy ez nem Hét, és nem Lelkek, hanem egy Lélek. Nemis mondhatni à Szent Lelket Iſten ſzéki előtt lenni; mert az Attyával egyenlő méltóságban űl; és nem az Iſten ſzéki kivűl vagyon. Sokkal inkáb nem magyarázhatni à Szent Lélek Iſtennek Hét ajándékirul; mert ezek az ajándékok,*

(g) *Apoc. 1. 4.*

nem eleven és értelmes állatok, hogy ű tőlők kellene valami jót kérnünk. Tehát azokrul à lelkekrűl (mert az emberek lelkek-is, (h) *lelkeknek mondatnak) vagyon à ſzó; mellyek immár Iſten ſzine előtt állanak, è világi utnak járáſa után. Ezektűl penig ugy kér kegyelmet Szent János, mint hallád Szent Páltul; hogy ő idvezit némellyeket; az az, ſegiti űket az idveſségnek megnyeréſére.* Itt-is ſzakadáſt tőttél à *Romai* valláſon lévő fő *Doctoridtul*; kik (i) *az Hét Lelkeken, értik az Hét ajándéku Szent Lelket.* De miért mondatik *Hétnek*, holot *egy*? 1. mert az *Hét* ſzám, (k) *feles* ſzámot teſzen; à Sz. Lélek Iſten ajándéka-is feles. 2. mert è Léleknek, *hét* tißtei tétetnek le: hogy (l) *nyugodgyék, ből-*

(h) *Sole. 30. 6. és 145. 4. Pred. 12. 14. Pazman pag. mihi 960.*

(i) *Gloſſa ordin. Haymo. Rupertus. Anſebertus. Lyranus. Thomas. Ioachim. Abbas.*

(k) *Sole 119. 164.*

(l) *Iſa. 11. 2.*

csesé-

cseséget adgyon, *értelmet* szolgáltassón, *tanácsot* nyujtson, *szatalommal* illessen, *tudománnyal* értessen, s-bennünk *Isténi félelmet* szerezzen. 3. *Hét* Gyülekezeteknek-is ir Szent *János*; azért *Hét* számot kell vala jelenteni. Hogy ez értessék; ne zárd bé szemeidet è világosságra. 1. *Kegyelmet* és *békeséget* kiván *Szent János az Hét Lelkektűl*; ezt penig egy teremtett állat sem adhattya, hanem csak à (*m*) *teremtő Isten*, igy magyarázza ezt (*n*) *Athanasius-is*, az irással edgyűt. 2. Mert ez *Hét lelkek*, az *Atya s-Fiu* Isten kőzi-ben tétetnek itt; ha penig teremtet állatok értetnének ezeken, utánna tétetnének amà mondás szerént: (*o*) *Kénszerítlek*

(*m*) *Rom.* 8. 7. *1Cor.* 1. 3. *2Cor.* 1. 2. *Gal.* 1. 3. *Eph.* 1. 2. *Phil.* 1. 2. *Colos.* 1. 2. *1Thes* 1. 1. *2Thes* 1. 2.

(*n*) *Athanasius Serm* 4. *cont. Arianos p.* 259.

(*o*) *1Tim.* 5. 21. *Aé-*

lek az Isten előtt; *à Christus Jesus előtt*; *s-à választott Angyalok előtt*. Eléb emliti ugyan *Christusnál* à *Szent Lelket János*; mert ű rúla akart többet beszélleni, hogy sem à *Szent Lélekrűl*. 3. Mert nem egy s-nem két hellyen vétetik (*p*) *à Szent Lélek*, *az* ű *ajándékiért*; magad-is penig *Hét ajándékunak* szoktad è *Szent Lelket* hivni. *Hét* azért ez, nem magában; hanem, *ajándékira* nézve. De talám nem mondatik *az Isten széki előtt lenni* à *Sz. Lélek*? Hát hová tészed ezt: (*q*) *Hét tűz lámpások égnek vala à szék* ELŐT, *mellyek az Hét Isténi lelkek*? Mit tőt amaz (*r*) *fényes kristályos hasonlo élő viz*, *mely Isten s-à Bárány* SZEKIBŰL *jött ki*? Nem à *Szent Lélek*é ez? Meg

(*p*) *Ian.* 3. 34. *Act.* 8. 15. 17. *1Thes.* 5. 19. *1Ián.* 4. 13.

(*q*) *Apoc.* 4. 5.

(*r*) *Apoc.* 22. 1.

kell azért è ſzót válogatni jol; hogy à *mi Iſten ſzéki előtt vagyon*; *az* ű *véle nem egy méltoságu legyen.* (s) Az *Iſten előtt dicsőſség s-ſzépség vagyon.* Vallyon s-ezek, hogy ű *előtte* vadnak, ollyaké néki, mint ſzolgai? *Allattyára* nézve, egygyűt űl azért ſzéket az *Attyával s-Fiuval à Szent Lélek*; de *tiſztire* nézve, à *ſzék előtt* vagyon; mert az *Atya s-Fiu* előtt lévén, meg-mutattya azt, hogy mind kettőtűl *ſzármazik.* Hát ugyan *nem eleven állatok az ajándékok, hogy azoktol valami jot kérnének?* No hát itt meg-űtőd ſzárát *Alcaſár* rokonodnak; ki ezeken (t) *az Szét lelkeken, az Iſten gondviſelésének Szét féle joſágit érti*; talám ű-is *eleven állatokká* téſzi *á Virtuſokat?* Békeſéget

(s) Solt. 96. 6.

(t) Alcaſar in h. l.

get s-kegyelmet kérűnk, nem magoktul az *ajándékoktul*, hanem attul, ki azokat nékűnk oſztogattya, à *Szent Lélek Iſtentűl.* Itt kevés halat foghatál, bár máſová vid az horgot. Hát ugyan az idvezűlt ſzentek *lelkeit* érted ezeken? Itt-is pártos vagy, s-el ſzakadtál meſteridtűl; kik ez (u) *Szét lelkeken az Angyalokat értik.* De had járjon! láſſuk ha meg nem tagadod à mit állatz. Vgy tetzik hogy ez *Szét lelkek Iſten előt állanak*; no hát, csak *Szeten* vadnak előtte, amà mondásellē: (x) *Száz ezerni ezeren állanak vala* ű *előtte.* Ezek az *Szét lelkek kegyelmet adnak*; no hát, csak *Szét* ſzentek oſztogatnak neked *gratiát*; s-csak azokat kel imádnod! Hová tőtted à többit? A ki *kegyelmet* ád, tudgya az, à ſzivek-

(u) Becanus l. de Invocat. Sanct. pag. 88. Blaſius de Viegas in Comm. c. 1. & 4. Apoc.

(x) Dan. 7. 10.

nek titkait; mert néha, csak szívében kéri ember à *kegyelmet*; tudgyáké à szentek à te szived titkait? Emlitek illyent: (y) *Az kegyelemnek lelkét ki öntöm*; de hol vagyon ott, az Idvezültek *lelkek*rül à szó? Vagyon illyen: (z) A *léleknek gyümölcse, békeség*; de nem az idvezült lelkeké. (a) Száz *negyven négy* ezeren *állanak* à *bárány* elöt az idvezültek, nem *Seten*; hogy mered hát ez *Sét* számot az idvezült *lelkekre* ruházni? Vagy talám *Seten* váltak ki à nagy roppant seregbül à *kegyelem* adok! honnan probálod, s-mit tévelygesz? Nem emlitē hogy ez hellyet valaki à dicsöült szentek *lelkeért* vötte volna; im, csak te szakadtál ki á seregbül! Vévéd azt eszedben, hogy è magyarázat tokat fogh néked

(y) Zach. 12. 10.

(z) Gal. 5. 12.

(a) Apoc. 14. 1.

néked ártani, s-igy csavargasz már: Az *idvezült lelkektül ugy kér kegyelmet Szent János, mint régen Szent Pál*, ki *idvezitette az embereket*; *az az, segéllette ūket az idvesség meg nyerésében*. Hallodé! (b) *meg átkoztatot* régen, ki *felebarátyának határát el forditotta*; s-igy kellé néked-is az Isten *határ* kövét mozgatnod? Emlitéd ugyan (c) *iment-is* ez hellyet; holot igy nyomosz vala: *Ki mást tanit, vagy jól rendeli életét, idvezitöi felebarátyát*; è szavad folyására *citálod* oszton az *Apostolt*. Ez ötlötté most elmédben? Ha ez, à következik, hogy az Idvezült *lelkek-is* (mert ezeket érted az *Sét lelkeken*) élö nyelvel *tanitsatnak* minket; s-*corrigáltsattyák* életek folyását; mert az *Apostol*

(b) Törv. 27. 17.

(c) Paxman pag. mihi 961.

à te értelmed ſzerént igy *idvezitett.* Ollyan állapat vagyoné moſtan az Egben à ſzentek kőzőt? Csekély értelmű *Páſpiſta-is* eſzében veſzi itt, irás csigázáſodat! Ne bánnyad ha ily tzédulával értetlek: A' *kegyelem kérés itt, annyit téſzen; mint azt, nem adni, hanem csak elől ſegéllem*; à te magyarázatod ez. *De nem csak az hét lelkektűl; hanem az Atyátul, s-Fiutul-is kérettetik itt kegyelem. Azért, nem csak az hét lelkek, hanem az Atya s-Fiu-is, nem adhattyák à kegyelmet meg, hanem csak elől ſegélhetik.* A' vagy ha tetzik, ad okát: Miért *adatz az Atyával, s-Fiuval kegyelmet*; azonban ez *hét lelkekkel* csak *elől ſegélletteted* azt? Vaj irás martzongás!

51. Még-is à ſzenteknek ſegitsé-

gitségűl valo hiváſa igy *promoveáltatik*: (*d*) *Egyenlőkké teſzen Chriſtus, minden meg határozás nélkül minket az Angyalokhoz. De az Angyalokat kèrhettyük arra, hogy minket ſegitsenek. Mert* (*e*) à *Jacob Patriárcha, Angyal áldását* kéré à *Jacob fiaira.* (*f*) *Iffiu Tobiás felől-is à mondaték; hogy űtet az Iſten Angyala vezeſſe.* (*g*) *Szent Pál penig, ugyan tanubizonságul hija az Angyalokat. Az okoſság-is ezt mutattya; hogy ha az Angyalok tudgyák è világi dolgokat; miért nem volna ſzabad, arra kérni űket: hogy érettűnk kőnyőrőgjenek; holot, csak egy bűnős embert-is kérhetűnk arra? oſzton; lám à Sátán elől jű, ha űtet hiják; miért volnának hát à jó Angyalok reſtebbek à jora?* En bizony meg untam efféle gyermek játékon

(*d*) *Luk.* 20. 36.

(*e*) *Gen.* 48. 16.

(*f*) *Tob.* 5. 21. c. 10. 11.

(*g*) 1 *Tim.* 5. 21.

kon s-marczonaságon kapdoſ-
ni? Pappyroſsamat ſem őrőmeſt
veſztegetném helytelen *diſcur-
ſu*ſidra! Csak utat mutatok hol
kereskedgyél! Láſs errűl
(h) 1 Told pũct. 40 bűvőn fellyeb; hogy ha (h) *min-
denekben* egyenlők leſzűnké az
Angyalokhoz? Ezt adom moſtan
hozzá: *Akkor kel imádni ſzente-
ket, mikor azok ollyanok leſznek,
mint az Iſten Angyali.* Igaz ez,
mert te innen véſz *Argumentu-
mot*; másképpen az *Angyalokrul*
nem *Argumentál*hatnál à dicső-
(i) Regul. 6. punct. 21. űlt ſzentekre; de az (i) *itiletben* le-
ſzen az afféle állapat. Akkor
imádgyad azért à ſzenteket; ne
(k) 1 Told. pũct. 40. moſtan. A' (k) *Jacob Angyalát*,
ne ſzánnyad ujjab emlekezet-
ben hozni; s-moſt-is felőle igy
érteni: Arrul az *Angyalrul* ſzol ű;
(l) Ter. 48. 16. ki űtet (l) *minden gonoſztul meg*
ſzaba

ſzabaditotta vala. Ki vala az?
(m) ISTEN; mert igy ſzol: *Lá-* (m) Ter. 32. 30.
tám az Iſtent ſzinrűl ſzinre. A'
(n) *Tobiás Angyala*; moſt *qualifi-* (n) 1 Told. punct. 39.
cáltaték. Szent Pál, hogy hogy
tőtt tanubizonságot az (o) *An-* (o) 1 Told. Pũct. 20.
gyalok előt; azt-is reſtellem már
bé-hozni; moſt hallád. Merő
kábaság ez-is: *Tudgyák az Angya-
lok világi dolgainkat*; *azért* űket
ſegitségre kel hivnunk. Hogy
nem hivod ſegitségre Cimbo-
rás Barátidat; hiſzem azok-is
tudgyák *ſok* világi dolgaidát,
ha *mind* nem-is; mivel hogy az
Angyalok ſem tudnak *mindent*?
Az őrdőgőket-is ſegitségre kel-
lene ugy hivni; mert azok-is
igen ſzemeſſek világi dolgaink-
ban. Nem lehet, nagyob circa-
lo utánnúnk egy, ez habozo é-
letben, mint à (p) *lelki iſméret*; (p) Rom. 2. 15.

 hát

hat azt, *meg halgatásodra* hivod? Igen veszted úgy efféle! A' *bűnös embert* azért kérheted az éretted valo imádkozásra; mert az, (q) *veled* egygyűt bujdosik még; de à szentek *messze* földön vadnak; szóllánk erről-is. A' *Sátánt* hivod elől? Nem vár ű hivatalt, mert (r) *sokszor* itt toppan. Hogy nem szollottál igyis: A' *Sátán* elől jű, *ha* űtet hiják; *azért* űtet-is *segitségre kel hivni*? Mert la hogy ez az *Argumentumod*: Az *Angyalok nem restek mi hozzánk*; *azért* űket *segitségre kel hivni*. Ha es hellyes à te értelmed szerént, miért nem volna *amaz*?

(q) *Supr.* 340. & *seq.*

(r) Job. 1. 7.

52. Még-is igy vitatod à segitség kéréſt: *Valahol az irás, az Anyaszentegyház engedelmességére kötelez; s-tanitásának el-tévelyed-*

lyedhetetlen igasságárul bizonságot teszen; ugyan ott, à szentekhez ereztet könyörgést-is parancsolya. (s) *Ugyan-is; à Chalcedoni Közönséges Gyülés azt kérte; hogy Isten à meg-holt Proterius imádságáért kegyelmes legyen. Szent Agoston à szenteknek könyörgöt; mikor igy szollot:* (t) *hogy à meg-holt szent Cypriánus, segélye űket imádságiban. Igyis beszéllet:* (u) *ô Szent Maria, segéld meg à szegényeket!* (x) *Cyprianus hasonloképpen. Igy* (y) *szent Ambruſ-is.* (z) *Cyrillus penig erre fakadot ki: Emlekezűnk à meg holt*

(s) *Concil. Chalcedon. in epiſt. Epiſc. Europæ ad Leonem, pro Concilio Chalcedonenſ. Pazman fol. mihi 195.*

(t) *Tom. 7. l. 7. de Bap. cont. Dona. c. 1. Ibid. l. 5. cap. 17. Et, 21. Civit. c. 27. ſub fin. Et, Augu. 22. Civit. c. 8. Et, Tom. 6. l. 20. cont. Fauſt. c. 27. Et, Tom. 10. Serm. 17. de verb. Apoſtoli.* (u) *Tom. 10. Serm. 18. de Sanctis; qui eſt 2. de Annuntiatione.* (x) *Cyprian. de Stella & Magis n. 8. de mortalit. n. 49. Epiſt. 57. n. 14.* (y) *Ambroſ. Tom. 1. lib. de Viduis Tom. 3. Serm. 93. in SS. Nazar. et Celſ. Tom. 4. orat. 2. præparat. ad Miſſam. Pazm. fol. 734.* (z) *Cyril. Hieroſoly. Catech. 5. Myſtagogica. Pazman fol. 895.*

holt szentekrül, hogy Isten azoknak könyörgésekre, à mi reménkedésünket meg halgassa. Nem marad el az igy szollo Theodoretus-is: (a) Mind à kik egésségben, s' mind kik betegségben vadnak; à Martyrokhoz kel folyamodniok. Ennek felette (b) Sz. Jeronymus. (c) Nazianzenus. (d) Arany szaju szent Janos. (e) Theodosius Császár, és egyebek; szinte ugy hivták segitségül à szenteket mint mi. Mely dologrul, hallyad Eusebiusnak è szavát: (f) Mi az Isten barátit minden nap tisztellyük; azoknak koporsojokhoz megyünk; nékiek fogadásokat teszünk; kiknek, Isten elöt valo esedezések által, hisz-

(a) Theod. libr. 8 de Curandis affectionibus Græcorũ, sub finẽ. Pozman fol. 750. (b) Hier. Epist. 27. in Epitaph. Paulæ c. 14. (c) Nazianzen. orat. 18. in fine. Orat. 20. circ. med. orat. 21. in fine. (d) Chrysost. in 2. Chorint. Homil. 26. (e) Theodoret. libr. 5. Hist. cap. 36. Sozom. libr. 7. cap. 24. Ruffin. libr. 2. cap. 33. (f) Eusebius 13. de Præpar Evang. cap. 7.

hiszszük hogy nem kevesset segéltetünk. Ez-is markodban szakad tudom, csak hogy berzenkedel! Vallyons minden Anyaszentegyház engedelmességére kötelezé à szent irás? Nem. A' szent irás tanittya; hogy (g) ne hidgyünk minden lelkeknek; hanem meg-probállyuk üket, hogy ha Istentül vadnaké? Vgyan ü adta ki, hogy (h) meg öltalmazzuk magunkat à Phariseusok s-Saduceusok kovászszátul. Vagyon olykor, hogy à (i) Christustul más Evangeliumra hajol az Anyaszentegyház; s-ollyankor tartoziké még-is azzal, hogy annak engedelmessègére kötelezzen? Setétségre vezetönk volna ugy à szent irás, nem (i) világos szövétnekünk. Nem tartom à rész szerént

(g) 1. Ján. 4. 1. (h) Matt. 16. 6. (i) Gal. 1. 6. (i) Solt. 119. 105.

rént valo Ecclesiát, el-tévelyed-hetetlen igasságunak. Meg-jövendöltetett, hogy (*k*) *hittül valo szakadás lészen*; Az Anyaszentegyházban kell ennek bételni. Vallyon s-mikor valamely Gyülekezet, az (*l*) *erötlen betükre fordul*; meg *csalhatatlā igasságunak* kellé akkor azt tartani? Nem aránzom. (*m*) *Nem mindenkor kell azt hit ágazatnak tartani*, à *mit az Ecclesia végez*. Mert néha ü (*n*) *tudatlanul itil*. (*o*) *Nem mindenkor kell az Ecclesia elötte jároinak engedni az Isten parancsolattya ellen*; *mert meg mondatott*: *Inkáb kell Istennek engedni, hogy sem az embereknek.* örömest akarnám én azt megtudni, hol parancsolta Isten azt, hogy én à te *Ecclesiádnak* enge-

(*k*) Matt. 24. 11. Luk. 18. 7. 2 Thes. 4. 1, 2, 3. Apoc. 17. 2.

(*l*) Gal. 4. 9.

(*m*) Nicolaus de Clemangis in Disp. super materia general Concil. pag. 63. edit. Lugdun.

(*n*) Lombardus. libr. 4. sent. dist. 18. lit. F.

(*o*) Thom. 2. 2. q. 33. art. 2.

engedelmeskedgyem? Vajha én azt tudnám! örömest eredek az *Ecclesia* után, valameddig à szent iráſt követi; de ha attul el-távozik; nem tartozom nyomában járni. Immár az à kérdés: Hol parancsolta à *szent irásbul tanitó Ecclesia*, hogy à *szenteket segitségre hijuk*? Sok eztendökig nem tudta ezt az *igaz Ecclesia*. Ne sajnállyad, ha kevessé szivedrül el-veszem kezemet: (*p*) Az *Ecclesia*, *Sylvester ideje után kezdett emlekezni*, *à szentek tiszteleti felöl*. Ez penig Christus születése után, az harmadik százban élt. Ennek à *citált* személynek el-hidgyed szavát; mert te-is (*q*) *becsületes s-tudos Theologusnak* tartod.

(*p*) Durandus Meldensis Episc. in Ration. div. officior. l. 4. c. 38.

(*q*) Bellarminus libr. de script. Eccles. Anno. 1320.

tod. Máſt-is meg-roj: (r) *Vajha az hitnek formáját az elődedi Anyaſzentegyháztúl vénők; melynek tzéllya, nem volt egyéb Chriſtuſnál; nem-is adta ſenkinek az Iſteni tiſzteletet az egy Iſtenen kivűl.* Ezt-is tedd el ſzámodra: (s) *Nem volt ſzabados az elődedi Anyaſzentegyházban az ſzentek imádáſa.* Nem neheztellem ezt-is fel jedzeni: (t) *Az három ſzáz eſztendőkben élt Attyáknak iráſiban fel nem találhatni; hogy à ſzenteket ſegitségre hivták volna.* Hát ugyan *imádták à régi Attyák* à *ſzenteket?* Nem mondana hát ez ugy igazat: (u) *Dicsireteſseb ſzokáſok vala à régi Attyáknak; Origeneſnek, Baſiliuſnak, Chriſoſtomuſnak, Cyprianuſnak, Ambroſiuſnak, Hieronymuſnak, s-Auguſtinuſnak;* kik

(r) *Iacobus Faber Stapulenſis præfat. in Evang.*

(s) *Eccius in Enchirid. cap. 15. Idem de Invocat. Sanctor. pag. 106.*

(t) *Perronius Cardinalis libr. 5. Replique contra Iacob. Angliæ Regem c. 19.*

(u) *Eraſmus Roterodam. in Colloq.*

csak à Chriſtus lelkét hivták ſegitségre; à ſzent Szűztűl penig, ſoha ſegitséget nem kértek. Láſſad ha è jambort cserben hagyod. De talám nem árt rendel ſzavaidban válogatáſt tennűnk. A' *Chalcedoni* kőzőnſéges Gyűléſrűl, régen te igy ſollál; hogy (x) *abban, ſok volt jo, ſok roſzſz is; ſok bé vehető, ſok meg vethető-is.* En c ak ezen fundálok, s-azt mondom: Ha à *meg holt Proteriuſtul kegyelmet kért, roſzſzul* cselekedte; mert à te itileted ſzerént is volt *meg vethető* dolog benne. (y) *Szent Agoſton, à Conciliumok authoritáſſárul, à ſzent iráſra appellált;* immar penig, à tiéid-is meg vallyák azt; (z) *hogy à*

(x) *Bell. lib. de Lajcis c. 20. 5. §. Ad hoc ultimum.*

(y) *Idem lib. 4 de verbo Dei c. 11. §. Reſpond. ad 5.*

(z) *Melchior Canus l. 3. locor. Theol c. 96 Caniſius in Catech fol. 230. Georg. Caſſand. in Conſult. art. 21 p 964. Bell l. 1. de Beat. Sanct c. 8. §. ultimo Petrus Cottonus l. 1. Inſtit. Cathol. cap. 16. p. 91.*

ſzentek ſegitségre valo hivásanincsen à ſzent iráſban; hogy volt volna hat még-is hellyes è *Concilium* végezéſe affelől? Ha hozza kell ſzollani à dologhoz; KŐZŐNSEGES *eſedezését* emlegeti è *Synat Proteriuſnak*, mert igy ſzol: (*a*) A' *ſzentséges Proteriuſt, ſzámlállyuk à ſzent Martyrok kőzzé, s-az ű eſedezéſe által* KIVANNYVK *az Iſten kegyelmeſségét*. Hol vagyon itt az; hogy *Proteriuſt* hivta volna è Gyűlés ſegitségre; à vagy hogy ű, *mindenikért* ezek kőzzűl eſedezet volna Iſtennek? *Szent Agoſton* oly időre jutot vala már; melyben hire futamodot vala à ſzentek ſegitségűl valo hivásának; nem àlhatot ellene, hogy ezt meg ne engedgye à kőſségnek; azért néha, *akarattya ellen-*

(*a*) *Act. 2. Concil. Chalced.*

is, máſt

is, máſt kellet cſelekedni, melyrűl igy panaſzolkodik: (*b*) A' *gyengéknek meg botránkoztatáſok el távoztatasáért; ſok nem jó dolgot kel nékem meg-engednem.* Meg-iſmért effélét egy tied, mikor igy ſzollot: (*c*) *Meg kel azt vallanunk; hogy nagy emberek, ſok nem igazat irtak à ſzentek felől; kedvezvén vagy magoknak, vagy à kőſségnek.* Illyen állapattya volt am, abban à gonoſzodni kezdet időben néha *Sz. Agoſtonnak*; de fel ſerkent az után; s-ha magát meg kérdetted volna; mely aránt vagyon à *ſzentek imádásában*? igy beſzéllet volna: (*d*) *Ne legyen religio mi nálunk à meg holtak tiſzteleti; mert ha kegyeſſen éltek; nem oly állapatban vadnak, hogy mi tűlűnk tiſzteletet várjanak; azt kivánnyák inkáb mi tű-*

(*b*) *Aug. Epiſt. 119.*

(*c*) *Melchior Canus libr. 11. locor. cap. 6.*

(*d*) *Aug. de vera relig cap. 55.*

 lűnk

lűnk imádtatni, kinek világossá-gában űk-is őrvendenek. Megh kel ugyan becsűlni űket, kővetés-sel; de nem kel imádni. Ez az oka, hogy illyen iráſt-is hagyot: (e) Az *én értelmemet meg győzi ez á kérdés: Hogy hogy segélhetik à Martyrok az élőket?* Ezen *Szent Agostonnak* kőnyvé; melybűl, *Szűz Mariahoz tőtt kőnyőrgését* akarod néki probálni; (f) *kétséges* à tiéidnél-is; én ſem vitatom; hanem meg elégſzem ezzel: Te néha (g) *meg hamissitod Augustinust*; s-nékűnk nem ſzabadé, (ha mit tanitot à ſzentek ſegitségre valo hiváſok állatáſa felől) ellene ſzollanunk? (h) A' *ſzent Atyák méltosága, ſenkit nem kénſzerit, mondáſok el-hitelére*

(e) *Aug. lib. de cura pro mortuis cap. 16.*

(f) *Eraſmus. Lovanienſes in cenſura. Baronius in notis ad Martyrol. Rom. Martii 25.*

(g) *Bell. lib. 4. de Chriſto. cap. 13. Idem de Matrim. cap. 14. §. Cur autem.*

(h) *Biel lect. 41. in Can. Miſs.*

lére; hanem ha à ſzent irásban vagyon fundálva. Hol penig ott à ſzentek ſegitségre valo hiváſa? *Cyprianus* felől ezt mondhatom; à mit te régen: (i) *Cyprianus az ű tévelygését akarta akkor oltalmazni.* Szabad vala néked régen erre ki fakadnod: (k) *Nyilván vétkezet Cyprianus, nem engedvén à Romai Pápának*; énnékem-is nem tilalmas igy ſzollanom: *Valoban bűnben eſet Cyprianus, à ſzentek ſegitségre valo hivásat állatván.* Miert igy? Azért; mert (l) *noha ſzentnek tartatik Cyprianus, de meg-is voltak némely vétkei s-tudatlanſági. Sz. Ambruſt* hogy mered még csak emliteni is? holot ily itiletet tőttek régen iráſi felől: (m) *Ha azokat illendő meg-vetni, kiknek kőnyvőkben eretnek dolgok találtat-*

(i) *Bellar. lib. 4. de verbo Dei c. 11. § profert.*

(k) *Idem lib. 4. de Rom. Pontif. c. 7. § Et per hoc.*

(l) *Salmeron. diſp. 51. in Epiſt Rom. tom. 13. pag. 474.*

(m) *Eraſmus in annot. Gal. 2 p. 399.*

tatnak; alig ha meg nem vettetnek ugy, Cyprianus s Ambroſius is.

(n) Idem. Ioannes Gillotius in præfat. ad lectorem edit. Pariſ An. 1579.

A' (n) *Miſére valo kéſzületrűl* irt könyvet penig, (melybűl te- is bizonyitaſs) ugyan azt mondgyák nemellyek, hogy nem-is övé. Ne ély *authoritaſsával*; ha illyen *notá*ban vagyon! A' *Cyrillus* öt *Catecheſiſi* felől (mellyeknek az ötödikét hozád te bé) azt mondgyák; hogy (o) *nem* övé, *hanem egy Jeruſalemi Janos* Püſpök nevű *emberé volt*. En-is csak el-mulom azért mellőle, mint nem *Canonizáltatot* munka mellől. Nem hiſzem, hogy *Theodoretus* ollyan vaksagban volt volna; mert ű azt tanitá régen; hogy (p) *még az Angyalokat ſemkel ſegitségre hivni*; annál inkáb à ízenteket, hol

(o) Ioſ. Simlerus in Biblioth. Raj nold de lib Apocr. tom 1. pag 328. Mornæus lib 3. de miſſa ſacrif. cap. 16. pag. 1208.

(p) Theodor. in Comm. Col. 2. Baronius tom. 1. ann. 60. n. 20.

imádta volna? Ha penig afféle volna-is irásában; eſzedben juſſon ez: (q) *néha* űtet *egéſs Concilium kárhoztatta fogyatkozáſiért*. Oſton; ennek, à *Gorogóknyavalyáirul iratot nyoltz könyvei* (mellyeknek te az *utollyát* talzitad elől) (r) *meg veſztegettettek*, s' *igen porban hevernek*; meg-is az aſztalra tötted az én meg olvaſásomért. Nem kellenek csak azért is, hogy *gyanoſok*. Iſten győzné elől ſzamlalni *Jeronymus Doctort*, menyi dologban karhoztatod; még-is moſtan *citálod*. Némely dologban (s) *az Ariánus eretnekekkel egyben haſonlitod*; hol, (t) *káromkodſt mondotnak pronunciálod*; még-is moſtan, hogy ſzád izit akarja meg hozni, à magad pártyára

(q) Gregor. de Valent. lib de Tranſubſt. c. 7. pag. 390.

c. Sicut diſt. 15 ex Gregorio

(r) Sixtus Senenſis lib. 6. Biblioth. annot 345.

(s) Idem ibid. annot. 324. Gregor. de Valentia lib. de Epiſcop et Presbyt. differ. cap. 30.

(t) Eraſmus in annot. ad Tit. 2. pag 487.

vonod; de csak ez az *edictum* felőle: (u) *Nem regulája az Ecclesiának Hieronymus.* Ez irasát *Nazianzenusnak*; (x) *Laodiceai Apollinaris nevű emberének* mondgyák lenni; mi kőzőm hát nékem véle? igazicsad te dolgodat! Emlitem inkab illyen arany szavait: (y) *Csak egy teremtet állatot-is, nem engedek meg hogy senki imádgyon.* Mert; (z) *ha imádni kellene; miért nem lenne ugy Isten?* hol mondot ennek ellene? *Arany száju szent Janos*, kedves most előtted; de régen ű reá-is komor szemet vetz vala; s-azt mondad; hogy (a) *a ki űtet némely helyen olvassa, a Pelagiánusok eretnekségeben esik.* Nem olvashatom hát én ugy tűled bé hozot hellyét, mert ki tudgya? Volt olykor; hogy ű,

(u) Melchior Canus lib. 2. locor. c. 11.

(x) Baronius An. 34. n. 133.

(y) Nazian. in Basilium Magnum pag. 269. (edit. Græc. p. 89.)

(z) Idem de Spir. Sanct. edit. Græc. p. 115.

(a) Maldonatus in cap. 6. Ioan.

(b)

(b) *az igasságnak határát által hágta*; s-még-is ű néki hihetnék én? Bezzeg è szavainak, hajtom fűleimet: (mert à szent irással indult el egy uti társaságban) (c) *Nem szűkség, hogy Patronusink legyenek nékűnk Istennél; hanem: ha Istennek magad esedezel, meg halgat affelől.* A' *Theodoretus* Historiája-is; (mellyekbűl emlitéd *Theodosius Császárt*) igen (d) *kétségessek*; s-nem űtet mondgyák *Authorának* lenni. (e) *Sozomenusban sántikált az igasság*; sőt (f) *eretnek volt*; egy szoval: (g) *Sozomenus sokat hazudot.* Efflélenek adatnálé még-is hitelt velem? (h) *Ruffinus, Origenista volt*; s-sokban el-

(b) Pererius in Comm. super Genesin. Disp. 6. num. 33.

(c) Chrisost. in homil. de profectu. Evangel. tom 5. f. 428.

(d) Gentianus Hervetus in notis ad Theodoretum tom. 2. col. 468.

(e) Baronius An. 383. num. 28. 29.

 csisza-

(f) Bell. lib. 1. de Clericis cap. 18. §. Præterea.

(g) Idem lib. 3. de Pœnit. cap. 14 §. 2. (h) Bajlius Iesuita in Catech. Controv. tract. 1. q. 13. in Appendice.

csiszamodot. Nem hihetek hát Theodosius Császár felől valo beszélgetéseknek. Végezetre bérekelzted Eusebiussal; de mellyikkel? Cæsarea-belivelé, vagy Emissenussal? hogy nem tudod megh kűlömböztetni űket? Mindenik, szóban botlot à tiéid előt. Amaz felől igy irnak: (i) As Arianusoknak tartot es régen zászlot. (k) Nyilván valo eretnekséggel-is vádolod. Ennek penig ily szép koszorot kötötél: hogy (l) ű Gamis és Istentelen ember volt. Effelékkel kellé az hit ágazatit bizonyitanod? meg tetzik, ki becsülli nagyra à Patereket! Illyen szavait említem én Eusebiusnak: (m) A' Martyrokat, meltán szeretty ük azért, hogy

(i) Ioan. Picus Mirandul. in Apol. q. 6. Melchior Canus libr. 7. locor. cap. 3. num. 7.

(k) Bell. lib. 1. de Christo c. 9. § Ad Irenæum.

(l) Spondanus in Epit. Baronii An. 441.

(m) Euseb. libr. 4. Hist. Eccles. cap. 14.

hogy az ű Uroknak követői voltak, de nem imádgyuk. De ha Eusebiust kellene meg rázogatnunk; latod nagy Isten! nem ugy vagyon az ű irása; hanem à Görög szó folyása szerént igy: Ezek, az Giveknek meg Galásokra szabattathatnak; kiket, Ga à kegyességnek vitézinek mondasz, nem tévelygesz. Annakokáért, azoknak koporsojok Gos szoktunk menni; AZOKNAL imádkozni; s-megszoktuk tisztelni az ű boldog lelkeket; bizonyosak lévén abban; hogy mi ost jol cselekesszük. Hiszem lelked ismereti ellen forditottad el ezeket Bellarminussal s-Richcomussal! Hol vagyon az itt; hogy à szenteknek fogadásokat teszünk? hogy azoknak könyörgések által segéltetünk? Isten szabadicson jámbor! Im mely nagy

nagy kisebségedre esék az *Atyák*nak emlitése!

53. Igen nagy meg kötö erösségben-is akarsz ejteni; igy bepelkedvén: *Ha az Ecclesia eltévelyedhetet, s-bálványozásban esshetet à Szentek tiszteletiben; tehát, szinte ugy meg csiszamodot à Szent könyvnek örzésében-is; mert mindeniket ugyan azon egy Ecclesia vallotta.* Nyilván ha eggyikben tévelyget; à *másikban* sem lehetünk bátorságosak az ü *bizonság tételérül; és igy, az egész kereszstyenségnek fundamentoma meg mozdul.* Oszton; *Luther elöt az Apostolok idejétül fogva; minden idöben meg maradot è földön* à *Christus Ecclesiája. Nem volt penig* ü *elötte ollyan Gyülekezet, mely* à *Szenteket segitségül hivta volna; mert másképpen meg szoli-*

szolitották volna Szent Agostont; s-több egyéb, Szenteknek könyörgö embereket; de azt senki nem cselekedte, hanem à *Manichæusok; kik mint* örök *rabjai,* (m) à *Szentek tiszteletiben bálványozással álmodtak; kiket meg-is hazudtola Szent Agoston. Ennek idejében* (n) *Apostoli igasságh virágzot az Ecclesiában; közönséges dologh volt* à *Szentekhez valo könyörgés. Az-is kibetetlen; hogy ennyi száz esztendökig, ennyi sok Doctorok s-Mártyrok, ily veszedelmes eretnekségben hagyatván; mind pokolra hányattak volna. Ha penig Szent Agoston,* à *Manichæus káromkodásával nem gondolván;* à *Szenteket segitségül hivta, s-idvezülhetet; kétség nélkül én-is idvezülhetek, ha az* ü *nyomdokát követem. Es* à *bizonság én elöttem*

(m) Aug. 20. Contrá Faustum c. 4. Pazman. pag. mihi 303

(n) Calvi. lib. 1. c. 11. n. 13. Et lib. 4. c. 2. n. 3. Id lib. 4. c. 4. n. 3. Pazman. fol. 189.

tem oly győzédelmes; hogy ha, semmi egyéb jelenségem nem volna à szentek segítségûl hivásárul-is; oly bátorságoſsan meg nyugodnám rajta; mely bizonnyal hiſzem, hogy (o) Szent Pál irta à Roma-béliekhez ſzolló levelet. Merő habozáſok ezek csak! Meg ſe gondold hogy à látható Eccleſia, el nem tévelyedhetik. Hol (p) Adám s-Éva csiſzamodáſa? Az (q) elsö világnak, Noén s-házán kívûl, habozáſa? (r) Ábrahám eleinek, nem igaz Iſtenék tiſztelése? (s) Moſesen s-egy néhány Leviták on kívûl, az egéſz népnek borju képp öntése? A' (t) Sido ſeregnek, Baálimok után való fertelmeskedeſe? A' (u) nép ör-álloi, vakok voltak, s-néma ebek; csak ſzunnyadozok; magok kegeltették magokat, s-nem tudták

(o) Hæc omnia Pazman. fol. mihi 967. 968.
(p) Ter. 3.
(q) Ter. 6. 12. 11.
(r) Ioſ. 24. 2.
(s) Kijöv. 32. 7. 8.
(t) Bir. 2. 33. 34.
(u) Eſa. 57. 2. 3. 4.

tak tanitani. (x) Sok ideig volt az Iſrael, igaz Iſten, tanito Póſ, s-törvény nélkûl. Az Apoſtolok penig; hol (y) nem tudták à Chriſtus fel-támadáſa felöl valo iráſt; hol (z) bolondságnak látzot elöttök az igaz beſzéd. Azt vélik vala; hogy (a) Chriſtus világi Király lenne. Vgy tetzik tévelygéſek ezek, s-néhol penig Bálvány imádás is! (b) Chriſtus ſzenvedéſe idétt penig, az egéſz látható Eccleſia meg botlék; ugy hogy, Marián kivûl az igaz hit, ſenkiben meg nem marada. A' vagy nem tévelyedhetetté el effele Eccleſia? (c) ô mely rettenetes veſzedelemben forog moſtan à Szent Péter hajoja! á Szent Pál prædikálláſa meg vettetik, s-à Chriſtus tudományának nincsen helye! Tétûl fogva talpig, nincsen à mi

(x) 2 Krö. 15. 3.
(y) Luk. 18. 34.
(z) Luk. 24. 11.
(a) Csel. 1. 6.
(b) Alexander Alenſis pag. 3. q. ult. art. 2. Ioannes de Turre cremata lib. 1. de Eccleſ. c. 30. et lib. 3. cap 61.
(c) Franciſcus Petrarcha (circa A. 1374.) Epiſt. 18.

Eccle-

Ecclesiánkban egésség! Mind az
által, nem következik innen ez
az állatásod: *Tévelyghet az Ec-
clesia; azért, à szent könyvnek
őrzésébenn-is meg csiszamodhatik.*
Mert; meg álhat à szent *könyv-
nek* őrizése, à *bálvány imádással.*
(d) Törv. 17. 18. 19. Lám régen, (d) *még à Király-is
le irta à* törvénynek *könyvét, ma-
gánál tartotta, s-ugy olvasta*; de
még is, è rettenetes szót csapa-
(e) Törv: 32. 17. tá Isten fejekhez: (e) *Aldoztanak
őrdőgőknek, nem az Istennek; oly
Isteneknek, kiket nem ismérte-
nek.* Ki őrzötte vallyon ugy
meg az *Isten könyvét*, mint à
(f) 2 Kir. 22. 8. Ier. 36. 23. *Sidok?* mellyet; ha néha à (f)
*kegyetlen Királyok el-rekkentet-
tek-is*; de ugyan fel-*találtatot*;
vagy *helyre állattatot*; ugy hogy
(g) Rom. 9. 4. (g) *ővék volt à parancsolat, s-tőr-
vények rendelése.* ůk voltak à
(h)

(h) *keresztyéneknek Bibliothe-
cariussi*; de még-is, hol volt oly
sűrű *bálványozás*, à keresztyén
seregben, mint à *Sido nép kő-
zőt*, ugy hogy, még (i) *az er-
dőn vágot fábul-is, emberi ábrá-
zatra ki-formált bálvánt csinált;
meg hajlot előtte, s-igy imádta:
Szabadits meg engemet, mert I-
stenem vagy!* Miért volt ez?
mert; (k) *előttők volt ugyan le-
irva az Istennek drága* törvé-
nye; *de ůk azt idegen dolognak a-
litották.* Nem helyes è mon-
dásod: *Ha egy dologban az Ec-
clesia tévelyeg, à másikban-is
mozog fundamentomos vallása.*
Meg-esnék benne! Oda volt
volna hát ugy à *Corinthusi Ec-
clesia*, melyben (l) *sok szakadá-
sok valának; à* (m) *keresztyéni
szabadsággal*, sokan nem jol él-
(o)

(h) Aug. lib. 18. de Civit. Dei cap. 46.
(i) Esa. 44. 14. 17.
(k) Hos. 8. 12.
(l) 1 Cor. 1. 10. 12. cap. 3. 4.
(m) 1 Cor. 8. 1.

nek vala; az (n) *Ur vacsorája*; (o) *idegen nyelvek*; s- (p) *feltámadás* felöl, csuda értelmek vala; de még-is ezt hallák: (q) *Az Isten Gyülekezetinek, mely vagyon Corinthusban*. De talám ez, csak *magános Ecclesia* volt? *közönséges* vala à (q) *Sidoké*; *de az-is* (à te értelmed szerént) *el-tévelyedet*. Nem *minden tévelygés*; hanem à *fundementumot fel-forgatot botlás*, teszi kétségessé az *Ecclesiát*. Azonban bár à *láthato* Gyülekezet el-tévelyedgyék-is; de ugyan *maraszt* Isten magának, maga nevét vallókat. Nézd meg à *Cainitáktul*, mint vagyon dolga az elsö világnak! de még-is illyen szó zengedez közötte: (r) *Akkor kezdeték az Ur neve segitségül hivatni*. Egyszer (s) *mind*

(n) 1 Cor. 11. 16.
(o) 1 Cor. 14. 2.
(p) 1 Cor. 15. 12.
(q) 1 Cor. 1. 2.
(q) Bell. lib. 2. de Concil. cap. 8. & lib. 3. de Eccles. cap. 17.
(r) Ter. 4. utolſ.
(s) Ter. 6. 12.

minden test meg-fertesztette vala uttyát; de (t) *Noe, az idöben valo emberek közöt tökelletes vala*. Ha az *Abrahám* elei balvány imádok voltak; meg-maradot *Abrahám*. (u) *Nem ismérik Ægyptumban az Istent*; de még-is volt Istennek, (x) *elsö szülöt fia*. Ha ez mondatot à népnek: (y) *meg-fertesztette magát*; ugyan meg-maradot *Moses* tökélletességében. (z) *Sántikálnak sokan két felé*; s' (a) *csak Illyés láttatik egyedül maradni*; de ugyan még-is, (b) *maradnak hét ezeren*, à *Bálnak térdet nem hajtot emberek*. (c) *Bálvány imádás* vagyon à Iakob *háza népe* közöt; de tiszta attul *Jakob*. Ollyankor (d) *nincsen ám az Ecclesiának külsö fenye*

(t) ℣. 9.
(u) Kijöv. 5. 2.
(x) Kijöv. 4. 22.
(y) Kis 32. 7.
(z) 1 Kir. 18. 21.
(a) 1 Kir. 19. 10.
(b) ℣. 18.
(c) Ter. 35. 2.
(d) Anglo-Rhemenses

in annot. ad cap. 12. Apocal.

fenye; hanem, (e) *csak igen szoros helyen vonnya meg magát.* Holot azért, soha nem esik az Isten *Ecclesiája* EGESZEN *Balvány imádásban.* Nem *minden Ecclesia* teszi hát semmisé vallása fundamentumát. Lássuk már: *Volté Luther előt olyan Gyülekezet, mely à szenteket segitségül nem hivta volna?* Volt, s-igen-is volt. 1. (f) *Az ô Testamentumban, nem volt szokásban à szentek segitségül valo hivása.* Azért *Luther* előt volt oly *Gyülekezet*, mely à szenteket segitségre nem hivta. 2. (g) *Sylvester után kezdeték, à szentek segitségül valo hivása.* Azért *Luther* előt volt oly *Gyülekezet*, mely à szenteket segitségre nem hivta. 3.

(e) Æneas Sylvius lib. 1. de gest. Concil. Basil.

(f) Salmero disp. 8. in 1 Tim. 2. tom. 15. pag. 473. Suarez in part. 3. Thom. q. 52. disput. 42. Sect. 1. pag. 524.

(g) Durandus Meldensis Episc. in Ration. divin. officior. lib. 4. cap. 38.

(h) *Az Uj Testamentumban, az Ecclesiának kezdetiben, nem szabad volt segitségre hivni à szenteket.* Azért *Luther* előt volt oly *Gyülekezet*, mely à szenteket segitségre nem hivta. 4. (i) *Cyprianus ideje előt* (è penig élt az *harmadik Seculumba*) *csak nyomdoka sem vala à szentek segitségül valo hivásának.* Azért *Luther* előt volt oly *Gyülekezet*, mely à szenteket segitségre nem hivta. 5. (k) *A' mely Atyák Christus születése után három száz esztendőkben éltenek; nem említik szokását, à szentek segitségül valo hivásának.* Azért *Luther* előt volt oly *Gyülekezet*, mely à szenteket segitségre nem hivta. 6. (l) *A' szentek segitségre valo hivása, nem régi tizenket száz esztendénél.*

(b) Ecclius in Enchirid. cap. 15.

(i) Martin. Perefius part. 3 de Traditionib. consid. 7.

(k) Peronius Cardinalis lib. 5. Replique contra Iacobum Angliæ Regem cap. 19. pag. 109.

(l) Censura Coloniens. pag. 209.

Azért *Luther* előt volt oly *Gyűlekezet*, mely à szenteket segitségre nem hivta. 7. *Irenæus* igy szoll: (ki élt à *második* *százban*) (*m*) Az *Ecclesia nem hijja segitségűl az Angyalokat; hanem tisztán csak, à mindeneket teremtő Istenhez nyujtya imádságát.* Azért *Luther* előt volt oly *Gyűlekezet*, mely à szenteket segitségre nem hivta. 8. *Alexandriai Kelemen* (ez is élt à 2-*dik* *százban*) igy beszélget: (*n*) *Nagy gorombaság, azoknak reménkedni, kik jót nem adhatnak, s nem-is Istenek.* Azért *Luther* előt volt oly *Gyűlekezet*, mely à szenteket segitségre nem hivta. 9. Hallyad *Tertullianus* szavát: (élt ez, az *harmadik* *százban*) (*o*) *Mi*, à *mi Császárink életekért, csak egyedűl*

(*m*) *Iren. lib. 2. adverſ. hæreſ. c. 57. pag. 160.*

(*n*) *Clemens Alexan. lib. 7. Stromat.*

(*o*) *Tertull. in Apologet. cap. 30.*

dűl az őrőkké valo Istent hijjuk segitségűl. Azért *Luther* előt volt oly *Gyűlekezet*, mely à szenteket segitségre nem hivta. 10. *Arnobius* élt à 4-*dik* *Seculumban*; s-ily emlekezetes irást hagyot: (*p*) *Elég nékűnk az Isteni tiszteletre maga az Isten; à szenteknek nem kell Isteni tisztelet; hanem, becsűlet.* Azért *Luther* előt volt oly *Gyűlekezet*, mely à szenteket segitségre nem hivta. 11. *Lactantius is* à (4-*dik* *százban*) *tanitot erre:* (*q*) *Meg bocsáthatatlan vétek; el-hadni az élő Istent, s-à meg-holt szenteknek szolgálni.* Azért *Luther* előt volt oly *Gyűlekezet*, mely à szenteket segitségre nem hivta. 12. *Szent Ambrus-is*, ugyan à (4-*dik* *százat*) éré-el s-igy beszelle: (*r*) A' *ki vala-*

(*p*) *Arnob. lib. 3. adverſ. gentes pag. 101.*

(*q*) *Lactant. lib. 2. Inſtit. cap. 18.*

(*r*) *Ambroſ. in Comm. Coloſ. c. 1.*

valamely Angyalnak, vagy hatalmasságnak imádkozik; megtudgya, hogy vétkezik. Azért *Luther* elöt volt *Gyűlekezet*, mely à szenteket segitségre nem hivta. 13. *Jeronymus Doctor* éle à 4-*dik* *százban*; ezt adá ű ki: (s) Az *imádást, senki szűz Mariára ne vigye; mert ű Istennek Temploma vala, nem à Templomnak stene. Azért, csak azt kel imádni, à ki munkálkodik vala à Templomban.* (az az à Szent Lelket.) Azért, *Luther* elöt volt oly *Gyűlekezet*, mely à szenteket segitségre nem hivta. 14. *Epiphanius-is*, az akkori *Seculumban* élt; s ezt mondotta: (t) *Tisztesség adassék Mariának; de, az Atya, Fiu, Szent Lélek imádtassék; Mariát senki ne imádgya.* Azért *Luther* elöt volt

(s) Hier. tom. 2. Epist. 53. adversus Vigilantium ad Ripariũ Presbyterum p. 119.

(t) Epiphan Hæres. 79.

volt oly *Gyűlekezet*, mely à szenteket segitségre nem hivta. 15. *Chrysostomus*, az 5-*dik* *százat* igy szamlállya: (u) *Azt mondgyák némellyek; hogy az Atyához, Angyalok által kel mennünk; kik ellen disputál az Apostol.* Azért *Luther* elöt volt oly *Gyűlekezet*, mely a szenteket segitségre nem hivta. Ezek kűlömbet mondanak à vitatot dolognál; mit beszéllesz hát te tzedula nélkűl? de honnan mentél añak végére; hogy *nem volt Luther elöt, szenteket nem imádo Gyűlekezet*: onnané; hogy *meg-szolitotta volna az afféle Gyűlekezet, à szenteket imádokat?* Igen-is meg-szolitotta, nem egy sem kettő; ércsed: (x) *Ur Isten! Kik à szent irást magyarázzák; inkáb akarják à*

(u) Chrysost. Homil. 7. in Epist. 1 Colos.

(x) Erasmus Roterodamus in Colloq.

Boldog Szűz Anya segitségét k rni, hogy sem Christusét; s-à ki è szokás ellen még csak meg motztzanni-is mér, mindgyárt eretnekséggel vádoltatik! Igy-is szollottak: (y) *Csak egy à kőzben járo Christus, s nem kel à szenteket segitségre hivni.* Azt mondotta más-is: (z) *Nem kel* (az Istenért!) *à szenteket segitségre hivni.* Ez-is igy feddőzőt: (a) *Anticrhistus cselekedeti az; hogy à szentek Christus gyanánt tartassanak.* Sohajto levelét ez-is igy kűldőzte el: (b) *Ah mely átkozot Babona! hogy az emberek, meg nem akarvan elégedni az egy Istennel; irás kivűl à szentek tiszteletit hozták bé!* Ezek szóllogattak ám akkor

(y) *Valdenses sive Pauperes de Lugduno circa An.* 1160.

(z) *Ioannes Wicleph.* (*circa Ann.* 1357.)

(a) *Matthias Parisiensis circa An.* 1390 *in lib de Antichristo.*

(b) *Georgius Wicelius in via regia sive Compendio de semitis antiquis.*

kor à szentek imádása ellen! Ha *Szent Agostont* meg nem dorgalták valamely ki szegéseért? ezért volt; mert csak *akkor kezdetet* vala tőbbire à szentek imádásárul valo szó beszéd. Nem mind *ördög rabja az, ki à szentek segitségül való hivásáért meg szolittya embert;* másképpen mit itilnél ezek felől? (c) *A' szenteknek Isteni tisztelettel valo illetése; nyilván à Pogányok Istenek tiszteletinek hellyében szállot.* Ismét: (d) *Nem látom micsoda kűlőmbség legyen némely emberektűl, à szentek tiszteleti s-à Pogányok Istenek imádási* kőzőt. Igy-is feddőzőt egy valaki: (e) *Bezzeg rut dolog, hogy némellyek bizonyos Isteneket tartnak magoknak Patronusoknak; s-Szűz Mariát*

(c) *Baronius An.* 44 *n.* 87.

(d *Ludovicus Vives in Comm. lib.* 8. *de Civ. Dei cap.* 27.

(e) *Georg. Cassand. in Consul. art.* 21.

riát Fia feliben emelik! Mondodé ezeket ördög *rabjainak*? De talám azért kiá tod à *Manichæusokat* azoknak; mert à *szentek tiszteletiben, az akkori ker szt yéneket bálványozoknak kiáltották*? Ha *Szent Agoston* idejében, (mivel még à dolog csak *fűvében* vala) nem volt-is *à szentek tiszteletiben* oly szörnyű vétek; de nem hijában adaték régen illyen panasz: (f) *Számtalan sokan vadnak; kik nem kevesbet tulajdonitanak à szenteknek, mint Istennek; mert ütet nehezebben itilik meg-engeztelödöetni, hogy sem amazokat.* E' sem levegőeget csapdosa: (g) *Isten az ű országának felét, (mely igasságbul s-irgalmasságbul ál) az az, irgalmasságát, Mariának adta.* Látom en, ha él-

(f) *Episc. Essenf. Comm. in 2 Tim. 3.*

(g) *Caſſander ut modò.*

ha élne *Szent Agoston.* igy beszélnének ezek véle: *A tunc ad nunc non valet!* mert ha à te idődben nem volt oly nagy ereje *amannak*, vagyon mostan *ennek.* Ki állattya azt; hogy *à szentek segitségre való hivásához* tanult országban, *mindenek pokolra kárhoztattak volna*? még sem tanultadé megè mondáſt: (b) *Ha valaki à mi előttünk élt emberek közzül; vagy tudatlanul, vagy egy általlyában, nem azt vallotta, à mire az Ur minket tanitot; annak együgyüségének, az Ur bün bocsáto kegyelme szerint engedelem adattathatik. Mi nékünk pedig,* (ha másképpen cselekeszünk) *semmikeppen bününk meg nem engedtetik; sőt az Urtul meg-intettettünk.* Ezen fun-

(b) *Cyprianus ad Iubajanum lib. 2. Epiſt. 3.*

fundálta volt è jámbor mondását: (i) A' *tudatlanságnak idejét Isten* (régen) *el-halgatta; de mostan minden embereknek hirdeti, hogy meg-térjenek. Mert rendelt egy napot, mellyen igazán meg-itillye è földnek kerekségét.* Vajki sokan sohajtottak még akkor-is! némellyik igy szóllot: (k) *Vram! nem az én érdemem által bocsás bé engemet à te országodban; mert à mi igasságunk vérben kevertetet ruha.* Más meg ezt mondotta: (l) *Vram! mikor ezt mondod: Valamely orában à bűnös fel-fohászkodik, az ű bűneirűl meg nem emlekezel; én azt bizonyossan el-hiszem; mert te azt nékem az irásbul jelentetted meg; azért* BIZONYOS *vagyok ez igiretben.* Ki ne volna efflélék felől

(i) Csel. 17. 30. 31.

(k) Biel. lect. 59. in Canon. Missæfol. 160.

(l) Petrus de Aliaco medit. in Psal. Pœnit. Psal. 51.

felől jó reménségben? Az *Antichristus* országaban; vajki (m) *soknak vagyon pecsét homlokokon!* Mi nem mind (n) *fel-emelt kézzel;* hanem némellyek, (o) *tudatlanságbul-is* vétkeznek! még à meg veszet *Sidoságban-is* sokan mondatanak (p) *Isten népének;* (q) *s-Isten fiainak.* Mert; (r) *tudgya Isten, kicsodak* övéi. Innen mind az által nem következik; hogy te-is *tudva* akképpen cselekedgyél; mert à ki ezt mondgya: (s) *Békeségem leszen nekem, ha szintén szivem gondolattyában járándok-is. Nem akar Isten kegyelmes lenni affele embernek.* De talám *te-is idvezülhetz* à szentek *segitségül* való hivásában; *ha szent Agoston idvezülhetet?* Tagadom, hogy szent

(m) Titk. 7. 3.

(n) Szál. 15. 30.

(o) 1 Tim. 1. 17.

(p) Hos. 2. 1.

(q) Ezec. 16. 20. 21.

(r) 2 Tim. 2. 19.

(s) Törv. 29. 19. 20.

ſzent Agoſton, à moſtani ſzokás ſzerént, hivta legyen à ſzenteket ſegitségűl. veſd egyben az ű mondásit, è *tractában* elől ſzámlalt moſtani időnek ſzokásával. Hivd ugy ſegitségűl; mint ű ſzolla (t) *moſtan*, s-nem veſzteſz véle. Talám minden tévelygéſiben réſzt akarß venni *Agoſtonnak*? Im egy néhányat ſzámlálok elől s-arra kérlek, hogy ha ű *azokban volt, s-még is idvezűlhetet*; te-is az hátadra kőſd è tellyes táskát. *Sz. Agoſtonnak* ily *tévelygéſi* voltak; de némellyek, csak à te értelmed ſzerént azok; 1. (u) *Hogy az hitetleneknek, minden cselekedetek bűn.* 2. (x) *Nem mert állatni ſzabad akaratot.* 3. (y) *Plátót kővette ſok dolgokban*

(t) Pūct. 21.

(u) *Auguſt. lib. 4 Contra. Julian. cap. 3.*

(x) *Sixtus Senēſis in Præfat lib. 5. Bibl.*

(y) *Eraſmus in cap. 1. Ioan. pag. 163.*

ban. 4. (z) *Kételkedet abban; hogy ha à lelkek à ſzűléktűl veſzneké eredetet?* 5. (a) *Az Egh s-pokol kőzőt, nem iſmert harmadik hellyet.* 6. (b) *Az emberi érdemnek keveſet tulajdonitot.* 7. (c) *Hamiſnak tartod ebben értelmét; hogy à paráznaságon kivűl, más okokért-is el-bocsáthatni mondotta embernek feleségét.* Ezekben találtatot ű; s-azonban jól itilſz te-is idveſſége felől. Noſza; ha akarſz idvezűlni, vállald fel ezeket! A' kinek nem tők mag agya veleje; eſzében veheti è te helytelen *Argumentumodat: Idvezűlt ſzent Agoſton à ſzentek ſegitségűl* való *hivásában*; *azért te-is.* Ezé à *győzedelmes Argumentum*? ezen nyugſzolé *bátran* meg? ſzabadé igy ſzollani okoſ-

(z) *Salmeron diſp. 51. in Epiſt. Rom. p. 474.*

(a) *Idem diſp. 48. in eand. Epiſt. p. 456.*

(b) *Stapletonus lib. 2. de Iuſtif. cap. ult.*

(c) *Bell. libr. de Matrim. cap. 14. §. Cur autem.*

okoſnak: Egy ember à Dunát
által akarván uſzni, csak nem
belé hólt; azért én-is néki me-
(d) 1 Cor. 3. 15. gyek? Egy ember (d) *tűz által*
idvezűlt; azért én-is à *tűzben*
(e) Rom. 3. 8. ugrom? Vallyon s-(e) *ſzabadé*
vétket cselekedni, hogy abbul jó
jűjön ki? mind à ſzent irás, s-
mind à tiéid, meg mondák;
hogy Iſten ellen vagyon à
ſzenteknek ſegitségűl való hi-
váſa. Még penig, nem oly *cse-*
kélyképpen vitetik à moſt vég-
ben, mint *ſzent Agoſton* idejé-
ben vólt. Nem ſzabad azért
paráználkodni; mivel *Dávid-is*
(f) 1 Cor. 10. 11. azt cselekedte. Mert, à (f)
mi intésűnkre vagyon, à ſzen-
tek vétkeitűl való magunk
meg fogáſa. De talám csak
jádzol à ſzegény Magyarság-
gal? mert én azt el nem hiſzem
felő-

felőled; hogy à *Romai levelet*;
ſzent Pálénak hitted legyen;
másképpen nem kellet ezt *ac-*
ceptalnod: (g) *Ha ſzinte mond-*
gya-is à *ſzent kőnyv*; *hogy az A-*
poſtolok irták azt; s-Iſtentűl ſár-
mazot-is, *de én nem hiſzem*; *mig*
azon meg nem nyugſzom; *hogy az*
à kőnyv, mely azt móndgya, I-
ſteni. *Mert* à *Mahumet Alco-*
ranumja felől-is olvaſſuk; *hogy*
Iſtentűl adatot az égbűl. Vr I-
ſten hogy tűrheti Felséged,
mennyei levelének ily becste-
lenitését! Vagyon illyen-is:
(h) *Az Apoſtolok iráſi, alatta vad-*
nak az Hitnek. Hogy támaz-
kodhatik hát ez *levélhez hited*?
Mind az által, ha valóságot
beſzélleſz; ezekre kérlek. 1.
Ne kételkedgy él lelked idveſ-
ſégében; mert la hogy ebben
nin-

(g) Bell. lib. 4. de verbo Dei cap. 4.

(h) Albertus Piggius lib. 1. Hierach. Eccleſ. cap. 2. fol. 8.

nincsen kétséged; hogy à szenteket segitségül hivot szent Agoston, ne idvezült legyen; s-szinte te-is ugy idvezülhetz. 2. Ne mondgyad ezt ez után à szent irás felől: (i) *Hogy az Ecclesia authoritássa nélkül, kételkedel annak iroj felől.* Maga ott volna: *Pál Apostolnak Romában irt levele.*

(i) Idem ibid.

54. A' csuda tételekkel-is akarván már bizonyitani; igy kezdesz igyed oltalmazásához: (k) *Eléb meg-mutatók, hogy à Csuda tételek Istennek tanubizonsági; mellyekkel el-hiteti annak igasságát, à mit Csudával erősit, mellyekrül, ez Urunk szavait mondhattyuk:* (l) *Ha nem hisztek tanitásunknak; hidgyetek à cselekedeteknek. Hogy à szentekhez bocsátot kőnyőr-*

(k) Pazman fol. 137. 968.

(l) Ian. 10. 38.

nyőrgésnek kedves volta, sok Isteni csudákkal meg-bizonyittatot; oly tagadhatatlan, mint hogy Julius Császár Romában uralkodot. Bolondság volna, à ki efféle csudákrul bizonságot tőt tanuknak szavában kételkednék. Szent Agoston, s-többek; külömb itéletet tudtak à szemmel látot dologrul tenni; mint valamely Bikczis Costa Predikatorocska. Ezer esztendővel à lőt dolog után; nem oly gonosz lelki ismeretű ember volt Sz: Agoston; hogy hamis Csudákat költőt legyen. Mivel, (m) *az egész világnak meg téréseért sem engedi, hogy csak egyszer hazudgyunk. Egy szoval; valaminémű jelenségekbül meg választhattya ember az igaz Isteni csudákat, à szemfényvesztő ördögi czinkosoktul; mind azok-*

(m) Aug. tom. 4. lib. de Mendacio c. 7. 21. Et lib. cont. Mendac. cap. 20.

azokbul ki tetszik, hogy igazán csak Istени erőbűl származot csudák voltanak azok; mellyek à szentekhez való abitatosságot megpecsételtek. Igy kellé Patrociniumod alat meg maradni à valláſnak? Nem tudodé; hogy nem minden csuda tételek Isten tanubizonsági? Im à tiéidet támaſztom read: (n) Isten engedelmébűl, még az Anticʒriſtus s- az ű Katonái-is cselekedhetnek igaz csudákat. Más penig az ördög felől igy ſzól: (o) Mivel hogy az emberek nem akarják az igaſság fényét bé venni; az hamiſság meg erőſsítéſsére, az ördög-is csudákat cselekeſzik. Vallyon s- az (p) hamis Proppéták, mikor csudakat cselekeſznek; (q) Joannes s-Jambres, kigyókká teſzik veſszejeket,

(n) Stapleton. in promptuar. moral. Dom. 24. poſt Pentecoſt. pag. 627.
(o) Salmeron. tom. 4. pag. 260.
(p) Törv. 13. 11.
(q) 2 Tim. 3. 8.

ket; à (r) vizet vérré változtattyák; abbul, (s) békákat hoznak ki; az (t) itilet napján ördög ű-zéſsel s-csudákkal kérkedőknek; à (u) válaſztottakat nagy erőkkel csak nem el csábitóknak; à (x) Sátán tehetségével, hazug cselekedeteket tévő Anticʒriſtuſnak; az (y) Egbűl tűzet le ſzállító lator Beſtiának, s- többeknek csudákot tevő cselekedetek, Isten tanubizonságié? A' Christus cselekedetit, ne mond tiédnek ha jó vagy; nem azt mondgya ű Felsége: Hogy ha à ti tanitáſtoknak nem hiſzünk; hidgyünk cselekedeteknek; hanem igy ſzól magárul: Ha nekem nem akartok hinni, hidgyetek cselekedetimnek. Máſképpen; ha én à te csuda cselekedetedet (ha vagyon ám) hin-

(r) Kijöv. 7. 12. ỳ. 22.
(s) Kijöv. 8. 7.
(t) Matt. 7. 22.
(u) Mat. 24. 24.
(x) 2 Teſ. 2. 9.
(y) Tuk. 13. 13.

ném; ennek-is helyt kellene adnom; hogy *az Atya te benned, s-te ů benne vagy*; (mint Vrunk ott ſzóll) mellyet magad ſem hiſzíz. Ha à csuda cselekedeteknek *igaſságát*, meg akarod mutatni; mutaſd meg azt-is, hogy à *tudomány hellyes*; mert Vrunkban egygyik ſem vala hibás. (z) *Nem à csuda cselekedetekbůl kel az tudományt itilni; hanem, à tudománybul ezeket.* Mert; (a) *nem teſzik à csuda cselekedetek magokban csalhatatlanná*, à *tudománynak igaſsigát.* (b) *Egy ſem jó csuda cselekedet az, melynek tudománya à ſzent iráſsal nem eggyez.* Tagadom ezt *Bolondságnak* lenni: *Nem azért lőttek csudák régen; hogy à ſzentekhez ment kőnyőrgésůnknek* ked-

(z) *Ioannes Ferus in Comm. Matth.* 24.

(a) *Gregor. de Valentia in Analyſ. lib.* 1. *cap.* 7.

(b) *Ioſephus Acoſta lib.* 3. *de tempor. noviſs. cap.* 3.

kedves volta meg-bizonyittaſſék. Procatorom nekem ebben egy tiéd, tanuld meg ezt tůle: (c) *Nem kel à ſzentek csuda cselekedetekbůl valláſt erőſſiteni az Eccleſiaban, mert Chriſtus meg intet minket; hogy à nagy jeleket s-csudákat cselekedőket ne kővesſůk. Az őrdőg-is gyakorta világoſſágnak Angyalává tűnhetik. Azért mi, nem vehetűnk erőſſeb Argumentumot, mint az Iſten beſzédibůl.* Talám ugorka volt ennek az agya veleje, hogy igy beſzél? Láſſuk *Szent Agoſton*, (kihez te hátadat vetetted) mit mond itt: (d) *Mellyeket à Pogányok, az ů ſok Iſtenek csuda cselekedetek felől beſzélnek; à gonoſz lélek tétemény voltak azok; kinek Iſten meg-engedte azt; vagy à gonoſ-*

(c) *Andreas Fricius libr.* 4 *de Republ. emend. cap.* 13. 30.

(d) *Auguſt. libr.* 8. *de Civit. Dei. cap.* 22.

nosságnak büntetésére, vagy az örök élet keresésére. Mit mondhatna egyebet à bé hozot dologrul-is? Lám régen az (e) *Elisæus tetemei, csudát cselekedtenek*; de még sem hozatot azért bé, à Szentek segitségre való hivások. Lássuk *Sz. Agostonnak*, ez aránt *Patronusodnak gratiája* mit haszná: (f) *Ezért lesznek à csudák; hogy Christus hirdettessék fel-támadotnak s-menyben mentnek lenni testben.* De ki cselekedi azokat? (g) ISTEN *inkáb.* Ismét: (h) *Csak egyedül az Istennek tiszteletit mutogattyák nekünk à csudák.* Ide való ez-is: (i) *Isten, csudákat cselekedet à Mártyrok emlekezetire; mert Salamonnak ismérte azt mi nékünk lenni à Christus hitinek épitésére, kinek vallásáért szenvedtenek-is azok.* Hol vagyon mind ezekben ez: *Azért lőttek à csudák, hogy à szenteket segitségül hijuk?* Bezzeg à Szentek, è világi bujdosálokban, nem kivántak (k) *imádást*, ha *csudákat cselekedtek-is*! most-is csak emberi költöméný az felölök. Ha ugyan *szent Agostonbul* megprobálnám azt; hogy *nem azért lőttek à csudák régen hogy à szenteket segitségre hijuk*; mit mondanál hozzá? Ved bé, smeg tarcsad: (l) *Nem azért emelünk oltárokat, hogy azokon à Martyroknak áldozzunk; hanem hogy à Martyrok s- à mi egy Istenünknek, áldozatot tegyünk, mely áldozatnál, nevezetnek ugyan à Mártyrok, de segitségül nem hivatnak.* Mitsoda? lám mostan

(e) 2 Kir. 13. 21.

(f) Aug. lib. 22. de Civit. Dei cap. 9.

(g) cap. 10.

(h) Libr. 10. cap. 20.

(i) Libr. de cura pro mortuis cap. 16.

(k) Csel. 14. 15.

(l) Aug. libr 22. de Civit. Dei c. 10.

mostan *szent Agostonhoz* támaszkodol vala! Haly többet-is tűle: (*m*) A' *Martyrokat, ollyan szeretetnek s-társalkodásnak tiszteletivel illettyűk, minéművel szoktanak ez életben illettetni, az Isten szent emberei.* Végre ily szavai vadnak: (*n*) *Még ha az Angyalok parancsolnák-is azt nékűnk, hogy nékiek áldozzunk; ha szintén azt csudákkal meg erősitenék-is; nem kellene hinnűnk; hanem, csak annak kel helyt adnunk; mely, egyedül csak az Istennek parancsollya meg adatni az áldozatot; ha szintén az, uj csuda cselekedetekkel meg-nem probáltatik-is.* Ha ezeket epe nélkűl való elmével olvasnád, nem mondanál bennűnket: *Biktzis Costa Prædicatorocskáknak.* Had járjon!

(*m*) *Libr. 20. contra. Faust. c. 21.*

(*n*) *Idem lib. 10. de Civit. Dei cap. 16.*

jon! (*o*) *Keveset gondolunk azzal; ha ti tűletek emberi itilettel itiltetűnk; semmiben nem vádol minket lelkűnk ismereti.* Nem csuda à vallásnak ellenségétűl csufoltatni! Abban még meg nem űtkőzőm. Vgyã jób à *Costa* hogy sem az *Acosta*; mert amabban *erő*, ebben penig *erőtlenség* vagyon. Vrunk-is (*p*) *Prædikátor* vólt, (*q*) *Keresztelő Sz. Janossal*, s-az (*r*) *Apostolokkal* edgyűt. Ha *szent Agoston* valamit szent irás ellen tanitot; szabad vagyok én azzal, ha én azt nem javallom; mert maga meg hadta: (*s*) *hogy csak azokat fogadgyuk irásiban: mellyekben el nem tévelyedet.* A' *csudákat* sem ugy facsarta ű, mint magad; nem-is mindeneket vőt bé,

(*o*) *1 Cori 4. 3. 4.*

(*p*) *Matt. 4. 17.*

(*q*) *Matt. 3. 1.*

(*r*) *1 Cor. 9. 16.*

(*s*) *Aug. libr. 2. de Persev. cap. 21.*

bé, hanem igy ſzóllot: (t) *Ha ſzintén kereſztyének emlekez-nek-is a csudákrul; de nem kel még-is azoknak oly authoritáſt tulajdonitani; hogy minden ketſégnélkül hitel adaſsék nékiek.* Hallod; hogy ſok *csudákat* hazugságban hágy, s-*kétségeſsé* teſzen; maga ú à te mondáſodként nem ſzereti az *hazugságot*! Hogy mered te azt állatni; hogy *meg-válaſzthatod az Iſteni csudát az* ŏrdŏgitül? ki ſzakadtál hát ezeknek ſeregekbül: (u) *Gyakorta meg-csallyák az* ŏrdŏgŏk *à mi ſzemeinket.* Iſmét: (x) *Sokakat cselekedhetnek az* ŏrdŏgŏk *az emberi erŏ felet; mellyek csudáknak tetzenek.* Vagyon illyen-is: (y) *Gyakorta à ſzentek képeihez járó embe-*

(t) Idem, lib. 22. de Civit. Dei cap. 9.

(u) Ludovicus Vives in Comm. lib. 10. August. de Civit. Dei c. 16.

(x) Toletus Comment. in c. 3. Ioan. annot. 2.

(y) Biel. in Canon. Miſsæ lect. 49.

emberek elŏt, csudákat cselekeſzik az ŏrdŏg; *hogy Iſten engedelmébül, à tiſzteletben helytelenül magokat foglalokat meg-csallya.* Világoſſabbat haly: (z) *Külsŏ tekintettel, meg nem válaſzthattya ember az igaz csudákat az hamiſsaktul; sŏt el-rejtve vagyon; mellyik az igaz, s-mellyik az hamis csuda.* Miért nem verettél ennek *Scholájában*? De ſieſſünk!

(z) Bell. lib. 3. de Rom. Pontif. c. 15. §. Erunt.

55. Példákkal akarván támogatni à csuda cselekedeteket; igy látz már dolgodhoz: (a) *A' Nicæa-béli Concilium* kŏnyŏrgését à *meg-holt* Püſpŏkŏkhŏz, *csuda tévé foganatoſsá; mikor étzaka Chryſanthus s-Muſonius, kik az elŏt meg-holtak vala,* à *Gyülés-béli* Püſpŏkŏk

(a) Nicephor. lib. 8. cap. 23.

kők levele alá irának; és (b) mikor à Synat el-oszlása után à Templomban eleven forrás fakada. (c) Szent Agoston igy ir: Mikor ú Mediolanumban laknék; és szent Ambrus, nagy tisztességgel becsülletesb helyre vinné, szent Gervasius s-Protasius tetemit; egy vak ember megilleté kendő keszkenőjével à koporsót; s-mikor azzal szemét megtörlötte volna, mindgyárt meggyógyula: (d) Szent Ambrus azt mondgya; hogy sokan megtisztultak az ördögöktül; mikor à szentek ruhàját illették. (e) Theodoretus-is sokat ir az ú idejében eset csudákrul. (f) Potamiena Martyr, meg-jelenék Basilidesnek, ki az ú tisztaságát megoltalmazta vala; s-tudtára adá hogy Urunktul kegyelmet nyert néki. (g) Theodosius Császár, midőn Eugenius ellen készülne; kereszteltő szent Janos Templomában, segitséget kére szent Janostul; hasznát-is érzé; mert az ördög szörnyü kiáltással megvallá; hogy ez à nyaka vágot veszti ütet. Az után (h) szem látomást az hartzon forgodot szent Janos Evangelista, s-szent Pálnak Apostol. Cosroes ellen, Sergiopolist; à Martyrok oltalmazák (i) látható abrázatban; mint (k) Evagrius, s-(l) Nicephorus irják. Csuda tegyverrel oltalmazod táborodat! Ki tudgya, ha (m) ellened találfordulni? (n) A' Donatistáknak vólt régen az szokások; hogy effé-

(b) Surius tom. 4. Pazman. fol. 191.

(c) Aug. 9. Confess. c. 7. lib. 22. Civit. cap. 8.

(d) Ambros. epist. 85. de Translat. S.S. Gervas. & Protasii.

(e) Theod. lib. 8. de Curandis affectionib. Graec. sub finem. Pazm. fol. 749. 750.

(f) Eusseb. lib. 6. cap. 5.

(g) Sozom lib. 7. c. 24. Nicepho. lib. 12. cap. 39.

(h) Theodo. lib. 5. cap. 24. Nicepho. loco citat.

(i) Similia 2 Macb. 10. 29. c. 11. 8. Pazman. fol. 968. 969.

(k) Libr. 4. c. 28.

(l) Libr. 17. c. 17. (m) Bir. 7. 22. (n) Gregor. de Valentia tom. 3. col. 95. in Thomam ex Augustin. tractat. 3. in Ioan.

efféle csuda látásokhoz támaszkodgyanak. Még sem tudode; hogy (o) régen az ördög, Montanust s- à Novatianusokat, Priscilla s- Maxilla képében csalá meg? mit itélsz te-is à meg-jelent lelkek felől? Talám inkáb ezt kel mondani; hogy (p) gyakorta tettetik az ördögök magokat meg-holt emberek lelkeknek, à pogányok tévelygésinek megerősítésére, kik effélét hisznek vala. Elég volna nekem ez it: (q) A' mi hitünk à Prophétákon s- Apostalokon, nem egyéb féle meg jelenéseken fundáltatik. De lássuk miben bizol. A' mi à Nicæai Gyűlést illeti; nem kellene annak hinni à te tetzésed érént-is; mert (r) abban való Actákat, megveszte-

(o) Salmeron disp. 24. in Ioan 3.

(p) Thomas part. 1. q. 117. art. 4.

(q) Thomas part. 2. q. 1. art. ad 2.

(r) Greger. de Valent. tom. 8. col. 267.

gettek az eretnekek. De ha ízintén ollyan uj iratt találtak volna-is, à fel-jedzet megholt emberek neve alat à levélben; ki hiteti velem azt el, hogy azt azok irták legyen? En è tiéid mondásokhoz támalzkodóm ollyankor: (s) A' mely dolgok, à meg holtaknak koporsójoknál esnek; soha nem az halottaknak lelkek azok; hanem mindenkor az ördögök, s az embereket meg-csaló gonosz lelkek. A' vagy nem irhatotté Chrysanthus s-Musonius nevek alat az ördög? meg lehetet; mert (t) gyakorta ugy tettetik az ördögök, mint ha ők volnának à meg-holtaknak lelkek, hogy ekképpen meg csalhassák az embereket s-à Pogányok tévelygését csepegessék szivekben. Suriust

(s) Hieronymus Magius libr. 4. Miscellan. c. 12. Peltanus cap. 5. de Purgat. pag. 235.

(t) Pereorius de Magial. 1. cap. 11. §. Sed audiamus.

citálod; de mivel hogy (u) *igen hazug embernek* hivattatik egy vallásodon valótul; afféle czigány természetűnek én nem hiszek. *Szent Agoston* felől még-is igy hiszek: (x) A' *mely irásiban Szent Agoston, à szentek teteminel lőt csudakat mondatik állatni; azt à könyvet sok mocskos kezek meg undokitották.* Ezt az irást sem javalhatom hát! De nem az à kérdés; hanem, è forog fen: *Tanitottaê azt szent Agoston; hogy à szentek, az űket imádásért cselekedtek legyen csudákat?* Ez à fel-tőtt czélod; de mindenkor mellette bocsátod el nyiladat. *Szent Ambrus* felől à mely könyvet elől hoszsz; meg-tudgyad: (y) *nem övé volt az.* (z) *Sok hamis dol-*

(u) Baronius Tom. 3. ann. 324. S. 226.

(x) Ludovicus Vives annot. in August. libr. 22. de Civit. Dei c. 8.

(y) Possevinus in Apparatu Sacro in verbo Ambrosius (z) Baronius Ann. 388. num. 7.

dolgok-is vadnak benne. Mit terhelsz hát véle? *Theodoretust* egy tiéd, azok kőzzé számlallya; kik azt állatták; hogy (a) *itilet napja előt nem láttyák à szentek Isten orcsáját.* Mit vonatod hát még-is le menyországbul véle à szenteket à csuda tételre? Mind (b) *Eusebiust*, s-mind *Sozomenust* most ejtétek *notá*ban; bár ne bizonics vélek. (c) *Némely csudákat kételkedéssel kel hinni.* Miért ápolgatnám hát én az *uj Nicephorus Histort?* A' *Machabeusok* könyvéhez sem kezdek, mert előtted (d) *gyanos. Evagrius* sem mondgya à fel-jedzet *authorok*kal edgyűt; hogy à *szenteket* à *csudákért imádták.* Nem kellet volna hát *Bellár-*

(a) Sixtus Senensis lib. 6. Biblioth. annot 345.

(b) 1. Told. punct. 52

(c) Aug. libr. 22. de Civit. Dei c. 8.

(d) 1. Told. punct. 26

minussal edgyűt izzadnod à csudák elől hozasában.

56. Még-is à Csudák igy számláltatnak: (e) *Meg-jelenék Atillának, à Romai Leo Pápa mellet, szent Peter és szent Pál; kiknek fenyegetése, el-térité Atillát Olaszországtul.* (f) *Szent István első Martyr, â Geysafeleségének, Sarolta Asszonynak meg-jelenék; és azt parancsolá, hogy fiát Istvánnak keresztelteſse, kinek gondgyaviselésére magát igiré.* (g) *Sigmond Király idejeben, mint tartotta Boldog Aszony elevenen, az holt tetemek kőzőt, három egész esztendeig, az ű hiv szolgáját, hogy meg gyonhatnék; Bonfinius meg-irta.* (h) *Lajos Király,* 1406. *esztendőben Boldog Aszonytul bátorittatván, keve-*

(e) Bonfin Decad. 1. libr. 7.

(f) Decad. 2. libr. 1.

(g) Decad. 3. libr. 3.

(h) Ioannes de Turotz.

sed

sed magával sok Törökőt meggyőze. Jo tétemény ének emlékezetire, Czelben egy nagy roppant Szentegyházat épite; melynek ajtaja felet, őreg márvány kűre, è vagyon irva: Ludovicus Rex Hungariæ, per Matrem misericordiæ, victoriam Turcicam gloriosè obtinuit. (i) *Lauretomban, láttam Boldog Asszonynak ezűstbűl öntőt nagy őreg ábrázattyát; lábánál, fegyverében térdre esvén kőnyőrőg à régi Báthori István, hogy űtet egy nagy veszedelembűl meg szabaditotta.* Eggyik sem lehet nekem è *citált authorok* kőzzűl, *az hitben* kalauzom; mert (k) *ezek is el-tévelyedhettek s-vétkezhettek, ama mondás szerént: minden ember hazug.* A' magok fazaka mellé-is szitottak;

(i) Horatius Tursellinus Hist. Laur. l. 2. cap. 6. Pazm. fol. 969.

(k) Antoninus part. 3. Summ. tit. 22. cap. 7.

 mert

mert ki tudgya, talám ůk-is meg-izelitették vólt à szentek *Patrociniumját*? A' tiédtůl tanultam én azt: (*l*) *Sokán hiszik azt hogy à meg-holtak kőzzůl jővetel legyen az előkhős; de nem jól hiszik, mert affélék csak meg jádtzottatások.* De ha szinten meg-jelennének-is némelyek; az a kérdés; hogy ismernéd meg: hogy azok *jo* s-nem *gonosz* lelkek, holot nincsen testek? à vagy talám fel-támaßtyák testeket-is à koporsobúl s-ugy jůnek haza? *Bonfinius-is* (vagy akarki) talám élt *szent Péter s szent Pál* idejekben; hogy è meg-jelent lelkeket meg-ismérhette? vagy talám à testi szem-is meg láttya à lelket? Volt oly idő, (*m*) *szent Jakab*

(*l*) *Glossa in æ qui divina Caus. 14. q. 1 ad verba, Multi quoque.*

(*m*) *Legenda Lombardica cap. 94 in Iulio.*

Jakab Apostol képében jelent meg az őrdog egy bujdoso embernek. E' gonosz lélek, (*n*) *ugy meg csalta Valens Baratot-is; hogy Christus hellyet az őrdogőt imadná.* (*o*) *Szent Martonnak-is Christus képében jelenék meg.* Ki tudgya ha itt-is kůlőmben vólt à dolog? Csuda dolog, hogy à meg nevezet lelkek; ßenteknek itéltettek! holot (*p*) *senki à meg-jelent lelkek kőzőt nem tud kőlőmbséget tenni; hanem, kinek Isten azt kiváltképpen valo modon meg-jelenti.* De te azt kitůl tudod meg? Vgy tetzik, (*q*) *ki vont fegyvert ád Bonfinius szent Péter s-szent Pál kezekben; ůket nagy szakállu vén embereknek, s rettenetes ábrázatuaknak mondgya.* Hiszedé, hogy az

(*n*) *Cornelius à Lapide in 2. Cor. 11. 14.*

(*o*) *Zvingerus theat. pag. 1500.*

(*p*) *Martinus Delrio libr. 2. Disquis. Magic. q. 26. § 3. pag. 236.*

(*q*) *Bonfin. loco ut ante. pag. mihi 103.*

Egbéli lelkek ugy jelennyenek meg? vagy talám az Egben-is *fegyver* házak vadnak? *Szent István Király* felől jól itil ugyan à szeretet; de azt kérdeném tűled; honnan tudod, hogy *bizonyoſsan* à meg-dicsőült szentek kőzőt vagyon? mert ha csak à *Pápa Canonizálását* teſzed fel fundamentomúl; ebben à magadéi ellenségid, hald meg: (r) A' *Canonizáltak felől ſoha ſem mondgyuk; hogy è bizonyoſſan idvezült.* Mert (s) *ſokak kiknek eretnek tudományok vagyon, Canonizáltatnak.* Lám (t) *Adrianus Pápa az* ű *Prædeceſſorát Honoriuſt, eretneknek itilé.* (u) VII-*dik Gergely, Liberiuſt, ki Ariánus vala; Canonizálá.* En nem hozom

(r) Panigarolus lect. 9. part. 2.
(s) Cornelius Agrippa de vanit. ſcient. cap 98.
(t) Bellar. l. 4. de Rom. Pontif. c. 11. §. Ad quartum.
(u) Balaus

hozom kétségben idveſségét à jámbor Királynak; csak à te Fundamentumodot, dűlő félben állónak akarám meg-mutatni. Ha penig *bizonyoſsan* nem tudod hogy idvezült, miért állatod hogy *meg-jelent*? annál-is inkáb, *hogy* à *Sarolta Aſszony fia gondviſelésére ajánlotta magát*? Ellene vagyon az ennek: (u) A' *ſzentek nem adnak nékünk jókat.* De talám à *csontok kőzőt három eſztendeig meg-maradot* embernek dolga, nem vólt Sátáni játék, mert la hogy (x) *gyonáſt* emlegetet è Igy ſzokot az ördög jádzani; halhatza: (y) A' *gonoſz Angyalok, gyakorta világoſság Angyalivá tűnnek; tiſzteſséges dolgokat parancsolnak, s- à tilalmaſoktul tiltanak. Tiſztaságot kő-*

(n) Georgius Caſſander in Conſult. art. 21 pag. 904.
(x) Bonfin. mihi pag. 398.
(y) Ioannes Sarisberienſis lib. 2. polier. cap 27.

vetnek

vetnek, s-használnak az embereknek; hogy annálinkább halgassák úket az emberek, s-édesdebben szeressék. Csudálkozom tajta; hogy *Lajos Királyt*, *Turotzi Janos* mondta-ként segéllette egyszer *Boldog Aszony*, másszor megéntel-hadta; s- (z) *Bonfin. mihi 756. 771.* (3) *ily keserves igyében* mellette ki nem költ; maga *Mohacs* mezeje-is elég tágas vala à segelhetésre. Régen à Templomok épitésében, nem à szentek neve forog vala fen; ércsed: (a) *Az Istenes Constantinus, csak egyedûl az Istennek Consecrála mindenût à Templomokat; nem-is az emberekrûl, hanem az Istenrûl nevezé ûket.* Mal-is: (b) *Ha valamely szent Angyalnak Templomot csinálnánk;*

(a) *Euseb. in orat. de laudibus Constant.*

(b) *August. Contra Maximin. libr. 1.*

nánk; el-távoznánk à Christus igasságától. (c) Most vala erről szó. Ha *Bálsori Istvánnak* csak képe könyörög, à *Boldog Szûz képének*; nem következik onnan; hogy az Isten képére teremtetet embereknek-is azt kellyen cselekedniek. Vagy talám az *álombul-is valóságos* dolgot akarsz ki-hozni! Nem à *Szent Szûznek* igazit Isten; hanem magához, igy szólván: *Hij segitségûl engemet!*

(c) 1. *Told. punct. 18.*

57. Vádoláshoz kezdvén; ily szókat ejtesz: (d) *Az ellenkezők azt forgattyák; hogy à szentek segitségûl hivása, az egy élő Istent gyalázza, ki azt parancsollya, hogy ûtet segitségûl hijuk. Es, az ű benne való tellyes bizodalmunknak fogyatkozását jelenti; mint ha Istenben nem volna amaz*

(d) *Solit. 50. 15.*

na amaz igaz bizakodásunk, mellyet (e) *szent Pál kiván az hivek imádságában. Ennek felette azt vitattyák; hogy à Christus kőzben járását elégtelenné teszi;* (f) *à ki ű kivűle más kőzben járót keres. Nem hellyes. Mert, miképpen az élő embereket, vagy az Angyalokat kérvén, hogy érettűnk imádkozzanak; sem Istenűnket nem gyalászuk, sem à Christus kőzben járását nem kissebbittyűk. Ugy à dicsőűlt szenteket; hasonlo tisztelettel illetvén, nem vétűnk Isten ellen. Mert azt à segétségűl hivást, s-kőzben járást, à szenteknek nem nyujtyuk, mely az Istenséget és ű magát Christust illeti. Miképpen azért szent Pál, az élő embereket kervén, hogy érette imádkozzanak, Istenhez való bizodalomban*

(e) Sid. 4. 16.

(f) 1. Tim 2. 5.

lomban meg nem fogyatkozot; ugy mi sem azért kérjűk à szentek imádságát, hogy az Istenben nem biznánk; hanem azert, mert à szent irásban olvassuk; hogy az Isten ugy tiszteli az ű szenteit; hogy ezek kérése által akart bűnőket bocsátani. Sőt, néha parancsolta, hogy (g) *azoknak segitségét kérjék.* (h) *Abrahám imádságáért engedet Isten.* (i) *Szent Job penig, az Angyal kőnyőrgéseért irja, hogy irgalmaz Isten.* Bezzeg è fáj, s-è keserves lelkűnknek ugyan-is; hogy Istenűnk dicsőssége, s-Christusunk tisztessége, másnak adattatik. Istenűnk tudgya, senkire semmit helytelen nem fogunk; hanem efféléket szenvedűnk nehezen.

(g) Iob. 42. 8.

(h) Gen. 20. 7.

(i) Iob. 33. 23. 24. Pazm. fol. 970.

1. (k)

1. (k) A' szentek tudgyák azokat-is, mellyeket szivünk indulati beszélnek. Maga: (l) Te tudod Uram, az emberek fiainak szivéket! 2. (m) A' dicsőségnek ajándéka szerént, mindenüt vadnak a szentek. Maga: (n) Nem de nem én (Isten) töltöme bé mennyet és földet? 3. (o) Te vagy à mindenható Aszszonyunk. Maga: (p) En vagyok (igy szól az Ur) à mindenható Isten. 4. (q) Halálunk orájàn végy hozzád Aszonyunk. Maga: (r) A' te kezedben ajánlom Uram az én lelkemet. 5. (s) A' szentek érdemek által segéltetünk. Maga: Christus (t) sebeivel

(k) Bellar. lib. 1. de Beat. Sanct. cap. 20. resp. ad 3. arg.
(l) 2. Kron. 6. 30.
(m) Costerus in Enchirid. pag. 390.
(n) Ier. 23. 24.
(o) In Cantico Moys. Ex 15. ad Mariam accommodato. Petrus Damian. serm. 1. de Nativ. Mariæ.
(p) Ter. 17 1. (q) In Breviario Colonienſi in curſu Mariæ pag. 97. col. 2. (r) Solt. 31. 6.
(s) Lindanus in Epitom. doctr. Evang. pag. 283. (t) Esa. 53. 5.

vel gyogyultunk meg. 6. (u) A' parancsoltatik, hogy szemeinket az hegyekre vessük; az az, à szentekhez emellyük. Maga: (x) Szemeimet az hegyekre emelem; mert, az én segitségem az Urtul vagyon. 7. (y) A' meg-holt szentek által el-üzetnek az ördögök. Maga: (z) A' békeségnek Istene meg-rontya à Sátánt à ti lábaitok alat. 8. (a) Minden tökélletes ajándékok Máriától-is származnak reánk. Maga: (b) Minden tökélletes ajándék, à világosságnak Attyától jü. 9. (c) Kel à szenteket kérni, hogy mi érettünk Isten előt esedezzenek. Maga: (d) Christus esedezik érettünk az Istennek jóbján. 10. (e) Gondot viselnek az Egbéli szen-

(u) Bellar lib. 1. de Beat. Sanct. c. 17. §. 2.
(x) Solt. 121. 1. 2.
(y) Bell. lib. 1. de Beat. Sanct. c. 19. §. 21.
(z) Rom. 16. 20.
(a) Osiandorus tom. 5. Conc. 1. in assumpt. Beat. Virg. pag. 466.
(b) Iak. 1. 17.
(c) Costerus in Enchirid. cap. 14. pag. 400.

(d) Rom. 8. 34. (e) Coster. in Enchirid. pag. 394.

tek è világiakra. Maga: (f) Gondgya vagyon Istennek ti rulatok. 11. (g) Bizodalmassan kel á szenteknek hinnünk, hogy az ü érdemek által idvezülhessünk. Maga: (h) Izrael s-Aron háza, bizzék az Istenben. 12. (i) Ugyan azon hittel hiszünk à szentekben, mellyel az Ur Jesus Christusban. Maga: (k) Nem adom (én Christus) dicsőségemet másnak. 13. (l) Hasznossabban vègben vihettyük az Istenhez való járulást à szentek által. Maga: (m) Ha valaki vétkezik, vagyon szószóllónk az Attyánál, az Ur Jesus Christus. 14. (n) Kèrünk tégedet, hogy â te Fiadnak el-jövetelekor; szabadics meg minket amaz örökké valo tüztül! Maga: (o) A' ki

(f) 1 Pet. 5. 7.
(g) Biel. in Can. Miss. lect. 30.
(h) Solt. 115. 9. 10.
(i) Cornelius à Lapide in Comm. Epist. ad Philem. ℣. 4.
(k) Esa. 42. 8.
(l) Eccius in Enchir. pag. 154.
(m) 1 Ian. 2. 1.
(n) Suarez tom. 2. Comm. in Thom. disp. 23. q. 37.
(o) Ian. 5. 24.

A' kién bennem (Christusban) hiszen; nem megyen à kárhozatra, hanem az halálbul életre. 15. (p) Káromkodás az; mikor Chiristus igy hivatik segitségül: Mi szószollonk, könyörögj érettünk! Maga: (q) Valamit kérendetek az Atyátul az én nevemben; meg adgya ti néktek. 16. (r) Jób az à könyörgés, mely leszen à szentek által; hogy sem az, mellyet Christus végben viszen. Maga: (s) Nincsen másban (Christuson kivül) idvesség. 17. (t) Eggyüt munkálkodot Szüz Maria, à meg-váltásnak munkájában Christussal. Maga: (u) Egye-

(p) Lindanus in Scripto, cui titulus: Concordia discors. pag. 143.
(q) Ian. 16. 23.
(r) Salmer. sub finem disput. 7. pag. 467.
(s) Csel. 4. 12.
(t) In Mariali An. 1493. Argentinæ edito per Martinum Simmium in fol. lib. 1. cap. 5. fol. 13. b. Brigitta in revelat. c. p. 3. Osorius tom. 4. conc. pag. 530.
(u) Esa. 63. 3.

gyedûl tekertem à ſajtót. 18. (x) Sokan à kereſztyének kőzzûl, ugy imádgyák à ſzenteket mint Iſtent. Maga: (y) Csak egyedûl Iſtennek ſzolgály. 19. (z) Szent Antal Olaſz országban s- Galliában, ſokkal buzgoságoſsabban tiſztelteték, hogy ſem az Salbatatlan Iſten. Maga: (a) Kicsoda ollyan Iſten, mint te vagy? 20. (b) Iſten Aſzony Maria; kinek az Angyalok éneklik a- maz Sármas éneket az égben. Maga: (c) Szent, Szent, Szent, à Seregeknek Ura Iſtene. 21. (d) Fel-emelte Iſten Mariát, s- adot néki, minden nevek feletvaló nevet. Maga: (e) Fel-magaſztalta Chriſtuſt Iſten, s- adot néki

(x) Ludov. Viv. in Comm. libr. 8. Auguſt. de civit. Dei cap. 27.
(y) Matt. 4. 10.
(z) Bodin. in Meth. Hiſtor cap. 5. pag. 100.
(a) Mich. 7. 18.
(b) Antoninus part. 4. ſumm. tit. 15. c. 44.
(c) Eſa. 6. 3.
(d) Suarez. tom. 2. Comment. in Thomam. q. 37. diſp. 22. ſect. 2.
(e) Phil. 2. 9.

néki minden méltoságot. 22. (f) Maria! meg hajolnak à te nevedben, minden mennyei, földi, s- föld alat valoknak térdek. Maga: (g) A' Jeſuſnak nevére hajolnak meg minden térdek. 23. (h) Imádgyanak téged Aſzonyunk, à pogányoknvk minden nemzetségi. Maga: (i) Imádkoznak az Iſten előt, à pogányoknak minden nemzetségi. 24. (k) A' Fiunak dicsőſsége, mind egy az Annya dicsőſségével. Maga: (l) Az én dicsőſségemet ſenkinek nem adom. 25. (m) Bocsáſd meg- áz én bűneimet Aſzonyom, à te nagy irgalmaſságod ſzerént. Maga: (n) Bocsáſd meg bűneinet Iſtenem, à te nagy irgalmaſságod ſzerént. 26. (o) Anyai mél-

(f) Blaſius de Viegas in Comm. ſup. Apoc. pag. 544.
(g) Phil. 2. 10.
(h) In Pſalterio Beat. Mar.
(i) Solt. 21. 28.
(k) Blaſius de Viegas in comm. ſuper Apoc. pag. 543.
(l) Eſa. 42. 8.
(m) In Pſalt. Mariæ.
(n) Solt. 51. 1.

mm3

(o) Diſcipulus de tempore in ſerm. quadrageſ. & de Sanctis pag. 263.

méltósága szerént, hatalma vagyon Máriának, Fián az Úr Jesus Christusson. Maga: (p) Adatott nekem hatalom menyen és földön. 27. (q) Igazán tétetnek fogadások à szenteknek. Maga: (r) Az én fogadásomat meg-adom az Urnak. 28. (s) Tisztességes dolog à szentekre esküdni. Maga: (t) A' te Urad Istened nevére esküdgyél. 29. (u) En általam (Szűz Mária által) uralkodnak à Királyok. Maga: (x) En általam (Christus által) uralkodnak à Királyok. 30. (y) Szintén ugy halálra adta Mária Christust mi érettünk, mint szintén az Attya. Maga: (z) Az Attya nem kedvezett Fiának, hanem mindnyájunkért

(p) Matt. 28. 18.

(q) Bell. lib de Monachis cap. 14. §. Deo facta.

(r) Solt. 116. 14

(s) c. Honestum caus. 22. q. 5. ex Cornelio Papa.

(t) Törv. 10. 20.

(u) Ferdinandus Quirinus de Salazar in c. 8 Prov. 15. 16. ỳ.

(x) Peld. 8. 15. 16. (y) Idem Salazar ibid. num. 224. 225. 226. (z) Rom. 8. 32.

junkért adta ũtet. 31. (a) A' Mária testét-is kel venni az Ur vacsorájában. Maga: (b) Ezt cselekedgyétek az én emlékezetemre. 32. (c) A' szent Háromságot; tellyességgel, meg-ajándékozta Maria. Maga: (d) Nem mértékkel adgya Isten Christusnak az ũ Lelkét. 33. (e) Mindeneket Mária által választot Isten el. Maga: (f) Választot minket Isten Christusban, világ fundamentumának fel vetésének előtte. 34. (g) Mikor Isten készíti vala az egeket, én Maria ot valék. Maga: Mikor Isten készíti vala az egeket, én (Christus) ot valék. 35. (h) Többet cselekedet Maria az emberrel, hogy sem mint Isten. Maga: (i) ũnnön maga hordoz Isten; s-nin-

(a) Idem num. 144.

(b) 1 Cor. 11. 24.

(c) Idem Salazar num. 303.

(d) Ian. 3. 34.

(e) Idem num. 299.

(f) Ephe 1. 4.

(g) Idem num. 383. 416.

(b) Apud. Pelbarũ Stellarii libr. 11. part. 2. cap. 11.

czen

(b) Törv. 32. 12.

csen ű vele más Isten. 36. (i) Rettenetes ez hely; mert itt vagyon Maria az Egnek kapuja. Maga: (k) Mely rettenetes ez hely; mert bizony itt vagyon az Ur. 37. (l) O ly méltóságos à Boldog Szűz; hogy szabad ű benne meg-látni az Isten végetetlen nagyságát s- mindenhatóságát. Maga: (m) Miben hasonlítok engemet; (Istent) s-miben teszlek egyenlővé? Itillye meg ezekből, à Keresztyénség; ha nincseneké ezek Isten gyalázattyára, s-édes meg Váltonk kitsebségére! Bezzeg az embereknek érettünk való esedezések, nem esik Isten ellen; mert nem ollyan, minémű tulajdonittatik à dicsőült szenteknek; (Lás errűl (n) fellyeb) de á dicsőült szenteket

(i) Apud. Iur sell. Hist. Lauret. lib 2. cap. 6.
(k) Ter. 28. 16 17.
(l) Iesuita Viegas in Apoc. 12 Com. 1. sect 4.
(m) Esa. 40. 5.
(n) Pag: 340. 341. 342.

segitségre hivni, bosszuságara vagyon Istennek. Mert à tulajdonittatik nékiek, à mi Istennek s- Chriſtuſnak. Rázogaſd meg-jól az elől ſzámlált dolgokat. Edesdeden (o) Giv Urunk minket hozzája; s-azt adnam még-is én valamely szentnek? Nagy (p) kész ű, mi nékünk azt meg-adni, à mit tűle kérűnk; sőt (q) nagyob Chriſtuſunknak hozzánk való szereteti, hogy sem mint akar mely szenté. Miért idegenitenem hát én el Vramat tűlem? Tagadom azt hogy az Angyaloknak való reménkedés, nem kisebbitené Urunk becsűletit. Tudodé hogy (r) senki nem megy az Atyához, hanem Chriſtus által? mit untatnád hát az Angyalokat azért, hogy jutaſ-

(o) Matt. 11. 8. Ian 6. 37. és 14. 6.
(p) Matt. 18. 19. Ian 16. 23. 1 Ian. 5. 14.
(q) 1 Ian. 15. 13. Sid. 4. 15.
(r) Ian. 14. 6.

ſanak ſzemben Iſtennel? Lám egyſzer az (s) *Angyal*, Iſtent tévé à könyörgésben *tzélul*, mikor *ſzent Janoſt* ũ hozzá igazitá; még-is te reájok ſzabnád à mi Iſtené! Nem igazit minket à ſzent irás az *Angyalok*hoz könyörgésünkben; hanem ezt hadta, hogy igy ſzollyunk: *Mi Atyánk ki vagy mennyégben*! Halgaſd ezeket ha tetſzik: (t) Az eretnekek ſzokták volt régen ſegitségre hivni az Angyalokat. Miért cselekedném hat én azt? Iſmét: (u) *Nem parancsollya Iſten, hogy mi az Angyalokat imádgyuk, vagy Iſteni tiſztelettel illeſſük; noha ſok jót cselekeſznek mi velünk.* Vagyon illyen-is: (x) *Nem kel az Angyalokhoz menni. Valaki efféle titkos bálvány imádásban réſzesül;*

(s) *Tituſ. 19. 10.*

(t) *Irenæ. lib. 1 cap. 23.*

(u) *Origenes lib. 5. Contra Celſum.*

(x) *Concil. Laodicenum. can. 35.*

átok legyen! mert el-hadta à mi Urunk Jeſus Chriſtuſt. Nem hagyom ezt-is el: (y) *Iſten nem akarja hogy az Angyalok imádtaſſanak.* Vgyan-is, ha valamiért akarnál az Angyaloknak reménkedni, igy ejtene meg egy régi Atya: (z) *Vallyon s- Uram, találoké valakit az Angyalok közzül, à ki te veled engemet meg békéltetne? Sokan próbálták ezt, de meg csalatkoztak.* Magok-is meg iſmerik azt az Angyalok; hogy Iſten ellen vétünk, ha ũket imádgyuk. Haly effelõl illyent: (a) *Nem akarják azt az Angyalok, hogy nékiek tulajdonicsuk; à mely csak egyedül Iſtené.* Az imádás vala ám az! Vgyan è jámbor azt beſzélli: (b) A' *ki az Angyalokat imádgya; el-eſik Iſten*

(y) *Epiphan. hæres. 79. contra Collyridianos.*

(z) *Auguſt libr. 10. Confeſs. cap. 42.*

(a) *Idem libr: 20. contra Fauſtum cap. 21.*

(b) *Idem in enarr. Pſal 34.*

ſtentűl. Vgy tetzik *Iſtentűl elesni*; Iſtent *boſzſzusággal illetni*? Vgyan *nem tulajdonitod az Iſtenség s-à közben járás tiſztelétit à ſzenteknek*? Nem értesz hát ugy eggyet à bé hozot *Catholicuſokkal*; à vagy talám csak (c) *ſántikálſz*? mely rettenetes vétek-is vólna. A' (d) *ſzent Pál élő emberi* nem haſználnak, mint moſt látók. Hát *nem azért kéretnek à ſzētek, mint ha Iſtenben nem bíznának az emberek*? Ne tulajdonicsa Iſten ſenkinek vétkűl ez *exceptiot*! Volté à *Sidó* nemzetség valaha oly otromba bolond; hogy ezt mondotta volna: *mi nem bízunk Iſtenben*? de még-is igy ſzolla Iſten nékiek: (e) *El-hadtak engem élő kut fejet, s-magoknak viznélkűl való bé-omlot kutakat áſtak.* Nem hogy Iſtent tellyeſséggel meg-vetették volna; hanem az útet illendő *bizodalom* másban-is kereſtetet. Mit itilſz à dolog felől? meg-itélnek è bőlcseségedért: *Tiſztelte Iſten à ſzenteket, s-azok kéréſe által bűnőket bocsátot.* Micsoda ſzenteket? A' mennyeieket? Vgyan nyomorult állapat az, kinek igaz igye nincsen! micsoda *dialectica concludáltatna* igy: *Tiſztelte Iſten az élő ſzenteket; azért ſzabad à meg dicsőűlt ſzenteket ſegitségre hívnunk*? meg mondok hiſzem imént, hogy ſántikálva ballag, az (f) *élő* ſzentekrűl, à meg *holtakra* ki csapont *argumentum*! A' bé hozot hellyek, *élők* felől vadnak; máſképpen *ſegitségre* kellet volna akkor

(c) 1 Kir. 18. 21. Titk. 3. 16.

(d) Pag. 340. & ſequen.

(e) Ier. 2. 13.

(f) Pag. 340. & ſeq.

akkor à *Limbusiakat is sivni!* mert ez, ô *testamentumi* állapat vala. Mutaſd meg csak egy betűvel azt: *sol vagyon it à szenteknek segitségûl való sivása; azért, hogy könyörgést némellyik az élőkért?* (g) *Jób Patriarcha* hellyét, moſt vévők igazitásbã.

(g) Pag. 77. 78.

58. Az ál-ortza ujjobban igy tétetik fel: *Nagy becsületire vagyon Istennek; hogy à szentektűl nyerűnk valamit;* (b) *dicsőittetik ollyankor à szentekben. Ha azért è világi Királyoknak dicsőſséges, midőn hatalmas ſzolgái vadnak; méltán az Isten tiſztesſégét illeti, hogy az ũ ſzolgai* (i) *Királyok legyenek s-birják è földet. A' ſzenteknek-is tiſztesſégekre ſzolgál; mert meg akarja Isten ismertetni, mely igen* (k) *becsülli ũà ſzenteket. Ide való à mi hiſznunk, mert azt akarja Isten, hogy méltatlanoknak itilvén magunkat, Isten ajándékinak el-vételére; kérjük à ſzentek ſegitségit. Miképpen olvaſsuk, hogy* (l) *Salamon Dávidért, Moſes Abrahámért, kért Istentűl ſegitséget. Balgatagság azért azt itilni; hogy Istenhez nem folyamunk akkor, mikor à ſzenteket kérjük hogy érettünk eſedezzenek; mert à ſzentek által, à vagy azokkal eggyűt, folyamunk akkor Istenünkhöz; mint à ſzázados* (m) *hogy Christushoz járula, noha à* (n) *Sidók vénei kőzzűl küldé Christushoz.* Iob volt volna ezt őrők halgatásban bocsátanod; hogy ſem kufár nyelvel, világ eleiben ki tzégérezned. Hol tanultad azt; hogy *nagy becsületire vagyon Istennek, hogy à ſzen-*

(b) 2 Theſ. 1. 10.

(i) Apoc. 5. 10.

(k) Apoc. 3. 9. Pſal: 144, 19.

(l) 2 Paral: 6. 16. Exod: 32. 13. Dan: 3. 35. 1. Reg: 11. 12. 34. cap: 15. 4.

(m) Mat: 8. 5.

(o) Luk: 3. 7. Pazman: fol. 970.

à *szentektűl valamit nyerűnk?* talám, hogy ollyankor *dicsőíttetik Isten à szentekben?* Az utolsó itiletről szól az à hely; mert igy tétetet ki: *Mikoron el jővend az Ur, hogy meg-dicsőítteſsék az ű szentiben.* Akkor varj hát valamit à szentektűl, ne most! Láſsuk, hogy ha à *Királynak becsűletire* vagyoné, *szolgainak nagy rendű-ſegek:* (o) A' *ki* à *Királynak becsűletit szolgaira ruházná; vesszedelmes bátorságban ejtené az magát, s bolondnak mondatnék; igy valaki teremtet állatokat tiſztel Ura tiſzteletivel; tudgya meg, hogy igen szemtelen s hamis ember; ki egyenlő dolgot ád az egyenetleneknek, à nagy méltoság gyalázattyára.* Szép kis becsűlet, à mely szolga Vra

(o) Philo: in libr: de Decal: pag: 479:

szakállában kap! *Királyok* lehetnek affelől à mennyei szentek; mert már (p) *Coronájokat* nemeſſebbik részekre nézve, el-vőtték; de ugyan (q) *le-teſszik Coronájokat, s- à dicsőſséget csak Uroknak tulajdonittyák.* Az ű è *földön valo uralkodáſok*, leszen amaz (r) *uj földkor*, mellyet Isten világ végekor teremt. A' mi it à szenteknek tiſzteſségére szolgál, ez: (s) *Tiſzteſséget kel à szenteknek adni az űket követéſért; de nem kel űket imádni.* A' *Philadelphiai Angyal labai előt való leborulás*, mi nem az *űtet imádáſnak tiſzteſségében* állot; hanem, à *kűlső* tiſzteletben; mert afféle-is, (t) *láb eleiben valo bo-*

(p) 2 Tim: 4. 8.

(q) Titk: 4. 10. 11.

(r) Titk: 21. 1. *Hieronymus in Comm. Matth: 5. Damasc: 2. de orthod: fid: cap: 10. Cyrill. in cap: 58. Eſa: Baſilius in Pſal: 33.*

nn *ruláſ-*

(s) *Auguſt lib: de vera relig: cap: 55.*
(t) *Csel: 16. 29. 30. 1. Sam: 20. 41. 1 Sam: 25. 24. Dan: 2. 46.*

(u) Esa. 49. 23.
(x) Csel. 10. 26.

rulasnak mondatik. Illyen (u) *tiszteletet* felől jövendől vala régen *Esaiás-is*. Másképpen, hogy igirne Isten ez it lakos szenteknek fellyeb való *tiszteletet*; holot asszélét (x) *Szent Péter-is meg-vetet*? De itt-is balra hadtad *Genesét*; mert élő szentrűl vagyon itt emlekezet, nem meg *dicsőültekrűl*. Igy vagyon *Szent David* hellye: *meg-halgattya Isten az* űtet *félőknek imádságokat, és meg-szabaditya* űket. Az élőkrűl vagyon itt à szó beszéd; nem találok én itt ollyant; *hogy Isten à dicsőült szenteket tiszteltetné meg, az* élőknek *tűlök valo valamit ki nyerésével*. Mind egy egy jó *Elenchus* (tzél kivűl valo járás) vagyon itt. Ez à Tárgy sem igazán tételet fel; hogy

hogy à *dicsőült szentek tisztessége, az* ű *tűlök valamit kérésben állyon*. Hogy nem probálod meg, mit beszélesz mindent *tzédula* nélkűl? Hanem ha te nálad ez-is igaz; hogy *mikor az* élő *szentek méltatlanoknak ismerik magokat az Isten ajándékira; folyamodgyanak à meg-holt szentekhez*. Vj *Theologia* ez! Tudok illyent: (y) *Kisseb vagyok Uram, minden te jó tételeményidnél*! Ismét: (z) *Micsoda vagyok én Uram, s micsoda az én házam népe, hogy engemet ennyire elől vittél*? Láttam illyent-is: (a) *Nem vagyok arra mélto, hogy az én házamban jűj*! de tűlönk által mentszentekhez valo folyamodást, *méltatlanságunk* meg ismérésében, nem látok. Mond-meg mel-

(y) Ter. 32. 10.
(z) 2 Sam. 7. 18.
(a) Matt. 8. 8.

lyik *Bibliában* találtad-fel? ité: (b) *Tellyesíts-bé Uram*, à *mit Dávidnák fogattál volt*? Avagy itt: (c) *Emlékezzél-meg Ábrahámrol, Jsákrol*? vagy talám è kedves előtted: (d) *Ábrahámért*, à *te szolgádért kegyelmess meg nékünk*? Vagyon illyen-is: (e) *Dávidért meg-kegyelmezek*. Lassu elméd vagyon, ha csak ez tántorit-meg! lám à te vallásod ez; hogy (f) *nem volt szokásban az* ô *Testamentumban* à *Szentek segitségül valo hivása*; s-most még-is mit akarsz ezekkel? Ha ezekbûl segitségre való hivást szedegetz; miért nem hivod hát segitségre *Ábrahámot, Jsákot, Jákobot, s-Dávidot*? magad tanitod: hogy (g) à *nem Canonizált Szenteket nem kel közönséges Isten segitségre hivni*; nem látom peniglen, hogy ezeket à megnevezet szenteket ama Nagy Pap *Canonizálta* volna. Sohol nem emlitik ezek à Szentek *érdemét* könyörgésekben; mint ha azért való meg-halgattatásokat kivánnák Istentûl; hanem, az Istennek è *Patriarchákkal* tött kegyelmes *frigyét*. Igy szolnak: (h) *mellyel meg esküttél*. Osztán: (i) *mellyet mondottál Dávidnak*. Maga magyarázza másut az Isten; hogy (k) *meg-emlekezik Ábrahámmal, Jsákkal, s-Jákobbal tött kötésérûl*. (l) *Nem-is igasságunkért cselekesik velünk*; *hanem, az eskûvéssel meg-igért dologrul emlekezik-meg*. Ki-ficzamodot lábu erôsség hát ez: *A dicsôült Szenteket meg-emlitették az*

(b) 2 Krô. 6. 16.
(c) Kijöv. 32. 13.
(d) Dan. 3. 34.
(e) 1 Kir. 11. 12. 34. és 15. 4.
(f) Eccius in Enchirid. cap. 15.
(g) Bell. cap. 10. de Can. 5.

(h) Kijöv. 32. 13.
(i) 2 Krô. 6. 15. 16. Solt. 32. 11. Dan. 3. 36.
(k) Lev. 26. 44.
(l) Törv. 9. 5.

élők; azért azokat segítségre hívták. Mert à kinban gyötrődő *lator-is* meg-emlité *magát*, s-igy szolla: (m) *Emlékezzél-meg én rullam*; de ugyan nem hivá *magát* segitségül. Talám job volna inkáb à dolgot igy meg-forditani: *Csak azt kel nékünk segitségül hivnunk az Uj Testamentumban*; à *kit az ó Testamentumi hivek*. *De azok, nem hivták à Szenteket segitségül.* (à te kenyereden nőtez) *Azért nékünk-is nem à Szenteket, hanem csak az egy Istent kel segitségre hivnunk.* Akarnám azt-is meg-tudni: ha *Abrahám, Isak, Jakob*, oly bű *érdemmel* birtak; hogy annak gyümölcse, még maradékjokra-is ki-terjedet; miért mentek hát à letét *Limbusban*? Szem

(m) *Luk 23. 42.*

fedél ez: Hogy *mind Istenhez folyamodásaitol, s-mind à Szentek esedezéséhez.* Nem tudodé, hogy (n) *egéss szivet kiván Isten?* (o) *Sántikálás* az, mikor *kétfelé* nyomod à kengyelt. Talám (p) *csak ajakad közelget Istenhez, s-szived távul tűle?* Ha penig è kettő meg-eggyezne-is; (q) *ki-kivánta tűled*, hogy Uradhoz valo esedezésedhez toldgyad à Szenteket? Ki-tanitott arra-meg; hogy à *Szentek által, vagy azokkal edgyütt folyamodgyál Istenedhez?* Honnan tudod; hogy à *Szentekkel edgyűt* halgat meg Isten; hogy az ű *vélek edggyűt Istenhez nyujtott imádságodat* vitatod? Nem egyebez, hanem az eggyúgyűeknek megcsalásokra, s-vallásod ez arant

(n) *Prov. 23. 26.*
(o) *1 Kir. 18. 21.*
(p) *Esa. 29. 13.*
(q) *Esa. 1. 12.*

valo bizonytalanságának el á-
rulására bé-mázlot ravasz me-
sterség; mert itt mindenek
szo-mondotságok. Hogy à
Szárados mind *maga* Christus-
hoz ment, s-mind *el-küldött*,
azért cselekedte, mert ez é-
letben vala még à követekkel.
De te ez életben lévén; el-
küldheddé à dicsőült Szente-
ket; s-hogy tudod azt, hogy
néked engednek s-mellyik az?

59. A' mint lehet, még-is
igy sepred à szennyet: (r) *oly*
közben járo, ki magát váltságúl
adta mindenekért; nincsen több
Christusnál. A' Boldog Szente-
ket pénig, csak oly közben járok-
nak tartyuk, mint műknek tartot-
ta szent Pál è világon élő bűnös
embereket, kiktűl csak azt kerte,
hogy imádkozzanak érette. El-
lened

(r) Pax man. fol. 971.

lened vagyon ez (r) *A' mi kő-*
nyörgésink csak egyedűl à Chri-
stus közben járása által talgat-
tatnak meg. Hol vadnak hát
ugy à Szentek? Ha csak à Chri-
stus *elég tevő* közben járó;
miért mondaték imént, hogy
Maria is segéllette űtet áb-
ban à munkájában? A' miké-
pen, hogy (t) *egy az Isten, szin-*
tén ugy egy à közben járó, Isten
s-ember között. De az Isten ugy
egy, hogy ne legyen *első s-má-*
sodik Isten. Metzesz hat à *felső*
s-alsó közben járókkal? Jute
eszedben, micsodás à szent
irásban az *esedező* közben já-
ró? Az, (u) *tökélletes igaz.* (o)
Magán vitte végben à mi bűne-
inknek el-mosását. (p) *Minden-*
ben talsonló mi hozzánk, à bűntűl
meg-válva. (q) *Azért ment fel*
az eg-

(r) Claudius Espenseus Episc. in append. Comm. 1 Tim. tract. de Christ. mediat. cap. 9. ex 1 Pet. 2. 5.

(t) 1 Tim. 2. 4. 5.

(u) 1 Ian. 2. 1.

(o) Sid. 1. 4.

(p) Sid. 2. 18.

(q) Rom. 8. 34.

az égben, hogy mi érettünk esedezenek. (r) Tökélletessen meg tartsattya azokat, kik ű általa járulnak Istenhez. (s) Ki igen könyörülő Isten, à mi Istenhez való járulásunkban. (t) Kihez bizodalommal járulhatunk. Tapasztalszé efféléket meg, à dicsőült Szentekben? Ennek mind (u) elég-tétele s-mind esedezése el-válhatatlan egy mástul; mit szakasztod hát ű tűle el az eggyikét? Esedezznek ugyan egy másért è földön-is az emberek; de ez, véres áldozattyával esedező közben járó, s-meg külömböztetik tűlök. Hol parancsolta Isten à dicsőült Szenteknek; hogy az esedezésnek közben járását fel-vegyék? hol vagyon igiret esedezések meg-

(r) Sid. 7. 25.
(s) Sid 2. 18.
(t) Sid. 4. 16.
(u) 1 Tim. 2. 5. 1 Ian. 2. 2.

halgatása felől? hogy hogy láthattyák nyavalyáinkat, mellyekben mi fetrengűnk? Isten jelenti meg à szenteknek à mi szükséginket, illyen hiszemben vágy; hogy hogy lehetnek hát esedező közben járók, hiszem magoknak kellene könyörgésinket meg-halgatni? Kérlek had el à bizonyos dólgot bizontalanért! meg tetzik az imént mondot dolgokbul; hogy ha csak ugy folyamodole az uralkodó szentekhez, mint à vitézkedőkhöz è földön.

60. Hogy Parancsolat nélkűl-is, segitségűl hihatni à szenteket; azt igy oltalmazod: *Azt sem találhyuk à szentirásban: hogy à szenteket nem szabad segitségre hivnunk; hanem azt az Ujtok,*

tók, csak okoskodásokkal akarják ki-facsarni az irásbul. Arrol sincsen Generalis Parancsolat; hogy másokat kérjünk az érettünk valo imádkozásra; ha (y) parancsolat vagyon-is. Sokat szabad cselekednünk, à mi nem parancsoltatot. (z) Szabad embernek jo akarattyábul fogadásokat tenni teste sanyargatásárul; magát Egyházi állapatra kötelezni; Szabad szüzességber meg maradni. Parancsolta ott az irás à Szentek segitségül való hivását; hol az Ecclesiának engedelmességére; à Tradiciok meg tartására s- az ujságok el-távoztatására kötelezet. A' szent irásban vagyon az: hogy értik à Boldog Szentek szükséginket s-segitik kéréſinket. Nem volt szent Pál arra köteles; hogy à Romai-

(y) Iak. 5. 16. 1 Tim. 2. 3.

(z) Calvin. libr. 4. cap. 13. n. 4. Pazman. fol. 971.

aktul

aktul könyörgések által segitséget kérjen; ugy a keresztyének sẽ kötelesztetnek közönségessen à Szentek segitségül valo hivására. Hanem, à nyavalyában meg kivántatik; mert ollyankor, job sokaknak, hogy nem egynek könyörgése. Ha ki élö felebaráttyát, nem kéri érette való esedezésre; nem vétkezik; de ha annak nem szabadosságát állattya; hitetlen. A' Királynak tisztességet nem tévö, nem árulója néki; de ki annak, nem kellöségét vitattya; aruló. Igy ki azt hiszi: hogy nem szabad à Szenteket segitségül hivni, tévelyeg; de à ki restségbül, vagy feledékenségbül segitségül nem hija üket, ezzel Eretnekké nem leszen. Saját seregedbéli támad még-is ellened, ki külömben igy tanit

(a)

(a) Petermannus Eterlin autor vetustissimi Chronici Helvetici An. 1507.

(a) *Cuda dolog hogy egy Szent-is à szent irásban, à teremtő Istenen kivül senkit segitségre nem hivot; de mi oly veszedelmes időre jutottunk, hogy el hadgyuk à mi Istenünket, s- Szentekhez folyamodunk.* Hallod mint romol oltalom bástyád! De talám csak *okoskodással* akarjuk azt ki facsarni az irásbul? Verd à foldhöz hát ez igy beszéllő barátodat à *Pater*ekkel eggyút: (b) *Christus születése után egész három száz esztendőkben, nincsen emlekezet à Paterek irásiban, à Szenteknek segitségre valo hivásokrul; nem-is volt az ünálok szokásban.* Talám ezek-is *okoskodásokkal* facsarták azt ki az irásbul? *Scilicet*!

(b) Peronius Cardinalis libr. 5. Replique contra Iacob. Angliæ Regem c. 19. pag. 209.

Proba nélkül való szavaid ezek-is; hogy az egymásért va-

ért valo Könyörgésért, nincsen *Generalis* parancsolatunk. Hát micsoda ez: (c) *Betegé* VALAKI *köszetek? imádkozzanak érette.* Vgy tetzik *egy Beteget* sem *excipiál* az Apostol! Imét: (d) MINDEN *emberekért legyenek könyörgések.* Nincsen most mit mondanod, s-azért szollasz igy. Hát szabad *nem parancsoltatot* dolgot cselekednünk? Csak hogy, (e) *Ki-kivánta azt tüled?* Mégsem gyökerezetté ez Attyádfia mondása meg-nálad: (f) A' *mennyei Attyától nem szeresztetet, hanem az emberi vak-merő mérészségtől találtatott parázna plántáját, ki-gyomlálni parancsollya az Apostol.* Szaggassuk ki hát à te puszta agyadtul kigondolt gyümölcstelen *plántát-is*!

(c) Luk. 5. 14.

(d) 1 Tim. 2. 1.

(e) Esai. 1. 12.

(f) Ioann. 22. in Extravag. tit. 7. cap. 1. in fine.

tát is! (g) Akkor tetszenek à mi jo cselekedetink Istennek, ha az ũ PARANCSOLAT tyahoz alkalmaztatnak. Csak hiaban, mert ki-vont fegyverrel all ez ellened: (h) Hazugságon cserélik el az igasságot, kik mást hirdetnek azon kivül, à mit az Apostoloktúl vöttek. Ez-is igy ugrik elödben: (i) A minémű külömbség vagyon Isten s-az emberek kösött, Szinten ollyan találtatik az Isten parantsolattya s-az emberi leleméný kösött. Vesd-meg hát ezt mint nem szépet! *Calvinust citálod* à fogadásrúl, de iratát nem *Calvinus* szemével nézed; mert ô à jozan életre való maga kötelezését embernek, nem veti erővel akarki nyakában, hanem *szabadoſſan hadgya*; sőt igy

(g) *Ioannes Ferus in cap. 4. Matth. p. 49. b.*

(h) *c. Transferunt. 24. q. 3.*

(i) *Erasmus in Paraphraſi c. 7. Marci.*

beszélget hogy (k) ha abos valami babona járul, (itilvén abban valami *szentsèget*) *nem jo megtartani.* Ollyan ám à te tesztednek sanyargatása, csak ezt meg ne tagadd: (l) A *magunk sanyargatása, adoſſá téſzi Istent az embernek, ugy hogy csak egy lebetetlen, hogy azért* örök *Boldogságot ne adgyon.* E volna ám à kezes lábas *Babona*! Hogy az ember magát *Egyházi állapatra kötelessze*; szabados az; mert, (m) ki *afféle tisztet kiván, jo munkat kiván*; de az ollyan tisztet viselő emberek felől-is igy szól némellyitek: (n) *Amiéinknek fogadás tételek merő szentség töréſek; babonaságbol s-hypocritaságbúl állanak*; à *lelkiismeréten erőszakot téſznek*; à *ki afféle fogadáſokat javal, nyil-*

(k) *Inſt. libr. 4. c. 13 §. 4.*

(l) *Gretſer. lib. 3. de diſcipl. cap. 1. 2.*

(m) *1 Tim. 3. 1.*

(n) *Lorich. Inſtit. Catholi. pag. 104.*

ván az Antichristusnak Hoſſ-meſſere. Eleget tűn ez én érettem, kőſzönőm néki. Ha magadat meg-tartoztathad, (o) ſzabad ſzűzeſſégben maradnod; de (p) ha gerjedeſz; házaſság javaltatik. Mindazáltal az aſſéle állapatbéli fogadáſrol igy érts: (q) Senkit nem kel kénſzeriteni à Szűzeſſégre. Honnan, nem okoſſan cselekeſznek azok, kik igen iffju állapattyokban taſzittyák fiokat s-leányokat Klaſtromban; melyből minémű gonoſzok ſzármaznak, ki nem láttya? De láſſuk hol parancsolta à Szent irás à Szenteknek ſegitségre valo hiváſát. Otté, hol az Eccleſiának engedelmeſſégére, à Trádítiok meg-tartáſára, s-az ujjságok el-távoztatáſára kőteleſet? Rázd ki elsőben ezeket

(o) 1 Cor. 7. 8.

(p) v. 10.

(q) Ioan: Ferus in cap. 19. Matth. pag. 96.

ezeket nyakadbul: (r) Nem kel mind hit ágazati gyanánt tartani azokat, mellyeket az Eccleſia végez; mert ű nékia à ſzent iráſsal ellenkező dolgokat ſzokot ki adni. Vallyon s-tartozomé ollyankor efféle Eccleſiának engedni? Távul legyen. Hald meg: (s) Menyiben à Chriſtus tudományát hirdetik az Apoſtoli ſzékkel dicsekedő férfiak, annyiban kel űket halgatni; de ha azzal ellenkező dolgokat tanitanak, meg kel azokat vetni. Ollyan penig à Senteknek ſegitségre való hiváſa, ha ezt meg-gondolod: (t) Nincsen valoságos parancsolat à ſzent irásban, à Szentek ſegitségre valo hiváſa felől. Iſmét: (u) A' Szentek ſegitségre való hiváſa nincsen à ſzent irás-

(r) Nicolaus de Clemangisin diſp. ſuper materia generali Concilij pag. 736 edit. Lugdun.

(s) Ioannes Ferus in cap. 23. Matth. pag. 181. Thomas 2. 2. q. 33. art. 7. Biel. 4. ſentent. diſt. 1. q. 4. art. 3.

(t) Eccius in Enchir. cap. 15. ſub fin. pag. 106.

(u) Caniſius in Catech. fol. 230.

ban. Meg kel hát ezt vetni! metzesz Traditioddal? Holot; (x) Sem Pápa, sem Concilium, sem akarmi ember; halálos vétek alat nem parancsolhat ollyat, mellyet az elöt Isten nem hagyot. Miért? mert (y) semmi lelki erö nincsen, az Isten igyién s- A Apostoli tudományon kivül fundáltatot Traditiokban. Szeresséd ezt ha tetzik: (z) Csak egyedül az Isteni Traditiot kel az Hit ágazatiban hé venni. (a) De à Szenteknek segitségre valo hivások, nem Isteni Traditio, hanem (b) emberi. Azért &c. Mit kinálsz hát még-is véle? Vjságot-is forgatz; ho ho Barátom! Azt sem tudod te, mit végeztek régen à tiéid az Vjság felöl; még-is ollyat babósgatz!

(x) Stephanus Brulifer super sentent. Bonaventuræ circa An. 1470.

(y) Andreas Fricius libr. 4. de Eccles. cap. 7.

(z) Dantes Aligerius in part. 3. lib. de monarch.

(a) Chytræus in Hist. August. Confess pag. 254.

(b) Melchior Canus lib. 3. Locor. Theol. c. 96.

gatz! Im még-is fejedben verem: (c) Ha à REGI szokást hántorgatod, az Ur è mondásúra vigyás: En vagyok az ut, igasság s-élet; nem mondatta: En vagyok à REGI szokás. A' Pogányok felöl régen, ugyan è magadéi igy szoltak: (d) Azt mondgyák à Pogányok: Nagy Istentelenség volna, ha mi à mi Atyáink nyomdokit nem követnök à religióban; de ha ez hellyes volna; nem kellene igy el-távozni à mi Tolvaj Atyainknak-is gonosz életétül. Most-is azt mondom: (e) Még csak nem-is kel azokat hálgatni, kik az Isten dolgaiban mindeneket à REGISEGRE viszsnek; mert nem minden jób, à mi régib. Mi vagyon à te religiodnál régib! csak hogy te azt szereted, mint à

(c) c. Si Consuetudinem dist. 8. ex Gregorio.

(d) Clemens Romanus Episc. lib. 4. Recognit.

(e) Claudius Espensæus lib. 2. de adorat. cap. 8.

tormában eſet féreg az ű házát. Erthetze: (f) *Leg elsőben az igaz hit Jeruſalemben Prædikáltatot.* Nyilván nem *Romában* hát! (g) *Ezer s-meg ezer ujságok vadnak à Páſiſta vallásban*; bár ne forgaſd (h) à *Sidokkal eggyűt* à *Chriſtus Uj tudományát.* Te nálad-is (i) *nem uj* à mi tudományunk; csak jűj eſzedre. Akar mint mondgya azért à te *Eccleſiád*, hogy az én vallásom *uj*, de én még-is igy *Proteſtalok*: (k) *Es ut ſzerént, mellyet ſzerzetnek* (ujnak) *mondanak, ſzolgálok az én Atyáim Iſtenének; hivén mind azoknak, mellyek à Törvényben s-à Proſſhétákban meg vadnak irva.* Tanité az irás minket arra, hogy *à Szentek ércsék ſzűkséginket, s-ſegéllyék kéré-*

(f) *Coſterus in Enchir. cap. de ſummo Pontif. obj. 6.*
(g) *Platina in vita Sixti.*
(h) *Arias Montanus in cap. 26. Matth.*
(i) *Bell. lib. 4. de Eccleſ. cap. 5.*
(k) *Csel. 24. 14.*

kéréſinket; eléggé meg-értéd eddig. Ide s-tova valo csapongáſidat ki tűrhetné feje hajtogatáſa nélkűl? mert igy-is irſz: *Nem völt arra az Apoſtol kőteles, hogy à Romabéliektűl kőnyőrgéſek által ſegitséget kérjen; igy à kereſztyének ſem kőteleztetnek kőzőnségeſſen arra, hogy à Szenteknek eſedezzenek; de* (à mint à karéra irtad) *tartoznak à Papok.* Miért mondgya hát ezt à jó *Apoſtol*: (l) *Kérlek à Jeſus Chriſtuſra, s-à Szent Lélek ſzerelmére, hogy én érettem ugyan tuſakodgyatok Iſten előt imádkozáſtokban; hogy ſzabadullyak meg à ſok engedetlenektűl &c.* Nem volté illyen nagy mondáſra *kőteles*? à vagy talám nem vólt ez *ſegitség* kivánás? Mit ámitod s-

(l) *Rom. 15. 30. 31.*

 csa-

csalogatod à Papiſta kereſztyénséget? hiſzem è néki ſaját vallása: (m) *Azt parancsollya à ſzent Gyűlés minden tanitó Papoknak, hogy à Szenteknek ſegitségre valo hivására az* HIVEKET *ſzorgalmatoſſan meg tanitsák.* Ha nem kőteleztetnek à kereſztyének *kőzőnségeſſen* arra; miért kel űket arra *ſzorgalmatoſſan tanitani?* Ezt-is akarnám tndni: (n) *Ha à Szentek ſegitségre valo hivások, nem egyéb az Iſten ű maga imádásánál;* miért nem kőtelezi még-is à kereſztyéneket à *kőzőnséges* eſedezés; hiſzem Iſtennel kőzőnségeſſen kel azt cselekedni? Láddé, hogy à ſzegény Magyarságnak bé akarod ſzemét kőtni? Még-is azt mondom; ne ſzabd csak az

(m) Concil. Trid. Seſſ. 25. pag. 290.

(n) Vitus Miletus refut. 600. error. ab Heshuſio annotat. pag. 495.

Invo

Invocatét à Papokra; mert killyeb terjeſzted azoknál (csak hogy nem látz) è mondáſodban: (o) *Kegyeſſen hivattatnak az* ELŐKTŰL (nem csak à Papoktul *kőzőnségeſſen*) *ſegitségre* à *ſzentek.* Az ű *ſzokot orájok* felől igy tanit némellyitek: (p) *Régtűl fogva fáj ſzivem ezen, hogy à Papok s- Barátok Templomiban, hétſzer mondatnak dicsiretek az Urnak, ſo' ſzivek buzgosága nélkűl; ugy hogy méltán mõdotta egy-valaki; hog' à Templomokban csak à ſzónak zengéſe hallatik, de keveſen vadnak, kik azt eſzekbẽ vehetnék.* De talám *nyavalyájában, ſzükség* embernek à ſzenteket ſegitségre hivni; mivel *foganatosb ſoknak,* hogy ſem *egynek* kőnyőrgéſe Iſten előt? Itt-is piruly

(o) Bell. lib. 1. de Beat. Sanct. cap. 19.

(p) Hieronym. ab Oleaſtro in Eſa. 29. ỳ. 13.

ruly meg è miat: (q) *Tiſztellye minden ember az Angyaloknak s Szenteknek ſeregét; mert ſenkì nincsen ezek közzül, ki mindenűt mindeneket et nem látna.* Hallod, hogy azért-is kel ezeket *tiſztelni*, mert *mindeneket látnak*? Beſzédednek *oka* vak, mert te-is ſzemetlen voltál ebben: (r) *Hij* (nem mondgya; te s-à meg-holt Szentek *bíjatok*) *ſegitségűl engemet.* Igazábban ſzóllot ez: (s) *Csak egyedűl à Chriſtus Jeſus által ſalgattatnak meg à mi imádságink.* Hol hát à Szentek eſedezéſe? E' penig az egéſz Papiſták képében igy ſzóllot: (t) *A' Catholicuſok igen el-távoztattyák azt, hogy Iſten előt más közben járot ne vallyanák, az egy Chriſtuſon kivűl.* Agy velő nélkúl vagy

(q) *Bell. libr. 1. de Beat. Sanct. cap. 20. reſp. ad 6.*

(r) *Solt. 50. 15.*

(s) *Claudius Eſpenſius in 1 Tim. 2. de Chriſto Mediat. cap. 9.*

(t) *Cornelius à Lapide in Commen. 1 Tim. 2. 5. Atque hac.*

vagy hát, ezeken kivűl csatázván! Ha azért *derék ſzükſégedben más ſegitségével akarſz élni*; (mint ſzollaſz) tegyen eleget neked à Szent Lélek ez által: (u) *Meg tartſattya Chriſtus mindeneſtűl fogva azokat, kik ű általa járulnak Iſtenhez, mert mindenkor eſedezik ű érettek.* Hadgy békét hát à meg-holt Szentek eſedezésének! Kákombák *fundamentum* ezis; hogy az ű felebaráttyát érette imádkozni nem-kérő ember, *nem tévelyeg.* Vaj nagyot botlik, s-által eſik ezeken: (x) *Imádkozzatok egy máſért.* (y) *Egy-máſnak terhét hordozzátok.* (z) *Könyörögjetek mi érettünk-is.* (a) *Ti-is mi érettünk à könyörgésben munkálkoatok.* (b) *Idveſségemre leſzen*

(u) *Sid. 7. 25.*

(x) *Iak. 5. 16.*

(y) *Gal. 6. 2.*

(z) *Col. 4. 3.*

(a) *2 Cor. 1. 11.*

(b) *Phi. 1. 19.*

ſzen ez nekem à ti kőnyőrgéſtek
(c) Col. 4. 12. *által.* (c) *Epaphras tuſakodik*
érettetek az ű kőnyőrgésében.
(d) 1 Theſ. 1. 2. (d) *Emlekezűnk rulatok à mi*
imádságinkban. (e) *Intelek,*
(e) 1 Tim. 2. 1. *hogy legyenek kőnyőrgéſek min-*
(f) 2 Tim. 1. 3. *den emberekért.* (f) *Elmémben*
tartalak tégedet az én éjjeli és
(g) Philem. ℣. 22. *nappali kőnyőrgéſimben.* (g) *En*
à ti kőnyőrgéſtek által, ajándé-
kon adatom néktek. A' kik igy
tanultak à Szent Lélek *Scholá-*
jában; nem mondgyák azt,
hogy az ű érettek való imád-
kozáſra máſnak nem kereſe
félſzegség nem volna. A zis bű-
nős azért itt, ki à magáért való
imádságtul máſokat tilt. Mi-
képpen hogy à ſem marad
bőkkenés nélkűl, ki à Király-
nak *tiſzteſséget nem teſzen*; mert
(h) 1 Pet. 2. 17. ki adatot: (h) A' *Királyt tiſz-*
tellyé-

tellyétek. De láſſuk mit var-
raſz à példárul: *Igy, ki azt hiſzi,*
hogy nem ſzabad à Szenteket ſe-
gitſégűl hivni, tévelyeg; de à ki
reſtségbűl vagy feledékenség-
bűl űket ſegitségűl nem hija, ez-
zel Eretnekké nem leſzen. En
ebbűl csak ezt hozom ki: *Va-*
laki azt hiſzi; hogy nem ſzabad à
Szenteket ſegitségre hivni, té-
velyeg. Sajatod ez. *De à ſzent*
irás azt hiſzi; valláſodon valo ſok
Atyádfia azt tanittya; az Apoſto-
li ferfiak után valo régiség is
azt mutattya. Azért azok tévely-
gettek. Ennek máſodik ágat
még-is à tiéidtűl igy ſzemlél-
lyed: (i) *Sem az ô ſem az Uj Te-*
ſtamentumban, nem parancsol-
tatot à Szenteknek ſegitségre
valo hiváſa. Halhatza mint
magya-

(i) Eccius in Enchirid. c. 15. ſub fin pag. 106.

magyarázza ezt eggyitek: (k) *Annyit teſzen ez; hogy à nem parancsoltatot ſegitségre valo hivás, nem ſzükséges.* Atyádfiai igy beſzelnek: (l) *Semmi ſzükség nem kénſzerit arra, hogy à Szenteket ſegitségre hijuk.* A' régiség-is igy ſzól: (m) *Sylveſter Papa után támadot à Szentek tiſztelete;* (n) *s nem igen régi.* Ellened à *Concluſio*, láſſad mit téſz neki. Megént igy beſzéllek veled: (o) *Az Hitetlen Calviniſták s- Lutheranuſok tévelygéſe azt tartya; hogy csak az Iſtentkel imádni.* A' vagy: (p) *Iſtentelenül cselekeſznek; kik azt*

(k) *Andreas Fricius libr. 4. de Republ. emend. cap. 13.* (l) *Laurentius Arturus in Apol. contra Toſſanum cap. 3. Salmero diſp. 8. in 1 Tim. 2. pag. 468. Georgius Caſſander in Conſult. art. 21. pag. 966.*

Eraſmus Roterod. lib. 22. Epiſtol. (m) *Durandus Meldenſis Epiſc. in Ration. div. officior. lib. 4. c. 38.* (n) *Iacobus Faber Stapulenſis præfat. in Evang. Eccius in Enchirid. cap. 15. Martinus Pereſius part 3. de Tradit. conſid 7. Cenſura Colon. pag. 209.* (o) *Maldonat. in cap. 5. Matth.* (p) *Concil. Trident. Seſs. 25. pag. 290.*

azt tanittyák, hogy az uralkodo Szenteknek ne kellyen imádkoznunk. Ide való ez-is: (q) *Hogy az idvezült Szenteket tiſztelni ne kellyen; azt tanittyák* è *mái* ERETNEKek. Itt-is *eretneket* emlegettek: (r) *Euſtathiuſnak* ERETNEKségét *à Szentek nem-tiſzteleti felől, meg ujittyák à Reformatuſok.* Hallod! igy ámitod te è világot; hogy *az nem* ERETNEK, *ki à Szenteket reſtségbűl vagy feledékenſégbűl ſegitségre nem hija*; à bé-hozot *Romai*ak penig artzul fordulnak reád; s- ki *Hitetlennek*, ki penig *Eretnek*nek nevezi à Szenteket ſegitségre nem-hivokat. El-pártoltál hát tűlök itt-is; à vagy hogy (s) *emberi ábrázatod vagyon, de farkad Scorpioi fulákkal rakva.*

(q) *Lorichius in Fortalitio hæreſ. 1. de Sanctis Dei.* (r) *Bell. lib. 1. de beat. ſanct. c. 11.*

(s) *Titk. 9. 7. 10.*

61. Ti-

61. Tizenharmadik könyvednek bé-rekesztésében; igy oldod meg (hogy már) egy erős ellen-vetésünket: Azt forgattyák az Uj Tanitók; hogy (t) azt kel segitségül hinunk, a' kiben hiszünk. A' Szentekben pedig nem hiszünk. Azért &c. De mi a Szenteket csak ugy hijuk segitségül, mint Szent Pál az élőket, mikor azt mondá nékik: (u) Imádkozzatok mi érettünk. Az Apostol abban nem véte; mi sem hát ebben. Oszton: A' mint az Imádás s-közbenjárás nem egyféle; ugy a segitségül valo hivás két rendbéli: Egyik csak Istent illet, mint minden joknak kutfejét; ezt mondgya Szent Pál, hogy senkihez nem bocsátkattyuk, hanem csak Istenhez, kiben hiszünk. Másik, mellyel felebará-

(t) Rom. 10. 14.

(u) 1 Thes. 5. 25. Pazman. fol. 972.

barátunknak Istentől valo esedezését kérjük. Es a segétségül valo hivás nem férhet Istenhez, kiben hiszünk. Nem utolso Argumentumok ez a miénknek, s-hellyes-is; mert a' ki ez ellen szól: miképpen hiják azt segitségre a' kiben nem hittenek? nyilván afféle ember a' segitségre való hiváſt hit nélkül álmodgya. Ki tetzet eddig farka, ugy hijátoké segitségre a' Szénteket, mint Szent Pál szólla az élőkről? A' ti kertetekben gyarapodtak ez ártalmas gazok: (x) A' Boldog Szűz Mária fel-vétetet mint az Isten Aszony. Ismét: (y) Szent Ferentz az Istenek közzé számláltatot. Effélét-is ki adtak: (z) A' Szentek mind lelki testi jóknak ki sa-

(x) Rubertus Turnerus orat. S. p. 64.

(y) Bembus in Hiſtor. Veneta lib. 4 pag. 90.

(z) Gabriel Biel lect. 32. in Canon.

ki ſafárloi. Egy ſzóval: (a) Vgyan azon tiſztelet kel à Szentek-nek, mely Iſtennek. Ezt-is ſem-léltük: (b) Kicsoda tagadhattya, hogy à Szentek mindenhatók legyenek? E' penig ſemtűl ſem-ben artzul vér: (c) Kel à Szen-tekben hinnünk; ugy hogy az Apoſtol è regulája: Miképpen hi-ják azt ſegitségűl, kiben nem hit-tek? ű rulok legyen igaz. Mi-csoda ortza tétetet fel ezek ellen, hogy meg nem pirul? Táboroſtul állanak ezek elle-ned: (d) A' Tridentumi Synat azt mondgya; hogy à Szenteket nem csak ugy kel csak ſegitség-re hivni, mint mi érettünk eſe-dezőket, hanem mint minket ſe-gitőket-is. Iſmét: (e) Erdemek által nyernek mi nékünk à Szen-tek jokat. Vallyon s illyenek vol-

(a) Marſilius in 3. ſent. q. 8. art. 1.
(b) Bell. Conc. 4. de Beat. Cæleſt. pag. 411.
(c) Anglo-Remenſes in cap. 10. Rom. Sect. 4.
(d) Leſius libr. 2. de iure & iuſtit. cap. 37. dub. 6.
(e) Bell. 1. de Beat. Sanct. cap. 20.

voltaké az Apoſtol Halgatoi? En-is megengedem azt, hogy az Imadás két féle, vagy em-bernek ád külső tiſzteſséget, vagy Iſtennek belsőt; Ezt te à Szentekre-is ruházod igy ſol-ván: (f) Elménk által-is kel à Szenteknek reménkedni. Iſtent illetne az ha tudnád! Bezzeg más Seregedbéli, külömben igy tanitot: (g) Az Iſteni tiſz-telet, csak egyedűl az Iſtent il-leti. Tagadom azt mind az által, hogy az Iſten s-mi kőzőt-tünk valo kőzben járás két fe-lé tzélozzon. Csak (h) egye-dűl Chriſtus holt meg, s-ű-is eſe-dezik az Egben érettünk. Or-tzáz ez, ha eſzedben venned magadat: (i) Vallyon s-közben jároidé néked azok, kiket mon-daſz hogy éretted könyörögnek?

(f) Concil. Trid. Seſs. 25. pag. 290.
(g) Carolus Magnus lib. 2. de Imag. cap. 20.
(h) Rom. 8. 34.
(i) Alphonſus Virveſius Philip. 16.

Távul legyen, hogy à közben járás felől csak ily csekélyen gondolkozzunk! Az à közben járó, ki halálával Szent Attyát éretted meg engeszteló, s-ki által tetzik könyörgésed az Attyánál. Nem illyenek ám à Szentek! Hát? (k) *Nem lehet ú vélek köz à Christus közben-jároi tiszti.* Mit jádzol? Tudom én-is hogy à segitségre valo hivás embert-is illet; de à mely *Istení*, tanuly illyent affelől: (l) *Tiszteltetnek ez életből által költözöt Szentek, de nem imádtatnak.* Nem magát à segitségül valo hiváft, hanem az *Istem* tiszteletben forgó segitségül való hiváft kel vala két felé oftanod, (mely à szivnek bizodalmát-is kivánnya) nem kel vala azt az Elő Szentekével közzé tenned.

(k) Claudius Espenseus in 1 Tim. 2. cap. 4. fol. 299.

(l) Idem lib. 4. cap. 23.

(mely meglehet à szivnek bizodalma nélkül-is) Ha penig alattomban ezt teszed fel: hogy à *Szenteket-is illeti az Istení tiszteletben forgo segitségre valo hivás, csak hogy nem ugy nézi űket az, mint à minden joknak kutfejét*; affelét még neked meg nem engedtünk, hogy ily alattomban kereskedel. Sőt igy szóltunk ahoz már egy néhanyszor: (m) *Az Istení tiszteletben forgo segitségre valo hivás, csak egyedül Istent illet.* Itt-is à mit fel tőttél, nem egygyez szavaddal; mert volt az ideje, mikor igy tanitottál: (n) *Nem sibattya senki à Szenteket segitségre, ki némű-némű képpen ű bennek nem hiszen, s-mint Patronusokban nem remél.*

(m) Carolus Magnus ut modò. Nicolaus Kuss. de tripluci funiculo An. 1511. Georgius Cassander in Consulte art. pag. 966.

(n) Bell. lib. 1. de Beat. Sanct. c. 20. resp. ad 1.

Ezt penig te nem engeded meg *Præceptorodnak*, ugyé? Vaj sok szegre vonók! Noſza probáld meg, hogy *Iſtenen kivűl* à *Szentekben-is kel hinnűnk*? Tetten-teſzed te, s- még-is csak tagadton-tagadod. Vgyan nem hivod ugy à Szenteket ſegitségűl *mint minden jóknak kut fejét*? Hol vőtted hát ezeket: (o) *Engedmeg* à *mi bűneinket* ô *Iſtennek* Szente! Iſmét: (p) *Szent Péter és Pál leſznek* à *ti országitoknak oltalmazój, s- minden bárdolatlan nemzetségeket lábaitok alá vetnek, hogy valahova menéndetek, mindenűt győzedelmeskedgyetek*. Efféle oltalmazáſt én Iſtennek tulajdonitanék; noha à tiéid (mellyet te tagadtz) azt à Szen-

(o) *Germanus Patriarcha Conſtantinapolitanus apud Coccium Theſauri tom. 1. lib. 3. art. 4.*

(p) *Adrianus P. ad Conſtant. & Irenen in Concilio Nicæno 2. act. 2.*

Szentekhez-is igazittyak. Bezzeg csuda (q) à *parázna aſſony uta*! *eſzik, s- az után meg örli ſzáját ezt mondván: nem ſelekedtem ſemmi gonoſzt.*

(q) *Példa. 30. 20.*

Legyen elég ez eddig az első *Toldalékrul*; à könyvnek gen meg nem nagyobbulásárt halaſztván à *máſikat* à menen ki menendő könyvre.

DICSIRET ISTENNEK, Ő KŐVETESBELI TISZTELET LEGYEN AZ HAZABA MENT SZENTEKNEK!

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
TIFFEN Color Control Patches © The Tiffen Company, 2007
Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

Ezt penig te nem engeded meg *Præceptorodnak*, ugyé? Vaj ſok ſzegre vonók! Noſza probáld meg, hogy *Iſtenen kivűl* à *Szentekben-is kel ſinnűnk*? Tetten-teſzed te, s- még-is csak tagadton-tagadod. Vgyan nem hivod ugy à Szenteket ſegitségűl *mint minden jóknak kut fejét*? Hol vőtted hát ezeket: (o) *Engedmeg* à *mi bűneinket* ô *Iſtennek Szente*! Iſmét: (p) *Szent Péter és Pál leſznek* à *ti orſzágitoknak oltalmazój, s- minden bárdolatlan nemzetségeket lábaitok alá vetnek, hogy valahova menéndetek, mindenűt győzedelmeskedgyetek.* Eſſéle oltalmazáſt én Iſtennek tulajdonitanék; noha à tiéid (mellyet te tagadtz) azt à Szen-

(o) *Germanus Patriarcha Conſtantinapolitanus apud Coccium Theſauri tom. 1. lib. 3. art. 4.*
(p) *Adrianus P. ad Conſtant. & Irenen in Concilio Nicano 2. act. 2.*

Szentekhez-is igazittyak. Bezzeg csuda (q) à *parázna Aſſony uta*! *eſzik, s- az után meg örli ſzáját ezt mondván: nem ſelekedtem ſemmi gonoſzt.* (q) *Példab.* 30. 20.

Legyen elég ez eddig az *Elsô Toldalékrul*; à könyvnek gen meg nem nagyobbulásárt halaſztván à *máſikat* à menen ki menendô könyvre.

DICSIRET ISTENNEK, KŐVETESBELI TISZTELET LEGYEN AZ HAZABA MENT SZENTEKNEK!

